

UNIVERSITETI I TIRANËS
FAKULTETI I GJUHËVE TË HUAJA
DEPARTAMENTI I GJUHËS GJERMANE

“Raporte të përdorimit të lidhores dhe paskajores në gjuhën shqipe dhe në gjuhën gjermane në përkthimin e mirëfilltë gjuhësor dhe letrar në veprën “Pallati i Ëndrrave”

Punim për gradën “Doktor”
në Gjuhësi

Kandidati
M.A. Salian Çullhaj

Udhëheqësi shkencor
Prof. Dr. Ethem Likaj

Tiranë, Prill 2012

Falenderim

Me rastin e prezantimit të këtij punimi për gradën “Doktor”, dua të shpreh një falenderim të veçantë dhe mirënjohjen time më të thellë për udhëheqësin shkencor të kësaj doktorate Prof. Dr. Ethem Likaj, pa mirësinë e ndihmën e të cilit, nuk do të mund të realizohej dot ky punim.

Falenderime të singerta shkojnë edhe për dekanen e Fakultetit të Gjuhëve të Huaja, Prof. Dr. Klodeta Dibra, e cila vazhdimisht më ka përkrahur dhe motivuar, për një kualifikim sa më të shpejtë timin, si pjesë e trupës pedagogjike të këtij Fakulteti të nderuar.

Gjithashtu një falenderim shkon edhe për kolegët e mi të Departamentit të Gjuhës Gjermane, për të gjitha diskutimet e sugjerimet e vyera gjatë këtyre viteve të punës për këtë doktoratë.

Së fundmi dëshiroj të shpreh një falenderim të veçantë për familjen time, ndihma e të cilës, në momente të vështira, ka qenë gjithnjë e madhe dhe e pakursyer. Ajo ka ditur të më kuptojë dhe të më përkrahë gjatë gjithë kohës së realizimit me sukses të këtij punimi.

Pasqyra e lëndës:

Hyrje	VI
1. Kreu I Format e pashtjelluara në gjuhën shqipe.....	1
I.1 Vendi që zë përdorimi i paskajores në lidhje me format e tjera të pashtjelluara në gjuhën shqipe.....	1
I.2 Karakteristikat e formave të pashtjelluara.....	2
I.3 Format e pashtjelluara në gjuhën shqipe.....	3
I.3.1 Struktura e formave të pashtjelluara foljore të tipit <i>me ba (m), pa bërë, duke bërë</i>	4
I.3.2 Struktura e formave të pashtjelluara foljore të tipit <i>për të bërë, me të bërë</i>	4
I.3.3 Format e pashtjelluara të foljes në gjuhën e sotme shqipe sipas Mehmet Çelikut	5
I.3.4 Gerundi.....	6
I.3.5 Forma e pashtjelluar e paskajores e tipit <i>për të larë</i>	7
2. Kreu II Forma dhe funksioni i paskajores në shqipe.....	8
II.1 Humbja e veçorive morfologjike emërore dhe marrja e veçorive morfologjike foljore.....	9
II.2 Humbja e veçorive sintaksore emërore dhe marrja e tipareve sintaksore foljore.....	9
3. Kreu III Format e pashtjelluara të foljes në gjuhën gjermane	10
III.1 Paskajore – Infinitiv.....	11

4. Kreu IV Format dhe funksionet e paskajores së gjermanishtes	14
IV. 1 Paskajorja zëvendësuese(Ersatzinfinitiv)	15
5. Kreu V Ndërtimi i lidhore në gjermanishte dhe shqipe	15
V. 1 Përdorimi dhe funksionet e lidhore së gjermanishtes.....	33
V. 2 Funksionet	34
V. 3 Pamje e përgjithshme mbi përdorimin e të dyja mënyrave lidhore	35
V. 3.1 Formimi i mënyrës lidhore në gjuhën shqipe.....	36
V. 3.2 Formimi i mënyrës lidhore në gjuhën gjermane.....	40
V. 3.3 Mënyra lidhore I.....	42
V. 3.4 Mënyra lidhore II.....	43
V.4 Përdorimi i lidhore dhe paskajores në variantin gjerman.....	47
V. 4.1 Denduria e përdorimit të lidhore në vepër (në gjermanisht)	47
V. 4.2 Denduria e përdorimit të formave të paskajores në përkthyer në gjuhën gjermane.	65
V. 4.3 Denduria e përdorimit të mënyrës lidhore në vepër (në gjuhën shqipe)	77
V. 4.4 Denduria e përdorimit të formave të pashtjelluara në vepër (në variantin shqip).	97
6. Kreu VI Analiza e funksioneve të paskajores në veprën “ Pallati i Ëndrrave”, (shqip dhe gjermanisht)	99
Kreu VII Si janë kryer përkthimet	101
VII. 1 Përkthimi i lidhore së gjermanishtes me lidhore në gjuhën shqipe.....	101

VII.1.1 Përkthyer me lidhoren e plotë në kohë.....	101
VII.1.2 Përkthyer me lidhore por në kohë tjetër.....	103
VII 1.3 Përkthyer me folje modale.....	107
VII 1.4 Përkthimi i lidhores së gjermanishtes me paskajore në gjuhën shqipe.....	109
VII.1.5 Përkthimi i lidhores së gjuhës shqipe me mënyrën lidhore të gjuhës gjermane.....	109
VII. 2 Përkthimi lidhores së gjuhës shqipe me formën e pashtjelluar të paskajores në gjuhën gjermane.....	113
VII.2.1 Lidhorja e shqipes dhe paskajorja e gjermanishtes (Infinitiv (um).../...zu).....	114
VII. 2.2 Lidhorja e shqipes dhe paskajorja e gjermanishtes pas foljeve modale.....	123
VII. 3 Mënjanimi i lidhores në variantin gjerman.....	129
VII 4 Mënyra lidhore e gjuhë shqipe nuk është përkthyer fare.....	138
VII 5 Përkthimi i mënyrës lidhore të shqipes me dëftoren e gjermanishtes	140
VII. 6 Përkthimi i mënyrës lidhore së shqipes me të tashmen dhe të pakryerën e mënyrës dëftore të gjermanishtes.....	149
VII. 7 Përkthimi i mënyrës lidhore të pakryer me të tashmen e mënyrës dëftore.....	150
VII. 8 Përkthimi i mënyrës lidhore i shqipes me pësore në gjermanisht (Passiv).....	153
VII.9 Përkthimi i lidhores i gjuhës shqipe me emrin përgjegjës në gjermanishte.....	154
VII. 10 Përkthimi i mënyrës lidhore i shqipes me të kryerën e plotë në gjermanisht (Plusquamperfekt).....	157
VII. 11 Përkthimi i mënyrës lidhore të shqipes me urdhëroren në gjermanisht(Imperativ).....	158

VII.12 Përkthimi i mënyrës lidhore të shqipes me përcjellore në gjermanisht (Partizip I).....	159
VII.13 Përkthimi i mënyrës lidhore të shqipes me pjesore në gjermanisht (Perfekt).....	160
VII.14 Përkthimi i mënyrës lidhore i shqipes me ligjëratë të zhdrejtë në gjermanisht.....	160
VII. 15 Përkthimi i lidhores së gjermanishtes me forma të tjera në shqipe.....	161
Përfundime	175
Bibliografi	187

HYRJE

Për arsye se problemet e paskajores dhe lidhore të gjuhës gjermane dhe shqipe janë të lidhura ngushtë dhe se shpesh këto forma kushtëzojnë njëra-tjetrën në të folur dhe të shkruar, prej kohësh, në veprimtarinë mësimore dhe studimore, kemi ndjekur me vëmendje të gjitha llojet e raporteve që ato vendosin. Vëzhgimet e vazhdueshme dhe mbledhjet sistematike të materialeve teorike dhe praktike për të dyja gjuhët shërbyen si bazë për të ndërmarrë një punim me synime studimore teorike, praktike dhe pragmatike të mirëfillta.

Objekti

Objekti i saj është trajtimi i aspekteve gjuhësore përkatësisht të formës pashtjellore të paskajores dhe të mënyrës lidhore të foljes në gjuhën gjermane dhe shqipe duke u përqendruar në mënyrën e ndërtimit të tyre, në vendin që zenë ato në fjali, në funksionet e tyre si dhe një vështrim krahasues i tyre për të qartësuar ngjashmëritë si dhe ndryshimet eventuale. Por objekti kryesor i kësaj doktorature është evidentimi i tyre në gjuhën e shkruar e më saktësisht në përdorimin e tyre në një nga veprat më të njohura e më të përfolura të shkrimtarit tonë të madh Ismail Kadare e përkatësisht të romanit të tij “Pallati i Ëndrrave”.

Ky trajtim përqasës i këtyre dy gjuhëve bëhet i mundur nga përkthimi i këtij romani në gjuhën gjermane prej përkthyesit më të njohur aktual të shqipes në gjuhën gjermane Joachim Röhm. Objekt i këtij punimi në vetvete është sqarimi i formës dhe cilësisë së përkthimit nëpërmjet analizës së këtyre dy elementeve të rëndësishëm të fjalisë. Punimi është gjithpërfshirës: Trajtimi teorik dhe praktik i paskajores dhe lidhore, nga mënyra e ndërtimit, kategoritë gramatikore përkatëse, funksionet konkrete gjuhësore, dënduria e përdorimit të njërës e tjetrës formë dhe sidomos përqasja konkrete, për të parë si i përgjigjen ato (paskajorja dhe lidhorja) njëra-tjetrës.

Pas analizës teorike të të dyja këtyre kategorive gjuhësore në njërën dhe në tjetrën gjuhë, është bërë një analizë thujse shteruese trajtë për trajtë në të dy variantet, në shqipe dhe gjermanishte.

Janë evidentuar paralelizma dhe ndryshime në mënyrën e përkthimit në vështrim të dyanshëm letrar dhe gjuhësor.

Duhet theksuar se format e pashtjelluara në gjuhën shqipe janë trajtuar mjaft gjerë, por, megjithëse ka një mendim të përgjithshëm, për to ende nuk ka një mendim unik. Prandaj në këtë mori trajtimesh e mendimesh, çdo ndihmesë sado e vogël qoftë, sidomos në aspektin krahasues me një gjuhë po kaq të rëndësishme si gjermanishtja, gjykojmë se njëri trajtim në pika themelore do të ndihmonte tjetrin.

Hipotezat

Përkthimi i kësaj vepre në gjuhën gjermane na jep mundësi konkrete për një analizë të saktë shkencore të këtyre kategorive gjuhësore, por, njëherësh është edhe një bazë për realizimin e objektivit të dytë të këtij punimi, analizën e përkthimit letrar.

Pra, vëmendje të veçantë i kushtohet faktit nëse përkthyesi i mbetet besnik tekstit të variantit shqip, apo ai i largohet. Interesante janë sidomos rastet kur përkthyesi i largohet përkthimit të mirëfilltë. Nga ç'arsye niset? Nga arsye gjuhësore, arsye stilistike apo mosnjohje gjuhësore?

Punimin përkatës e bën edhe më interesant rrethana që shqipja ka një paskajore të shqipes standarde me funksione të kufizuara, çka i lë vënd të mirë përdorimit të lidhores në vend të saj. Kurse në gjermanishten kemi një paskajore me funksione mjaft të gjera, çka e kufizon mjaft përdorimin e lidhores. Por, nga ana tjetër, gjermanishtja, për shkak të mungesës së formave të habitores dhe dëshirores, i lë vend më të lirë përdorimit të lidhores me funksionet përkatëse.

Një nga synimet kryesore të këtij punimi është t'u japë mundësi përkthyesve në të ardhmen të shohin në mënyrë të qartë prirjet e përkthimit të këtyre formave në të dyja gjuhët. Në raste të veçanta të japë edhe vlerësime për përkthime të caktuara. Gjatë një analize të përkthimeve të shembujve të nxjerrë me shumë saktësi nga vepra e përkthyer, çdokush mund të krahasojë vetë edhe cilësinë e përkthimit.

Siç do të shihet, në përkthimet nga gjuha shqipe në gjuhën gjermane në përgjithësi vihet re një shmangie në përkthim, për shkak të përdorimit të rrallë të foljeve përkatëse. Shpesh struktura të caktuara përkthehen me emra apo sintagma, që në gjuhën gjermane parapëlqehen. Metodologjia e kërkimit bazohet mi bazën e hulumtimit të pohimeve të ndryshme brenda sistemit gjuhësor. Për këtë veprohet duke ngritur hipoteza, bazuar mbi rregullat dhe mënyrën e funksionimit të sistemit dhe më pas me shembuj të ndryshëm hulumtuesi përpiqet të vërtetojë “vërtetësinë” e përmbajtjes së tyre. Në këtë kuadër e rëndësishme është mbledhja e të dhënave dhe krijimi i një korpusi të mbyllur të dhënash. Janë këto të dhëna që do të shërbejnë më pas për të vërtetuar vërtetësinë apo jo të hipotezave. Pra punimi përbëhet nga dy momente, që bashkëveprojnë me njëri-tjetrin: i pari empirik dhe i dyti teorik. Domethënë paraqitet një analizë objektive e procesit e mbështetur në korpus, e cila nuk është vetëm një paraqitje teorike e problematikës

Korpusi dhe struktura e punimit

Korpusi gjuhësor është zgjedhur i tillë , që të mbulohet e gjithë problematika e trajtuar në punim, por duke mbajtur parasysh edhe natyrën kontrastive të punimit për gjuhët që krahasohen siguar mbi një sërë shembujsh krahasues sepse punimi nuk është vetëm një përqasje teorike.

Çdo përfundim i arritur bazohet në argumentin përkatës nëpërmjet shembujve të mbledhur në korpus. Bazuar në to janë hartuar statistika mbi formën e pashtjelluar të paskajores si dhe të mënyrës lidhore. Nga krahasimi me format përgjegjëse në gjuhën gjermane, bazuar po në korpus, krijohet një tablo e qartë e problematikave të ndryshme brenda fushës gjuhësore si dhe të përkthimit të tyre.

Materiali i korpusit është gjuha e shkruar për dy arsye: e para se përcaktimi i formës së pashtjelluar të paskajores e tipit “për të bërë” si dhe e mënyrës lidhore del dhe përdoret shumë më me saktësi në gjuhën e shkruar sesa në gjuhën e folur, dhe së dyti sepse i gjithë sistemi gjuhësor është i mbështetur mbi gjuhën e shkruar.

Zgjedhja e materialit të shkruar bazohet në kritere të ndryshme si në kriterin kohor, kriteri cilësor etj.

Korpusi gjuhësor është romani “Pallati i Ëndrrave” i shkrimtarit të madh Ismail Kadare, botuar nga shtëpia botuese Onufri në vitin 1999 dhe përkthimi i këtij romani në gjuhën gjermane me titullin “Palast der Träume” i përkthyer nga përkthyesi Joachim Röhm dhe i botuar nga shtëpia botuese Ammann në vitin 2003.

Struktura e punimit

Në kreun e parë të këtij punimi trajtohen në mënyrë teorike format e pashtjelluara në gjuhën shqipe në përgjithësi, duke u përqendruar te karakteristikat dhe format e tyre si dhe mendime të ndryshme lidhur me to, duke qenë se për to ka një larmi mendimesh. Në nënkreun I.3.5 prezantohet dhe forma e pashtjelluar e paskajores.

Në kreun e dytë prezantohet në veçanti forma e paskajores, duke u ndalur te forma dhe funksioni i saj në gjuhën shqipe dhe duke evidentuar veçanërisht edhe veçoritë e saj morfologjike si dhe veçoritë sintaksore. Në kreun e tretë dhe të katërt bëhet një pasqyrim i hollësishëm i formave të pashtjelluara të foljeve në gjuhën gjermane, duke u ndalur te objekti i këtij punimi, pra duke analizuar ndërtimin e paskajores në gjuhën gjermane si dhe format dhe funksionet e saj në këtë gjuhë.

Në kreun e pestë të këtij punimi shqyrtohet edhe objekti i dytë i tij, përkatësisht mënyra lidhore në gjermanishte si dhe në shqipe. Në nënkapitujt e këtij kreu trajtohet gjerësisht ndërtimi i mënyrës lidhore në gjuhën shqipe si dhe përdorimi i saj në vepër, si në veprën origjinale ashtu edhe në atë të përkthyer në gjuhën gjermane. Në kreun V.4 trajtohet përdorimi i lidhores në variantin gjerman dhe gjithashtu edhe dënduria e përdorimit të mënyrës lidhore por edhe të paskajores në të dyja variantet.

Kreu i gjashtë bën një analizë të detajuar të funksioneve të paskajores në vepër në të dyja gjuhët si në gjuhën shqipe ashtu edhe në atë gjermane.

Kreu i shtatë i këtij punimi është mjafi i gjerë dhe shtjellon në mënyrë konkrete se si janë kryer përkthimet e lidhores si dhe të paskajores në gjuhën gjermane, duke përcaktuar në çdo nënkapitull të tij edhe hollësisht se si përkthehet mënyra lidhore e gjuhës shqipe në gjuhën gjermane. Çdo nënkapitull është një hulumtim më vete, duke dhënë shembujt e saktë për ilustrimin e përkthimeve.

Në fund të këtij punimi bëhet një përfundim shumë i hollësishëm për çdo vrojtim e çdo përgjigje të nxjerrë nga ky punim, duke bërë edhe vlerësime përkatëse për mënyrën e përkthimit si dhe për stilin e tij.

KREU I

1. FORMAT E PASHTJELLUARA NË GJUHËN SHQIPE

1.1 Vendi që zë përdorimi i paskajores në lidhje me format e tjera të pashtjelluara në gjuhën shqipe

Format e pashtjelluara të foljeve në gjuhën shqipe, megjithëse prej kohësh të studiuara, jo të gjitha janë njohur e përmendur qysh në gramatikat e hershme të shqipes. Por studimi i thelluar i tyre, i pjesshëm e i plotë është kryer vetëm në 50-vjeçarin e fundit. Në këtë periudhë gjejmë vëzhgime me interes e arritje të rëndësishme në gramatika e artikuj të ndryshëm si edhe në disa monografi e vepra kushtuar pjesërisht ose tërësisht këtyre formave.

Vëmendje të veçantë u ka kushtuar formave të pashtjelluara të foljes në gjuhën shqipe Sh. Demiraj. Konsideratat e para të tij për format e pashtjelluara të shqipes i gjejmë në *“Morfologjia e gjuhës së sotme shqipe” (dispensë, pj.II, 1961)*. Këtu autori në vend të termit tradicional e të papërshtatshëm “mënyrë e pashtjelluar”, parapëlqen e përdor “formë e pashtjelluar e foljes”, term ky që vazhdon të përdoret edhe në ditët e sotme. Në këtë dispensë Sh. Demiraj i njeh shqipes tri forma të pashtjelluara: paskajoren, pjesoren, përcjelloren. Si forma të paskajores njeh **me punue, për të punuar, pa punuar**; ndërsa si pjesore merr formën **punuar**, si përcjellore **duke punuar**.

Në dispensën e Sh. Demiraj gjenden mendime me interes për përdorimin e emrave foljorë të gjinisë asnjënjëse në “shprehje foljore të ngurosura”; kështu togu i tipit **për të punuar**, sipas autorit, është kristalizuar si një formë e ngurosur foljore me kuptimin e një infinitivi, duke humbur kategoritë gramatikore të emrit (gjini, numër a rasë) dhe duke marrë ato të foljes (diatezë).

Arritjet e Sh. Demiraj në dispensën e vitit 1961 mund të përmbliidhen kështu: dallon më mirë se gjuhëtarët paraardhës format e pashtjelluara nga mënyrat e foljes; sheh foljorëzim dhe e argumenton këtë në togjet **për të punuar, me të marrë**; pavarësisht nga fakti se në këto forma foljore përfshin edhe parafjalët **për, me**; jep përdorime kryesore të formave të pashtjelluara; thekson përdorimin e kufizuar të togut të tipit **për të punuar** si paskajore; jep kategoritë gramatikore të formave të pashtjelluara.

Këtu nuk del i mbështetur interpretimi **pa bërë** si paskajore, si dhe përfshirja e parafjalëve **për, me** në format foljore.

Ai mbron tezën se “togu **për + emër foljor** i gjinisë asnjënjëse në trajtë të pashquar” në gjuhën shqipe ka dhënë me kohë një formë gramatikore perifraztike të pashtjelluar, që ka vlerën e një paskajoreje me funksione sintaksore të kufizuara. Aty sillen argumente bindëse, që vërtetojnë plotësisht se në togun e tipit **për të bërë** ka

foljorëzim, se ish-emri i gjinisë asnjëse, duke marrë kategoritë leksiko-gramatikore të foljes, ka kaluar në klasën e foljes.

Në dallim nga disa gjuhëtarë të tjerë, Sh. Demiraj nuk sheh vetëm vlerën foljore të togut në fjalë, por konstaton kalimin e tij në një formë foljore, duke sjellë edhe argumente për këtë kalim. Sipas tij, këtu kemi një formë foljore perifraztike, ku përfshihet edhe parafjala **për**. Në këtë kumtesë shihet vetëm foljorëzimi i togut **për të bërë**, pavarësisht nga tipi **me të bërë** ose **një të bërë**.

Në këtë diskutim trajtohet çështja e zhdukjes së paskajores në shumicën e gjuhëve të Ballkanit, që sipas autorit, mbetet një ndër çështjet e pazgjidhura në rrafshin diakronik. Pjesët e tjera trajtohen në rrafshin sikronik, vlerat e të dhënave **për të bërë** dhe **së bëri** në gjuhën e sotme shqipe. Sipas tij, togu i tipit **për të bërë** tashmë nuk është tog i lirë i përbërë nga dy fjalë (parafjalë + emër), por është një fjalë e vetme, formë perifraztike e përfutur nga shkrirja e plotë e të dy pjesëve të tij përbërëse para fjalës **për** dhe emrit prejfoljor asnjëse. Për Sh. Demiraj e dhëna **së foluri** nuk ka kaluar në klasën e foljes, pra nuk është paskajore, nuk ka prirje për t'u bërë paskajore, por është emër në rasën rrjedhore të pashquar, duke mos u larguar kështu nga trajtimi që i bëhet asaj nga tradita. Sinteza më e plotë dhe e arritur për format e pashtjelluara të shqipes në rrafsh sinkronik jepet në veprën “Gramatika e gjuhës shqipe”, botuar nga akademia e shkencave të RSH-së.

Kohët e fundit profesor Mehmet Çeliku formave, ndërtimit dhe funksioneve të formave të pashtjelluara u ka kushtuar një vepër të plotë të emërtuar “Format e pashtjelluara në gjuhën shqipe“, ku ka kontribute me vlerë për trajtimin e shtjelluar dhe tërësor të tyre.

1.2. Karakteristikat e formave të pashtjelluara

Format e shtjelluara të foljes janë forma predikative ose vetore, në këtë formë folja del në fjali në funksion të kallëzuesit ose të kryegjymtyrës.

Kur fjalia është dykryegjymtyrëshe, format e shtjelluara të foljes kanë gjithmonë një kryefjalë me të cilën ato përshtaten në numër dhe vetë. Format e shtjelluara të foljes kanë kategoritë gramatikore të mënyrës, të vetës, të numrit, të kohës (në disa gjuhë dhe kategorinë e aspektit), të diatezës, marrin kundrinorë të drejtë e të zhdrejtë e plotësohen me ndajfolje.

Format e pashtjelluara të foljes janë forma jopredikative ose jovetore. Asnjëra prej tyre nuk mund të ketë kryefjalë, me të cilën do të përshtateshin në numër dhe vetë. Duke mos pasur kategorinë e vetës, të numrit dhe të mënyrës, nuk mund të përdoren vetëm për vetëm si kallëzues në fjali.

Në fjali, ato mund të jenë vetëm pjesë të një kallëzuesi të përbërë kur bashkëpërdoren me një formë të shtjelluar të foljes nga e cila varen. Megjithatë format e pashtjelluara përfshihen në sistemin foljor; janë folje ose kanë të përbashkët me format e shtjelluara të foljes të gjitha ose disa nga karakteristikat e mëposhtme:

- a. Shprehin veprim si proces ose gjendje
- b. Pësojnë ndryshime diatezore
- c. Marrin kundrinorë të drejtë (kur foljet janë kalimtare) dhe plotësohen me ndajfolje.

Koha e formave të pashtjelluara ndryshon mjaft nga kategoria e kohës të format e shtjelluara. Kështu të format kohore të mënyrës dëftore tregohet koha e veprimit në vetvete, d.m.th. këto kanë kuptim kohor absolut, ndërsa format e pashtjelluara dhe format kohore të tyre (në ato gjuhë që kanë të tilla) zakonisht shprehin një kohë relative, vetëm në lidhje me kohën e një forme vetore të foljes të shprehur në fjali: ato tregojnë nëse veprimi i shprehur nga format e pashtjelluara përkon me veprimin e formave të shtjelluara, është i mëparshëm ose i më pastajshëm nga ky.¹

Format e pashtjelluara janë kategori gjuhësore ndërmjetëse, ato gërshetojnë karakteristikat e foljes me ato të pjesëve të pjesëve të tjera të ligjëratës, si të emrit, të mbiemrit, të ndajfoljes. Në çdo formë të pashtjelluar zakonisht mbizotëron një gërshetim dyanësor karakteristikash (të foljes dhe të emrit, ose të foljes dhe të mbiemrit, ose të foljes dhe të ndajfoljes). Por në disa raste ky gërshetim dyanësor shoqërohet edhe me karakteristikat e një pjesë të tretë të ligjëratës, duke pasur kështu një gërshetim të shumëfishtë karakteristikash (p.sh. të foljes, të mbiemrit, të ndajfoljes etj.), por edhe në këto raste mbizotëron një gërshetim dyanësor.²

1.3. Format e pashtjelluara në gjuhën shqipe

Format e pashtjelluara të foljes, për nga tipi i ndërtimit, mund të ndahen në dy grupe:

- a) Në grupin e parë përfshihen pjesorja dhe ato që janë ndërtuar mbi bazën e saj: forma e pashtjelluar mohore (pa larë) dhe përcjellorja (duke larë).
- b) Në grupin e dytë do të përfshihen format e pashtjelluara të tipit për të larë e me të larë, (një të larë), që janë ndërtuar mbi bazën e emrit prejfoljor asnjans (të tipit të larë).³

¹Çeliku, Mehmet. Format e pashtjelluara foljore, faqe 28-29

²Gramatika e gjuhës shqipe I, Tiranë 1995, faqe 298-299

³Gramatika e gjuhës shqipe I, Tiranë 1995, faqe 298-299

Ndryshimi në tipin e ndërtimit të këtyre dy grupeve sa vjen dhe zhduket, duke qenë se emrat prejfoljorë asnjans në gjuhën e sotme shqipe po vijnë duke u pakësuar gjithnjë e më shumë, kurse forma të pashtjelluara të tipit për të larë e me të larë (sidomos e para) mund të formohen për çdo folje. Prandaj në gjuhën e sotme shqipe ato interpretohen si forma të pashtjelluara që ndërtohen mbi bazën e pjesores.

1.3.1 Struktura e formave të pashtjelluara foljore të tipit me ba(m), pa bërë, duke bërë.

Në këto forma të pashtjelluara foljore janë përfutur zhvillime të brendshme të shqipes, pasoja të ndërtimeve të caktuara sintaksore. Forma të tipit me ba (m) ndeshet kryesisht në gegërishte, kurse format e tipit pa bërë dhe duke bërë janë të mbarë shqipes. Të tria format e pashtjelluara në shqyrtim në shqipen e dokumentuar paraqiten me tipare gramatikore (morfologjike dhe sintaksore) karakteristike për foljen. Kështu, tek ato është përfutur kundërvënja formale veprore – joveprore (p.sh.: me ba – me u ba; pa bërë – pa u bërë; duke bërë – duke u bërë).

Format foljore të sipërpërmendura janë përfutur përmes gramatikalizimit të togjeve të tipit parafjalë + emër prejpjesor i paparanyjësuar¹. Me fjalë të tjera, këto forma në zanafillë kanë qenë togje të lira, ku pjesët përbërëse kanë humbur shkallë-shkallë mëvetësinë e tyre si pjesë më vete e ligjëratës, duke u shndërruar kështu në pjesë përbërëse formash të pashtjelluara.

1.3.2 Struktura e formave të pashtjelluara foljore të tipit për të bërë, me të bërë .

Gjatë zhvillimit historik të gjuhës shqipe janë përfutur edhe disa forma të pashtjelluara foljore të ndërtuara mbi bazën e emrit prejpjesor të paranyjësuar. Është fjala për format e pashtjelluara analitike të tipit për të bërë, me të bërë dhe një të bërë, që janë përfutur përmes gramatikalizimit të togjeve dikur të lira, që kishin si element të parë një parafjalë (për, me), ose numërorin (një) dhe si element të dytë një emër prejpjesor asnjans në rasën kallzore të pashquar. Togjet e lira, nga të cilat kanë dalë këto forma, gjatë procesit të gramatikalizimit të tyre janë ngurosur dhe kanë marrë tipare gramatikore dhe vlerë kuptimore, që janë karakteristike për format e pashtjelluara të foljes.

¹ Çeliku, Mehmet. Format e pashtjelluara foljore, faqe 30

Në këto togje të gramatikalizuara as elementi i parë nuk shërben si parafjalë (për, me), përkatësisht si numëror (një) dhe as elementi i dytë nuk shërben si emër. Zanafilla e procesit të gramatikalizimit të këtyre togjeve i takon asaj periudhe, kur emrat prejpjesor asnjans kishin nisur ta humbisnin gjallërinë e dikurshme dhe të zëvendësoheshin pak nga pak nga emrat prejfoljorë prapashtesorë. Nga këto tri forma të pashtjelluara më e hershme del ajo e tipit për të bërë, e cila ka jo vetëm një shtrirje gjeografike më të gjerë, por edhe përdoret në një varg funksionesh të ndryshme.

1.3.3 Format e pashtjelluara të foljes në gjuhën e sotme shqipe sipas Mehmet Çelikut.

Në studimin e tij “Format e pashtjelluara foljore” Mehmet Çeliku në disa çështje nuk pajtohet me trajtimin tradicional të formave të pashtjelluara. Sipas tij shqipes i duhen njohur vetëm tri forma të pashtjelluara dhe disa trajta të shfaqjes së tyre pikërisht:

1. Forma e pashtjelluar e gerundit (që ka dy trajta rasore: të bërë, trajtë e kallzores dhe së bëri, trajtë e rrjedhores).
2. Forma e pashtjelluar e përcjellores (që ka dy trajta: duke bërë, përcjellore pohore dhe pa bërë, përcjellore mohore).
3. Forma e pashtjelluar e pjesores (që ka dy trajta: punuar, trajtë pa mbaresë dhe i, e, të, së punuar, trajtë me mbaresë të përparme)¹.

Ai shtjellon më tej :

Gerundi i shqipes është i krahasueshëm me gerundin e latinishtes, të anglishtes dhe të ashtuquajturin *supin* të rumanishtes.

Përcjellorja (trajta e tipit duke punuar) është e krahasueshme me *dejepriçastjen* e rusishtes, me *gerondivin* (gerondif) e frëngjishtes, me *gerundin* (gerundio) të spanjishtes dhe italishtes, me *gerundin* (gerunziu) e rumanishtes, me *përcjelloren* e serbokroatishtes (galagolskiprilog) etj. .

Pjesorja e gjuhës shqipe është e krahasueshme kryesisht nga pikëpamja kuptimore e funksionale me pjesoren e shkuar pësore të disa gjuhëve të vjetra e të reja të Evropës.

¹. Gramatika e gjuhës shqipe I, Tiranë 1995, faqe 339

1.3.4 Gerundi

Njëra nga tri format e pashtjelluara, që i duhen njohur gjuhës së sotme letrare shqipe, është gerundi. Forma e pashtjelluar e gerundit emërton një veprim e zotëron karakteristika të foljes e të emrit por edhe të ndajfoljes. Gerundi i shqipes shfaqet në dy trajta rasore: të bërë dhe së bërë. Këto janë trajta homonimike me format rasore gjegjëse të emrit prejpesor prej nga kanë ardhur .

Gerundi i tipit të bërë - së bërë është pranuar dhe trajtuar vetëm nga gjuhëtari Mehmet Çeliku. Siç u tha, gerund (gjerund) gjuhëtarët shqiptarë e albanologët e huaj e quajnë përcjelloren e tipit duke bërë. Gerundi i shqipes i tipit të bërë- së bërë është i ngjashëm me gerundet e gjuhëve të tjera. Gerundi i shqipes si formë e veçantë kategoriale, ashtu si dhe gerundi i gjuhëve të tjera që e kanë këtë formë, ka qenë një emër prejfoljor që me kohë ka fituar karakteristika foljore e që ka kaluar përfundimisht në formë të pashtjelluar të foljes; pra, te gerundi gërshetohen disa karakteristika emërore të trashëguara me karakteristika foljore të fituara, të lindura më vonë nëpërmjet foljorëzimit të mëtejshëm të emrit foljor asnjans.¹

Ndër funksionet karakteristike të gerundit përmendim :

- Si përcaktor i paraprirë nga parafjala për: mënyra për të jetuar; dëshira për të zbuluar; hekur për të hekurosur; pranga për të lidhur etj.
- Si kundrinor i zhdrejtë me parafjalën për: i aftë për të përdorur; e thjeshtë për t'u diskutuar; e vështirë për t'u kuptuar etj.
- Si përcaktor kallzuesor e si gjymtyrë e dytë e kallzuesorit foljor të përbërë me folje aspektore: p.sh. Na u bë misri për t'u prashitur; Fshatarët mbaruan së mbjelli.
- Si rrethanor :
 - a) *qëllimi*: p.sh. shkoj për të parë; punoj për të fituar etj.
 - b) *kohe*: p.sh. me të dëgjuar emrin, u verdh; me t'u veshur dola shpejt etj.
 - c) *shkaku*: p.sh. shkulej së qeshuri; lodhem së punuari etj.

Synimi i temës sonë është trajtimi i veçantë pikërisht i paskajores në lidhje brenda gjuhesisë (brenda shqipes) me lidhoren dhe pastaj në lidhje ndër-gjuhësore me gjermanishten.

E njëjta metodikë do të ndiqet pastaj edhe me paskajoren e gjermanishtes në lidhjet e saj të brendshme me lidhoren e në lidhjet e jashtme me shqipen.

¹ Mehmet Çeliku, Format e pashtjelluara të gjuhës shqipe , Tiranë 199, faqe 1

1.3.5 Forma e pashtjelluar e paskajores e tipit për të larë

Kjo formë e pashtjelluar e foljes ka një përdorim të gjerë e të dendur në gjuhën e sotme letrare.

Nga përmbajtja kuptimore, forma e pashtjelluar e tipit *për të larë* ka vlerë paskajoreje. Ajo shërben për të emërtuar një veprim si proces, pa iu referuar një vete të caktuar. Ajo përdoret në shumicën e funksioneve të paskajores. Por, në disa funksione themelore të paskajores, siç janë funksioni kryefjalor e kundrinor, ajo ka sot një përdorim të kufizuar. Prandaj edhe është quajtur *formë analitike foljore me vlerën e një paskajoreje me funksione sintaksore të kufizuara*.

Forma e pashtjelluar e tipit *për të larë* përdoret në ndërtime:

1. *me funksion qëllimor*. Me këtë funksion ajo përdoret dendur: ...*pastaj zuri pusi për të pritur ushtrinë turke...Këtu...e morën vesh problemin e tmerruar që duhej të zgjidhnin për të dalë faqebardhë*.

Me funksion qëllimor kjo formë e pashtjelluar mund të prihet edhe nga pjesëza *si* me ngjyrim krahasor, ose nga pjesëza *sa* me ngjyrim kufizues: *Atëherë ngriti sytë, pa kosovarin dhe tundi kokën si për ta falenderuar. Fjalët e fundit i tha sa për t'i dhënë zemër djalit;*

2. *me funksion përcaktor*. Edhe me këtë funksion kjo formë e pashtjelluar përdoret dendur: *Shqipëria ka njerëz të zotë për të qeverisur. Më ndodhi diçka e papritur, diçka për të qeshur e diçka për të qarë. Dëshira për ta takuar, i qe shtuar më shumë*.

Edhe në funksionin përcaktor kjo formë e pashtjelluar mund të prihet nga pjesëza *si* me ngjyrim mënyror, ose nga pjesëza *sa* me ngjyrim kufizues: *Një qëndrim paksa si për të qeshur mbante zoti Banka. I duhet dhënë fund prodhimit sa për të prodhuar, me qëllim që të realizohet vëllimi global;*

3. *me funksionin e përcaktorit kallëzuesor të kryefjalës*. Me këtë funksion kjo formë e pashtjelluar përdoret pas foljesh të tilla si a) *jam*, b) *kam*, c) *bëhem* etj. Në të gjitha këto raste togfjalëshi kallëzuesor shpreh zakonisht edhe ngjyrimin e detyrimit. Ky ngjyrim është më i theksuar, kur forma në shqyrtim përdoret me foljen *jam*.

P.sh.: - *Dale, bre, dale. Ç'është kështu me ty? Qan kur është për të qeshur – i hoqi vërejtjen Zefi, duke e ulur në kanapenë pranë dritares, që shikonte nga oborri. Pastaj i tha: “Ti je për të vrasë, por nuk të vras”*.

Në togfjalëshat e këtij tipi kjo formë e pashtjelluar mund të prihet edhe nga pjesëza *sa*, me ngjyrim kufizues: *Po mendimi i mjekut ishte që ky ilaç ishte sa për të shtyrë ditët*.

Nuk e kupton ai vallë se kush kishte për të prerë dru, i ka prerë prej kohësh? – mendoj Zana me nervozizëm. Kemi edhe shumë punë për të bërë. Atëherë iu kujtua se e bija ishte bërë për t'u martuar.

4. në ndërtime të tipit *për të njohur, e njoh*, ku forma e pashtjelluar e tipit *për të larë* shërben për të vënë në dukje a për të theksuar më shumë brendinë kuptimore të formës vetore, krahas së cilës është përdorur: ***Për të dëgjuar, kam dëgjuar që Piloja ka shitur dele në pazar. Kështu e kanë ata: Për të marrë, marrin nga ne, për të dhënë, s'japin;***

5. në ndërtime me funksion kryefjalor. Në këtë funksion kjo formë e pashtjelluar përdoret rrallë, kryesisht pas foljes *mbetet* (vetëm në vetën e tretë njëjës): ***I mbetej vetëm për të rregulluar çatinë e kosheres. Tani na ka mbetur për të kërkuar vetëm një ushtar të ditës së parë;***

6. forma e pashtjelluar e tipit *për të larë* përdoret edhe në ndërtime me funksion krahasor, me lidhëzat krahasore *sesa* ose *se*: ***Pa humbur kohë, Skënderbeu botoi një manifest, ku deklaronte shkaqet e luftës, duke theksuar veçanërisht pikën që kjo ishte një luftë për të shpëtuar Shqipërinë nga copëtimi më tepër sesa për të marrë Danjën. Është më mirë për të qarë se për të qeshur;***

7. si pjesë përbërëse e kohës së ardhme të dëftores dhe e së tashmes së kushtores.

8. kohët e fundit (sidomos në stilin publicistik) vihet re edhe një përdorim i kufizuar i kësaj forme të pashtjelluar në ndërtime me funksion kundrinor: ***I tha se asnjëri nuk kishte menduar për ta qetësuar. Kjo gjë ndihmon për ta sqaruar më mirë problemin.***

Por do pasur parasysh se ajo rregullisht nuk përdoret me këtë funksion pas foljeve, që shprehin vullnetin e folësit, si: *dua, dëshiroj, uroj, urdhëroj, porosit, them, kërkoj, fut* etj., ose qëndrimin e tij, si: *preferoj, lë, lejoj, ndaloj, kundërshtoj, dyshoj, pres*, etj.: ajo nuk përdoret as pas foljes me vlerë modale *mund*; pas këtyre foljeve në gjuhën e sotme letrare përdoret rregullisht mënyra lidhore.

Kreu II

2. Forma dhe funksioni i paskajores në shqipe

Siç u vu në dukje edhe më sipër, këto forma të pashtjelluara, të ndërtuara mbi bazën e emrit prejfoljor asnjëherë, në shqipen e sotme formohen duke i paravendosur pjesores pjesëzat *për të*, përkatësisht *me të*. Pjesët përbërëse të dikurshme të këtyre formave të pashtjelluara e kanë humbur mëvetësinë si pjesë të ligjëratës dhe togjet ku ato bëjnë pjesë, kanë marrë veçori kuptimore dhe gramatikore karakteristike për format e pashtjelluara të foljes.

Si veçori gramatikore foljore të këtyre formave të pashtjelluara janë:

2.1 Humbja e veçorive morfologjike emërore dhe marrja e veçorive morfologjike foljore, d.m.th.:

ngurosjë e emrit prejfoljor asnjëherë në formën e kallëzores së pashquar; aftësia e këtyre formave të pashtjelluara për t'u përdorur si në diatezën veprorë ashtu edhe në diatezën joveprorë. P.sh.: *Flaka dhe tymi dukeshin edhe sot sikur po zgjateshin në rrugën e tyre për të arritur kupën e qiellit, për t'u bashkuar me zjarrin e yjeve. E keqja duhej shfarosur mu në breg të detit, për të mos u futur në tokë. Me t'u hapur dera, të gjithë kthyen kryet andej. Dhe frizarakja u tërhoq, me t'u zhdukur frika e rrezikut e me t'u bërë më i qartë ky mendim.*

2.2 Humbja e veçorive sintaksore emërore dhe marrja e tipareve sintaksore foljore, d.m.th.:

a. humbja e aftësisë së emrit prejfoljor asnjëherë, që bën pjesë në këto forma, për t'u përcaktuar nga një mbiemër ose nga një emër në rasën gjinore;

aftësia e këtyre formave të pashtjelluara për të marrë kundrina të drejta e të zhdrejta, të shprehura jo vetëm me emra e përemra të ndryshëm, por edhe me anë trajtash të shkurtra të përemrave vetorë. P.sh.:

Një punë si kjo nisët një herë e mirë dhe, në mos vafte mbarë, rasti dhe mjetet për ta nisur përsëri, ikin dhe nuk kthehen prapë. Dhe vështronte rreth e rrotull mos gjente një gjë për t'ia hedhur përsëri. Duke shkelur mbi çapat e njëri-tjetrit, Adili para e Vita pas, si për t'ua fshehur gjurmët armiqve, të dy "kaçakët e fushës" qëndruan të pushonin një fije. Po, me ta kuptuar që ai s'ishte i shtëpisë, u tërhoq më të prapë me një mjaullimë prekëse. Me të më parë mua, ai rralloi çapat. Pastaj, me t'i kthyer frerin pelës, ngau me të katra;

b. aftësia e këtyre formave të pashtjelluara për të marrë edhe rrethanorë si edhe një kryefjalë, që mund të jetë e ndryshme nga ajo e foljes drejtuese. P.sh.: *Për të mos i mbetur hatri askujt, përfundoi ta thërriste Kuvendin e Kapedanëve në Lezhë. Nata ra, jo për të mbledhur kockat robi e kafsha e zgjedhës, po për të dalë i ligu nga ferra. Me të shkuar Hajredin Pasha, kapedanët e Myzeqesë i dëbuan turqit nga Berati dhe Kosturi. Dafinës, me të thënë barinjte se Leksi me djalin mori tjetër rrugë drejt kurrizit të kodrave, iu pre fjala në buzë e iu këput koka;*

c. aftësia për t'u përdorur, ashtu si format e tjera të shtjelluara e të pashtjelluara të foljes, me pjesëzën e mohimit *mos*, e cila vendoset menjëherë para temës foljore.

Shënim: (Me të gjitha funksionet e paskajores përdoret forma analitike e tipit *me la*, e cila ndërtohet duke i paravënë pjesëzën *me* formës së pjesores. Paskajorja e tipit *me la*, e cila ka karakter dialektor (përdoret vetëm në gegërishte) dhe nuk ka hyrë në shqipen e sotme letrare kombëtare, ka kategorinë gramatikore të diatezës (*me la*, *me u la*) dhe të kohës).

Pjesëza *mos* përdoret vetëm me formën e pashtjelluar të tipit *për të larë*: *U dëgjua atë kohë ngashërimi i Zenepes, që vrapoi menjëherë brenda, për të mos ia shkrehur vajit në sy të burrave.*

Edhe nga ana kuptimore pjesët përbërëse të këtyre formave të pashtjelluara e kanë humbur mëvetësinë e tyre si fjalë të veçanta, d.m.th. as fjalëzat *për* dhe *me* në këto togje të gramatikalizuara të tipit *për të larë* dhe *me të larë* nuk shërbejnë për të shprehur lidhjen sintaksore të një emri prejfoljor asnjans me një gjymtyrë tjetër të fjalisë, as emri prejfoljor asnjans nuk përdoret si një fjalë më vete për të emërtuar një veprim. Në secilën nga togjet e gramatikalizuara në shqyrtim të dy pjesët përbërëse përdoren si një fjalë e vetme me kuptim foljor, si një formë e pashtjelluar foljore që emërton një veprim si proces.¹

Kreu III

3. FORMAT E PASHTJELLUARA TË FOLJES NË GJUHËN GJERMANE (Infinite Verbformen)

Sipas karakterit morfologjik format e pashtjelluara të foljes në gjuhën gjermane ndahen në tri grupe:

1.Paskajore	=	INFINITIV
2.Përcjellore	=	PARTIZIP I
3.Pjesore	=	PARTIZIP II

Format e pashtjelluara foljore janë në parim të pandryshueshme; mbi të gjitha ato nuk mund të zgjedhohen.

Megjithatë përcjellorja dhe pjesorja nuk mund të lakohen, nëse ato përdoren si atribut i një emri; në këtë rast ato eptohen si mbiemrat.

Nëse paskajorja emërzohet, ajo mund edhe të lakohet; por në këtë rast ajo ka ndryshuar klasën e mëparshme.

¹Gramatika e gjuhës shqipe , I , Tiranë 1995, faqe 298-299

INFINITIV (paskajore)	PARTIZIP I (përcjellore)	PARTIZIP II (pjesore)
Er wird das Buch <u>lesen</u> Sie will <u>kommen</u>		Er hat das Buch <u>gelesen</u> Sie ist <u>gekommen</u>
	Der <u>lesende</u> Vater	das <u>gelesene</u> Buch
das <u>Lesen</u> des Buches	Die <u>Lesenden</u>	das <u>Gelesene</u> vergessen

3.1 Paskajore – Infinitiv

Kjo formë foljore është identike me formën përfaqësuese të fjalës. Ajo mund të ndërtohet nga çdo folje. Në gjuhën gjermane, ashtu si edhe në shumë gjuhë të tjera, foljet përfaqësohen në fjalor me anë të formës së pashtjelluar të paskajores.

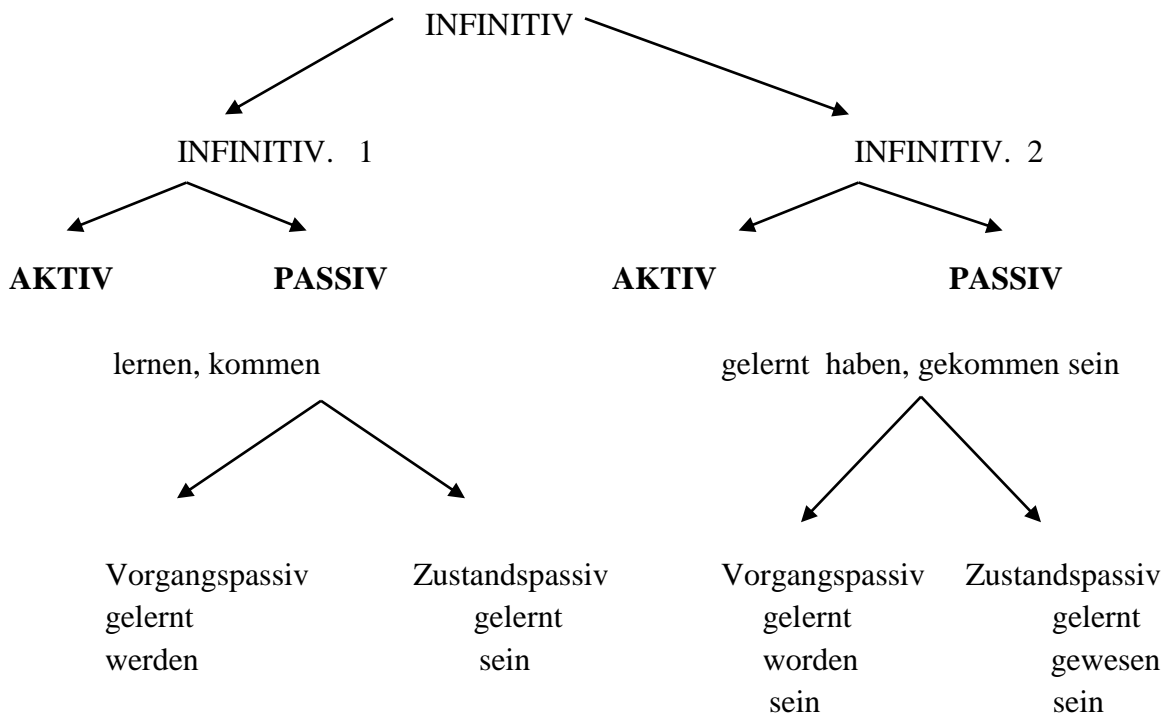
Treguesi gramatikor karakteristik i paskajores është prapashtesa *-(e)n*.

P. sh.: *driicken, bieten, lachen, treiben, trennen* etj.

Prapashtesën *-n* e marrin foljet që mbarojnë me *-el* dhe *-er*:

P. sh.: *lächeln, prickeln, säuseln, füttern, vergittern,*
dhe tek foljet *sein* dhe *tun*.

Format e paskajores mund të paraqiten në një skemë të tillë¹:

¹ Duden 4, Die Gramatik, 6. Auflage, Mannheim 1998, faqe 191

Në gjuhën gjermane dallohen dy forma të përdorimit të paskajores:

1. Paskajore e thjeshtë
2. Paskajore me pjesëzën zu (për)

1. Paskajorja e thjeshtë ndjek një grup të vogël foljesh.

Në këtë grup përfshihen:

- Foljet modale : dürfen, können, mögen, müssen, sollen, wollen.
P. sh.: Er kann ausgezeichnet schwimmen.
- Foljet e ndijimit: hören, sehen, fühlen, spüren.
P. sh.: Sie hörte die Kinder lachen.
- Foljet që tregojnë lëvizje: gehen, kommen, fahren, etj.
P. sh.: Er geht zweimal wöchentlich schwimmen.
- Foljet: werden, bleiben, lassen.
P. sh.: Sie wird uns morgen besuchen.
Er blieb plötzlich stehen.
Der Lehrer läßt die Kinder aufstehen.
- Foljet: haben, finden, legen, schicken etj. në disa përdorime të veçanta.
P. sh.: Er hat sein Auto vor dem Haus stehen.
Er hat gut reden.
Sie fand das Buch auf dem Boden liegen.
Die Eltern legen sich schlafen.
Die Mutter schickt die Kinder schlafen.

Tek foljet lernen, lehren, dhe helfen paskajorja përdoret si me pjesëzën zu (për) ashtu edhe pa të.

P. sh.:

- Er hat Geige spielen gelernt.
- Er hat gelernt, sich zu beherrschen.

- Er lehrt sie Klavier spielen.
- Sie hat ihn gelehrt, sich rücksichtsvoll zu benehmen.

- Ich helfe ihm das Gepäck tragen.
- Sie hat ihm geholfen, das zu begreifen.

2. Me pjesëzën zu (për) paskajorja përdoret ose direkt para paskajores ose në mes të foljeve të ndashme.

P. sh.:

- Ich hoffe, dich zu Veranstaltung zu sehen.
- Ich hoffe, dich zu der Veranstaltung wiederzusehen.

Në fjalitë me folje të shtjelluar dhe me paskajore, shpesh herë përdoret edhe një fjalë e quajtur bashkëlidhës ose korrelative. Si fjalë të tilla - të varura nga folja - dalin përemri i pacaktuar *es*, një ndajfolje përemërore *da (r) + parafjalë* dhe rrallë herë dessen.

P. sh.:

- Ich maße es mir nicht an, über das Buch zu urteilen.
- Er achtet darauf, keinen Fehler zu machen.
- Sie beschuldigt ihn dessen, gelogen zu haben.

Te foljet pavetore dhe te foljet këpujore të shoqëruara me një mbiemër ndeshim zakonisht si fjalë korrelative përemrin e pacaktuar es.

P. sh.:

- Uns freute es, den Freund wiederzusehen.
- Mir war es sehr peinlich, ihn um das Buch zu bitten.

Kreu IV

4. FORMA DHE FUNKSIONET E PASKAJORES SË GJERMANISHTES

Përdorimi i paskajores gjermane pas foljeve modale dürfen, können, mögen, sollen dhe wollen

Foljet modale janë ato folje, të cilat modifikojnë përmbajtjen e një foljeje tjetër. Përdorimi i tyre është i shumëllojshëm dhe mund të kuptohet atëherë, kur gjuha nuk vrojtohet vetëm nga ana formale gramatikore, por edhe nga ana kuptimore. Në gjuhën gjermane foljet modale zakonisht ndiqen nga forma të paskajores; por mund të përdoren edhe të vetme.

P.sh.:

- Seine Schwester darf nicht ins Kino.
- Seine Schwester darf nicht ins Kino gehen.

- Susanne kann gut Englisch.
- Susanne kann gut Englisch sprechen.

- Hans will ein Buch.
- Hans will ein Buch kaufen.

Këto folje modale kanë përgjegjëset e tyre në gjuhën shqipe, por ndryshe nga gjermanishtja, ato nuk ndiqen nga forma të paskajores, por nga forma të lidhores ose pjesores.

N.q.s foljet modale përdoren me paskajoren, atyre nuk u shtohet pjesëza **zu**:

P.sh.:

- Er will kommen.
- Er will das Buch gelesen haben.
- Sie muss bereits angekommen sein.
- Der Koffer musste geöffnet worden sein.

4.1. Paskajorja zëvendësuese

(Ersatzinfinitiv)

Paskajorja (infinitiv) e thjeshtë mund të qëndrojë si një pjesore (partizip II), në qoftë se foljet modale *dürfen, können, mögen, müssen, sollen, wollen* formojnë kohën e kryer (perfekt) ose të kryerën e tejshkuar (plusquamperfekt).

P. sh.:

- Er hat kommen müssen. (nicht: gemüsst)
- Er wird nicht haben kommen können. (nicht: gekonnt)
- Das hättest du nicht tun brauchen. (nicht: gebraucht)

E njëjta gjë vlen edhe për foljet : *sehen, hören, lassen* dhe *helfen*.

P. sh.:

- Einen großen Wagen hatten sie neben dem Wege liegen sehen.
(selten: gesehen)

Në gjuhën e folur te foljet e sipërpërmendura mund të përdoret edhe pjesorja (partizip II)

P. sh.:

- Wir haben die Vögel im Wald singen hören.
- Hast du vor drei Jahren schon Deutsch sprechen können ?
- Paul hat der Dame die Koffer tragen helfen.

Zëvendësuesi i paskajores qëndron gjithmonë në fund të fjalisë.

Kreu 5

5. Ndërtimi i lidhores në gjuhën gjermane dhe në atë shqipe

Në gjuhën shqipe siç dihet, foljet shprehin 6 modalitete kryesore, mënyra të emëruara, mënyra dëftore, habitore, lidhore, kushtore dëshirore dhe urdhërore. Gjermanishtja ka vetëm tri: mënyrën dëftore, lidhore dhe urdhërore. Mjaft modalitete, të

cilat në shqipe shprehen me forma të veçanta mënyrore, gjermanishtja i shpreh me mënyrën lidhore. Megjithatë në përdorim, lidhorja e shqipes as që mund të krahasohet me lidhoren e gjermanishtes; ajo (shqipja) e përdor atë shumë më gjerë. Kjo lidhet në radhë të parë me rrethanën, që shumë funksione, të cilat në gjermanishte i kryen paskajorja, në shqipe i kryen lidhorja.

Ndryshimet midis këtyre gjuhëve në mënyrën e ndërtimit të lidhores janë të dukshme : lidhorja e shqipes në rrugën e zhvillimit ka kaluar nga gjendja (struktura) sintetike në strukturë analitike; kurse gjermanishtja trashëgon nga indogjermanishtja strukturën sintetike.

Brenda sistemit foljor të shqipes lidhorja karakterizohet :

- nga pjesëza të, e cila paraprin të gjitha format e saj p.sh.të kuptoj, të hap etj
- nga mbaresat karakteristike në vetën e dytë dhe të tretë njëjës p.sh. të hapësh, të punosh; të hapë, të punojë etj
- nga ruajtja përgjithësisht e temës së njëzuar, apo nga njësimet e mëtejshme të përjetuara përmes analogjisë p.sh. të flasësh (dëftore flet); të marrësh (dëftore merr) etj.
- nga prania e mbaresave të përbashkëta në mënyrën dëftore p.sh. të punoj ~ punoj; të punojmë ~ punojmë; të punoni~ punoni ; të punojnë ~ punojnë etj.
- nga mënyra e njëjtë e ndërtimit të formave analitike në dëftore p.sh të kem punuar ~ kam punuar etj

Lidhorja e shqipes del në këto forma :

<u>E tashme</u>	<u>E pakryer</u>	<u>E kryer</u>	<u>Më se e kryer</u>
të dal	të dil-ja	të kem dalë	të kisha dalë
të dal-ësh	të dil-je	të kesh dalë	të kishe dalë
të dal-e	të dil-te	të ketë dalë	të kishte dalë
të dal-im	të dil-nim	të kemi dalë	të kishim dalë
të dil -ni	të dil-nit	të keni dalë	të kishit dalë
të dal-in	të dil-nin	të kenë dalë	të kishin dalë

Brenda sistemit foljor të gjermanishtes lidhorja karakterizohet :

- nga treguesi gramatikor karakteristik (-e) , i cili del si mbaresë e mirëfilltë apo si përbërës mbarese p.sh. Indikativ - ich hab-e ; Konjuktiv I- ich hab-e

- nga ndryshime morfologjike në përbërjen e foljeve ndihmuese p.sh.folja sein : Indikativ -ich bin ; Konjuktiv I- ich sei dhe Konjuktiv II- ich wäre
- nga prania e disa mbaresave të përbashkëta me dëftoren p.sh Indikativ - ich hab-e Konjuktiv I- ich hab-e
- tema e rrënja, e së tashmes së lidhores përkrah me atë të paskajores
- nga prania e zakonshme e dukurisë së Umlautit për grupe të caktuara të foljes p.sh Indikativ - ich hab-e ; Konjuktiv I- ich hab-e; Konjuktiv II- ich hätte

Lidhorja e gjermanishtes del në këto forma :

Konjuktiv I

<i>E tashme</i> (<i>Präsens</i>)	<i>E kryer</i> (<i>Perfekt</i>)	<i>E ardhme</i> (<i>Futur I</i>)
---------------------------------------	--------------------------------------	---------------------------------------

hab-e	hab-e gehabt	werd-e haben
hab-est	hab-est gehabt	werd-est haben
hab-e	hab-e gehabt	werd-e haben
hab-en	hab-en gehabt	werd-en haben
hab-et	hab-et gehabt	werd-et haben
hab-en	hab-en gehabt	werd-en haben

Konjuktiv II

<i>E tashme</i> (<i>Präsens</i>)	<i>E kryer</i> (<i>Perfekt</i>)	<i>E ardhme</i> (<i>Futur I</i>)
---------------------------------------	--------------------------------------	---------------------------------------

hätt-e	hätt-e gehabt	würd-e haben
hätt-est	hätt-est gehabt	würd-est haben
hätt-e	hätt-e gehabt	würd-e haben
hätt-en	hätt-en gehabt	würd-en haben
hätt-et	hätt-et gehabt	würd-et haben
hätt-en	hätt-en gehabt	würd-en haben

Në gjuhën e folur në gjermanishte përdoret edhe një formë e vjetër e lidhores që ndërtohet me ndihmën e foljes werden; würde + e tashme e dëftores: er würde kommen. Këto forma zëvendësojnë të tashmen, të pakryerën dhe të ardhmen e lidhores. Këto forma nuk mund të zëvendësojnë kohën e kryer dhe të kryerën e tejshkuar të lidhores.

Përgjithësisht bëhet një ndarje për format e lidhore, në forma të mënyrës lidhore I dhe lidhore II. Kjo ndarje mbështetet në formën e paskajores. Nëse bëhet fjalë për të tashmen, atëherë kemi të bëjmë me lidhoren I: p.sh. Sie werde kommen; er komme; er sei gekommen. Nëse bëhet fjalë për të pakryerën, atëherë kemi lidhoren II: p.sh. sie käme, er wäre gekommen.

Nga krahasimi i tipareve strukturore të të dy gjuhëve vërehen këto ngjashmëri kryesore:

1. ngjashmëritë:

- afrinë që kanë të dy gjuhët në përzierjen e mbaresave të lidhore me dëftoren në kohën e tashme

- në modelin e ndërtimit të kohëve analitike

2. ndryshimet:

- karakteristika themelore strukturore e lidhore së shqipes është pjesëza të kurse për lidhoren e gjermanishtes mbaresa -a përbërsja e mbaresës -e :

- në lidhoren e gjermanishtes vërehet shpesh dukuria e Umlautit kurse në gjuhën shqipe kjo dukuri është mënjeluar në krahasim me dëftoren

Në shqipe : lidhore – të dal, të dalësh, të dalë

dëftore – dal, del, del

Në gjermanishte : lidhore - wäre, wärest, wäre

dëftore - bin , bist, ist

Shembujt e mëposhtëm pasqyrojnë të gjitha rastet e lidhore me metafoji :

- Mark-Alem stellte sich zum wiederholten Mal die Frage, ob er nicht besser eine Droschke genommen hätte, denn zum Tabir Saray war es weiter als gedacht.(Seite 5)

- Dy-tri herë i shkoi ndërmend se mos bëri gabim që nuk mori një karrocë. (faqe 5)

- Rascher als sonst war er aus dem Bett aufgestanden, denn immerhin wartete der Tabir Saray auf ihn, jene allbekannte Behörde, die mit dem Schlaf und den Träumen befasst war, und das hätte vermutlich auch bei jedem anderen an seiner Stelle nicht bloss Unsicherheit, sondern auch ein solches Lächeln hervorgerufen. (Seite 6)

- Ishte ngritur nga gjumi për t'u nisur me ngut në Tabir Saraj, zyrat e famshme që merreshin me gjumin dhe ëndrrat, dhe kjo mjaftonte që cilitdo në vendin e tij, bashkë me hutinë t'i shkaktohej ajo nënqeshje.(faqe 6)

- Mark-Alem rechnet in zwischen damit, dass man ihn trotz aller familiärer Bemühungen in seiner Sache wieder fortschickte, dass selbst das Empfehlungsschreiben in den aus unerfindlichen Gründen immer nur auf die Tür gerichteten Augen dieses Menschen nichts wert sein würde. (Seite 12)

- Mark-Alemit iu duk se asgjë s'do të bëhej, se fleta e rekomandimit dhe të gjitha ndërhyrjet e tjera ishin pa vlerë përpara atyre syve, që kushedi pse kishin lidhje vetëm me derën. (faqe 12)

- Mark-Alem war, als käme das Haupt des furchtbaren Funktionärs, in dessen Hand sein Schicksal lag, der Zimmerdecke immer näher und werde sie schliesslich dagegenstossend zum Bersten bringen, um sich dann, ganz zerkratzt und mit Gips bestäubt, Stockwerk um Stockwerk nach oben zu bohren, bis es endlich zum Dach hinausragte. (Seite 13)

- Iu duk se kjo ngritje nuk do të mbaronte dhe se koka e zyrtarit të tmerrshëm, që kishte në dorë fatin e tij, do t'i afrohej sipërfundit të dhomës, do ta shtypte atë, gjersa ta çante, dhe po ashtu gjithë gërvishtje, me gëlqeren që do t'i binte anash, do t'i shponte njërin pas tjetrit katet, për të dalë sipër pullazit kryesor.(faqe 13)

- Genug, hätte Mark-Alem fast laut hinausgeschrien, ich erhebe ja gar keinen Anspruch auf Einstellung mehr, man soll mir nur einfach meinen Brief zurückgeben, Hauptsache, dieser Funktionär erhebt sich nicht weiter, doch auch stumm geblieben schien sein Aufschrei erhört zu werden, denn das Aufstehen nahm ein Ende. (Seite 13-14)

- Mark-Alemi ishte gati të thërriste “mjaft, nuk dua të hyj në punë, kthema atë letër, veç mos u ngre ashtu”, por atë çast ngritja e zyrtarit, sikur ky ta kishte dëgjuar atë klithmë të brendshme, u ndërpre. (faqe13)

- Der Bedienstete, der Mark-Alem herbegleitet hatte, ahnte offenbar, was gleich geschehen würde, und machte Platz. (Seite 14)

- Nëpunësi që e kishte sjellë Mark-Alemin e dinte, siç duket, këtë gjë dhe ishte mënjeluar për ta lënë të kalonte. (faqe 13)

- Sein Ton war so gestelzt, dass er selbst als Redner bei einer offiziellen Festveranstaltung damit aufgefallen wäre. (Seite 17)

- E folura e tij ishte po aq e panatyrshme, saqë edhe në një mbledhje do të ngjante e tillë. (faqe16)

- Eigentlich hätte Mark-Alem erwartet, dass sich sein Begleiter ein weiteres Mal zum Chef hinabbeugte und ihm etwas ins Ohr flüsterte, doch er dachte gar nicht mehr daran. (Seite 22)
- Mark-Alemi priste që shoqëruesi i tij të përkulej prapë te veshi i shefit dhe t'i pëshpëriste ashtu si pak më parë, por tjetri s'kishte ndërmend ta bënte një gjë të tillë. (faqe 21)
- Es war, als hätten all diese Leute irgendwo eine alte Rede ausgegraben und dann wie ein Rudel Hyänen untereinander aufgeteilt. (Seite 23)
- Dukej sikur kishin gjetur diku një fjalim të vjetër dhe e kishin ndarë në mes veti si hienat. (faqe 22)
- Jeder, der seinen Verstand einigermaßen beisammen hat, erkennt sofort, dass die Interpretation ohne uns, die Selektion, nichts anderes wäre als eine Mühle ohne Mühlbach. (Seite 24)
- Çdo njeri që ka dy para mend, e kupton menjëherë se pa ne, pa Seleksionimin, Interpretimi mbetet si mulliri pa ujë. (faqe 23)
- Es wäre eine unnötig grosse Belastung für dich, wollte ich dir heute schon alles erklären. (Seite 24)
- Unë nuk do të tregoj sot gjithçka, që të mos të rëndo me gjëra të parakohshme qysh ditën e parë.(faqe 23)
- Das wären erst einmal die persönlich motivierten Träume ohne Bezug zum Staat, ferner die Träume, die von Hunger, Übersättigung, Kälte, Hitze, Krankheit oder ähnlichem ausgelöst, also gewissermaßen fleischlichen Ursprungs sind. (Seite 25)
- E para, ëndrrat me shtysë vetiake, që s'kanë asnjë lidhje me shtetin. E dyta, ëndrrat e shkaktuara nga uria, mbingopja, të ftohtët, të nxehtët, sëmundjet etj., me një fjalë, që kanë lidhje me mishin e njeriut. (faqe 24)
- Es wäre gut, wenn du, um dich einzuarbeiten, zunächst in jedem der Säle ein oder zwei Tage verbringen würdest. (Seite 26)
- Për të kuptuar më mirë punën që do të bësh, do të duhet që në fillim të kalosh një ditë ose dy në çdo sallë. (faqe 24)
- Eigentlich wollte Mark-Alem ablehnen, aber das hätte höchstwahrscheinlich ziemlich sonderbar gewirkt. (Seite 30)
- Mark-Alemi deshi t'i thoshte: “faleminderit, asgjë”, por kjo sesi iu duk, e pazakonshme. (faqe 29)

▪ Sie waren so winzig, als kämen sie unter einem Mühlstein hervor, doch immerhin war manchmal ein einziges Wort zu verstehen, dann und wann sogar ein Stück von einem Satz, den der rotierende Mühlstein noch nicht restlos zermahlen hatte. (Seite 30)

▪ Ato ishin të grimcuara si nga një mokërr e madhe, po herë-herë, midis zallahisë kapeshin fjalë, madje edhe fraza të tëra që mokra s'i kishte thërrmuar dot gjatë rrotullimit të saj e që do ta bënte këtë gjë me siguri në rrotullimin tjetër. (faqe 29)

▪ Mark-Alem hätte gern gefragt, was er damit meinte, aber er wollte nicht allzu neugierig erscheinen. (Seite 32)

▪ Mark-Alemi deshi ta pyeste se ç'kuptim kishte kjo, po frika se mos e tepronte e pengoi. (faqe 31)

▪ - Man könnte also auch einfach von der Aristokratie des Tabir sprechen? (Seite 33)

▪ - Me një fjalë të dy mund të quhen aristokratët e Tabirit?(faqe 32)

▪ Ich wusste gleich, dass du aus einer einflussreichen Familie kommst, schon als ich hörte, dass du gleich in der Selektion angefangen hast. Aber an einem so vornehmen Namen hätte ich, ehrlich gesagt, nicht gedacht. (Seite 34)

▪ Që kur më the se je caktuar të punosh drejt e në Seleksionim, e mora me mend që je nga ndonjë familje e afërt për shtetin, por të them të drejtën, nuk më shkoi mendja kaq larg. (faqe 33)

▪ Wenn ich wenigstens herausgebracht hätte, wo er arbeitet, dachte er. (Seite 36)

▪ Së paku, ta kisha marrë vesh në ç'degë punonte, tha me vete me hidhërim. (faqe 35)

▪ Dann tröstete er sich mit dem Gedanken, dass er morgen in der Frühstückspause Gelegenheit haben würde, die Unterhaltung fortzusetzen. (Seite 36)

▪ Pastaj e qetësoi veten me mendimin se kishte për ta gjetur të nesërmen persëri gjatë pushimit të mëngjesit dhe kishin për të folur prapë bashkë.(faqe 35)

▪ Geträumt wurde zwar immer, und immer wurden Träume eingereicht, daran würde sich nie etwas ändern, aber zu manchen Zeiten kamen mehr und zu anderen Zeiten weniger. (Seite 38)

▪ Ëndrrat shikoheshin gjithmonë dhe ëndrra dërgoheshin gjithmonë, dhe kështu do të ishte në jetë të jetëve, por megjithatë kishte periudha që ato buisnin, ashtu siç kishte të tjera që pakësoheshin.(faqe 37)

▪ Eine Zeitlang hatte er sogar gezweifelt, ob diese Aufgabe überhaupt in die Selektion gehörte oder ob man sich nicht besser der Interpretation hätte überlassen sollen (Seite 44)

▪ Madje, një kohë të gjatë kishte patur mëdyshje nëse duhej që me këtë punë të merrej Seleksionimi, apo ajo i përkiste kryesisht Interpretimit. (faqe 43)

▪ Wahrscheinlich wäre so auch verfahren worden, hätte die Interpretation nicht unter völliger Überlastung gelitten. (Seite 44)

▪ Në të vërtetë, ajo do t'i lihej Interpretimit, sikur ai të mos ishte aq i ngarkuar. (faqe 43)

▪ Dabei, war die Zahl der von ihm aussortieren Träume eigentlich verhältnismässig klein, und wären noch nicht einmal diese vierzig im Abfall gelandet, hätte der Abteilungsvostehar wahrscheinlich sogar vermutet, er wolle sich um die Verantwortung für die Träume drücken. (Seite 45)

▪ Në të vërtetë kishte tëharrur shumë pak ëndrra dhe, në qoftë se nuk do të pastronte as këto të dyzeta, atëherë shefi kishte të drejtë të thoshte me vete: Mark-Alemi për të qenë brenda, i kalon të gjitha ëndrrat te qëruesit e tjerë.(faqe 44)

▪ Sie würde die Annahme verweigern oder sich ganz oben beschweren, und die oberste Leitung würde sich daraufhin an die Erforschung der Ursachen machen. (Seite 45-46)

▪ Interpretimi do të mbyllte pranimin ose do të ankohej në drejtori. Drejtoria do të kërkonte shkaqet.(faqe 44)

▪ Nur ein Dummkopf hätte nicht bemerkt, dass sie aus familiäre Zwistigkeiten, einen lästigen Bandwurm oder übermässig lange fleischliche Enthaltbarkeit zurückzuführen waren. (Seite 48)

▪ Duhej të ishte tepër i trashë që të mos kuptoje në to grindjet në familje, krimbat e zorrëve apo mungesën e grave.(faqe 46- 47)

▪ Wenn alle Träume so gewesen wären, dann hätte man der mühevollen Arbeit eines Ausdeuters sogar Spass abgewinnen können. (Seite 48)

▪ Mark-Alemi mendoi se, sidoqoftë, puna e shkoqitësve, pavarësisht nga vështirësitë, ishte e kënaqshme, sidomos kur kishte të bëje me ëndrra të tilla.

(faqe 47)

- Mark-Alem hatte das sichere Gefühl, dass die Nacht und selbst der Einbruch der ewigen Finsternis daran nichts ändern würden, wenn das Schellen zum Dienstschluss ausblieb. (Seite 49)

- Ai ishte gati i sigurtë se, edhe sikur të binte nata dhe terri i përjetshëm, ato koka nuk do të ngriheshin që andej pa rënë zilja e mbarimit të punës. (faqe 48)

- Wenn sie wieder nach mir fragen, sage ihnen einfach, ich hätte keine Zeit. (Seite 51)

- Po të më kërkoni prapë, thuaju se s'kam kohë të lirë. (faqe 50)

- Mark-Alem hätte Kurt gerne nachgeeifert, wenn es nur gegangen wäre. (Seite 53)

- Mark-Alemi ëndërronte që ta shkërbente, por e dinte se s'do ta arrinte dot. (faqe 52)

- Ein Aussenstehender hätte wahrscheinlich gestaunt, dass man sich über die Karriere eines Sprosses der Köprülü so den Kopf zerbrechen musste, hatten doch Männer aus diesem hochangesehenen Haus die osmanischen Heere bis vor die Tore Wiens geführt,... (Seite 54)

- Një njeri i jashtëm, po t'i kishte dëgjuar ato, do të mbetej me gojë hapët: është e mundur që të shkoqitej me kaq kujdes se në ç'punë do të hynte një nip nga Qyprillinjtë e familjes së famshme,... (faqe 52-53)

- Vor ein paar Jahren war davon gesprochen worden, den Qyprilli sei es zwar nicht gelingen, den Tabir ganz zu schliessen, doch immerhin hätten sie seinen Einfluss entscheidend zurückzudrängen vermocht. (Seite 58)

- Madje vite më parë flitej se qenë pikërisht Qyprillinjtë, që në mos kishin arritur ta mbyllnin, e paskëshin ulur në mënyrë të ndjeshme forcën e Tabirit. (faqe 56)

- Wenn auch zu konstatieren war, dass die Qyprilli den Tabir bis zu einem gewissen Grad unterschätzt hatten, so bedeutete dies natürlich nicht, dass sie ganz niemanden dort gehabt hätten. (Seite 58)

- Natyrisht, kur thuhej se Qyprillinjtë e kishin nënvleftësuar disi Tabirin, kjo s'do të thoshte aspak se ata nuk kishin njerëzit e vet atje.(faqe 56)

- Aber sie hatten sich auch nicht so um den Tabir Saray gekümmert, wie es nötig gewesen wäre, weil sie im Bestreben, „endlich einmal frischen Wind durch die muffigen Greisenstuben wehen zu lassen“, wie es sie unter einander scherzhaft

nannten, der Einwirkung auf andere staatliche Einrichtungen grösseres Gewicht beigemessen hatten. (Seite 58)

- Mirëpo, të dhënë siç duket, pas ngrehave të tjera të shtetit e sidomos me shpresë se mund të zbehnin përsëri frymën “gërxhos”, siç e quanin me mahi midis tyre, ata kishin dobësuar vëmendjen ndaj tij. (faqe 56)

- Es stand zu befürchten, dass man das ganze Abendessen von nichts anderem reden würde. (Seite 58-59)

- Ai kishte shpresë se, kur të uleshin për të ngrënë darkë, biseda do të ndryshonte. (faqe 57)

- Sie waren halb erloschen, gleichsam erschöpft von all der Gescheitheit, von der er, wie es aussah, liebend gern einen Teil losgeworden wäre. (Seite 59)

-:sytë ishin gjysmë të shuar, thua se mençuria i kishte lodhur, dhe ai ishte gati ta falte me gëzim një pjesë të saj. .(faqe 58)

- “Närrisch wäre er in einer logischen Welt “, erwiderte Kurt. (Seite 60)

- - Do të ishte i marrë në një botë logjike, - tha Kurti. .(faqe 58)

- Glauben die, ich hätte den Tabir im Sturm erobert? (Seite 61)

- Kurse ai, me siguri, kujton se unë kam shkuar atje për të pushtuar Tabirin, tha me vete me qesëndi të hidhur. .(faqe 59)

- Wenn in Deutschland oder Frankreich, meinte er, einem bedeutenden Adelsgeschlecht ein Lied gewidmet wäre, das nach seinem Umfang nur ein Prozent des euch gewidmeten Balkanepos ausmachte, dann würde es vor Stolz platzen und sich überall damit brüsten. (Seite 61)

-:shtoi, se në qoftë se për një familje të madhe gjermane apo franceze do të këndohej qoftë dhe një e qinda e eposit që këndohet sot për ne në Ballkan, kjo do të trumbetohej si mburrja dhe mrekullia më e madhe për ta. (faqe 60)

- - Hier kannst du das vielleicht sagen, aber anderswo würde ich es besser nicht tun -, meinte sein älterer Bruder, dessen Miene sich wieder verdüstert hatte. (Seite 69)

- - Sidoqoftë, thua ç’thua këtu, mos i fol gjëkund tjetër këto, - tha vëllai i madh, fytyra e të cilit ishte ngrysur përsëri. (faqe 67)

- Eine längere Einlernzeit wäre nur schädlich, denn dadurch steigt die Gefahr, dass jemand nur noch nach der Schablone auslegt. (Seite 75)

- Madje, është e dëmshme të mësosh më tepër, sepse ka rrezik të kthehesh në një zbrërthyes mekanik. (faqe 72)
- Er hätte sich beim Vizedirektor oder Generaldirektor, oder wer immer es auch gewesen sein mochte, unbedingt nach dem Weg erkündigen müssen! (Seite 76)
 - Duhej ta kishte pyetur nëndrejtorin, drejtorin e përgjithshëm apo çfarë ishte ai, si shkohej atje. (faqe 73)
- Mark-Alem hätte am liebsten laut geschrien. (Seite 77)
- Mark-Alemit iu duk se edhe pak dhe do të niste të thërriste.(faqe 73)
- Hier befand er sich in der Hölle, schlimmer hätte es für ihn nicht kommen können. (Seite 78)
 - S'e *kishte menduar* kurrë se kjo e këtushmja do të ishte kaq e skëtërrshme. (faqe 75)
- Man würde nachforschen, wer die Auslegung zu verantworten hatte, und am Ende sagen:... (Seite 83)
 - Do të gërmonin kush ua kishte bërë atë zbrërthim dhe, kur ta merrnin vesh si qe puna, do të thoshnin:... (faqe 79)
- Wenn er nicht so vorschnell zur Feder gegriffen hätte, wäre alles leicht auszubügeln gewesen. (Seite 83)
 - Ah, sikur të mos ishte ngutur dhe të mos kishte rrëmbyer penën si i çakërdisur, tani *do të mund t'i bënte një shpjegim* fare tjetër ëndrrës. (faqe 80)
- Die Korrektur fiel nicht besonders ins Auge, aber selbst wenn, würde man glauben, er habe beim Schreiben etwas vergessen, den Fehler beim Durchlesen aber bemerkt und berichtigt. (Seite 84)
 - Ndrejta nuk binte shumë në sy. Edhe po të binte, *mund të merrej* si një *harresë* gjatë shkrimit, që hartuesi e kishte qortuar pastaj që në leximin e parë. (faqe 81)
- Wie würde er selbst in ein paar Wochen aussehen? (Seite 87)
- Si *do të bëhej* vallë ai vetë pas ca kohe? (faqe 83)
- Wahrscheinlich hätte ich gar nichts sagen dürfen, schliesslich ist alles hier geheim. (Seite 88)
 - Ndoshta unë s'*duhej të flitja* për një gjë që është e fshehtë, ashtu si gjithçka tjetër këtu,...(faqe 84)

- Auf den ersten Blick ist nichts Aussergewöhnliches zu erkennen, aber etwas muss ja daran sein, sonst würden sie nicht so viel Aufhebens davon machen. (Seite 89)
 - Në vështrimin e parë duket si diçka e thjeshtë, po do të ketë diçka, gjersa i *japin* kaq *rëndësi*.(faqe 85)
- Es heisst, der Traum sei zur weiteren Abklärung aus der Interpretation zurückgekommen. (Seite 89)
 - Interpretimi thonë se e ka kthyer për sqarim. (faqe 85)
- Sonst würde ja aus Angst niemand mehr einen Traum einreichen. (Seite 90)
 - Ndryshe njerëzit do të trembeshin dhe kjo do të pengonte *dërgimin* e ëndrrave. (faqe 86)
- Bei oberflächlicher Betrachtung konnte man den Eindruck haben, die Bediensteten würden nie über ihre Arbeit sprechen,... (Seite 92)
 - Në pamjen e parë dukej sikur nëpunësit nuk flitnin për të,... (faqe 88)
- Nur in dieser Form könne sich die von den Menschen als etwas Metaphysisches begriffene Wiederaufstehung der Toten vollziehen. (Seite 93)
 - ..., sepse ringjallja e të vdekurve, që prej njerëzve përfytyrohej në mënyrë metafizike, nuk do të kryhej veçse në këtë trajtë. (faqe 89)
- Wenn die wüssten, wie die Zeit hier kriecht! (Seite 94)
 - Sikur ta dinin si zvarrëshin orët këtu! (faqe 90)
- Zwar war er selbst noch nie dort gewesen und wusste noch nicht einmal, in welchem Flügel des Palastes er hätte suchen müssen, aber dass er dort völlig anders zugeht, das stand für ihn fest. (Seite 94-95)
 - Ato salla as që i kishte parë kurrë, madje nuk i *dinte në ç'krah të pallatit binin*, megjithatë ishte i sigurt se, ndryshe nga të tjerat, ato duhej të kishin dritare të mëdha gjer në pullaz, ... (faqe 90)
- Es war ihm, als hätte er einen alten Freund getroffen. (Seite 95)
 - Ai u gëzua sikur të takonte një të njohur. (faqe 91)
- Auch diesmal würde sich ein loses Fadenende finden. (Seite 96)
 - Ja, edhe kësaj do t'ia gjente kleçkën. (faqe 91)

- Hätte es sich um etwas anderes gehandelt als eine Brücke, eine Siegessäule zum Beispiel, eine Festungsmauer oder sonst etwas auf den Staat Bezogenes, wäre der Traum eindeutig gewesen. (Seite 97)
 - Sikur në vend të urës të ishte një shtyllë, ose një mur kështjelle, apo një simbol tjetër i shtetit, ëndrra *mund të merrte kuptim*. (faqe 92)
- Besser, er hätte ihn gleich in den Papeirkorb geworfen! (Seite 97)
 - Kur s'e kishte flakur në kosh qysh atëherë! (faqe 92-93)
- Eigentlich hätte er es vorgezogen, das Dossier an diesem Abend abzuschliessen, immerhin schlug er sich schon lange genug damit herum... (Seite 97)
 - *Ishte mirë* që ta mbyllte atë dosje atë ditë, edhe kështu shumë e kishte mbajtur...(faqe 93)
- Er hatte oft an den unglücklichen Traumseher denken müssen, aber dass es so weit kommen würde...(Seite 99)
 - I kishte shkuar mendja disa herë tek ëndërrparësi fatkeq, por s'e kishte menduar asnjëherë se fati i tij *mund të shkonte* gjër këtu. (faqe 95)
- Hätte er doch nur seinen Pelz dabeigehabt! (Seite 103)
 - Të mos e kishte hequr më mirë qyrkun! (faqe 99)
- Schliesslich riss ihn die Befürchtung, seine Finger würden, wenn er weiter untätig herumsass, so klamm werden, dass sie die Feder nicht mehr halten konnten, aus seiner Erstarrung. (Seite 104)
 - Mark-Alemi i ndiente këmbët akull dhe mendimi se edhe duart sa vente i ftoheshin dhe, po të rrinte edhe pak ashtu, kishte rrezik të mos përdorte dot penën, e bëri të dilte më në fund nga mpirja. (faqe 99)
- Vielleicht wäre es besser gewesen, mit einem Kollegen mitzugehen, der sich im Gebäude auskannte. (Seite 105)
 - Ndoshta do të kishte bërë mirë të dilte së bashku me ndonjë nëpunës tjetër që e dinte rrugën. (faqe 101)
- Mark-Alem seufzte erleichtert auf, und die Spannung fiel so schnell von ihm ab, dass er fast ins Straucheln geraten wäre. (Seite 107)
 - Mori frymë thellë dhe gjymtyrët iu shkrehën në çast nga tendosja, saqë iu duk se *po i merreshin këmbët*. (faqe 102)

▪ ..., auf dem sich in völliger Unordnung Menschen umherbewegten, Pferde und Kutschen, manche mit brennenden Laternen und andere unbeleuchtet, man hätte an einen Alptraum denken mögen. (Seite 107)

▪ ..., duke e llangosur mbi truallin e lagur, sipër të cilit shtjelleshin njerëz, kuaj e karroca, disa me fenerë të ndezur e disa jo, në një çrregullsi të plotë, do të besoje në një ankth. (faqe 102)

▪ Mir das Dossier aufzuzwingen, das getrauten sie sich nicht, denn damit hätten sie mich mit Gewalt dort festgehalten, weil ja die Gäule keinen Schritt getan hätten mit den Papieren. (Seite 111)

▪ Të më detyronin të merrja dosjen, druheshin, le që kjo do të thoshte njëlloj sikur të më mbanin me forcë atje, sepse kuajt me atë dosje dihej që nuk do të udhëtonin. (faqe 106)

▪ Ausserdem hätten sie zugeben müssen, dass bei ihnen in der Unterpräfektur so hundsgemein geträumt wird, dass sie mit ihren Träumen einen anständigen Kurier am Reisen hindern, und das wollten sie natürlich nicht. (Seite 111)

▪ Të pranoin se ëndrrat e nënprefekturës së tyre ishin aq të mbrapshta saqë pengonin lëvizjet e korrierëve, këtë s'e bënin dot. (faqe 106)

▪ Ich hatte noch tausend Träume aus deren Bezirken bei mir, und es wäre mich teuer zu stehen gekommen, wenn ich sie nicht rechtzeitig abgeliefert hätte. (Seite 111-112)

▪ Kisha me vete më se një mijë ëndrra nga krahina të tjera, *për vonesën* e të cilave *mund ta pësoja*. (faqe 106)

▪ Am liebsten hätte ich die Kerle so dastehen lassen, mit ihren aufgesperrten Mäulern und dem Dossier, und mich davon gemacht, aber ich wollte mir keine Schwierigkeiten einbrocken, deshalb bin ich umgekehrt. (Seite 112)

▪ Thashë njëherë t'i lija ashtu me gojë hapur, me dosje në dorë dhe t'ia mbathja, por iu tremba ngatërresave dhe e ktheva karrocën. (faqe 106-107)

▪ Zwei Träume aus der Zeit des anbrechenden Tages waren ihm noch vage in Erinnerung, und es hätte wohl nur in geringer Mühe bedurft, sie sich ganz zu vergegenwärtigen. (Seite 115)

▪ Kishte përshtypjen se po të përpiqej edhe pak, mund të kujtonte nja dy ëndrra të lehta që kishte parë aty ndaj të gdhirë. (faqe 110)

▪ Die ganze Welt sah so bleich und abgezehrt aus, als hätte sie die ganze Zeit krank das Bett gehütet. (Seite 117)

- Bota e tërë i dukej e çngjyrosur dhe e zbehtë si *pas një lëngate*.
(faqe 111-112)
- Bestimmt würden viel mehr hochgestellte Gäste mein Lokal besuchen, wenn nur nicht dieser abschreckende Anblick wäre. (Seite 120)
 - Në kafenenë time *do të vinin* me siguri njerëz të tjerë të zgjedhur, sikur ata, me atë pamje të frikshme të mos vinin e të zinin, si me ngucje, vendin më të dukshëm. (faqe 114)
- In diesem Falle hätte der Patron nichts gegen ihre Anwesenheit in seinem Café gehabt. (Seite 121)
 - Të qenë të tillë, ai do t'i mirëpriste me gjithë qejf në kafenenë e tij.
(faqe 115)
- Du hättest schon viel früher in den Tabir Saray eintreten müssen, murmelte er. (Seite 127)
 - Ti *duhet të kishe hyrë* më parë atje, murmuriste nëpër dhëmbë. (faqe 120)
- Einige Hauptträume gelten allgemein als gefälscht, die Erzträumler im Tabir Saray, hiess es, hätten sie sich mit Blick auf die Interessen rivalisierender Machtgruppen oder die Gemütsverfassung des Herrschers ausgedacht. (Seite 128)
 - Pra, flitej se disa nga kryeëndrrat ishin të rrejshme dhe sajoheshin në Tabir Saraj nga bashëndërrorët, sipas interesave të grupeve të fuqishme shemra në pushtet ose pas gjendjes shpirtërore të sovranit. (faqe 121)
- Aber er wusste genau, dass ihm Worte wie diese niemals über die Lippen gekommen wären, selbst wenn festgestanden hätte, dass ihn die Beschäftigung beim Tabir Saray eines Tages den Hals kosten würde. (Seite 128)
 - Por e dinte dhe vetë se kurrë s'do ta kërkonte këtë, edhe sikur të ishte i sigurt se ajo nëpunësi *do t'ia çonte kokën në thikë*. (Seite 121)
- - Mark-Alem, - sagte der Aufseher, - ich denke, es wäre gut, wenn du wegen dieses Traumes ... (Seite 132)
 - - Mark-Alem, - i tha tjetri, mendoj se ndoshta do të ishte mirë që për njëri nga këto ëndrra, - ... (faqe 125)
- Hätte man nicht wenigstens ein paar Hinweisschilder anbringen können?
(Seite 133)
 - Ç'kushtonte të viheshin disa qoka aty-këtu për të treguar vendet?
(faqe 127)

- Der würde sich bestimmt fragen, warum er hier einfach so herumstand.
(Seite 134)
- Po sikur të kalonte dikush dhe, kur ta shikonte që rrinte ashtu si hu në këmbë, t'i thoshte: ... (faqe 127)
- Er hatte das närrische Bedürfnis, gegen diese stummen Türen zu treten, und wahrscheinlich hätte er es auch getan, wenn nicht unter seinem Zugriff eine plötzlich aufgeflogen wäre, so dass Mark-Alem fast ins Zimmer hineinstürzte.
(Seite 135)
- Kishte një dëshirë të marrë që t'i godiste me shqelm ato dyer memece. Dhe me siguri kështu do të ndodhte, sikur, shi kur s'e priste, njëra nga dyert të mos hapej në një mënyrë të beftë nën shtytjen e tij. (faqe 128)
- Dafür wäre ich Ihnen wirklich dankbar. (Seite 137)
- Do t'ju jem shumë mirënjohës. (faqe 130)
- Wären nicht die angefügten Erklärungen gewesen, man hätte alles in einer guten halben Stunde durchgehabt. (Seite 147)
- Madje, sikur të mos ishte shpjegimi poshtë tekstit, leximi do të ishte një punë gjysmëorëshe. (faqe 139)
- Und so, o Allah, würde es immer bleiben, winters wie sommers, bei Wind und stummen Regen, auf diesem Feld im nördlichen Albanien... (Seite 149)
- Dhe kështu, o Allah, çdo mot, dhe kështu në dimër dhe në verë, nën erën dhe shiun e memectë, ajo fushë atje, në Shqipërinë Veriore... (faqe 141)
- Wer weiss, wie lange diese wilde Rennerei noch gedauert hätte, wäre er nicht an einer Kreuzung fast mit jemandem zusammengeprallt. (Seite 150)
- Kushedi sa do të vazhdonte ky vrap i çmendur, sikur në një kryqëzim të mos i dilte përpara një njeri. (faqe 142)
- Mark-Alem wollte ihm von dem Mann mit dem verstörten Gesicht erzählen, dem er im Archiv begegnet war, aber das hätte nur ein endloses Geflüster ausgelöst. (Seite 152)
- Mark-Alemi donte t'i thoshte për njeriun me fytyrë të trembur që kishte parë në Arkiv, por kjo do të shkaktonte një valë të re pëshpërimash midis tyre.
(faqe 144)
- - Wenn dieser Tag nur endlich vorüber wäre, - seufzte Mark-Alem.
(Seite 154)

- - Sa të mbarojë kjo ditë, - tha Mark-Alemi, pa i hequr sytë nga fytyra e shefit. (faqe 146)

- O Herr, sei uns gnädig, dachte er. (Seite 154)
- Zot, mbrona! tha me vete. (faqe 146)

- Mark-Alem dachte an seine Einladung und hätte fast laut ausgerufen. (Seite 155)
- Mark-Alemit iu kujtua darka dhe *desh i tha*:... (faqe 147)

- Er würde auf jeden Fall verlangen, dass man ihn gehen liess. (Seite 155)
- Sido që të jetë, do të kërkoj leje të iki. (faqe 147)

- Und natürlich würde man ihn nicht am Besuch bei seinem einflussreichen Onkel zu hindern wagen. (Seite 155)
- Dhe vërtetë, a do të guxonin ta ndalonin atë të shkonte për darkë te ungji i fuqishëm? (faqe 147)

- Am liebsten hätte er ihm die Meinung gesagt:... (Seite 155)
- U panë sy më sy me fqinjën dhe Mark-Alemi aty për aty *deshi t'ia përplasë* në fytyrë:.... (faqe 147)

- Er hätte gerne an einen ganz normalen Feierabend geglaubt, doch sein Gefühl sagte ihm etwas anderes. (Seite 155)
- Dy-tri herë iu duk se ky ishte një mbarim dite fare i zakonshëm dhe po aq herë iu duk se ishte krejt e kundërta. (faqe 147)

- Hätte ich doch nur nichts gesagt, dachte Mark-Alem. (Seite 160)
- S' *duhej t'ia kisha thënë*, mendoi Mark-Alemi. (faqe 152)

- Die Aufregung das scheidendes Tages, das sah man sofort, waren nicht von solcher Qualität gewesen, dass sie auch die Paläste hätten erreichen können. (Seite 161)
- Ndihej menjëherë që shqetësimi i ditës që porsa kishte mbaruar, ishte i atij lloji që nuk *arrinte* dot të depërtonte brenda pallateve. (faqe 153)

- Auch ihn ignorierte der Onkel, als hätte ihr seltsames abendliches Gespräch vor ein paar Wochen nie stattgefunden. (Seite 163)
- As për Mark-Alemin s'tregoi ndonjë vëmendje, thujse ajo darka e disa ditëve më parë, me atë bisedën e përçartë, të mos kishte qenë fare. (faqe 155)

▪ Es war ein einziger langer, überaus langer, beklemmender Klagelaut, und Mark-Alem fürchtete schon, wenn er noch länger anhielte, würden alle Anwesenden von Atemnot befallen werden. (Seite 165)

▪ Ishin si një ankim i gjatë, tepër i gjatë, që të krijonte angushti në gjoks. Mark-Alemit iu duk se, po të vazhdonte edhe pak, ata të gjithë do të ndienin mungesë ajri.(faqe 157)

▪ Eine unerklärliche Angst schnürte seine Brust zusammen, und dennoch hätte er in diesem Moment am liebsten den östlichen Teil seines Vornamens gegen einen anderen, der alten Heimat zugehörigen eingetauscht: Gjon, Gjergj, Gjorg.(Seite 166)

▪ Ndonëse ankthi ia shtrëngonte parzmin, ai ndjeu befas një dëshirë të papërballueshme që *ta flakte* gjysmën e emrit të vet, atë lindorin, dhe *të shfaqej* me një emër të ri, nga ata që mbanin në vendlindjen e tij: Gjon, Gjergj ose Gjorg. (faqe158)

▪ Nun schien ihm, als wäre das Musikunstriment in dem Traum einer Lahuta merkwürdig ähnlich gewesen. (Seite 166-167)

▪ Tani befas iu duk se ajo vegël muzikore e përshkruar në të, ngjante çuditërisht me lahutën. (faqe 159)

▪ Aber auch, wenn sie hätten nach Hause gehen wollen, wie wäre das möglich gewesen? (Seite 174)

▪ Por edhe sikur të donin të iknin, s'kishin me çfarë.(faqe 166)

▪ Die wenigen Passanten, denen er begegnete, sahen mit ihren schalunwickelten Köpfen so aus, als hätten sie sich noch gar nicht richtig vom Schlaf verabschiedet. (Seite 177)

▪ Edhe ata kalimtarë të rrallë që dukeshin aty-këtu, ngaqë i kishin fytyrat të mbështjella, ngjanin sikur ende po flinin.(faqe 168)

▪ Und mit was, bitte? dachte Mark-Alem. Alles, womit man hätte rechnen können, war bereits eingetreten. (Seite 179)

▪ E ç'të ndodhë më tepër? mendoi Mark-Alemi. Ç'ishte për t'u bërë, ishte bërë. (faqe 170-171)

▪ Wahrscheinlich wäre es heute wirklich besser gewesen, zu Hause zu bleiben. (Seite 179)

- Ndoshta do të qe më mirë të mos ishte paraqitur fare në punë sot.
- (faqe 171)

5.1 Përdorimi dhe funksionet e lidhore së gjermanishtes

Mënyra lidhore, në gjermanishte e njohur edhe si forma e mundësisë, përcaktohet si formë që ndryshon. Ajo është e kufizuar në të vërtetën e një thënieje: mund të shprehë dëshirë, mundësi, fakt konkret të pranuar, ose mendimin e një personi të tretë.

Mënyra lidhore karakterizohet si **optative** (nga lat. optare = dëshiroj) kur shpreh një dëshirë. Ajo përdoret në forma të tilla, si:

- Hol's der Teufel!
- Es lebe das Geburtstagskind!

Mënyra lidhore, e cila përdoret si formë zëvendësuese e mënyrës dëftore në vetën e parë, të numrit shumës (Seien wir ehrlich! Packen wir es an!) përcaktohet si **adorative** (nga lat. adhortari = kujtoj, bëj thirrje, bëj kërkesë). Të dyja këto forma të mënyrës lidhore (optative dhe adorative) përdoren rrallë në gjuhën gjermane.

Mënyra lidhore, e cila shpreh mundësi cilësohet **potenciale** (lat. potens = i aftë).

- Wenn sie etwas früher nach Hause käme, könnten wir vielleicht noch zusammen einkaufen gehen.

Si **ireale** karakterizohet ajo mënyrë lidhore, nëse shprehet diçka e pranueshme kundrejt fakteve:

- Wenn sie etwas früher nach Hause gekommen wäre, hätten wir vielleicht noch zusammen einkaufen können.

Për të shprehur mendimin e një personi të tretë përdoret mënyra lidhore e ligjëratës së zhdrejtë. Mënyra lidhore e ligjëratës së zhdrejtë përdoret në gjuhën e folur më shpesh, nëse folësi kërkon të mbajë distancë nga mendimi i përsëritur.

- Er hat gesagt, dass er die Grippe hätte.
- Sie hat behauptet, dass sie euch gestern begegnet sei.

Në lidhje me kohën dhe me gjininë, nga ana e formimit, mënyra lidhore është e njëjtë me mënyrën dëftore, që do të thotë se mund të formohet në të dyja gjinitë dhe në të gjitha kohët.

sie komme (Präsens)

er käme (Präteritum)

sie sei gekommen (Perfekt)

er wäre gekommen (Plusquamperfect)

sie werde gekommen (Futur)

er werde gekommen sein (Futur II)

5.2 Funkzionet

Përdorimi i mënyrës lidhore në gjuhën gjermane nuk është i lidhur me ndonjë lidhëz ose folje, prej të cilave varet dhe fjalia lidhore, por vetëm qëndrimi i folësit mbi rrethanën. Në qoftë se rrethana e përshkruar sipas folësit është e mundshme, e panjohur, ose jo e vërtetë, atëherë përdoret mënyra lidhore. Prandaj forma kohore, ashtu si edhe forma lidhore mund të përdoren në të njëjtat lidhje fjalish, sipas qëndrimit që ka folësi për rrethanën.

- Ich habe gelesen, dass der Minister nach Berlin gefahren ist. (Nuk dyshoj për këtë gjë.)
- Ich habe gelesen, dass der Minister nach Berlin gefahren sei. (Unë nuk ju siguroj për këtë gjë.)
- Hans schrieb, dass er morgen kommt. (Mua më duket një gjë e sigurt; ai do të vij nesër.)
- Hans schrieb, dass er morgen komme. (Ai më ka bërë të ditur për diçka dhe unë këtë lajm po e përcjell te të tjerët.)

Në disa lloje fjalish, te të cilat shprehet diçka jo e vërtetë (si p.sh.: fjalitë lejore, fjalitë dëshimore, fjalitë qëllimore etj.) duhet të përdoret mënyra lidhore. Ajo përdoret edhe në fjalitë thirrmore.

5.3 Pamje e përgjithshme mbi përdorimin e të dyja mënyrave lidhore

Në gramatikat tradicionale, të dyja mënyrat lidhore janë trajtuar shpesh herë së bashku, për të bërë më të qartë funksionet e tyre të përbashkëta. Edhe shumica e gramatikave të reja e trajtojnë këtë çështje në të njëjtën mënyrë. Gjithashtu nuk duhet mohuar, se në raste të ndryshme (në ridhënien e një teksti, në fjali krahasuese ireale) ekziston mundësia e shkëmbimit të tyre. Por në funksionet e tyre kryesore, të dyja mënyrat lidhore janë kaq të ndryshme, sa edhe në gramatika të shumta theksohen ndryshimet mes tyre.

Tabela e mëposhtme i rendit të dyja mënyrat lidhore sipas kuptimit¹:

Kuptimi	Mënyra lidhore I	Mënyra lidhore II	Mënyra me folje <u>würde</u> - e mundshme?	Mënyra lidhore I dhe mënyra lidhore II, të shkëmbyeshme?
1.ridhënie e tekstit	+	+	+	+
2.krahasim ireal	+	+	+	+
3.adorativ	+	-	-	-
4.urim / dëshirë	-	+	+	+
5.fjali lejore	+	-	-	-
6.hipotetike	-	+	+	-
7.mirësjellje	-	+	+	-

Kjo tabelë shpjegohet si me poshtë :

Pika 1 dhe 2 : Kuptimi i një fjalie mund të shprehet në të gjitha format e mënyrës lidhore në gjuhën gjermane pa e cënuar atë.

Pika 3: Një fjali me kuptim adorativ mund të shprehet vetëm me folje në mënyrën lidhore I

Pika 4: Kuptimi i një fjalie që shpreh një urim/dëshirë shprehet vetëm me folje në mënyrën lidhore II dhe würde.

Pika 5: Kuptimi i një fjalie lejore mund të shprehet vetëm me folje në mënyrën lidhore I.

Pika 6: Kuptimi i një fjalie hipotetike shprehet me folje në mënyrën lidhore II dhe würde.

Pika 7: Kuptimi i një fjalie që shpreh mirësjellje paraqitet me folje në mënyrën lidhore II dhe würde.

¹Engel , *Handbuch der deutschen Grammatik*, fq 425 --- 426

5.3.1 Formimi i mënyrës lidhore në gjuhën shqipe

Mënyra lidhore ka dy kohë: të tashmen dhe të shkuarën. Kjo e fundit ka tri nënndarje: të pakryerën, të kryerën dhe më se të kryerën.

Koha e tashme.

Kuptimi themelor i foljes në kohën e tashme të mënyrës lidhore është të tregojë një veprim, kryerjen e të cilit folësi e paraqit si të mundshme a të dëshirueshme.

E tashmja e mënyrës lidhore përdoret si në fjali të varura ashtu edhe në fjali të pavarura ose kryesore. Në fjalitë e varura ajo shpreh kryesisht modalitetin e mundësisë, i cili mund të përforcohet duke vendosur para saj foljen me vlerë modale *mund*. Por, kur prihet nga folja me vlerë modale *duhet* (a *lipset*), ose nga ndonjë togfjalësh që shpreh modalitet detyrimi (si *është e nevojshme* etj.), atëherë kjo i jep mundësi të tashmes së lidhore të shprehë një veprim, që folësi e quan të detyrueshëm, të domosdoshëm.

Në fjalitë e varura e tashmja e lidhore mund të përdoret pa ndonjë lidhëz nënrenditëse, ose mund të prihet nga lidhëza nënrenditëse ffilluese qëllimore: *që, me qëllim që*; kohore: *si, pasi, kur, sa, porsa, para se, sa herë që*; vendore: *kudo që, ngado që, ku, nga*; kushtore: *po, sikur*; lejore: *sado që, sido, sido që, edhe pse, edhe sikur* etj.; nga lidhëza nënrenditëse kundërvënëse *në vend që*, si edhe nga përemra lidhorë: *që, i cili, kush, ç', cili, sa*.

P.sh.: - *Vështirë është të zbrëthesh shpirtin e njeriut: - Kush je ti, njëherë, se nuk di të kem të bëj me ty? – hyri në mes qeraxhiu. – Sado të maskohesh, të njohin, more byrazer! Tani është natë dhe njerëzit tanë, të lodhur e të këputur, kanë rënë të flenë. Ata do të na sulmojnë, pasi të na kenë lënë disa javë pa ujë dhe përpara se të fillojnë shirat e shtatorit. – Detyra jonë është të mbajmë në gjendje pune këto mjete që kemi e jo të bëjmë eksperimente, që të na hanë kohën. E fjalën usta s'ia nxjerr dot nga goja, sikur të mos jetë bujku usta në punë të tij. Këtu ka qiell sa të duash. – Në vend që të merremi me çikërrima, t'i përvishemi punës. Me cilindo që të bisedosh, do të flasë për vëllanë e tij.*

Siç u vu në dukje edhe më sipër, e tashmja e lidhore përdoret edhe në fjali të pavarura ose kryesore. Në fjali të tilla ajo shpreh modalitetin e mundësisë, të detyrimit ose të dëshirës. Në këtë përdorim ajo shpreh më fort kuptimin kohor të së ardhmes.

Modalitetin e mundësisë ose të detyrimit ajo e shpreh:

1. Kur përdoret në fjali pyetëse të drejta që nisin me një fjalë pyetëse (përemër pyetës, ndajfoje pyetëse ose pjesëz pyetëse), ose pa ndonjë fjalë të tillë.

P.sh.: *Ku ta vëmë?* – pyeti Rustemi. – *Kush të jetë kaq vonë?* – pyeti doktori më tepër veten sesa të tjerët. – *E, o Sulejman Tafili, ç'fjalë t'i shpie tim eti?*;

2. Kur përdoret në fjali pyetëse – thirrmore, përkatësisht thirrmore, nëpërmjet të cilave folësi shpreh një ndjenjë zemërimi, proteste, habie, dëshire etj. P.sh.: *-S'ke punë në mbledhje ti, po rri aty e mos luaj nga shtëpia.* – *Si? Të mos vete?* – *u kthye ajo me fytyrë nga i ati.* – *Gjer këtu të arrijë njeriu, more vëllezër?* – *ai e tundi nagantin në dorë.* – *I plagosur! Ku ta njohësh!* – *tha mësuesi.*

Kurse modalitetin e dëshirës e tashmja e lidhoret e shpreh atëherë kur përdoret:

Me vlerën e mënyrës urdhërore (për urdhra, nxitje, këshilla, propozime etj.). Ajo përdoret kështu jo vetëm në vetën e parë (shumës) dhe në vetën e tretë (njëjës e shumës), për të cilat urdhërorja nuk ka forma gramatikore të posaçme, por edhe në vetën e dytë. P.sh.: *- Po ç'të bëj tjetër?* – *Të kërkosh kopertona e t'i gjesh ku të jenë.* *Është kohë bereqeti, le të rrinë ky drapër dhe këta kallinj gruri pranë Memos, se, që thoni ju, Memoja e donte edhe drapërin edhe grurin.* – *Të rrimë shtrembër e të flasim drejt.* – *Me veten e tij le të tallet, por Naimin të mos e prekë;*

Me vlerën e mënyrës dëshirore: *“Po s'ka gajle, të na rrojnë djemtë, dhe me çupa pas”, - urova me vete, kur pashë Dafinën e dajë Shahinit. Të rrojë Shqipëria!*

Koha e shkuar ka tri nënndarje: të pakryerën, të kryerën dhe më se të kryerën.

E pakryera. Kuptimi themelor i së pakryerës së lidhoret është të tregojë një veprim të mundshëm të së shkuarës. Kjo është më fort një e tashme e lidhoret në të shkuarën dhe përdorimi i saj në fjalitë e varura është i kushtëzuar vetëm nga koha e foljes drejtuese. Ajo përdoret në shumicën e atyre rasteve, në të cilat përdoret dhe e tashmja e lidhoret, por vetëm pas formash kohore, që nuk nuk lidhen me çastin e ligjërimin, d.m.th. pas së kryerës së thjeshtë, së pakryerës, më se të kryerës ose të kryerës së tejshkuar. P.sh.: *Leksi deshi të përgjigjej, po s'pati kohë. S'donte gjë tjetër veçse të zgjaste një çikë kjo qetësi e vogël, të zgjaste sa të merrte një herë frymë, të ngopej me ajër dhe të vendoste. Dhe e kishin rregulluar ashtu që koka t'i binte mbi shpëndrat e rrëzës së fikur. Piloja shikonte t'ëmën, që vinte anës nëpër shtëpi, sikur të mos gjente derën nga të dilte dhe çaplonte e zbërthente nofullat, pa ditur se ku të fuste zemërimin. Një krismë, para se të hiqte këmbëzën e pushkës, buçiti. As kosovari s'do të ndjehej më, kur të merrte vesh që Vita kishte dashur të arratisej me një të panjohur. Bujku në vend që t'i merrej fryma, sikur i erdhi zemra në vend. Dontë të tërhiqej, para se të binte. Por, edhe sikur ta vinin re, nuk do të ishin në gjendje të ndiqnin dot kafshët. Duhej të ndërhynte ndonjë tjetër, ndonjë që të ishte pak i jashtëm.*

Në fjali të pavarura ose kryesore, e pakryera e lidhoret përdoret me modalitetin e mundësisë, përkatësisht të detyrimit. Ajo përdoret kështu:

1. Kur prihet nga foljet me vlerë modale *mund* (në formë të ngurosur ose në një nga format e së shkuarës, përveç së kryerës) dhe *duhet* (në një nga format

e së shkuarës, përveç së kryerës). Përdorimi i saj, pas formës *duhet* të kohës së tashme është mirë të mënjanohet nga gjuha letrare: *Nuk mund të gjeje shenjë nga trupi i tij dhe nga mitralozi, sepse çdo gjë ishte zhdukur. Ne mundëm të kalonim, megjithëse të lodhur, të këputur. Po edhe në një vend nuk duhej të qëndronim. Për të arritur të siguronte pavarësinë, popullit shqiptar iu desh të bënte sakrifica të mëdha;*

2. Kur përdoret në fjali pyetëse të drejta, në rast se veprimi, për të cilin pyetet, i referohet një çasti të caktuar të së shkuarës: *Si të qëndronte në një shtëpi tok me atë? Konxheja nuk foli më. E ç'të fliste? Po me se të shkante?;*

3. Kur përdoret në fjali pyetëse-thirrmore, përkatësisht thirrmore, nëpërmjet të cilave folësi shpreh një ndjenjë zemërimi, proteste, habie, dëshire etj. lidhur me një veprim të caktuar të së shkuarës: *E ku t'i shkante asaj në mendje se një ditë do të takohej me atë papritur e papandehur! Kur, ç'të shikoje! Iu derdh ky Bogdani si qen stani. Mirë nga dera e prindit doli ashtu si doli, po në prag të Adilit si të shkelte ashtu?;*

4. Kur folësi kërkon t'i tregojë bashkëbiseduesit se si duhej të ishte vepruar në një situatë të dhënë të së shkuarës. Në këtë rast e pakryera e lidhore mund të shoqërohet edhe me foljen modale *duhet*. P.sh.: *Me të dëgjuar të shtënat, ti duhej të mblidhje gjithë fshatin. Në fillim, të shkoje shtëpi më shtëpi...t'i bindje njerëzit...*

E kryera. Kuptimi themelor i së kryerës së lidhore është të tregojë një veprim, që mund të jetë kryer para çastit të ligjërit, me të cilin nuk i ka të këputura lidhjet. E përdorur me këtë kuptim, e kryera e lidhore mund të prihet nga folja me vlerë modale *mund* në formën e saj të ngurosur. Por, kur prihet nga folja me vlerë modale *duhet* në formën e kohës së tashme, atëherë kjo i jep mundësi foljes në të kryerën e lidhore të shprehë modalitetin e detyrimit, ndonjëherë edhe të mundësisë. Ashtu si e tashmja dhe e pakryera, edhe e kryera e lidhore, e shoqëruar nga foljet gjysmëndihmëse *mund* dhe *duhet*, përdoret rëndom si në fjali të pavarura ose kryesore, si në fjali të varura. P.sh.: *-Sot duhet ta kenë varrosur. Duhet të ketë qenë mbarimi i marsit ose fillimi i prillit 1915. Skënderi më tha se ata mund të kenë ardhur për punë të kanalit.*

E pashoqëruar nga ndonjë prej foljeve me vlerë modale, që u përmendën më sipër, e kryera e lidhore përdoret kryesisht në fjali të varura kryefjalore e kundrinore, sidomos pas foljesh, që shprehin vullnetin ose qëndrimin e folësit në kohën e tashme të dëftores; në fjali të varura kohore (të ndërtuara me lidhëzat *kur, si, pasi* etj.), vendore (të ndërtuara me lidhëzat *kudo që, ngado që*), kushtore (të ndërtuara me lidhëzat *po, sikur*) dhe lejore (të ndërtuara me lidhëzat *sado, sado që, sido, sido që, edhe sikur*) etj. P.sh.: *Ka mundësi që qysh atëherë ata të kenë marrë të dhënat e para për ekzistencën e ujësjellësit tonë. Pyesin sikur ne të kemi ardhur këtu për të bërë sehir. –Kështu kanë thënë e mund të jetë e vërtetë se Zaganj e Mojsinj e Hamzanj ka pasur edhe në shtëpitë e tjera të zotërve tanë,*

dhe më vjen turp të **ketë dalë** edhe një nga shtëpia e mëmës sime. –Po, që t'i **ketë vajtur** mendja asaj apo mua se babai do të marrë ndonjë ditë pendën dhe të shkruajë ndonjë tregim...kurrë. Po, kur të **keni lexuar** dhe këtë histori të dytë, do të shihni se ai... Nën ujë gurët skuqnin nga myshqet e leshterikët, suikur t'i **ketë ngjyer** dikush me bojë të kuqe. Do të bëj një fyell, që të mos e **kem bërë** kurrë!

E pakryera e mënyrës lidhore përdoret edhe në fjali të pavarura pyetëse-thirrmore, përkatësisht thirrmore (ndonjëherë me ngjyrim dyshimi). P.sh.: “**Të ketë qenë** Kozmai?” Ta kesh kokën tënde dhe ta **ketë rrëmbyer** tjetri? Dhe ku? Te dera e shtëpisë. Thua t'i **ketë marrë** malli i nënës, i gruas, i fëmijës?

E kryera e lidhores haset aty-këtu edhe në fjali të pavarura urdhërore, për të shprehur urdhra, që duhet të zbatohen para një çasti të caktuar të së ardhmes: *Kjo punë të ketë marrë fund gjer nesër!*

Më se e kryera. Kuptimi themelor i më se të kryerës së mënyrës lidhore është të tregojë një veprim që mund të jetë kryer para një çasti të caktuar të së shkuarës. Kjo është si një e kryer e lidhores në të shkuarën dhe, ashtu si ajo, mund të shoqërohet nga foljet me vlerë modale *mund* (në formë të ngurosur) ose *duhet* (në formën e së pakryerës). P.sh.: *Lirinë mund ta kishit fituar me trimërinë tuaj edhe me një tjetër çlirimtar. Ai mendoj se ç'arkitekt mund ta kishte projektuar këtë kështjellë. Prapëseprapë dyshimi se mund të ishin zbuluar prej kështjellarëve, u varej mbi kokë. Pat kaluar dreka dhe djaloshi duhej të kishte marrë nga lëngu, që doktori ia pat dhënë kundër malarjes.*

Ajo përdoret gjithashtu po në ata tipa fjalish të varura, në të cilat përdoret edhe e kryera, madje më dendur se kjo, sidomos në fjali të varura kushtore të ndërtuara me lidhëzat nënrenditëse *po* ose *sikur*, ose pa lidhëz, si edhe në fjali të varura mënyrore të ndërtuara më lidhëzën nënrenditëse *sikur*. P.sh.: *S'e zura dot, ke hak, se, po ta kisha zënë, e dija vetë. Sikur të mos e kishte parë Sania, Vita do të kishte rendur andej nga do ta çonte jo zemra, po këmbët. U kthye andej vramuz, sikur ta kishin lidhur a rrahur me ata litarë, që po kërkonte, e ta kishin hequr zvarrë në ca rrugë të panjohura. Mimoza uli kokën nga turpi dhe gishtërinjtë që i punonin shtizat, i pushuan menjëherë, sikur të ishte paralizuar. Unë mora në dorë shokun e vrarë, një pioner, që zor t'i kishte mbushur të katërmbëdhjetat.*

Më se e kryera e lidhores haset rrallëherë edhe nëpër fjali të pavarura, sidomos për të shprehur një dëshirë, që s'është më e realizueshme: - *Si të harroj? Le që do ta gjesh në shkollë. Ta kisha gjetur këtu!* –tha vajza. –*S'më pëlqen të mërzis gjithë dynjanë.*

5.3.2 Formimi i mënyrës lidhore në gjuhën gjermane

Mbaresa karakterizuese e mënyrës lidhore në të gjitha vetat dhe kohët është (-e). Mbaresat vetore janë: (-e), (-est), (-e), (-en), (-et), (-en). E tashmja e mënyrës lidhore formohet nga rrënja e paskajores së foljes: *gehen – sie gehe, nehmen – er nehme* etj. Prandaj, këtu nuk ka metafoini dhe ndryshim zanoresh **i / e**: *er nimmt – er nehme, sie trägt – sie trage*.

E tashmja e mënyrës lidhore e pothuajse të gjitha foljeve (në vetën e parë, njëjës dhe shumës; në vetën e tretë, shumës; tek foljet me –e të zgjatur, si p.sh. *reden* dhe në vetën e dytë, njëjës dhe shumës) është e njëjtë me mënyrën dëftore. Foljet e dobta të mënyrës lidhore në kohën e pakryer janë plotësisht homonime me mënyrën dëftore.

Mënyra lidhore e foljeve të forta, në kohën e pakryer dallohet nga mbaresa (-e) e vetës së parë dhe të tretë në numrin njëjës: *ich ritt – ich ritte, sie schrieb – sie schriebe*. Nëse zanorja e rrënjës së foljes në kohën e pakryer nuk ka metafoini, atëherë në mënyrën lidhore ajo merr metafoini: *bot – böte, kam – käme, trug – trüge* etj.

Një metafoini e tillë shfaqet edhe në të pakryerën e mënyrës lidhore te foljet ndihmëse: *war – wäre, hatte – hätte, wurde – würde*.

Gjatë formimit të mënyrës lidhore në kohët e përbëra, format e mënyrës lidhore të foljes ndihmëse përkatëse lidhen në të njëjtën mënyrë me pjesoren ose paskajoren e foljes së plotë, ashtu si ndodh me mënyrën dëftore.

Mënyra lidhore – koha e kryer:

z.B.: *er sei gegangen / sie habe geschrieben / er sei betrogen worden*

Mënyra lidhore – koha e ardhme:

z.B.: *er werde gehen / sie werde schreiben / er werde betrogen werden* (përdoret rrallë)

Mënyra lidhore – koha e tashme – pësore:

z.B.: *es werde darüber verhandelt*

Sidomos në gjuhën e folur të përditshme, mënyra lidhore përdoret në një formë tjetër të saj (me ndihmën e foljes ndihmëse *würde*): *würde + e tashme e dëftores* (*er würde kommen*) zëvendësojnë të tashmen, të pakryerën dhe të ardhmen e lidhore. Përkundrazi, koha e kryer dhe e kryer e tejshkuar e mënyrës lidhore nuk zëvendësohen

me anë të foljes ndihmëse würde (er würde gekommen sein). Nga ana tjetër, koha e kryer e tejkshuar e mënyrës lidhore shërben për të zëvendësuar të kryerën e lidhore, nëse nuk dallohet nga mënyra dëftore.

Për sa i përket ndarjes së mënyrës lidhore në kategori, në shumë gramatika (*kështu për shembull DUDEN 1984, 155*) haset një ndarje në a) mënyrën lidhore I dhe b) mënyrën lidhore II. Kjo ndarje bëhet sipas kohës së foljes në formën e paskajores (infinitiv): nëse bëhet fjalë për të tashmen, atëherë kemi lidhoren I; nëse kemi kohë të pakryer, atëherë është lidhorja II. P.sh.: këto forma janë të mënyrës lidhore I: *sie werde kommen, er komme, sie sei gekommen*. Mënyra lidhore II: *sie käme, er wäre gekommen*. Mënyra lidhore I përdoret më rrallë se mënyra lidhore II (ajo pothuajse nuk përdoret në gjuhën e folur të përditshme).

Marrëdhëniet kohë – mënyrë¹

Mënyra dhe koha nuk mund të shprehen në gjuhën gjermane me të njëjtën formë foljore. Ky fenomen është i qartë gjatë përdorimit të kohës së pakryer në mënyrën lidhore në fjalitë dëshirore:

- Ich wünschte, er käme endlich.
- Ich wollte, ich wäre reich.

Këto forma foljore përdoren shpesh edhe në receta të ndryshme, në udhëzime përdorimi etj.

Formula urimi:

- Es lebe...
- Hol's der Teufel!
- Wohl bekomm's!

Udhëzime përdorimi:

- Man nehme dreimal täglich zwei Tabletten mit etwas Wasser ein.
- Man vergleiche die folgenden Sätze.

¹*Handbuch der deutschen Grammatik; Elke Hentschel, Harald Weydt; fq. 101 – 104*

5.3.3 Mënyra lidhore I

Me anë të mënyrës lidhore I mund të shprehet një dëshirë, realizimi i së cilës është i mundshëm. Me këtë kuptim përdoret shpesh mënyra lidhore I e foljes modale mögen.

- Es lebe der König!
- Gott segne den König!
- Du mögest in deinem Leben Erfolg haben!

Me anë të mënyrës lidhore I mund të shprehet gjithashtu edhe një kërkesë, e cila i drejtohet mbi të gjitha vetës së tretë, të numrit njëjës dhe shumës; për këto veta nuk ka formë urdhërore në gjuhën gjermane. Në disa përdorime mund të flitet edhe për përdorimin e vetës së parë.¹

- Man nehme einen kleine Löffel Nescaffe, gebe ihn in die Tasse, giesse heisses Wasser nach und rühre gut um.
- Von dieser Medizin nehme man täglich dreimal drei Tropfen auf Zucker.
- Sprechen wir nicht mehr davon.

Mënyra lidhore I përdoret gjithashtu dhe në fjalitë lejore. Këtu, folja modale mögen përdoret shpesh herë në kohën e tashme ose në mënyrën lidhore I.

- Was er auch immer wünsche, mir soll es recht sein.
- Sein Zeugnis sei wie es wolle, der Vater erlaubt das Studium doch nicht.
- Was immer geschehen mag, wir sind vorbereitet.
- Was immer geschehen möge, wir werden es mit Ruhe ertragen.

Mënyra lidhore I përdoret në fjalitë e varura, nëse duam të shprehim një qëndrim, gjë që nuk duam të sigurojmë asnjë për saktësinë e tij.

- Paul ist nicht zum Unterricht gekommen, weil er Kopfschmerzen habe.
- Er will den Zug versäumt haben, weil die Strassenbahn nicht fahrplanmässig gefahren sei.

Mënyra lidhore I përdoret ndonjëherë edhe në fjalitë qëllimore, sidomos pas lidhëzës damit. Rrethana, prej së cilës varet fjalia qëllimore, është shpesh në kohën e shkuar.

¹*Handbuch der deutschen Grammatik; Elke Hentschel, Harald Weydt; fq. 106 – 111*

Me të njëjtën konstrukt fjalie mund të përdoren edhe mënyra lidhore II ose format e tjera foljore.

- Der Vater gab seinem Sohn Geld, damit er sich einen Anzug kaufe.
- Ich brachte ihm meinen Regenschirm, damit er nicht nass werde.
- ... manchmal liess mich mein Vater die Gerte halten, damit er sich etwas Bewegung machen könnte.

5.3.4 Mënyra lidhore II

Me anë të mënyrës lidhore II karakterizohet një rrethanë, e cila mund të përfytyrohet, por jo të realizohet ose nuk mund të realizohet. Rrethana përfytyrohet vetëm si e mundshme.

Për të shprehur kohën, mënyra lidhore II përdoret si më poshtë:

Rrethana paraqitet në kohën e tashme ose në të ardhmen.	Në mënyrën lidhore II kemi <i>folje</i> ose <i>ndajfolje</i> .
Rrethana paraqitet në të kaluarën.	Në mënyrën lidhore II kemi <i>kam jam + pjesore</i> ose <i>paskajore zëvendësuese</i> e foljeve modale.

- Wenn ich Geld hätte, ginge ich heute ins Theater.
(Nëse do të kisha patur para, do të kisha shkuar sot në teatër.)
- Wenn mir mein Vater heute Geld schickte, führe ich nach Berlin.
(Nëse babai im do të më kishte dërguar para, do të udhëtoja për në Berlin.)
- Wenn du mich letzten Sonntag besucht hättest, wären wir zusammen ins Theater gegangen.
(Ti nuk erdhe tek unë, prandaj dhe ne nuk shkuam në teatër.)

Te foljet e dobta dhe te foljet e forta, të cilat nuk formojnë metafori (Umlaut), me përjashtim të vetës së parë dhe të tretë, të numrit njëjës (ich ginge- ich ginge), format e mënyrës lidhore II janë të njëjta me format e së pakryerës.

Por, për të saktësuar më mirë mënyrën lidhore II përdoren format e njëjta të mënyrës lidhore II të foljes werden, ose një folje modale + paskajore. Por kjo nuk është e nevojshme, nëse në fjalinë tjetër përdoret një folje në mënyrën lidhore II.

- Ich habe nicht geglaubt, dass er die Rechnung bezahlen würde.
- Wir gingen ins Theater, wenn mein Freund mitkäme.
- Wir würden ins Theater gehen, wenn uns mein Freund besuchte.
- Ich kaufte mir einen Anzug, wenn der Briefträger das Geld von meinem Vater brächte.
 - Ich würde mir einen Anzug kaufen, wenn mein Vater Geld schickte.
 - Ich kaufte mir einen Anzug, wenn mein Vater Geld schicken sollte.

Mënyra lidhore II përdoret sidomos në fjali kushtore ireale, të cilat lidhen me lidhëzën wenn.

Në fjalitë me wenn, në gjuhën e përditshme gjermane përdoret forma e mënyrës lidhore II me anë të foljes werden. Mund të përdoret edhe forma me anë të një folje modale.

- Der arme Mann! Wenn ihm doch jemand etwas schenken wollte!

Në qoftë se në vend të një fjalie kushtore jepet një informacion, atëherë mënyra lidhore II përdoret edhe në fjalitë e pavarura.

- Bei schönem Wetter gingen wir jetzt spazieren.
(Në qoftë se koha do të ishte e mirë, ...).
- Mit einem besseren Diplom könnten Sie bei unserer Firma arbeiten. (Në qoftë se do të kishit një diplomë me nota më të mira, ...).

Në shumë raste hiqet dorë prej fjalive kushtore ireale, sepse përdorimi i tyre është i tepërt për shkak të kontekstit të të gjithë thënies.

- Mein Freund hat damals an der Universität nicht weiterstudiert. Jetzt könnte er schon Doktor sein.
- Ich hätte den Brief geschrieben, aber ich hatte keine Zeit.

Mënyra lidhore II përdoret në fjalitë dëshirore ireale. Këto fjali dëshirore kanë formën e një fjalie kushtore ireale me lidhëzën wenn, ose pa lidhëzën wenn. Në këto fjali përdoret shpesh ndajfolja doch si pjesëz modale.

- Wenn mein Vater doch käme!
- Käme mein Vater doch!
- Wenn ich diesen Fehler doch nicht gemacht hätte!
- Hätte ich doch diesen Fehler nicht gemacht!

Në fjalitë krahasuese ireale, folja në mënyrën lidhore II përdoret pas lidhëzave als, als ob, als wenn.

- Er gibt so viel Geld aus, als wäre er ein Millionär.
- Tun Sie so, als ob Sie zu Hause wären.

Në qoftë se fjalitë krahasuese varet prej një mbiemri ose një ndajfolje, atëherë ajo përdoret me lidhëzën als dass dhe përmban format e mënyrës lidhore II. Me këtë shprehet, që rrethana nuk mund të realizohet.

- Ich habe zu wenig Geld, als dass ich ein Haus kaufen könnte.
- Es ist schon zu spät, als dass mein Vater noch im Büro wäre.

Fjalitë lejore me mënyrën lidhore II shprehin idenë se nuk mund të besohet, se rrethana e përshkruar do të realizohet.

- Wenn du mir auch 100 Euro gäbest, täte ich diese Arbeit nicht.
- Wenn du mir auch das Geld gegeben hättest, ich hätte diese Arbeit nicht getan.

Fjalitë rrjedhimore, rrethana e të cilave vetëm mund të përfytyrohet, përmbajnë folje në mënyrën lidhore II. Shpesh herë këtu përdoret folja modale können.

- Du bist so reich, dass du dir ein Auto kaufen könntest.
- Ich habe jetzt so viel Zeit, dass ich auf Reisen gehen könnte.

Në qoftë se duam të shprehim, se një rrethanë nuk është realizuar, edhe pse ishte e pritur të ndodhte kjo gjë, mënyra lidhore II përdoret me lidhëzën ohne dass.

- Mein Freund benutzte mein Fahrrad, ohne dass er mich darum gebeten hätte.
- Er verliess seine Familie, ohne dass er sich weiter um sie gekümmert hätte.

Fjalitë lidhore përmbajnë folje në mënyrën lidhore, nëse shprehin një mundësi ose një dëshirë.

- Mein Freund hat ein Auto, mit dem du nach München fahren könntest.
- Wenn jetzt ein Bekannter käme, der mit dir spazieren ginge!

Mënyra lidhore II përdoret nëse duam të dallojmë realitetin me irealitetin.

- Er könnte mir Geld leihen, aber er will nicht.
- Ich hätte ihm einen Brief geschrieben, aber ich konnte nicht.

Mënyra lidhore II përdoret në fjalitë pyetëse skeptike.

- Gäben Sie mir wirklich das Geld?
- Hätte er mir tatsächlich geholfen?
- Sollte er das vergessen haben?

Lutje të sjellshme mund të shprehen në fjali pyetëse me folje në mënyrën lidhore II.

- Brächten Sie mir bitte das Buch mit?
- Wären Sie so freundlich, mir das Salz zu reichen?

Shpesh, me këtë kuptim përdoret mënyra lidhore II e foljes werden me paskajore.

- Würden Sie mir bitte das Buch mitbringen?
- Würden Sie so freundlich sein und mir das Salz reichen?
- Würden Sie so freundlich sein, mir das Salz zu reichen?

Në qoftë se duam që të shprehim një mendim tonin në mënyrë të kujdesshme, atëherë përdorim mënyrën lidhore II të foljes dürfen me paskajore.

- Mein Freund ist heute morgen nach Köln gefahren. Er dürfte jetzt schon dort sein.
- Die junge Dame dürfte etwa 25 Jahre alt sein.

Mënyra lidhore II e së shkuarës me ndajfoljet beinahe ose fast shpreh, që një rrethanë nuk u realizua në momentin e fundit.

- Ich hätte die Prüfung beinahe nicht bestanden.
- Sie wäre fast vom Pferd gefallen.

Në qoftë se duam të shprehim se një pjesë e rrethanës ka mbaruar, atëherë përdorim mënyrën lidhore II.

- Für heute wären wir mit der Arbeit fertig. (Por nesër duhet të vazhdojmë përsëri.)

- Den grössten Teil der Waren hätte ich verkauft. (Tani duhet të përpiqem që të shes pjesën tjetër.)
- Das hätte ich geschafft! (Tani i vjen radha tjetrës.)

Në qoftë se në gjuhën e shkruar dhe në atë të stilit të lartë, mënyra lidhore përdoret në të gjitha rastet, vihet re, se në gjuhën e folur ajo përdoret me anë të foljes werden (ose folje modale) + paskajore. Kjo vlen sidomos për të formuar mënyrën lidhore të foljeve të forta. Mënyra lidhore e foljeve jam dhe kam nuk zëvendësohet me ndonjë formë tjetër¹.

- Was nützte es ihm, wenn er die ganze Welt gewönne und litte doch Schaden an seiner Seele. (Luther).
- Was nützte es ihm, wenn er in der Lotterie gewinnen sollte, er würde davon nicht glücklicher.
- Auch wenn es regnete, würde uns das die gute Laune nicht verderben.
- Wenn er schwer krank wäre und Hilfe brauchte, würde ich helfen!

5.4 Përdorimi i lidhores dhe paskajores në variantin gjerman

5.4.1 Denduria e përdorimit të lidhores në vepër (në gjermanisht)

Pas mënyrës dëftore, bashkë me nëndarjet e saj, në veprën “Pallati i Ëndrrave” në gjermanisht, mënyra lidhore renditet e dyta për nga përdorimi megjithatë, në raport me variantin shqip, lidhorja në gjuhën gjermane është mjaft më e kufizuar. Në këtë libër lidhorja është përdorur në rreth 132 raste. Më poshtë po parashtrajmë të gjitha rastet.

Rastet e përdorimit nuk po i klasifikojmë nëse kemi të bëjmë me lidhore që:

- i përgjigjen variantit shqip të lidhores
 - pjesërisht; në lidhore por jo në kohë
 - plotësisht
- nuk i përgjigjen variantit shqip të lidhores
 - i përgjigjen dëftores në kohë ose jo
 - i përgjigjen urdhërores në kohë ose jo
 - i përgjigjen dëshirores në kohë ose jo

Këtë analizë dhe klasifikim do ta gjejmë në kapitujt pasues.

¹Schulz – Griesbach *Grammatik der deutschen Sprache* 1960 Max Hueber Verlag München
11. Auflage. fq 50 – 55

▪ Mark-Alem stellte sich zum wiederholten Mal die Frage, ob er nicht besser eine Droschke genommen hätte, denn zum Tabir Saray war es weiter als gedacht. (Seite 5)

▪ Dy-tri herë i shkoi ndërmend se mos bëri gabim që nuk mori një karrocë. (faqe 5)

▪ Rascher als sonst war es aus dem Bett aufgestanden, denn immerhin wartete der Tabir Saray auf ihn, jene allbekannte Behörde, die mit dem Schlaf und den Träumen befasst war, und das hätte vermutlich auch bei jedem anderen an seiner Stelle nicht bloss Unsicherheit, sondern auch ein solches Lächeln hervorgerufen.

(Seite 6)

▪ Ishte ngritur nga gjumi për t'u nisur me ngut në Tabir Saraj, zyrat e famshme që merreshin me gjumin dhe ëndrrat, dhe kjo mjaftonte që cilitdo në vendin e tij, bashkë me hutinë t'i shkaktotej ajo nënqeshje. (faqe 6)

▪ Mark-Alem rechnete inzwischen damit, dass man ihn trotz aller familiärer Bemühungen in seiner Sache wieder fortschickte, dass selbst das Empfehlungsschreiben in den aus unerfindlichen Gründen immer nur auf die Tür gerichteten Augen dieses Menschen nichts wert sein würde. (Seite 12)

▪ Mark-Alemit iu duk se asgjë s'do të bëhej, se fleta e rekomandimit dhe të gjitha ndërhyrjet e tjera ishin pa vlerë përpara atyre syve, që kushedi pse kishin lidhje vetëm me derën. (faqe 12)

▪ Mark-Alem war, als käme das Haupt des fruchtbaren Funktionärs, in dessen Hand sein Schicksal lag, der Zimmerdecke immer näher und werde sie schliesslich dagegenstossend zum Bersten bringen, um sich dann, ganz zerkratzt und mit Gips bestäubt, Stockwerk um Stockwerk nach oben zu bohren, bis es endlich zum Dach hinausragte. (Seite 13)

▪ Iu duk se kjo ngritje nuk do të mbaronte dhe se koka e zyrtarit të tmerrshëm, që kishte në dorë fatin e tij, do t'i afrohej sipërfundit të dhomës, do ta shtypte atë, gjersa ta çante, dhe po ashtu gjithë gërvishtje, me gëlqeren që do t'i binte anash,

do t'i shponte njërin pas tjetrit katet, për të dalë sipër pullazit kryesor.

(faqe 13)

▪ Genug, hätte Mark-Alem fast laut hinausgeschrien, ich erhebe ja gar keinen Anspruch auf Einstellung mehr, man soll mir nur einfach meinen Brief zurückgeben, Hauptsache, dieser Funktionär erhebt sich nicht weiter, doch auch stumm geblieben schien sein Aufschrei erhört zu werden, denn das Aufstehen nahm ein Ende. (Seite 13-14)

- Mark-Alemi *ishte gati të thërriste* “mjaft, nuk dua të hyj në punë, kthema atë letër, veç mos u ngre ashtu”, por atë çast ngritja e zyrtarit, sikur ky ta kishte dëgjuar atë klithmë të brendshme, u ndërpre. (faqe 13)

- Der Bedienstete, der Mark-Alem herbegleitet hatte, ahnte offenbar, was gleich geschehen würde, und machte Platz. (Seite 14)

- Nëpunësi që e kishte sjellë Mark-Alemin e dinte, siç duket, këtë gjë dhe ishte mënjanuar për ta lënë të kalonte. (faqe 13)

- Sein Ton war so gestelzt, dass er selbst als Redner bei einer offiziellen Festveranstaltung damit aufgefallen wäre. (Seite 17)

- E folura e tij ishte po aq e panatyrshme, saqë edhe në një mbledhje do të ngjante e tillë. (faqe16)

- Deshalb ist es der Befehl unseres allmächtigen Padischah, dass dem Tabir Saray kein einziger Traum entschlüpfe, der an irgendeinem Tag von irgend jemand geträumt worden ist, und sei es auch an den entferntesten Grenzen des Staates der allergeringste unter Allahs Dienern gewesen. (Seite 19)

- Ndaj porosia e padishahut sovran është e tillë që asnjë ëndërr, e parë qoftë edhe në kufijtë më të largët të shtetit, qoftë edhe në ditën më të kurrfartë, qoftë edhe nga robi më i humbur i allahut, të mos mbetet jashtë shoshitjes së Tabir Sarajit. (faqe18)

- Eigentlich hätte Mark-Alem erwartet, dass sich sein Begleiter ein weiteres Mal zum Chef hinabbeugte und ihm etwas ins Ohr flüsterte, doch er dachte gar nicht mehr daran. (Seite 22)

Mark-Alemi priste që shoqëruesi i tij të përkulej prapë te veshi i shefit dhe t'i pëshpëriste ashtu si pak më parë, por tjetri s'kishte ndërmend ta bënte një gjë të tillë. (faqe 21)

- Es war, als hätten all diese Leute irgendwo eine alte Rede ausgegraben und dann wie ein Rudel Hyänen untereinander aufgeteilt. (Seite 23)

- Dukej sikur kishin gjetur diku një fjalim të vjetër dhe e kishin ndarë në mes veti si hienat. (faqe 22)

- Jeder, der seinen Verstand einigermaßen beisammen hat, erkennt sofort, dass die Interpretation ohne uns, die Selektion, nichts anderes wäre als eine Mühle ohne Mühlbach. (Seite 24)

- Çdo njeri që ka dy para mend, e kupton menjëherë se pa ne, pa Seleksionimin, Interpretimi mbetet si mulliri pa ujë. (faqe 23)

- Es wäre eine unnötig grosse Belastung für dich, wollte ich dir heute schon alles erklären. (Seite 24)

- Unë nuk do të tregoj sot gjithçka, që të mos të rëndoj me gjëra të parakohshme qysh ditën e parë. (faqe 23)

- Das wären erst einmal die persönlich motivierten Träume ohne Bezug zum Staat, ferner die Träume, die von Hunger, Übersättigung, Kälte, Hitze, Krankheit oder ähnlichem ausgelöst, also gewissermassen fleischlichen Ursprungs sind. (Seite 25)

- E para, ëndrrat me shtysë vetiake, që s'kanë asnjë lidhje me shtetin. E dyta, ëndrrat e shkaktuara nga uria, mbingopja, të ftohtët, të nxehtët, sëmundjet etj., me një fjalë, që kanë lidhje me mishin e njeriut. (faqe 24)

- Es wäre gut, wenn du, um dich einzuarbeiten, zunächst in jedem der Säle ein oder zwei Tage verbringen würdest. (Seite 26)

- Për të kuptuar më mirë punën që do të bësh, do të duhet që në fillim të kalosh një ose dy ditë në çdo sallë. (faqe 24)

- Eigentlich wollte Mark-Alem ablehnen, aber das hätte höchstwahrscheinlich ziemlich sonderbar gewirkt. (Seite 30)

- Mark-Alemi deshi t'i thoshte: "faleminderit, asgjë", por kjo sesi iu duk, e pazakonshme. (faqe 29)

- Sie waren so winzig, als kämen sie unter einem Mühlstein hervor, doch immerhin war manchmal ein einziges Wort zu verstehen, dann und wann sogar ein Stück von einem Satz, den der rotierende Mühstein noch nicht restlos zermahlen hatte. (Seite 30)

- Ato ishin të grimcuara si nga një mokërr e madhe, po herë-herë, midis zallahisë kapeshin fjalë, madje edhe fraza të tëra që mokra s'i kishte thërrmuar dot gjatë rrotullimit të saj e që do ta bënte këtë gjë me siguri në rrotullimin tjetër. (faqe 29)

- Mark-Alem hätte gern gefragt, was er damit meinte, aber er wollte nicht allzu neugierig erscheinen. (Seite 32)

- Mark-Alemi deshi ta pyeste se ç'kuptim kishte kjo, po frika se mos e tepronte e pengoi. (faqe 31)

- - Man könnte also auch einfach von der Aristokratie des Tabir sprechen? (Seite 33)

- - Me një fjalë të dy mund të quhen aristokratët e Tabirit? (faqe 32)

▪ Ich wusste gleich, dass du aus einer einflussreichen Familie kommst, schon als ich hörte, dass du gleich in der Selektion angefangen hast. Aber an einem so vernehmen Namen hätte ich, ehrlich gesagt, nicht gedacht. (Seite 34)

▪ Që kur më the se je caktuar të punosh drejt e në Seleksionim, e mora me mend që je nga ndonjë familje e afërt për shtetin, por të them të drejtën, nuk më shkoi mendja kaq larg. (faqe 33)

▪ Wenn ich wenigstens herausgebracht hätte, wo er arbeitet, dachte er. (Seite 36)

▪ Së paku, ta kisha marrë vesh në ç' degë punonte, tha me vete me hidhërim. (faqe 35)

▪ Dann tröstete er sich mit dem Gedanken, dass er morgen in der Frühstückspause Gelegenheit haben würde, die Unterhaltung fortzusetzen. (Seite 36)

▪ Pastaj e qetësoi veten me mendimin se kishte për ta gjetur të nesërmen përsëri gjatë pushimit të mëngjesit dhe kishin për të folur prapë bashkë. (faqe 35)

▪ Geträumt wurde zwar immer, und immer wurden Träume eingereicht, daran würde sich nie etwas ändern, aber zu manchen Zeiten kamen mehr und zu anderen Zeiten weniger. (Seite 38)

▪ Ëndrrat shikoheshin gjithmonë dhe ëndrrat dërgoheshin gjithmonë, dhe kështu do të ishte në jetë të jetëve, por megjithatë kishte periudha që ato buisnin, ashtu siç kishte të tjera që pakësoheshin. (faqe 37)

▪ Seit Jahren hielt sich nämlich das Gerüchte, ein armer Teufel aus irgendeiner Unterpräfektur, die kein Mensch kannte, habe durch seinen Traum den Staat vor einer schrecklichen Misslichkeit bewahrt und sei zur Belohnung vom Herrscher in die Hauptstadt eingeladen worden. (Seite 40)

▪ Prej vitesh qarkullonin legjenda se jë njeri i varfër nga një nënprefekturë e padëgjuar, me anë të ëndrrës së tij paskësh shpëtuar shtetin nga një gjëmë e tmerrshme dhe, si shpërblim për këtë, ishte thirrur pastaj prej sovranit në kryeqytet, i cili e kishte futur në pallat e i kishte thënë:... (faqe 39)

▪ Eine Zeitlang hatte er sogar gezweifelt, ob diese Aufgabe überhaupt in die Selektion gehörte oder ob man sich nicht besser der Interpretation hätte überlassen sollen. (Seite 44)

▪ Madje, një kohë të gjatë kishte patur mëdyshje nëse duhej që me këtë punë të merrej Seleksionimi, apo ajo i përkiste kryesisht Interpretimit. (faqe 43)

- Wahrscheinlich wäre so auch verfahren worden, hätte die Interpretation nicht unter völliger Überlastung gelitten. (Seite 44)

- Në të vërtetë, ajo do t'i lihej Interpretimit, sikur ai të mos ishte aq i ngarkuar. (faqe 43)

- Bestimmt hast du am Anfang gemeint, dieser Bereich sei der unwichtigste, weil die Selektion der Träume an dieser Stelle erst richtig beginnt und du als Anfänger hier eingesetzt worden bist. (Seite 44)

- Ti, me siguri, ke kujtuar në fillim, se meqënëse në këtë zhdërvillim fillon puna e Seleksionimit dhe meqënëse ne të vendosëm këtu, ky është edhe më i parëndësishmi. (faqe 43)

- Dabei, war die Zahl der von ihm aussortieren Träume eigentlich verhältnismässig klein, und wären noch nicht einmal diese vierzig im Abfall gelandet, hätte der Abteilungsvostehar wahrscheinlich sogar vermutet, er wolle sich um die Verantwortung für die Träume drücken. (Seite 45)

- Në të vërtetë kishte tëharrur shumë pak ëndrra dhe, në qoftë se nuk do të pastronte as këto të dyzeta, atëherë shefi kishte të drejtë të thoshte me vete: Mark-Alemi për të qenë brenda, i kalon të gjitha ëndrrat te qëruesi tjetër. (faqe 44)

- Sie würde die Annahme verweigern oder sich ganz oben beschweren, und die oberste Leitung würde sich daraufhin an die Forschung der Ursachen machen. (Seite 46)

- Interpretimi do të mbyllte pranimin ose do të ankohej në drejtori. Drejtoria do të kërkonte shkaqet.(faqe 44)

- Nur ein Dummkopf hätte nicht bemerkt, dass sie aus familiäre Zwistigkeiten, einen lästigen Bandwurm oder übermässig lange fleischliche Enthaltbarkeit zurückzuführen waren. (Seite 48)

- Duhej të ishte tepër i trashë që të mos kuptoje në to grindjet në familje, krimbat e zorrëve apo mungesën e grave. (faqe 47)

- Wenn alle Träume so gewesen wären, dann hätte man der mühevollen Arbeit eines Ausdeuters sogar Spass abgewinnen können. (Seite 48)

- Mark-Alemi mendoj se, sidoqoftë, puna e shkoqitësve, pavarësisht nga vështirësitë, ishte e kënaqshme, sidomos kur kishe të bëje me ëndrra të tilla. (faqe 47)

- Mark-Alem hatte das sichere Gefühl, dass die Nacht und selbst der Einbruch der ewigen Finsternis daran nichts ändern würden, wenn das Schellen zum Dienstschluss ausblieb. (Seite 49)

▪ Ai ishte gati i sigurt se, edhe sikur të binte nata dhe terri i përjetshëm, ato koka nuk do të ngriheshin që andej pa rënë zilja e mbarimit të punës. (faqe 48)

▪ Wenn sie wieder nach mir fragen, sage ihnen einfach, ich hätte keine Zeit. (Seite 51)

▪ Po të më kërkojnë prapë, thuaju se s'kam kohë të lirë. (faqe 50)

▪ Mark-Alem hätte Kurt gerne nachgeeifert, wenn es nur gegangen wäre. (Seite 53)

▪ Mark-Alemi ëndërronte që ta shkërbente, por e dinte se s'do ta arrinte dot. (faqe 52)

▪ Ein Aussenstehender hätte wahrscheinlich gestaunt, dass man sich über die Karriere eines Sprosses der Köprülü so den Kopf zerbrechen musste, hatten doch Männer aus diesem hochangesehenen Haus die osmanischen Heere bis vor die Tore Wiens geführt,... (Seite 54)

▪ Një njeri i jashtëm, po t'i kishte dëgjuar ato, *do të mbetej me gojë hapët*: është e mundur që të shkoqitej me kaq kujdes se në ç'punë do të hynte një nip nga Qyprillinjtë e familjes së famshme,... (faqe 52)

▪ Vor ein paar Jahren war davon gesprochen worden, den Qyprilli sei es zwar nicht gelingen, den Tabir ganz zu schliessen, doch immerhin hätten sie seinen Einfluss entscheidend zurückzudrängen vermocht. (Seite 58)

▪ Madje vite më parë flitej se qenë pikërisht Qyprillinjtë, që në mos kishin arritur ta mbyllnin, e paskëshin ulur në mënyrë të ndjeshme forcën e Tabirit. (faqe 56)

▪ Wenn auch zu konstatieren war, dass die Qyprilli den Tabir bis zu einem gewissen Grad unterschätzt hatten, so bedeutete dies natürlich nicht, dass sie ganz niemanden dort gehabt hätten. (Seite 58)

▪ Natyrisht, kur thuhej se Qyprillinjtë e kishin nënvleftësuar disi Tabirin, kjo s'do të thoshte aspak se ata nuk kishin njerëzit e vet atje.(faqe 56)

▪ Aber sie hatten sich auch nicht so um den Tabir Saray gekümmert, wie es nötig gewesen wäre, weil sie im Bestreben, „endlich einmal frischen Wind durch die muffigen Greisenstuben wehen zu lassen“, wie es sie unter einander scherzhaft nannten, der Einwirkung auf andere staatliche Einrichtungen grösseres Gewicht beigemessen hatten. (Seite 58)

▪ Mirëpo, të dhënë siç duket, pas ngrehave të tjera të shtetit e sidomos me shpresë se mund të zbehnin përsëri frymën “gërxhos”, siç e quanin me mahi midis tyre, ata kishin dobësuar vëmendjen ndaj tij.(faqe 56)

- Es stand zu befürchten, dass man das ganze Abendessen von nichts anderem reden würde. (Seite 58)
- Ai kishte shpresë se, kur të uleshin për të ngrënë darkë, *biseda* do të ndryshonte. (faqe 57)
- Sie waren halb erloschen, gleichsam erschöpft von all der Gescheitheit, von der er, wie es aussah, liebend gern einen Teil losgeworden wäre. (Seite 59)
- Sytë ishin gjysmë të shuar, thua se mençuria i kishte lodhur, dhe ai ishte gati ta falte me gëzim një pjesë të saj. (faqe 58)
- “Närrisch wäre er in einer logischen Welt “, erwiderte Kurt. (Seite 60)
- - Do të ishte i marrë në një botë logjike, - tha Kurti.(faqe 58)
- Glauben die, ich hätte den Tabir im Sturm erobert? (Seite 61)
- Kurse ai, me siguri, kujton se unë kam shkuar atje për të pushtuar Tabirin, tha me vete me qesëndi të hidhur. (faqe 59)
- Wenn in Deutschland oder Frankreich, meinte er, einem bedeutenden Adelsgeschlecht ein Lied gewidmet wäre, das nach seinem Umfang nur ein Prozent des euch gewidmeten Balkanepos ausmachte, dann würde es vor Stolz platzen und sich überall damit brüsten. (Seite 61)
-shtoi se, në qoftë se për një familje të madhe gjermane apo franceze do të këndohej qoftë dhe një e qinda e eposit që këndohet sot për ne në Ballkan, kjo *do të trumbetohej* si mburrja dhe mrekullia më e madhe për ta.(faqe 60)
- Einer ihrer fernen Vorfahren mit Namen Gjon sei als Maurer am Bau beteiligt gewesen, und als die Brücke schliesslich fertig gewesen sei, habe er (wie viele andere auch) ausser der Erinnerung an das Verbrechen auch den Eigennamen “Ura” mitgenommen. (Seite 68)
- Sipas kushëririt, një katragjysh i tyre me emrin Gjon, i cili *kishte punuar* si murator në atë urë, pas mbarimit të saj, ashtu si shumë të tjerë, bashkë me kujtimin e krimin, kishte marrë edhe mbiemrin “Ura”. (faqe 66)
- - Hier kannst du das vielleicht sagen, aber anderswo würde ich es besser nicht tun -, meinte sein älterer Bruder, dessen Miene sich wieder verdüstert hatte. (Seite 69)
- - Sidoqoftë, thua ç’thua këtu, mos i fol gjëkund tjetër këto, - tha vëllai i madh, fytyra e të cilit ishte ngrysur përsëri. (faqe 67)

- Eine längere Einlernzeit wäre nur schädlich, denn dadurch steigt die Gefahr, dass jemand nur noch nach der Schablone auslegt. (Seite 75)
- Madje, është e dëmshme të mësosh më tepër, sepse ka rrezik të kthehesh në një zbrërthyes mekanik. (faqe 72)
- Er hätte sich beim Vizedirektor oder Generaldirektor, oder wer immer es auch gewesen sein mochte, unbedingt nach dem Weg erkündigen müssen! (Seite 76)
- Duhej ta kishte pyetur nëndrejtorin, drejtorin e përgjithshëm apo çfarë ishte ai, si shkohej atje. (faqe 73)
- Mark-Alem hätte am liebsten laut geschrien. (Seite 77)
- Mark-Alemit iu duk se edhe pak dhe do të niste të thërriste.(faqe 73)
- Hier befand er sich in der Hölle, schlimmer hätte es für ihn nicht kommen können. (Seite 78)
- *S'e kishte menduar* kurrë se kjo e këtushmja do të ishte një skëterrë. (faqe 75)
- Man würde nachforschen, wer die Auslegung zu verantworten hatte, und am Ende sagen:... (Seite 83)
- Do të gërmonin kush ua kishte bërë atë zbrërthim dhe, kur ta merrnin vesh si qe puna, do të thoshnin:... (faqe 79)
- Wenn er nicht so vorschnell zur Feder gegriffen hätte, wäre alles leicht auszubügeln gewesen. (Seite 83)
- Ah, sikur të mos ishte ngutur dhe të mos kishte rrëmbyer penën si i çakërdisur, tani do të mund t'i bënte një shpjegim fare tjetër ëndrrës.(faqe 80)
- Die Korrektur fiel nicht besonders ins Auge, aber selbst wenn, würde man glauben, er habe beim Schreiben etwas vergessen, den Fehler beim Durchlesen aber bemerkt und berichtigt. (Seite 84)
- Ndrejta nuk binte shumë në sy. Edhe po të binte, mund të merrej si një harresë gjatë shkrimit, që hartuesi e kishte qortuar pastaj që në leximin e parë. (faqe 81)
- Wie würde er selbst in ein paar Wochen aussehen? (Seite 87)
- Si do të bëhej vallë ai vetë pas disa kohësh? (faqe 83)
- Wahrscheinlich hätte ich gar nichts sagen dürfen, schliesslich ist alles hier geheim. (Seite 88)

- Ndoshta unë s'*duhej të flitja* për një gjë që është e fshehtë, ashtu si gjithçka tjetër këtu,... (faqe 84)
- Auf den ersten Blick ist nichts Aussergewöhnliches zu erkennen, aber etwas muss ja daran sein, sonst würden sie nicht so viel Aufhebens davon machen. (Seite 89)
 - Në vështrimin e parë duket si e thjeshtë, po do të ketë diçka, gjersa *i japin* kaq *rëndësi*. (faqe 85)
- Es heisst, der Traum sei zur weiteren Abklärung aus der Interpretation zurückgekommen. (Seite 89)
 - Interpretimi thotë se e ka kthyer për sqarim.(faqe 85)
- Sonst würde ja aus Angst niemand mehr einen Traum einreichen. (Seite 90)
 - Ndryshe njerëzit do të trembeshin dhe kjo do të pengonte *dërgimin* e ëndrrave. (faqe 86)
- Bei oberflächlicher Betrachtung konnte man den Eindruck haben, die Bediensteten würden nie über die Arbeit sprechen,... (Seite 92)
 - Në pamjen e parë dukej sikur nëpunësit nuk flitnin për të,... (faqe 88)
- Eines schönen Tages sei damit zu rechnen, dass er an der Oberfläche erscheine und seinen Platz neben den Gedanken, Erfahrungen und Werken der Menschen einnehme. Ob dies allerdings für die Welt ein Vor- oder Nachteil sei, wisse vorerst der Allmächtige allein. (Seite 92)
 - Një ditë ajo do të dilte në dritën e diellit, do të zinte vendin e saj midis mendimit, përvojës dhe veprimit njerëzor, dhe do të ishte mirë apo keq një gjë e tillë, do të ndryshonte për të mirë apo për të keq bota prej saj, këtë një zot e dinte. (faqe 88)
- Nur in dieser Form könne sich die von den Menschen als etwas Metaphysisches begriffene Wiederaufstehung der Toten vollziehen. (Seite 93)
 - ..., sepse ringjallja e të vdekurve, që prej njerëzve përfytyrohej në mënyrë metafizike, nuk do të kryhej veçse në këtë trajtë. (faqe 89)
- Wenn die wüssten, wie die Zeit hier kriecht! (Seite 94)
- Sikur ta dinin si zvarriteshin orët këtu! (faqe 90)

▪ Zwar war er selbst noch nie dort gewesen und wusste noch nicht einmal, in welchem Flügel des Palastes er hätte suchen müssen, aber dass er dort völlig anders zugeht, das stand für ihn fest. (Seite 94-95)

▪ Ato salla as që i kishte parë kurrë, madje nuk i *dinte në ç'krah të pallatit binin*, megjithatë ishte i sigurt se, ndryshe nga të tjerat, ato duhej të kishin dritare të mëdha gjer në pullaz, ... (faqe 90)

▪ Es lebe der Sultan! (Seite 95)

▪ Rroftë sulltani! (faqe 90)

▪ Es war ihm, als hätte er einen alten Freund getroffen. (Seite 95)

▪ Ai u gëzua sikur të takonte një të njohur.(faqe 91)

▪ Auch diesmal würde sich ein loses Fadenende finden. (Seite 96)

▪ Ja, edhe kësaj do t'ia gjente kleçkën.(faqe 91)

▪ Man hatte ihm erzählt, die Grossmeister der Deutungskunst erzählten so begeistert von sperrigen Träumen, die sich am Ende gefügig gemacht hatten, als sei es in Wahrheit um die Eroberung einer störrischen Jungfrau gegangen:... (Seite 96)

▪ Kishte dëgjuar se kështu, gjithë epsh, si të flisnin për zhvirgjërimin e një femre, mjeshtrat rrëfenin historitë me ëndrrat e vështira, që në krye s'ishin dorëzuar, i kishin munduar keq, gjersa befas, atëherë kur s'pritej, ishin shkrehur e kishin pranuar depërtimin. (faqe 92)

▪ Hätte es sich um etwas anderes gehandelt als eine Brücke, eine Siegessäule zum Beispiel, eine Festungsmauer oder sonst etwas auf den Staat Bezogenes, wäre der Traum eindeutig gewesen. (Seite 97)

▪ Sikur në vend të urës të ishte një shtyllë, ose një mur kështjelle, apo një simbol tjetër i shtetit, ëndrra *mund të merrte kuptim*. (faqe 92)

▪ Besser, er hätte ihn gleich in den Papierkorb geworfen! (Seite 97)

▪ Kur s'e kishte flakur në kosh qysh atëherë! (faqe 92-93)

▪ Eigentlich hätte er es vorgezogen, das Dossier an diesem Abend abzuschliessen, immerhin schlug er sich schon lange genug damit herum... (Seite 97)

▪ *Ishte mirë* që ta mbyllte atë dosje atë ditë, edhe kështu shumë e kishte mbajtur...(faqe 93)

▪ Er hatte oft an den unglücklichen Traumseher denken müssen, aber dass es so weit kommen würde... (Seite 99)

- I kishte shkuar mendja disa herë tek ëndërrparësi fatkeq, por s'e kishte menduar asnjëherë se fati i tij mund të shkonte gjer këtu. (faqe 95)
- Hätte er doch nur seinen Pelz dabeigehabt! (Seite 103)
- Të mos e kishte hequr më mirë qyrkun! (faqe 99)
- Schliesslich riss ihn die Befürchtung, seine Finger würden, wenn er weiter untätig herumsass, so klamm werden, dass sie die Feder nicht mehr halten konnten, aus seiner Erstarrung. (Seite 104)
 - Mark-Alemi i ndiente këmbët akull dhe mendimi se edhe duart sa vente i ftoheshin dhe, po të rrinte edhe pak ashtu, kishte rrezik të mos përdorte dot penën, e bëri të dilte më në fund nga mpirja. (faqe 99)
- Vielleicht wäre es besser gewesen, mit einem Kollegen mitzugehen, der sich im Gebäude auskannte. (Seite 105)
 - Ndoshta do të kishte bërë mirë të dilte së bashku me ndonjë nëpunës tjetër që e dinte rrugën. (faqe 101)
- Mark-Alem seufzte erleichtert auf, und die Spannung fiel so schnell von ihm ab, dass er fast ins Straucheln geraten wäre. (Seite 107)
 - Mori frymë thellë dhe gjymtyrët iu shkrehën në çast nga tendosja, saqë iu duk se *po i merreshin këmbët*. (faqe 102)
- ..., auf dem sich in völliger Unordnung Menschen herumbewegten, Pferde und Kutschen, manche mit brennenden Laternen und andere unbeleuchtet, man hätte an einem Alptraum denken mögen. (Seite 107)
 - ..., duke e llangosur mbi truallin e lagur, sipër të cilit shtjelleshin njerëz, kuaj e karroca, disa me fenerë të ndezur e disa jo, në një çrregullsi të plotë, do të besoje në një ankth. (faqe 102)
- Dem Herrn sei' s gedankt, dass ich ihm nicht wirklich an die Gurgel gefahren bin, aber ihr könnt mir glauben, dass ich ihn ordentlich zur Schnecke gemacht habe, immerhin. (Seite 110)
 - E fol e fol ai qelbësirë, saqë m'i ngriti nervat dhe një Zot e di si u mbajta e nuk e shtrova në hu. (faqe 105)
- Mir das Dossier aufzuzwingen, das getrauten sie sich nicht, denn damit hätten sie mich mit Gewalt dort festgehalten, weil ja die Gäule keinen Schritt getan hätten mit den Papier. (Seite 111)

▪ Të më detyronin të merrja dosjen, druheshin, le që kjo do të thoshte njëloj sikur të më mbanin me forcë atje, sepse kuajt me atë dosje dihej që nuk do të udhëtonin. (faqe 106)

▪ Ausserdem hätten sie zugeben müssen, dass bei ihnen in der Unterpräfektur so hundsgemein geträumt wird, dass sie mit ihren Träumen einen anständigen Kurier am Reisen hindern, und das wollte sie natürlich nicht.
(Seite 111)

▪ Të pranoin se ëndrrat e nënprefekturës së tyre ishin aq të mbrapshta saqë pengonin lëvizjet e korrierëve, këtë s'e bënin dot. (faqe 106)

▪ Ich hatte noch tausend Träume aus deren Bezirken bei mir, und es wäre mich teuer zu stehen gekommen, wenn ich sie nicht rechtzeitig abgeliefert hätte.
(Seite 111-112)

▪ Kisha me vete më se njëmijë ëndrra nga krahina të tjera, *për vonesën* e të cilave *mund ta pësoja*. (faqe 106)

▪ Am liebsten hätte ich die Kerle so dastehen lassen, mit ihren aufgesperrten Mäulern und dem Dossier, und mich davon gemacht, aber ich wollte mir keine Schwierigkeiten einbrocken, deshalb bin ich umgekehrt. (Seite 112)

▪ Thashë njëherë t'i lija ashtu me gojë hapur, me dosje në dorë dhe t'ia mbathja, por iu tremba ngatërresave dhe e ktheva karrocën. (faqe 106-107)

▪ Zwei Träume aus der Zeit des anbrechenden Tages waren ihm noch vage in Erinnerung, und es hätte wohl nur in geringer Mühe bedurft, sie sich ganz zu vergegenwärtigen. (Seite 115)

▪ Kishte përshtypjen se po të përpiquej edhe pak, mund të kujtonte nja dy ëndrra të lehta që kishte parë aty ndaj të gdhirë. (faqe 110)

▪ Die ganze Welt sah so bleich und abgezehrt aus, als hätte sie die ganze Zeit krank das Bett gehütet. (Seite 117)

▪ Bota e tërë i dukej e çngjyrosur dhe e zbehtë si *pas një lëngate*.
(faqe 111-112)

▪ Bestimmt würden viel mehr hochgestellte Gäste mein Lokal besuchen, wenn nur nicht dieser abschreckende Anblick wäre. (Seite 120)

▪ Në kafenenë time *do të vinin* me siguri njerëz të tjerë të zgjedhur, sikur ata, me atë pamje të frikshme të mos vinin e të zinin, si me ngucje, vendin më të dukshëm. (faqe 114)

▪ In diesem Falle hätte der Patron nichts gegen ihre Anwesenheit in seinem Café gehabt. (Seite 121)

▪ Të qenë të tillë, ai do t'i mirëpriste me gjithë qejf në kafenenë e tij.
(faqe 115)

▪ Der Wesir erläuterte ihm in knappen Sätzen, die Auswahl des Haupttraumes sei gewiss die wichtigste unter den Aufgaben der Erzträumler, immerhin habe die Abteilung daher ihren Namen. (Seite 124)

▪ Veziri ia shpjegoi shkurt se nxjerrja e kryeëndrës ishte njëra nga detyrat e bashëndrrorëve, detyrë pa dyshim kryesore, përderisa i jepte dhe emrin kësaj dege.
(faqe 118)

▪ Du hättest schon viel früher in den Tabir Saray eintreten müssen, murmelte er. (Seite 127)

▪ Ti *duhet* të kishe hyrë më parë atje, murmuriste nëpër dhëmbë. (faqe 120)

▪ Man sagt sogar, der Haupttraum sei manchmal frei erfunden, sagte er leise. (Seite 128)

▪ Flitet se kryeëndrra ndonjëherë *është e rreme*, tha ai me zë të ulët.
(faqe 121)

▪ Einige Hauptträume gelten allgemein als gefälscht, die Erzträumler im Tabir Saray, hiess es, hätten sie sich mit Blick auf die Interessen rivalisierender Machtgruppen oder die Gemütsverfassung des Herrschers ausgedacht. (Seite 128)

▪ Pra, flitej se disa nga kryeëndrrat ishin të rrejshme dhe sajoheshin në Tabir Saraj nga bashëndrrorët, sipas interesave të grupeve të fuqishme shemra në pushtet ose pas gjendjes shpirtërore të Sovranit. (faqe 121)

▪ Aber er wusste genau, dass ihm Worte wie diese niemals über die Lippen gekommen wären, selbst wenn festgestanden hätte, dass ihn die Beschäftigung beim Tabir Saray eines Tages den Hals kosten würde. (Seite 128)

▪ Por e dinte dhe vetë se kurrë s'do ta kërkonte këtë, edhe sikur të ishte i sigurt se ajo nëpunësi *do t'ia çonte kokën në thikë*. (faqe 121-122)

▪ - Mark-Alem, - sagte der Aufseher, - ich denke, es wäre gut, wenn du wegen dieses Traumes ... (Seite 132)

▪ - Mark-Alem, - i tha tjetri, mendoj se ndoshta do të ishte mirë që për njëhën nga këto ëndrra, - ... (faqe 125)

▪ Hätte man nicht wenigstens ein paar Hinweisschilder anbringen können?
(Seite 133)

- Ç'kushtonte të viheshin disa qoka aty-këtu për të treguar vendet?
(faqe 127)
- Der würde sich bestimmt fragen, warum er hier einfach so herumstand?
(Seite 134)
 - Po sikur të kalonte dikush dhe, kur ta shikonte që rrinte ashtu si hu në këmbë, t'i thoshte: ... (faqe 127)
- Er hatte das närrische Bedürfnis, gegen diese stummen Türen zu treten, und wahrscheinlich hätte er es auch getan, wenn nicht unter seinem Zugriff eine plötzlich aufgeflogen wäre, so dass Mark-Alem fast ins Zimmer hineinstürzte.
(Seite 135)
 - Kishte një dëshirë të marrë që t'i godiste me shqelm ato dyer memece. Dhe me siguri kështu do të ndodhte, sikur, shi kur s'e priste, njëra nga dyert të mos hapej në një mënyrë të beftë nën shtytjen e tij. (faqe 128)
- Dafür wäre ich Ihnen wirklich dankbar. (Seite 137)
- Do t'ju jem shumë mirënjohës. (faqe 130)
- Mark-Alem war fasziniert davon, dass er über eine fünfhundert Jahre zurückliegende Schlacht berichtet hatte, als sei sie erst vor einer Woche gewesen.
(Seite 142)
 - Mark-Alemit i kishte bërë përshtypje se ai kishte folur për betejën e ndodhur pesëqind vjet më parë si për një ngjarje të javës së shkuar. (faqe 135)
- Plötzlich fuhr ein stechender Schmerz durch Mark-Alems Kopf, als sei er von einem Hammer getroffen. (Seite 146)
 - Mark-Alemi ndjeu papritur një dhembje të mprehtë koke, sikur dikush ta kishte goditur me sëpatë. (faqe 139)
- Wären nicht die angefügten Erklärungen gewesen, man hätte alles in einer guten halben Stunde durchgehabt. (Seite 147)
 - Madje, sikur të mos ishte shpjegimi poshtë tekstit, leximi do të ishte një punë gjysmëorëshe. (faqe 139)
- Und so, o Allah, würde es immer bleiben, winters wie sommers, bei Wind und stummen Regen, auf diesem Feld im nördlichen Albanien... (Seite 149)
 - Dhe kështu, o Allah, çdo mot, dhe kështu në dimër dhe në verë, nën erën dhe shiun e memectë, ajo fushë atje, në Shqipërinë Veriore... (faqe 141)

▪ Wer weiss, wie lange diese wilde Rennerei noch gedauert hätte, wäre er nicht an einer Kreuzung fast mit jemandem zusammengeprallt. (Seite 150)

▪ Kushedhi sa do të vazhdonte ky vrap i çmendur, sikur në një kryqëzim të mos i dilte përpara një njeri. (faqe 142)

▪ Mark-Alem wollte ihm von dem Mann mit dem verstörten Gesicht erzählen, dem er im Archiv begegnet war, aber das hätte nur ein endloses Geflüster ausgelöst.

(Seite 152)

▪ Mark-Alemi donte t'i thoshte për njeriun me fytyrë të trembur që kishte parë në Arkiv, por kjo do të shkaktonte një valë të re pëshpërimash mes tyre.

(faqe 144)

▪ - Wenn dieser Tag nur endlich vorüber wäre, - seufzte Mark-Alem.

(Seite 154)

▪ - Sa të mbarojë kjo ditë, - tha Mark-Alemi, pa i hequr sytë nga fytyra e shefit. (faqe 146)

▪ O Herr, sei uns gnädig, dachte er. (Seite 154)

▪ Zot, mbrona! tha me vete. (faqe 146)

▪ Mark-Alem dachte an seine Einladung und hätte fast laut ausgerufen:....

(Seite 155)

▪ Mark-Alemit iu kujtua darka dhe *desh i tha*:..... (faqe 147)

▪ Er würde auf jeden Fall verlangen, dass man ihn gehen liess. (Seite 155)

▪ Sido që të jetë, do të kërkojë leje të iki. (faqe 147)

▪ Und natürlich würde man ihn nicht am Besuch bei seinem einflussreichen Onkel zu hindern wagen. (Seite 155)

▪ Dhe vërtetë, a do të guxonin ta ndalonin atë të shkonte për darkë te ungji i fuqishëm? (faqe 147)

▪ Am liebsten hätte er ihm die Meinung gesagt:..... (Seite 155)

▪ U panë sy më sy me fqinjën dhe Mark-Alemi aty për aty *deshi t'ia përplasë* në fytyrë:... (faqe 147)

▪ Er hätte gerne an einen ganz normalen Feierabend geglaubt, doch sein Gefühl sagte ihm etwas anderes. (Seite 155)

▪ Dy-tri herë iu duk se ky ishte një mbarim dite fare i zakonshëm dhe po aq herë iu duk se ishte krejt e kundërta. (faqe 147)

- Hätte ich doch nur nichts gesagt, dachte Mark-Alem. (Seite 160)
 - *S' duhej t'ia kisha thënë*, mendoj Mark-Alemi. (faqe 152)
- Die Aufregung das scheidendes Tages, das sah man sofort, waren nicht von solcher Qualität gewesen, dass sie auch die Paläste hätten erreichen können. (Seite 161)
- Ndihej menjëherë që shqetësimi i ditës që porsa kishte mbaruar, ishte i atij lloji që nuk *arrinte* dot të depërtonte brenda pallateve. (faqe 153)
- Man mochte meinen, der Hausherr sei überrascht von all den Menschen und könne sich ihr Hiersein nicht recht erklären. (Seite 162)
- ..., thua se i zoti i shtëpisë habitej që po i shikonte aty dhe po *priste* prej tyre t' i thoshin përse ishin mbledhur. (faqe 154)
- Auch ihn ignorierte der Onkel, als hätte ihr seltsames abendliches Gespräch vor ein paar Wochen nie stattgefunden. (Seite 163)
- As për Mark-Alemin s'tregoi ndonjë vëmendje, thuajse ajo darka e disa ditëve më parë, me atë bisedën e përçartë, të mos kishte qenë fare. (faqe 155)
- Es war ein einziger langer, überaus langer, beklemmender Klagelaut, und Mark-Alem fürchtete schon, wenn er noch länger anhielte, würden alle Anwesenden von Atemnot befallen werden. (Seite 165)
- Ishin si një ankim i gjatë, tepër i gjatë, që të krijonte angushti në gjoks. Mark-Alemit iu duk se, po të vazhdonte edhe pak, ata të gjithë do të ndienin mungesë ajri. (faqe 157)
- Eine unerklärliche Angst schnürte seine Brust zusammen, und dennoch hätte er in diesem Moment am liebsten den östlichen Teil seines Vornamens gegen einen anderen, der alten Heimat zugehörigen eingetauscht: Gjon, Gjergj, Gjorg. (Seite 166)
- Ndonëse ankthi ia shtrëngonte parzmin, ai ndjeu befas një dëshirë të papërballueshme që *ta flakte* gjysmën e emrit të vet, atë lindorin, dhe *të shfaqej* me një emër të ri, nga ata që mbanin në vendlindjen e tij: Gjon, Gjergj ose Gjorg. (faqe 158)
- Nun schien ihm, als wäre das Musikinstrument in dem Traum einer Lahuta merkwürdig ähnlich gewesen. (Seite 167)
- Tani befas iu duk se ajo vegël muzikore e përshkruar në të, ngjante çuditërisht me lahutën. (faqe 159)

- Aber auch, wenn sie hätten nach Hause gehen wollen, wie wäre das möglich gewesen? (Seite 174)
- Por edhe sikur të donin të iknin, s'kishin me çfarë. (faqe 166)
- Die wenigen Passanten, denen er begegnete, sahen mit ihren schalumwickelten Köpfen so aus, als hätten sie sich noch gar nicht richtig vom Schlaf verabschiedet. (Seite 177)
- Edhe ata kalimtarë të rrallë që dukeshin aty-këtu, ngaqë i kishin fytyrat të mbështjella, ngjanin sikur ende po flinin. (faqe 168)
- Und mit was, bitte? dachte Mark-Alem. Alles, womit man hätte rechnen können, war bereits eingetreten. (Seite 179)
- E ç'të ndodhë më tepër? mendoi Mark-Alemi. Ç'ishte për t'u bërë, ishte bërë. (faqe 171)
- Wahrscheinlich wäre es heute wirklich besser gewesen, zu Hause zu bleiben. (Seite 179)
- Ndoshta do të qe më mirë të mos ishte paraqitur fare në punë sot. (faqe 171)

5.4.2 Denduria e përdorimit të formave të paskajores në veprën e përkthyer në gjuhën gjermane.

➤ **Paskajorja e gjuhës shqipe është përkthyer në gjermanisht me :**

❖ **paskajore**

- I tmerruar deshi ta mbyllte përsëri, madje zgjati krahun për ta kapur fletën që vazhdonte të hapej ende me me një kuisje vajtuese, por në atë çast sytë e tij panë se dhoma ishte e zbrazët. (Seite 9)

▪ Erschrocken langte er nach der Klinke, um die Tür, die traurig quietschend immer weiter aufschwang, wieder zuzuziehen aber dann stellte er fest, daß der Raum völlig leer war. (faqe 9)

▪ Iu duk se kjo ngritje nuk do të mbaronte dhe se koka e zyrtarit të tmerrshëm, që kishte në dorë fatin e tij, do t'i afrohej sipërfundit të dhomës, do ta shtypte atë, gjersa ta çante, dhe ashtu gjithë gërvishtje, me gëlqeren që do t'i binte anash, do t'i shponte njerin pas tjetrit katet, për të dalë siper pullazit kryesor.
(faqe 13)

▪ Mark-Alem war, als käme das Haupt des furchtbaren Funktionärs, in dessen Hand sein Schicksal lag, der Zimmerdecke immer näher und werde sie schliesslich dagegenstossend zum Bersten bringen, um sich dann, ganz zerkratzt und mit Gips bestäubt, Stockwerk um Stockwerk nach oben zu bohren, bis es endlich zum Dach hinausragte.

(Seite 13)

▪ Ai hapi gojën për të thënë diçka, apo ndoshta thjesht për të përballuar nevojën për ajër, por, sikur të mos mjaftonte grisja e letrës, zyrtari bëri një hap drejt prushanës dhe i hodhi copat e saj në të. (faqe 15)

▪ Er öffnete den Mund, um etwas zu sagen, vielleicht auch nur, um nach Luft zu schnappen, als der Funktionär gerade so, als habe das Zerreißen des Briefes noch nicht gereicht, auch noch einen Schritt zum Kohlebecken tat und die Papierfetzen in die schläfrige, (...) (Seite 15)

▪ Pra, për të ndier këtë gjë, duhet përvojë dhe pjekuri. (faqe 24)

▪ Dies zu erspüren erfordert Erfahrung und Reife. (Seite 25)

▪ - Ti s'ke për të pirë gjë, siç e ke zënë, - dëgjoji një zë prapa supit. – Më lër mua të kaloj, së paku. (faqe 28)

▪ „Du wirst bestimmt nie etwas zu trinken bekommen, wann du dich so ungeschickt anstellst“, hörte er neben seiner Schulter eine Stimme sagen.“ Laß mich wenigstens vorbei.“ (Seite 29)

▪ Dëshira e Mark-Alemit për të mësuar qoftë edhe diçka tjetër, ishte e papërballueshme. (faqe 33)

▪ Mark-Alem verspürte den unwiderstehlichen Drang, mehr zu erfahren.
(Seite 34)

▪ Kishte qëndruar me orë të tëra në çdo sallë, përkrah ndonjë nëpunësi të vjetër, për të fituar edhe ai përvojë, dhe kur e kishte ndjekur më në fund tërë

qerthullin e punës, qe kthyer dy ditë më parë te tryeza e tij, atje ku i kishin thënë të punonte ditën e parë të hyrjes në punë. (faqe 42)

- Stundenlang hatte er neben erfahrenen Beamten gesessen, um sich bei ihnen etwas abzuschauen, und erst vor zwei Tagen, als diese Prozedur endlich durchlaufen war, hatte er wieder an den ihm ursprünglich zugewiesenen Arbeitsplatz zurückkehren dürfen. (Seite 43)

- (.....), te porta e së cilës trokitnin ende funksionarë të lartë për të kërkuar mbrojtje, karrierë apo mëshirë. (faqe 53)

- (.....) und noch immer klopfen hohe Funktionäre ängstlich bei ihr an, um Schutz, Förderung ihrer Karriere oder Gnade zu erbitten. (Seite 54)

- Një post ku mundësitë për karrierë të ishin sa më të mëdha dhe mundësitë për të rënë në burg sa më të vogla. (faqe 54)

- Daß ein Qyprilli ohne Amt durchs Leben ging, war undenkbar, deshalb mußte auch für Mark-Alem eine Stellung her, bei der die Aufstiegchancen möglichst gut und Aussichten, im Gefängnis zu landen, möglichst gering waren. (Seite 56)

- Lokja lajmëroi se darka ishte gati dhe të gjithë u ngritën për të shkuar në dhomën e bukës. (faqe 59)

- Loke rief zum Abendessen, und alle standen auf, um ins Zimmer zu gehen (Seite 61)

- - Turqit na dhane neve shqiptareve atë që na mungonte,- vazhdoi kushëriri, për të tërhequr vëmendjen, - hapësirat e mëdha. (faqe 63)

- „ Wir Albaner bekamen von den Türken, was uns gefehlt hatte.“ meinte der Vetter, um von den Thema abzulenken.“ Nähmlich die weiten Räume. „ (Seite 65)

- Atje flitej për ndjekje të hatashme(.....), thirrje në dyluftim makabër e të gjallit ndaj të vdekurit, tek i vërtitet mbi varr me dyqind qenër, rënkimet e këtij të fundit që s'ngrihet dot nga gropa për t'u ndeshur me armikun, njerëz e hyjni të përzier bashkë (.....).(faqe 65)

- Es geht darin um grässliche Verfolgungsjagden (.....), grässlich ächzt der Geforderte, weil er es nicht aus der Grube schafft, um sich mit dem Feind zu messen(.....)(Seite 67)

- - Ti, nip, ke filluar të mos përzihesh më në asnjë bisedë, - iu drejtua Mark-Alemit guvernatori, për të prishur heshtjen.“ (faqe 67)

- Du sagst ja gar nichts, Neffe“, wandete sich der Gouverneur schließlich an Mark-Alem, um die Unterhaltung wieder in Gang zu bringen. (Seite 69)

- Mark- Alemi ngriti supet si për të thënë se nuk kishte qenë në dëshirën e tij zgjedhja e degës ku do të punonte. (faqe 67)
- Mark- Alem zuckte die Schultern, um zum Ausdruck zu bringen, dass er sich seinen Arbeitsplatz nicht selbst ausgesucht hatte. (Seite 69)
- Mos vallë e kishte ruajtur djalin kaq kohë për ta hedhur më në fund në një thurimë tigrash, që mbante një emër joshës, por në të vërtetë s' ishte veç një ngrehë e verbër, siç e kishin quajtur pak me parë ? (faqe 67)
- Hatte sie ihn die ganze Zeit behütet, nur um ihn am Ende einem Rudel Wölfe vorzuwerfen ? (Seite 70)
- Darkëtarët u ngritën më në fund nga tryeza për të pirë kafe në kthinën ngjitur.
(faqe 68)
- Schließlich erhob man sich von den Tafel, um im Nebenzimmer den Kaffee einzunehmen. (Seite 70)
- Mos ishte shkukur dikush që nga fundi i shtetit dhe po trokiste zyrë më zyrë e vezir më vezir për të kërkuar ëndrrën e tij të hedhur pa të drejtë në kosh ?
(faqe 69)
- War aus dem hintersten Winkel des Staates jemand angereist und hatte bei einem Amt, einem Wesir nach dem andern vorgeschlagen, um nach dem Verbleib seines Traumes zu forschen der fälschlicherweise im Papierkorb gelandet war ?
(Seite 72)
- Ai hapi gojën për të thënë diçka, po zëri i zyrtarit e ndërpreu. (faqe 71)
- Er öffnete den Mund, um etwas zu sagen, doch der Funktionär redete schon weiter. (Seite 74)
- Me vete përsëriste, për të mos i harruar fjalët: galeri kryesore gjer në frengjinë e madhe, një kat më lart, kalimi i djathtë. (faqe 74)
- Unterwegs murmelte er, um die Wegbeschreibung nicht zu vergessen, leise vor sich hin: Den Hauptgang zurück bis zum Treppenhaus mit dem Lichtschacht, dann die Treppe hoch und rechts. (Seite 77)
- Mark-Alemi fërkoj tëmthas si për të dëbuar që andej gjakun që dukej se i qe mbledhur e s' donte të ikte. (faqe 76)
- Mark-Alem rieb sich die Schläfen, um das Blut, das sich dort staute, zu verteilen. (Seite 79)

- Me siguri zbrisnin poshtë në Arkiv, për t'u këshilluar me zberthime ëndrrash të ngjashme, të bëra më parë, disa herë në kohë të vjetra, nga shkoqitës të shquar. (faqe 81)

- Diese Kollegen waren vermutlich auf dem Weg ins Archiv, um sich bei verdienten Traumdeutern Rat zu holen, die vor länger Zeit ähnliche Träume ausgelegt hatten. (Seite 85)

- Ç'ka bërë ?- pyeti Mark-Alemi me një zë, që, për ta bërë sa më të shkujdesur, e shoqëroi me një gogësimë. (faqe 84)

- „ Was hat er denn getan?“ erkundigte sich Mark-Alem , wobei er versuchte, seinem gleichgültigen Ton durch ein Gähnen noch mehr Glaubwürdigkeit zu verleihen. (Seite 88)

- Bufetierët e paktë me fytyra të vrara, një pjesë e tryezave të hequra mënjanë për të bërë pastrim, të gjitha këto ta bënin shpirtin vrer. (faqe 93)

- Hinter der Theke waren mit erschöpften Gesichtern noch ein paar Aufwärter zugange, ein Teil der Tische war weggerückt worden, um Platz für die Putzfrauen zu schaffen, es sah alles ziemlich deprimierend aus. (Seite 98)

- Madje disa herë në bufë kishte kërkuar me sy mos e takonte prapë atë kopistin, për ta pyetur si u bë puna e atij të gjorit, e kishin liruar më në fund apo e mbanin ende atje. (faqe 95)

- Am Büffet hatte er immer wieder nach dem Kopisten Ausschau gehalten, um sich bei ihm nach dem armen Menschen zu erkundigen : War er endlich freigelassen worden, oder hielt man ihn noch immer fest ? (Seite 99)

- Pastaj makthparësi, që ndodhej diku pranë, në përpjekjen për t'u futur nën tokë që ndeshur atje me një cep të një dite të ndritshme, krejt si brilant, të fshehur nga kushedi kush nën baltë, një ditë nga koha e përgjithshme, e patretshme dhe e pavidrshme nga askush. (faqe 96)

- Dann versuchte der Nachtmahrseher, der gleichfalls in der Nähe war, mit dem Kopf voran in die Erde zu kriechen, stiess dabei aber an die Kante eines brillantengleich glitzernden Tages, den irgend jemand im Schmutz versteckt hatte. (Seite 101)

- Ai ktheu fletën për të parë emrin e dërguesit të guximshëm. (faqe 97)
 - Er blätterte zurück, um den Namen des wagemutigen Einsenders festzustellen. (Seite 101)
-
- Mak-Alemit i pëlqeu ky përcaktim, madje ngriti penën për të shkruar aty për aty, po në atë çast e kapi dyshimi. (faqe 98)
 - Mark-Alem fand Gefallen an dieser Definition, und er wollte schon zur Feder greifen, um sie aufzuschreiben, aber dann kamen ihm doch Bedenken. (Seite 103)
-
- Të qëndronte në vend, mbase, vinte dikush dhe i tregonte rrugën, apo të kthehej mbrapsht, drejt Interpretimit, për të dalë bashkë me të tjerët ? (faqe 101)
 - Sollte er in die Interpretation zurückgehen, um zusammen mit den beiden, die noch doch warten, den Palast zu verlassen? (Seite 106)
-
- Gjer në mëngjes, Perëndi, përsëriti pas pak, ndërsa çante mes atij pësjtjellimi për të ikur një orë e më parë që andej. (faqe 108)
 - Mein Gott, und das alles hört bis zum Morgen nicht auf, dachte er, während er sich durch das Gedränge kämpfte, um diesen Ort so schnell wie möglich hinter sich zu lassen. (Seite 114)
-
- Pasi e gjerbi për herë të fundit e ëma ia përmbysi si zakonisht kupën dhe Lokja u afrua për të lexuar në të fatin. (faqe 110)
 - Nach dem letzten Schluck stülpte die Mutter, wie die es gerne tat, das Tässchen um, und Loke kam , um aus dem Kaffeesatz zu lesen. (Seite 116)
-
- Pastaj kur kafetari u largua, vështroi me kujdes përreth për të parë se a kishin ardhur kafepirësit e zakonshëm. (faqe 114)
 - Endlich liess ihn der Wirt wieder allein, und er hatte Gelegenheit, sich im Lokal umzuschauen. (Seite 120)
-
- Ai u mat të shtonte diçka tjetër, ndoshta për përpjekjen e dëshpëruar të Qyprillinjve për ta zhdukur Pallatin e Ëndrrave, gjë që Mark-Alemi e kishte dëgjuar të pëshpëritej edhe më parë, (.....) (faqe 117)
 - Offenbar erwog er ergänzende Ausführungen zu den verzweifelten Bemühungen ihrer Familie den Palast der Träume ganz abzuschaffen, von denen Mark- Alem hinter vorgehaltener Hand oft hatte reden hören, (.....)(Seite 123-124)

▪ Duke ecur, zbuloi se galeria rrethore ndërpritej nga hulli të tjera, disa më të gjera, disa më të ngushta se ajo, por nuk guxoi të futej në asnjërën prej tyre për të mos u ngatërruar më keq. (faqe 127)

▪ Beim Weitergehen stellte er fest, dass von dem kreisförmig verlaufenden Gang immer wieder andere Gänge abzweigten, manche schmaler, manche aber auch breiter als dieser selbst, doch er bog nicht ab, weil er fürchtete, sonst noch mehr die Orientierung zu verlieren. (Seite 134)

▪ - Unë erdha për t'u këshilluar me dosjet ...siç vijnë zakonisht.....për një ëndërr. (faqe 129)

▪ “ Ich bin da um etwas nachzuschauendas Übliche eben es geht um einen Traum (Seite 136)

▪ Ai ktheu shpinën dhe u zhduk midis rafteve që mend rrëzoheshin nga peshja, për të gjetur siç duket, nëpunësin që shërbente në atë kthinë. (faqe 134)

▪ Er verschwand zwischen ein paar Regalen, die unter ihrer Aktenlast fast zusammenbrachen, um den für dieses Kabinett zuständigen Gehilfen zu holen. (Seite 142)

▪ - Edhe bashëndrra ashtu u zgjodh, me ngut, për t'ia çuar Sulltanit në shatorre, me të gdhirë dita, - vazhdoi nëpunësi. (faqe 135)

▪ „ Auch ein Erztraum suchte man in aller Eile aus, um ihn bei Tagesanbruch dem Sultan in seinem Zelt zu übergeben“, sprach der Gehilfe weiter. (Seite 142)

▪ Tek ato vijnë e zbresin shpesh shkoqitësit e sotëm për të përfituar nga përvoja e të vjetërve. (faqe 137)

▪ Die heutigen Ausleger kommen gerne herunter, um von den alten Deutern zu lernen. (Seite 144)

▪ I mbylli sytë një copë herë për të pushuar, pastaj i hapi përsëri. (faqe 139)

▪ Vor seinen Augen flimmerte es, so dass er sie schloss, um sie auszurufen. (Seite 146)

▪ Mark-Alemi fërkoji sytë, si për të hequr që andej një napë. (faqe 140)

▪ Mark-Alem rieb sich die Augen, als gelte es, einen Schleier wegzuwischen. (Seite 148)

▪ Te Ministria e Financave Mark-Alemit iu duk se rojat ishin shtuar, por s'pati guxim të kthente kokën për të vështruar më mirë. (faqe 149)

- Mark-Alem hatte den Eindruck, dass vor dem Finanzministerium mehr Wachposten standen als sonst, aber er wagte nicht, sich umzudrehen, um nachzuschauen. (Seite 157)

- Erdhi gdhendësi i varreve të familjes për të treguar llojin e shkronjave, si dhe të zburimeve prej bronzi që do të viheshin mbi varrin e Kurtit. (faqe 196)

- Der Steinmetz, der das Familiengrab betreute, sprach vor, um ihnen Schriftproben und Entwürfe für den Bronzeschmuck auf Kurts Grab zu zeigen. (Seite 206)

- Ndoshta pikërisht për këtë arsye, njëlloj si grekët e vjetër që, kur shoqëronin varganin mortor, i prisnin flokët e tyre, në mënyrë që shpirti i të vdekurit, në rast zemërimi të beftë, të mos i njëhte dot për t'i dëmtuar, ashtu edhe Qyprillinjtë e kishin ndërruar mbiemrin, për t'iu shmangur kështu njohjes prej urës. (faqe 197)

- Vielleicht hatten die Qyprilli ihren Nachnamen abgeändert, um von der Brücke nicht wiedererkannt zu werden, so wie die alten Griechen ihre Verstorbenen mit geschorenen Köpfen zu Grabe trugen, um zu verhindern, dass die tote Seele sie wiedererkannte und in jähem Zorn Schaden über sie brachte. (Seite 208)

- I qe dukur se ishte strehuar aty pikërisht për t'u mbrojtur dhe, në çastin kur i joshur prej jetës do të dilte nga ai strehim, pra në çastin e tradhtisë, trulllosja do të merrte fund dhe pikërisht atëherë ata do të vinin ta merrnin, kur era të frynte kundër Qyprillinjve, ja, në një fund mbasditeje të tillë, ashtu si Kurtin, ndoshta më qetësisht, për ta çuar atje prej nga nuk kthehej më askush. (faqe 199)

- Der Palast war seine Zuflucht, dort fand er Schutz, und er fürchtete, wenn er Verrat beging, den sicheren Hort verliess, um den Lockungen des Lebens nachzugeben, werde der Rausch verfliegen, und an einem Spätnachmittag wie diesem werde man, weil der Wind wieder einmal gedreht hatte und den Qyprilli nun ins Gesicht blies, ihn holen kommen wie Kurt, wenn auch ohne Aufsehen, um ihn an einen Ort zu bringen, von dem es keine Wiederkehr gab. (Seite 209)

❖ *me emër*

- Jo vetëm që nuk kishte ndonjë orar të saktë për t'u paraqitur, por nuk dinte të ishte e detyrueshme të paraqitej në përgjithësi gjatë mëngjesit. (faqe 6)

- Im Grunde, das wurde ihm plötzlich klar, hatte er nicht die geringste Ahnung von den Gepflogenheiten und Dienstzeiten im Tabir Saray. (Seite 6)

- Përveç që ishte një vend që i jepte mundësi të pakufishme njeriut për të ecur përpara, vejushën e tërhiqte sidomos ana e papërcaktuar, e mjegullt e tij.

(faqe 55-56)

- Nicht nur, dass es fast unbegrenzte Aufstiegsmöglichkeiten gab, der Witwe erschien vor allem das Unbestimmte, Nebulöse reizvoll. (Seite 57)

- Ai kishte shpresë se, kur të uleshin për të ngrënë darkë, biseda do të ndryshonte. (faqe 57)

- Er stand zu befürchten, dass man das ganze Abendessen von nichts anderem reden würde. (Seite 58-59)

- Asgjë për t'u shqetësuar, - u përgjigj tjetri. (faqe 128)

- „Nichts, kein Grund zur Sorge „, antwortete der Kollege vorne. (Seite 135)

- Herë-herë, sidomos kur ecnin nëpër galeritë për të kaluar nga njëra kthinë në tjetrën, nuk i dallonte mirë fjalët . (faqe 133)

- Manchmal, vor allem wenn sie durch die Verbindungsgänge zwischen den Kabinetten gingen, konnte er die Worte nicht mehr richtig auseinanderhalten, weil das steinerne Gewölbe sie mit einem zitternden Echo versah. (Seite 140)

❖ *me shprehje*

- Përpara se të trokiste, donte të pyeste, për t'u siguruar edhe një herë nëse ishte vërtetë ajo zyra e njeriut që kërkonte. (faqe 9)

- Er hätte gerne noch einmal nachgefragt, ob dies auch wirklich das richtige Büro war, aber weit und breit ließ sich keine Menschenseele entdecken. (Seite 9)

- Ata e kanë të vështirë të kuptojnë përmasat perandorake të familjes sonë, për të mos thënë që këtë gjë se përfillin aspak. (faqe 62)

- Sie wollen nicht erkennen, daß wir Qyprilli dem ganzen Reich gerecht zu werden haben, oder besser gesagt, das kümmert sie nicht. (Seite 64)

- Mark-Alemi nuk i tha asgjë s'ëmës, për të mos e trembur. (faqe 151)

- Mark-Alem war mit dem festen Vorsatz nach Hause gekommen, der Mutter seine Erlebnisse zu verschweigen, weil er nicht wollte, dass sie sich Sorgen machte. (Seite 159)

❖ *Infinitiv me folje modale (Modalverb)*

- A nuk rrinte aty për të bërë si gjithë të tjerët e për të mos tërhequr vëmendjen e askujt? (faqe 29)
- Und schließlich war er nur hier, weil er nicht auffallen wollte. (Seite 30)
- I shënoi në një fletë për të pyetur mbikëqyrësin, pastaj një copë herë u rrek të nxirrte ndonjë kuptim nga dy ëndrra të dërguara nga brigjet e detit Azov. (faqe 78)
- Er machte sich eine Notiz, weil er nachher den Aufseher fragen wollte. (Seite 81)
- S'kishte pse të ngutej dhe mund të ecte gjer atje, për të mos u mbyllur para kohe në sallën e neveritshme të punës. (faqe 94)
- Er machte einen Umweg dort vorbei, weil er nicht gleich an seinen Arbeitsplatz in dem unfreundlichen Saal zurückkehren wollte. (Seite 98)
- Ai e ktheu fletën për të parë se sa e gjatë paskësh qenë përmbajtja e kësaj ëndrre, kur pa se ajo s'mbaronte as në fletën e dytë madje as në të tretën, gjersa për çudinë e tij më të madhe, pa se në gjashtë fletët e dosjes nuk ishte veçse përshkrimi i një ëndrre. (faqe 95)
- Weil er wissen wollte , wie lang das Traum war, schlug Mark-Alem noch einmal um. (Seite 100)
- Ndërsa përpiqeshin të gjenin një rrugëzgjdhje, përgjegjësit të degës, që i kishte hyrë frika në palcë, ngaqë i dukej se në këtë punë ai mund ta pësonte i pari për shkak se kishte lejuar të nisej në Tabir një ëndërr aq djallëzore, i ra ndërmend të nxirrte ëndrrat nga dosja një nga një për të gjetur se cila ishte e keqja, në mënyrë që të mos e pësonin të tjerat për shkak të saj. (faqe 107)
- Wir suchen weiter nach einem Ausweg, und schliesslich kommt der Vorsteher von der Aussenstelle des Tabir, dem die Angst in die Knochen gefahren ist, weil er einen dermassen teuflischen Traum an den Tabir schicken wollte, auf eine Idee: Wir sollen doch einen Traum nach dem anderen aus dem Dossier nehmen, damit wir den schlechten herausfinden und die anderen deswegen keinen Schaden haben. (Seite 112)
- (.....) – pra mendoj që për njëren prej tyre dhe pikërisht për këtë, - ai e nxori fletën nga grumbulli, - të zbrisje në Arkiv për t'u këshilluar me shkoqitjen që u është bërë ëndrrave të këtij lloji në të kaluarën. (faqe 125)
- (.....) also, ich glaube, dass du wegen dem hier, er zog ein Blatt aus dem Stapel, ins Archiv hinuntergehen und dir ansehen solltest, wie andere vergleichbare Träume ausgelegt haben. (Seite 132)

- Ç'kushtonte të viheshin qoka aty-këtu për të treguar vendet ? (faqe 127)
 - Hätte man nicht wenigstens ein paar Hinweisschilder anbringen können ? (Seite 133)
-
- Ishte bërë, me sa duket, enkas për t'u kujtuar të gjithëve se ku ndodheshin.(faqe 127)
 - Wahrscheinlich war das sogar Absicht, ständig sollte man daran erinnert werden, dass man sich nicht an einem x-beliebigen Ort aufhielt. (Seite 134)
-
- Ecja e princit drejt tendës ku kujtonte se babai e kishte thirrur vërtet, hyrja në shatorre dhe vrasja e tij me sëpatë, me gjakftohtësi prej vezirëve për të mos pasur luftë për pushtet.... (faqe 140)
 - Und schliesslich die kaltblütige Ermordung des Prinzen mit dem Beil, als er das Zelt betrat, in dem ihn angeblich der Vater erwartete, weil die Wesire einen Thronstreit vermeiden wollten. (Seite 148)

❖ *të pakryerën e gjermanishtes (Präteritum)*

- E ndjente se të tjerët e kalonin, zgjatnin duart sipër kokës së tij për të marrë kafënë apo për të dhënë paratë, por ai s'kishte ndër mend të zemërohej aspak. (faqe 28)
- Er merkte, wie andere sich an ihm vorbeidrängten oder über seinen Kopf hinweg nach Kaffeetassen langten oder Geld hinreichten, doch er war zu der Entscheidung gekommen, sich darüber nicht zu ärgern. (Seite 29)
- Flokëçelët, me sy të kthjellët, me ca mustaqe të kuqërremta dhe me atë emër shqiptaro-gjerman, Kurt, për të thoshin se ishte lulja e egër e Qyprillinjve. (faqe 51)
- Er hatte blonde Haare, ein freundliches, von einem rötlichen Schnurrbart gezieltes Gesicht, trug den Vornamen Kurt und galt als das Unkraut im prächtigen Blummengarten der Qyprilli. (Seite 52- 53)
- Ata bujtin për disa ditë rresht te Qyprillinjtë, për të kënduar baladat e tyre të gjata, të shoqëruara me një vegël muzikore që nxirrte një zë tejet të pikëllueshëm. (faqe 60- 61)

- Jedes Jahr während des Ramadanmonats waren bosnische Rhapsoden für ein paar Tage bei den Qyprilli zu Gast und trugen, begleitet von den wehmütigen Klängen eines Streichinstruments, ihre langen Balladen vor. (Seite 62)

- Ishte zgjedhur me siguri kryeëndrra dhe po përgatiteshin për ta nisur në pallatin e sovranit. (faqe 89)

- Der Haupttraum war vermutlich schon ausgewählt und wurde für die Übergabe im Palast des Herrschers vorbereitet. (Seite 93)

- Ngriti kryet si për të kërkuar së paku gjurmët e tij në atë qiell mjeran, zbrazëtia e të cilit iu duk befas e padurueshme. (faqe 111)

- Mark-Alem schaute zu dem jämmerlichen Himmel hinauf und durchforschte ihn nach Spuren der Sonne, bis ihm die Leere unerträglich wurde. (Seite 117)

- Kurse nga Seleksionimi dhe Interpretimi nisën të zgjidhnin njerëzit për të mbushur sallat e braktisura të sektorit të goditur. (faqe 185)

- Die arg gebeutelte Abteilung füllte man mit Mitarbeitern aus der Selektion und Interpretation wieder auf. (Seite 195)

❖ *nuk është përkthyer fare ose nënkuptohet*

- Dora e tij bëri vetëm një shenjë në ajër, si për të treguar rrugën nga duhet të lëvizte letra për të mbërritur aty ku duhej. (faqe 12)

- Seine Hand bewegte sich nur durch die Luft, um dem Schreiben seine Bestimmung zu weisen. (Seite 13)

- Sytë e tij si për t'u siguruar edhe një herë, vështruan mbeturinat e fletës së shkruar mbi përgjumjen e prushit plak. (faqe 16)

- Unglaublich schaute Mark-Alem zu den verkohlten Papierresten auf der greisen, schläfrigen Glut hinüber. (Seite 16)

- Mark-Alemi priti sa tjetri mbaroi një kollitje të gjatë, për të dëgjuar se duhej të kthehej në kalimin e katërt në anën e djathtë, për të gjetur shkallët që do ta ngjitnin në katin e dytë, ku duhej pastaj të pyeste përsëri. (faqe 20-21)

- Mark-Alem wartete geduldig ab, bis der andere einen längeren Hustenanfall überstanden hatte und ihm mitteilen konnte, daß er den vierten

Quergang rechts nehmen mußte, um zu der Treppe zu gelangen, die ins erste Obergeschoß hinaufführte, wo er sich erneut erkundigen sollte. (Seite 21-22)

- A nuk rrinte aty për të bërë si gjithë të tjerët e për të mos tërhequr vëmendjen e askujt? (faqe 29)

- Und schließlich war er nur hier, weil er nicht auffallen wollte. (Seite 30)

- Me siguri ajo ka për të përfunduar ndonjë ditë si kryeëndërr, tha ai me vete dhe vërejti gati me buzëqeshje fletën e zakonshme ku ajo qe shkruar, si njeriu që sheh një vajzë tani për tani të rëndomtë, por që e di se e pret fati i një princeshe. (faqe 47)

- Da wird bestimmt ein Haupttraum daraus, dachte er erneut und mußte lächeln. Was da auf einem gewöhnlichen Stück Papier vor ihm lag, hätte man mit einem Aschenputtel vergleichen können, das vom Schicksal zur Prinzessin auserkoren war. (Seite 49)

- Ai i vështroi të gjithë me rradhë, si për të kuptuar se sa kishin arritur tek ata fjalët e tij. (faqe 58)

- Er schaute sich beifallheischend in der Runde um. (Seite 60)

- Kur rapsodët të mbërrijnë do t'ju ftoj të gjithëve për t'i dëgjuar, - tha. (faqe 66)

- „Ich lade euch alle zu den Rhapsoden ein“, sagte er. (Seite 68)

- Kurrë nuk ia kishte marrë mendja se një tru njerëzor do të guxonte ta mendonte një gjëmë të tillë, pale pastaj të urdhëronte gojën për ta shprehur me fjalë. (faqe 121)

- Wie konnte man so etwas Entsetzliches aussprechen oder auch nur denken? (Seite 128)

- Me hapa të ngadaltë, për të mos bërë zhurmë, ai iu afrua tryezës së tij, mbi të cilën njohu dosjen që e kishte dorëzuar atë mëngjes. (faqe 125)

- Auf Zehenspritten ging er zu ihm an den Tisch. Dort lag, wie er feststellte, das Dossier, das er an diesem Morgen abgegeben hatte. (Seite 132)

- Ato janë me mijëra për të mos thënë dhjetëra mijëra. (faqe 131)

- Es sind Tausende, Zehntausende sogar. (Seite 138)

- Ëndrrat e kohës së parë të robërisë, - tha arkivisti, duke treguar muret, - ose, siç i quajmë edhe ndryshe „ ëndrrat e robërisë së parë“, për t'i dalluar nga ato të mëvonshmet, domethënë të robërisë së thellë. (faqe 133)

- „Hier sind die Träume aus der Anfangsphase der Knechtschaft“, sagte der Archivar, „auch, Träume des frühen Joch“, genannt. Die Träume aus der späteren Phase der massiven Bedrückung sind deutlich anders beschaffen. (Seite 140-141)

- Shpirtrat e shtatëdhjetë mijë ballkanasve të bardhë përbënin një borë të pafundme, që vërtitej e vërtitej mbi tokë, në mundimet e fundit, për të braktisur këtë botë.

(faqe 141)

- Die Seelen von siebzigtausend getöteten Balkanesen wirbelten als gewaltige Schneewolke über die Erde, quälten sich fort aus dieser Welt. (Seite 148)

- Mark-Alemi kërkonte se mos gjente ndonjë karrocë për ta bërë rrugën sa më shpejt. (faqe 148)

- Mark-Alem hielt nach einer Droschke Ausschau, denn er wollte auf keinen Fall zu spät zu seiner Einladung kommen. (Seite 156)

5.4.3 Denduria e përdorimit të mënyrës lidhore në vepër (në gjuhën shqipe)

Në veprën „Pallati i Ëndrrave“ në gjuhën shqipe, mënyra lidhore është përdorur shumë herë. Mund të thuhet se pas mënyrës dëftore, ajo është mënyra e dytë e më e pëlqyer nga shkrimtari Ismail Kadare në këtë libër. Sigurisht që ai nuk ka lënë pa përdorur edhe format e pashtjelluara foljore. Pra, stili i Kadaresë është shumë i larmishëm. Mënyra lidhore, bashkë me veçoritë e saj përdoret në më shumë se 330 fjali. Mënyra lidhore haset kaq shpesh, sepse ajo shpreh kryesisht modalitetin e mundësisë, të dëshirës ose të detyrimit. Autori i librit e përdor atë si në fjali e kohë të thjeshta, ashtu edhe në fjali e kohë të përbëra.

Por ne na intereson më shumë sa dhe si kjo lidhore pasqyrohet gjuhësisht në vepër në variantin gjermanisht. Prandaj në këtë kapitull do të pasqyrojmë gjerësisht të gjitha rastet e përdorimit të lidhores pa i analizuar ato. Analizën do ta kryejmë në kapitujt pasues. Krahas përdorimit të lidhores në shqipe, për ballafaqimin konkret po paraqesim edhe përkthimin në gjermanisht.

➤ Fjali të ndërtuara me të tashmen e mënyrës lidhore

▪ Nën të, me një shkrim të lakuar, si prej dore ojnatore, nga ato që unazat e shumta e pengojnë të mbajnë penën, ishte shtuar fjala frënge: “Chronique”.(faqe 10)

▪ Weiter unten hatte eine Hand, die offenbar mit zu vielen Ringen geschmückt gewesen war, um noch nicht sicher die Feder führen zu können, in krakeligen Buchstaben auf Französisch hingeschrieben: „Chronique“. (Seite 10)

▪ Është detyra jonë të qëmtojmë se ku bie ky kumt, ta gjejmë atë midis miliona e miliarda ëndrrave të tjera, ashtu siç mund të gjendet një margaritar midis një shkretëtire me rërë. (faqe 17-18)

▪ Unsere Aufgabe besteht nur darin, die Träume einzusammeln und aus Millionen und Abermillionen davon die wenigen wichtigen Botschaften herauszusuchen, so wie man im Wüstensand nach Edelsteinen gräbt. (Seite 18)

▪ Sepse një ëndërr e tillë, e rënë si një shkëndijë e humbur në njërin nga trutë e miliona njerëzve që flenë, mund të parandalojë fatkeqësinë e shtetit e të sovranit, të shmangë luftën apo murtajën, të lindë ide të reja. (faqe 18)

▪ Denn ein Traum, der wie ein herumfliegender Funke zufällig im Gehirn eines bestimmten unter vielen Millionen schlafender Menschen gelandet ist, kann dazu taugen, Unheil vom Staat und von unserem allgewaltigen Gebieter abzuwenden, einen Krieg oder den Ausbruch der Pest zu vermeiden, und manchmal vermag man auch neue Ideen und Lehren daraus zu gewinnen. (Seite 18-19)

▪ Asnjë pasion apo mendim i mbrapshtë, rrebeshtë, katastrofë, rebelim apo krim nuk është e mundur të mos dërgojë hijen e vet shumë kohë më parë se të shfaqet ai vetë në botë. (faqe 18)

▪ Es gibt keine Erregtheiten und arglistigen Gedanken, keine Schicksalswendungen und Katastrophen, keine Aufrührereien und anderen Freveltaten, die nicht ihren Schatten weit vorauswerfen. (Seite 19)

▪ Ndaj porosia e padishaut sovran është e tillë që asnjë ëndërr, e parë qoftë dhe në kufijtë më të largët të shtetit, qoftë dhe në ditën më të kurrfartë, qoftë edhe nga robi më i humbur i allahut, të mos mbetet jashtë shoshitjes së Tabir Sarajit. (faqe 18)

▪ Deshalb ist es der Befehl unseres allmächtigen Padischah, daß dem Tabir Saray kein einziger Traum entschlüpfe, der an irgend deinem Tag von irgend jemand geträumt worden ist, und sei es auch an den entferntesten Grenzen des Staates der allergeringste unter Allahs Dienern gewesen. (Seite 19)

- Kurse porosia tjetër edhe më e rëndësishme është që pasqyra e dalë si rrjedhim i mbledhjes, skajimit të studimit të ëndrrave të ditës, të javës apo të muajit, të jetë e saktë dhe jo e përçudnuar. (faqe 18)

- Noch ernster zu nehmen ist seine Weisung, daß das Bild, das aus der Erfassung, Sichtung und Erforschung der Träume vieler Tage, Wochen und Monate gewonnen wird, so genau wie möglich zu sein habe und für Mißdeutungen keinen Raum biete. (Seite 19)

- Sepse pikërisht jashtë Tabir Sarajit ka forca të ndryshme që, për një arsye ose një tjetër, janë të paduruara të futin frymën e tyre këtu, në mënyrë që qëllimet, idetë apo pezmet e tyre të paraqiten pastaj kinse si shkëndija të shenjta të hedhura nga allahu mbi trutë e fjetur njerëzorë. (faqe 18-19)

- Außerhalb der Tabir Saray gibt es nämlich Kräfte, die aus dem einen oder anderen Grund fest entschlossen sind, ihr Gedankengut hier einzuschmuggeln, um dann später ihr eigenes Wollen, ihre Geistesgüter und Gemütsaufwallungen als heilige Funken feilbieten zu können, die angeblich Allah in die Gehirne schlafender Menschen gepflanzt hat. (Seite 19-20)

- Kurrë të mos harrosh se Tabir Saraji është një institucion krejtësisht i mbyllur. (faqe 19)

- Vergieß nie, daß der Tabir Saray eine nach außen abgeschottete Einrichtung ist.“ (Seite 20)

- - Shumë njerëz e shumë rryma *kanë dashur të depërtojnë* këtu, por Tabir Saraji s’ka rënë kurrë në grackë. (faqe 19)

- „Viele Leute aus allen möglichen Lagern haben den Tabir Saray schon zu infiltrieren versucht, aber er ist ihnen nie auf den Leim gegangen. (Seite 20)

- Të gjitha ato që thashë, *mund t’i harrosh*, por një gjë s’ *duhet të harrosh* kurrë, biri im, porosinë për mbajtjen e së fshehtës. (faqe 19)

- Du magst alles vergessen, was ich dir gesagt habe, mein Sohn, aber eines niemals, und das ist die Pflicht zur Verschwiegenheit. (Seite 20)

- Sa të mbërrish ti, atje do të jenë lajmëruar për gjithçka. Me hajër!
(faqe 19)

- Dort weiß man Bescheid. Viel Glück! (Seite 20)

- - Ju lutem, a *mund të më thoni*, si *mund të shkoj* në Seleksionim? – pyeti me zë të ndrojtur Mark-Alemi, kur grupi kaloi anash tij. (faqe 20)

- „ Ach bitte, wie komme ich zur Selektion ?“ fragte Mark-Alem mit bebender Stimme, als ihn die Männer überholten. (Seite 21)
- Por duhet ta dish se krenaria e tyre është e kotë. (faqe 23)
- Jeder der seinen Verstand einigermaßen beisammen hat, erkennt sofort, daß die Interpretation ohne uns, die Selektion, nichts anders wäre als eine Mühle ohne Mühlbach. (Seite 24)
- Që të jem i përpiktë, duhet të them se spastrimi i parë bëhet nga degët e bazës. (faqe 23)
- Genaugenommen wird ja schon in unseren Dienststellen an der Basis vorverlesen. (Seite 24)
- Të trija këto lloje duhet të pastrohen nga dosjet tona. (faqe 24)
- Alle drei Sorten von Träumen müssen aus unseren Dossiers eliminiert werden(...) (Seite 25)
- S’është aq e lehtë t’i gjesh. (faqe 24)
- (....) weil sie nämlich in Wirklichkeit gar nicht so leicht zu erkennen sind. (Seite 25)
- Me një fjalë, kjo që bëjmë ne s’është aspak punë e trashë grahësish, siç mund t’i duket ndokujt. (faqe 24)
- Mit einem Wort, wir sind durchhaus nicht nur die Leute fürs Grobe, wie manche behaupten. (Seite 25)
- Pasi ta bësh këtë, pra, pasi të fitosh një pamje të përgjithshme se ç’është Seleksionimi, do të kthehesh prapë këtu, në Sallën e Qiqrave, dhe do të shikosh se puna do të vejë më mbarë. (faqe 24)
- Auf dieser Weise bekommst du eine Vorstellung davon, was Selektion heißt, und die Arbeit im Erbsensaal geht dir leichter von der Hand. (Seite 26)
- Lexoji një për një me kujdes, kryesorja është të mos ngutesh. (faqe 25)
- Lies sie dir gründlich durch. Wenn dir ein Traum nicht echt vorkommt, sortiere ihn nicht gleich aus. (Seite 26)
- - Ti s’ke për të pirë gjë, siç e ke zënë, - dëgjoji një zë prapa supit. – Më lër mua të kaloj, së paku. (faqe 28)
- „Du wirst bestimmt nie etwas zu trinken bekommen, wenn du dich so ungeschickt anstellst“, hörte er neben seiner Schulter eine Stimme sagen.“ Laß mich wenigstens vorbei.“ (Seite 29)

- - Që kur më the se *je caktuar të punosh* drejt e në Seleksionim, e mora me mend që je nga ndonjë familje e afërt për shtetin, por, të them të drejtën, nuk më shkoi mendja kaq larg. (faqe 33)
- „Ich wußte gleich, daß du aus einer einflußreichen Familie kommst, schon als ich hörte, daß du gleich in der Selektion angefangen hast. Aber an einen so vornehmen Namen hätte ich, ehrlich gesagt, nicht gedacht.“ (Seite 34)
- Perandoria është e madhe dhe qendra, pavarësisht se punon ditë e natë, *s’ka mundësi t’i shqyrtojë* kaq shpejt gjithë mizërinë e ëndrrave që mbërrin atje. (faqe 40)
- Das Reich ist groß, und in der Hauptstelle können sie die vielen Träume nicht so schnell prüfen, obwohl sie Tag und Nacht arbeiten. (Seite 41)
- E di që tingëllon e çuditshme, i kishte thënë tjetri, por *duhet ta kuptosh* këtë brenda logjikës së krahasimit. (faqe 42)
- Es klingt komisch, ich weiß, hatte sein Gesprächspartner gemeint, aber alles ist relativ. (Seite 43)
- Po në fund të fundit, të dalë ku të dalë, mendoj dhe me një farë pezmi, me ngut, sikur të kishte frikë mos i kthehej mendja, shkroi në krye të katër-pesë fletëve fjalën „e pavlefshme“ dhe poshtë saj nënshkrimin e tij. (faqe 44)
- „ Was soll’s!“ und schrieb rasch, damit er es sich nicht mehr anders überlegen konnte, das Wort „wertlos“ rechts oben auf vier oder fünf Blätter. Darunter setzte er seine Unterschrift. (Seite 46)

➤ Fjali të ndërtuara në të pakryerën e lidhores

- Në të vërtetë, *s’kishte përse të shqetësohej*. (faqe 6)
- Eigentlich hatte er keinen Anlaß, sich zu beunruhigen, denn er war auf keine bestimmte Zeit bestellt und wußte gar nicht, ob man so früh am Morgen überhaupt schon mit ihm rechnete. (Seite 6)
- Jo vetëm që nuk kishte ndonjë orar të saktë për t’u paraqitur, por nuk *dinte të ishte* e detyrueshme të paraqitej në përgjithësi gjatë mëngjesit. (faqe) 6
- Im Grunde, das wurde ihm plötzlich klar, hatte er nicht die geringste Ahnung von den Gepflogenheiten und Dienstzeiten im Tabir Saray. (Seite 6)

- Mark-Alemi *ndjeu* ankthin t' i rritej me shpejtësi brenda. (faqe 7)
- Mark-Alems Beklommenheit wuchs. (Seite 7)

- Hyri në një mesorë të ftohtë, sipërfundi jashtëzakonisht i lartë i së cilës e *bënte të dukej* si një fund grope. (faqe 7)
 - Er trat ein und fand sich in einer kalten Eingangshalle wieder, die so hoch war, daß man, wenn man nach oben blickte, in ein tiefes Loch zu schauen glaubte. (Seite 8)

- Mark-Alemit ia *donte zemra të ndërronte* nja dy fjalë me njerëzit e parë që takonte atje, përpara se të shkonte më tej, mirëpo atyre kaq shumë s' u *durohej ta nisnin* prapë atë bisedën e tyre të mallkuar që ua kishte ndërprerë, sa që ai u nis në drejtimin që i treguan, sikur *ta shtynin* nga pas. (faqe 8)
 - (...) wäre Mark-Alem froh über ein paar aufmunternde Worte gewesen, doch diese Leute hier konnten es gar nicht erwarten, endlich zu ihrer verwünschten Unterhaltung zurückkehren zu können, bei der er sie gestört hatte, so daß er sich, als er in die Richtung ging, die man ihm gewiesen hatte, von ihren Blicken geradezu geschoben fühlte. (Seite 8)

- Po ai *nuk pati* kohë t' i vërente mirë të gjitha këto, sepse njerëzit me veshje të kaltër e lanë bisedën që ishin duke bërë dhe i ngritën sytë në mënyrë pyetëse. (faqe 8)
 - (...) aber er hatte keine Zeit, darüber nachzudenken, denn die Blauberockten unterbrachen ihr Gespräch und schauten ihn fragend an. (Seite 8)

- Pa kthyer kryet, eci andej, vetëm tronditja dhe ajo drithëtirë e ftohtë që ndiente në gjithë trupin *nuk e linin ta ndiente* veten të fyer. (faqe 8)
 - Ohne sich umzuschauen, wechselte er die Richtung. Nur die Aufregung, das kalte Zittern, das immer wieder seinen Körper überlief, bewahrte ihn davor, sich gekränkt zu fühlen. (Seite 8)

- Përpara se të trokiste, *donte të pyeste*, për t' u siguruar edhe njëherë nëse ishte vërtet ajo zyra e njeriut që kërkonte. (faqe 9)
 - Er hätte gerne noch einmal nachgefragt, ob dies auch wirklich das richtige Büro war, aber weit und breit ließ sich keine Menschenseele entdecken. (Seite 9)

- I tmerruar deshi *ta mbyllte* përsëri, madje zgjati krahun për ta kapur fletën që *vazhdonte të hapej* ende me një kuisje vajtuese, por në atë çast sytë e tij panë se dhoma ishte e zbrazët. (faqe 9)

▪ Erschrocken langte er nach der Klinke, um die Tür, die traurig quietschend immer weiter aufschwang, wieder zuzuziehen, aber dann stellte er fest, daß der Raum völlig leer war. (Seite 9)

▪ Një copë herë qëndroi në mëdyshje, të hynte apo të mos hynte në atë zyrë pa njeri. (faqe 9)

▪ Er zögerte, die verlassene Amtsstube zu betreten, schließlich war er mit den für solche Fälle gültigen Verhaltensmaßregeln oder Vorschriften nicht vertraut. (Seite 9)

▪ Sido që të ndodhte, tani ishte brenda në ndërtesën ku rrallëkujt i *kishte qëlluar të hynte*. (faqe 10)

▪ Was immer ihn noch erwarten mochte, er befand sich auf jeden Fall schon einmal in einem Gebäude, zu dem nur wenige Auserwählte Zutritt hatten. (Seite 10)

▪ Nuk e kishte menduar se *mund të ndodhte* kështu, kaq thjesht. (faqe 10)

▪ Nein, korrigierte er sich sofort, so leicht ist es nun auch wieder nicht gewesen. (Seite 11)

▪ Mark-Alemi *ndjeu dëshirën t'i kërkonte* në njëfarë mënyre ndjesë që e kishte nxjerrë nga dhoma, që me siguri ishte e ngrohtë, por shikimi i shkurtanit ishte i tillë, sa që Mark-Alemit nuk iu hap goja. (faqe 11)

▪ Er war nahe daran, sich dafür zu entschuldigen, daß er den Beamten aus seiner bestimmt behaglich warmen Amtsstube gelockt hatte, aber der Blick des Kleinwüchsigen ließ es ihm dann doch geraten erscheinen, den Mund zu halten.

(Seite 11)

▪ Tjetri zgjati dorën e deshi ta merrte, por në çast e tërhoqi atë, sikur fleta të ishte e ndezur. (faqe 11)

▪ Dieser griff erst danach, zog die Hand dann aber hastig wieder zurück, als fürchtete er, sich an dem Blatt die Finger zu verbrennen. (Seite 11)

▪ Mark-Alemi ndenji një çast në mëdyshje, por tjetri i *bëri shenjë ta ndiqte*. (faqe 12)

▪ Mark-Alem zauderte, doch der andere bedeutete ihm durch ein Zeichen, zu folgen. (Seite 12)

▪ Përpara se të ndjente ngrohtësinë, Mark-Alemi nuhati erën e zjarrit. (faqe 12)

- Mark-Alem roch das Feuer, noch ehe er die Wärme spürte, die von ihm ausging. (Seite 12)

- Mark-Alemit iu duk se jo vetëm kur hyri, por qysh më parë sytë e tij ishin të ngulur te dera, sikur t'ï priste. (faqe 12)

- Mark-Alem hatte den Eindruck, die Augen des Mannes seien schon lange vor ihrem Eintreffen wartend auf die Tür gerichtet gewesen. (Seite 12)

- Sytë e fytyrëgjatit *vazhdonin të vështronin* nga dera në një mënyrë të atillë, që të dukej se dikush trokiste atje vazhdimisht. (faqe 12)

- (..) der weiter unverwandt auf die Tür starrte, als werde dort ständig angepocht.... (Seite 12)

- Mark-Alemi, krejt i hutuar, e kuptoi më në fund se letrën *duhej t'ia jepte* nëpunësit tjetër, që ishte pa dyshim shumë më i lartë se shoqëruesi i tij. (faqe 12-13)

- Der völlig verwirrte Mark-Alem begriff schließlich, daß er den Brief dem anderen Beamten zu übergeben hatte, der offensichtlich einen höheren Rang einnahm, als sein Begleiter. (Seite 13)

- Për çudi, nëpunësi i lartë e mori fletën dhe, duke i shkëputur sytë nga dera (Mark-Alemi e kishte humbur shpresën për diçka të tillë), *nisi ta lexonte*. (faqe 13)

- Zu seinem Erstaunen nahm der Hochrangige das Schreiben auch wirklich entgegen, wandte seinen Blick von der Tür ab (worauf Mark-Alem schon nicht mehr zu hoffen gewagt hatte) und begann zu lesen. (Seite 13)

- Në atë çast *nisi të ndodhte* diçka që Mark-Alemit po i dukej e tmerrshme, madje më tepër se kaq ishte një lloj llahtare e gropshme, e ngjashme me atë që shkaktohej prej lëkundjeve të tokës. (faqe 13)

- Plötzlich geschah etwas Furchtbares. Mark-Alem hatte den Eindruck die Erde unter ihm reiße auf wie bei einem Erdbeben, es öffnete sich ein Loch des Schreckens, und tatsächlich brach etwas ein, obwohl es eigentlich eher nach dem Gegenteil aussah. (Seite 13)

- Mark-Alemi *ishte gati të thërriste* „mjaft, nuk dua të hyj në punë, kthema atë letër, veç mos mu ngre ashtu“, por atë çast ngritja e zyrtarit, sikur ky ta kishte dëgjuar atë klithmë të brendshme, u ndërpre. (faqe 13)

- Genug hätte Mark-Alem laut hinausgeschrien, ich erhebe ja gar keinen Anspruch auf Einstellung mehr, man soll mir nur einfach meinen Brief zurückgeben, Hauptsache, dieser Funktionär erhebt sich nicht weiter, doch auch stumm geblieben schien sein Aufschrei erhört zu werden, denn das Aufstehen nahm ein Ende.

(Seite 13-14)

- Këtë herë Mark-Alemi *ndjeu të lehtësohej* vërtet. (faqe 13)
- Mark-Alem fiel endgültig ein Stein vom Herzen. (Seite 14)

- Mark-Alemi *priste* që ai t’i *thoshte*: „ Kam dijeni për ty, do të pranohesh në punë“, ose në mos kaq, së paku diçka shpresëdhënëse, një premtim për javët e ardhshme, apo stinët e ardhshme. (faqe 14)
- Mark-Alem rechnet fest damit, daß er „ Ja, ich weiß Bescheid, natürlich wirst du eingestellt“ *sagte* oder ihm doch wenigstens Hoffnung auf eine positive Entscheidung in den kommenden Wochen oder Monaten machte. (Seite 14)

- E pranoi postin e kryeministrit me kusht që sulltani *të mos i kundërshtonte* dekretet e tij. (faqe 14)
- Er übernahm das Amt des Premierministers nur unter der Bedingung, daß der Sultan ihm bei seinen Dekreten freie Hand ließ. (Seite 15)

- Ndërsa e vështronte zyrtarin, Mark-Alemi ndihej kaq i qetë, saqë një çast iu duk se lëkura e fytyrës së tij ishte e aftë të pillte madje dhe një buzëqeshje.

- Dhe ai do ta bënte me siguri një gjë të tillë, sikur *të mos ndodhte* diçka mizorisht e papritur. (faqe 14)

- Gelassenheit erfüllte Mark-Alem, als er den Funktionär anschaute, sogar ein Lächeln schien möglich, und es wäre wahrscheinlich auch zu einem gekommen, *hätte sich nicht unvermutet etwas Gräßliches ereignet*. (Seite 15)

- Ai hapi gojën për të thënë diçka, apo ndoshta thjesht për të përballuar nevojën për ajër, por, sikur *të mos mjaftonte* grisja e letrës, zyrtari bëri një hap drejt prushanës dhe i hodhi copat e letrës në të. (faqe 15)
- Er öffnete den Mund, um etwas zu sagen, vielleicht auch nur, um nach Luft zu schnappen, als der Funktionär gerade so, als *habe* das Zerreißen des Briefes noch nicht *gereicht*, auch noch einen Schritt zum Kohlebecken tat und die Papierfetzen in die schläfrige, (...) (Seite 15)

- Ai nuk e kuptonte se ç’*duhej të bënte*: *të rrinte* ende aty, *të ikte* në çast, *të zemërohej*, apo *të kërkonte ndjesë*. (faqe 15)
- Was sollte er *tun*? Einfach weiter so *dastehen*, auf der Stelle *die Flucht ergreifen*, *sich entrüsten* oder womöglich gar *um Entschuldigung bitten*? (Seite 15)

▪ Sikur të kuptonte njërin prej mendimeve të tij, nëpunësi i shkurtër që e kishte shoqëruar, doli qetësisht nga zyra, duke i lënë vetëm për vetëm të dy.
(faqe 15)

▪ Als wäre er imstande, Gedanken zu lesen, verschwand der kleinwüchsige Bedienstete, der ihn herbegleitet hatte, geräuschlos aus dem Amtszimmer, und die beiden blieben allein zurück. (Seite 15-16)

▪ Ai pushoi disa çaste, duke vështruar Mark-Alemin në një mënyrë të tillë, sikur të donte të merrte vesh se gjer në ç'shikallë ishte në gjendje i porsaardhuri të kuptonte fjalët e tij. (faqe 16)

▪ Er legte eine kurze Pause ein, wobei er Mark-Alem prüfend anschaute, als traue er dem Neuling nicht ohne weiteres zu, daß er ihn auch verstand. (Seite 17)

▪ - Jo ëndrra të vetmuara të njerëzve të veçantë, që për një arsye ose një tjetër shpallëshin të zgjedhura në këtë sferë dhe që kishin praktikisht monopolin e parathënies me anë të kumteve hyjnore, por Tabir Total-in, domethënë ëndrrat e të gjithë shtetasve pa përjashtim, *vuri si detyrë të mblidhte e të shqyrtonte* Pallati ynë i Ëndrrave, i krijuar me nxitjen e drejtpërdrejtë të sulltanit sovran. (faqe 17)

▪ „Erstmals ging es ja nur um einzelne Träume von einzelnen Menschen, denen man auf diesem Gebiet aus verschiedenen Gründen ein Exklusivrecht zugestand, die also praktisch das Monopol auf Weissagung vermittels ihrer Kontakte zu den Göttern für sich in Anspruch nehmen konnten. (Seite 18)

▪ - Ti *mund ta nisje* punën në vend më të parëndësishëm, ashtu siç nisin zakonisht fillestarët, por ti do të fillosh punën drejt e në Seleksionim, sepse pëlqesh prej nesh. (faqe 19)

▪ „ Neulinge werden gewöhnlich mit weniger wichtigen Aufgaben befaßt, du jedoch fängst gleich in der Selektion an, denn du genießt uns Wohlwollen.“
(Seite 20)

▪ Rrëshqitazi njëri sy i Mark-Alemit vështroi lodrimin e fletës së shkruar, sikur t'i thoshte: ende s'je zhdukur ? (faqe 19)

▪ Aus den Augenwinkeln warf Mark-Alem einen mißbilligenden Blick auf das immer noch herumtanzende verkohlte Blatt. Wann verschwindest du endlich?
(Seite 20)

▪ S'kishte frymë njeriu që ta pyeste se nga duhej të ecte për të mbërritur në Seleksionim, ndaj *nisi të ikte* kuturu. (faqe 19-20)

▪ Weit und breit war keine Menschenseele zu sehen, bei der er sich nach der Selektion hätte erkündigen können, also marschierte er aufs Geratewohl los.

(Seite 21)

- Ç'është kështu ?- tha dy-tri herë me vete dhe lëvizi kryet, sikur të donte të shkëputej prej tyre. Por ato, në vend që të shqiteshin, e ndiqnin pas me këmbëngulje. (faqe 20)

- Ärgerlich schüttelte er den Kopf, um sie loszuwerden, aber sie verfolgten ihn deshalb nur noch hartnäckiger. (Seite 21)

- Mark-Alemi *deshi* t'i bënte zë, apo së paku t'i jepte një shenjë, por ishte tepër larg. (faqe 20)

- Mark-Alem *wollte* ihn rufen, mindestens aber ein Zeichnen geben, doch die Entfernung war zu groß. (Seite 21)

- Atëherë shpejtoi hapat dhe *ishte gati* të vraponte, të thërriste veç të arrinte atë njeri, që i dukej tani si i vetmi shpëtimtar në atë vendkalim të pashpresë. (faqe 20)

- Er ging schneller, rante fast, war bereit zu schreien, nur um sich dem Menschen bemerkbar zu machen, der ihm in diesem gottverlassenen Korridor als die einzige Rettung erschien. (Seite 21)

- Mark-Alemi priti sa tjetri mbaroi një kollitje të gjatë, për të dëgjuar se *duhej* të kthehej në kalimin e katërt në anën e djathtë, për të gjetur shkallët që do ta ngjitnin në katin e dytë, ku *duhej* pastaj të pyeste përsëri. (faqe 20-21)

- Mark-Alem wartete geduldig ab, bis der andere einen längeren Hustenanfall überstanden hatte und ihm mitteilen konnte, daß er den vierten Quergang rechts nehmen mußte, um zu der Treppe zu gelangen, die ins erste Obergeschoß hinaufführte, wo er sich erneut erkundigen sollte. (Seite 21-22)

- Sytë e tij *vazhdonin* të përpinin fletën e shkruar të dosjes, dhe një çast Mark-Alemit iu duk se në anët e atyre syve mbërrinte si valëzim i dobësuar pjesa anësore e një tmerri, qendra e të cilit *duhej* të ishte larg. (faqe 21)

- Sein Blick wanderte weiter über das beschriebene Blatt, allerdings glaubte Mark-Alem in seinen Augenwinkeln ein Flackern zu erkennen, das dem verblaßten Rand eines Schreckens glich, dessen Zentrum weit entfernt war. (Seite 22)

- Mark-Alemi *priste* që shoqëruesi i tij të përkulej prapë te veshi i shefit dhe t'i pëshpëriste ashtu si pak më parë, por tjetri *s'kishte ndër mend* ta bënte një gjë të tillë. (faqe 21)

- Eigentlich hätte Mark-Alem erwartet, daß sich sein Begleiter ein weiteres Mal zum Chef hinabbeugte und ihm etwas ins Ohr flüsterte, doch er dachte gar nicht daran. (Seite 22)

- Fare i qetë, ai *priste* që shefi të shkëputej nga dosja. (faqe 21)
- Er stand bloß da und wartete, bis der Abteilungsvorsteher sich endlich um ihn kümmerte. (Seite 22)

- Më në fund shefi fshiu sytë me duar, sikur të hiqte prej tyre një vel të fundit dhe i ngriti drejt Mark-Alemit. (faqe 22)
- Schließlich rieb sich der Chef die Augen, dann schaute er Mark-Alem an. (Seite 23)

- Ato janë rreth një mijë e nëntëqind në gjithë perandorinë dhe secila prej tyre ka degët e veta, dhe të gjitha këto, përpara se të nisnin ëndrrat për në qendër, u bëjnë një qërim paraprak. (faqe 23)

- Es gibt im ganzen Reich eintausendneuhundert davon, und jede hat wieder eigene Außenstellen, und ehe die Träume an die Zentrale weitergeleitet werden, trifft man dort eine Vorauswahl. (Seite 24)

- Fjalët që në fillim i gjente me sa duket me vështirësi, tani i vinin më tepër se ç'i duheshin për mendimet e tij, ndaj ai sa vente shpejtonte të folurit, si të donte t'i vinte në punë që të gjitha. (faqe 23-24)

- Er rang nun nicht mehr um jede einzelne Formulierung, vielmehr standen ihm jetzt offenbar sogar mehr Worte zur Verfügung, als für seine Gedanken eigentlich nötig waren, so daß er immer schneller redete, um ja keines ungenutzt zu lassen. (Seite 25)

- Ai e vështroi një grimë Mark-Alemin përpara se të kthente shpinën dhe të largohej. (faqe 25)

- Er schaute Mark-Alem noch einmal prüfend an, dann drehte er sich um und ging weg. (Seite 26)

- Mark-Alemi mbeti një copë herë në këmbë, pastaj ngadalë, duke u përpjekur të mos bënte zhurmë, zhvendosi pak ndenjësen, u fut midis saj dhe tryezës dhe me po atë kujdes u ul. (faqe 25)

- Mark-Alem stand eine Weile da, ehe er ganz vorsichtig, um ja kein Geräusch zu verursachen, den Stuhl so verrückte, daß er selbst zwischen ihn und den Tisch paßte und sich ebenso vorsichtig niederlassen konnte. (Seite 26)

- Pastaj u përkul mbi dosje, gjersa sytë e tij dalluan shkronjat dhe *nisi të lexonte* ngadalë. (faqe 25-26)
- Er beugte sich über das Dossier, seine Augen begannen die einzelnen Buchstaben zu unterscheiden, und er begann langsam *zu lesen*. (Seite 27)
- E uli kokën përsëri dhe *nisi të lexonte* tekstin : „ Tri dhelpra të bardha në minaren e xhamisë të nënprefekturës“ . (faqe 26)
- Er blickte wieder auf das Blatt und *las* weiter : „ Drei weisse Füchse auf dem Minarett der Moschee der Unterpräfektur“ . (Seite 27)
- Gjithë ata njerëz, që gjer atëherë dukeshin si të bërë njësh me ndenjës, të vënë si në gjumë nga dosjet që kishin përpara, tani ishin shpëputur befasisht nga magjepsja, qenë ngritur në këmbë, bënë zhurmë, flisnin, lëviznin syzet e tryezave, ndërsa tingulli i ziles *vazhdonte të përshkonte* tejpertej sallat. (faqe 26)
- All die Kollegen, die auf ihren Stühlen festgewachsen und über den Akten eingeschlafen gewesen zu sein schienen, erwachten aus ihrer Erstarrung, erhoben sich geräuschvoll, redeten miteinander, hantierten an Schubladen, während die Glocke weiter durch die Säle *schepperte*. (Seite 27)
- Mark-Alemi *deshi të vazhdonte* leximin, por s’ ishte e mundur. (faqe 27)
- Mark-Alem versuchte *weiterzulesen*, doch es gelang ihm nicht. (Seite 28)
- Mark-Alemi nuk *arriti t’ia shikonte* fytyrën atij që i foli. (faqe 27)
- Mark-Alem konnte das Gesicht des Kollegen, der ihn angesprochen hatte, nicht *sehen*. (Seite 28)
- Në mesoren e gjatë s’ ishte nevoja të *pyeste* se ku duhej shkuar. (faqe 27)
- Nach dem Weg *musste* er sich diesmal nicht *erkundigen*. (Seite 28)
- E ndjente se të tjerët e kalonin, zgjatnin duart sipër kokës së tij për të marrë kafënë apo për të dhënë paratë, por ai s’ ishte ndër mend të *zemërohej* aspak. (faqe 28)
- Er merkte wie andere sich an ihm vorbeidrängten oder über seinen Kopf hinweg nach Kaffeetassen langten oder Geld hinreichten, doch er war zu der Entscheidung gekommen, *sich* darüber nicht *zu ärgern*. (Seite 29)
- - Kafe, - tha me zë të ulët, duke lëvizur buzët në mënyrë të tillë, që tjetri të *kuptonte* fjalën. (faqe 29)

- „ Kaffee“, sagte er ganz leise, freilich mit so deutlichen Lippenbewegungen, daß der andere ihn verstand. (Seite 30)
- Mark-Alemi dalloi dashamirësin e tij të dilte nga rradha e njerëzve, duke mbajtur me kujdes në duar dy kupa me kafe. (faqe 29)
- Mark-Alem sah seinen neuen Freund vorsichtig aus der Schlange treten, in jeder Hand eine Tasse Kaffee. (Seite 30)

- Epo, atëherë, paske të drejtë që.....- ai s' diti si ta mbaronte frazën dhe vuri kupën në buzë. (faqe 30)
- Also, dann kannst du schon Er wusste nicht, wie er den Satz zu Ende bringen sollte, und trank statt dessen einen Schluck. (Seite 31)

- Papritur Mark- Alemit iu zgjua dëshira të mësonte sa më shumë për Tabir Sarajin. (faqe 30)
- Mark-Alems Bedürfnis, mehr über den Tabir Saray zu erfahren, wurde übermächtig, (...) (Seite 31)

- Mark-Alemi *deshi t'i përgjigjej* edhe ai me buzëqeshje buzëqeshjes së tjetrit, por shpejt e kuptoi si dëshira e tij ishte një luks i parakohshëm. (faqe 31)
- Mark-Alem wollte das Lächeln erwidern, aber er merkte, daß es für einen solchen Luxus zu früh war. (Seite 32)

- Mark-Alemi *deshi ta pyeste* se ç'kuptim kishte kjo, po frika se mos e tepronte e pengoi. (faqe 31)
- Mark-Alem hätte gerne gefragt, was er damit meinte, aber er wollte nicht allzu neugierig erscheinen. (Seite 32)

- Tjetri u mbush me frymë, por sikur ta ndiente që gjithë ajo frymë ishte e tepërt për tingullin e ulët të zërit që do të nxirrte, e shfryu një pjesë të saj jashtë, përpara se të fliste. (faqe 33)
- Der andere schöpfte tief Luft, stieß aber einen Teil davon wieder aus, ehe er zu sprechen begann, wahrscheinlich, weil er einen zu großen Vorrat angelegt hatte. (Seite 34)

- Tjetri hapi gojën të vazhdonte, por befas tingulli i një zileje, i njëjtë me atë që kishte lajmëruar pushimin e mëngjesit, e preu në mes çdo gjë. (faqe 34)
- Der andere öffnete den Mund, um weiterzureden, doch es schellte abermals, und so schloß er ihn gleich wieder. (Seite 35)

- Ata që s'kishin arritur të pinin kafenë a salepin e kthenin atë me një frymë, të tjerë, që sapo e kishin marrë dhe s'mund ta pinin se ishte tepër i nxehtë, i linin kupat mbi tryezë dhe iknin nga sytë këmbët. (faqe 34)
- Wer mit seinem Getränk nicht fertig war, leerte die Tasse in einem Zug, andere, die ihren Kaffee eben erst bekommen hatten, so daß er noch zu heiß war, ließen die Tasse einfach auf dem Tisch stehen und liefen davon. (Seite 35)
- Në çastin e fundit Mark-Alemi bëri një lëvizje drejt tij, sikur ta ndalte, sikur ta pyeste për diçka të fundit, por ndërkaq e shtynë nga e majta, pastaj nga e djathta, dhe ai e humbi tjetrin nga sytë. (faqe 34-35)
- Mark-Alem hob die Hand, versuchte eine letzte Frage anzubringen, doch von links und rechts schubste man ihn, und er verlor seinen neuen Bekannten aus den Augen. (Seite 36)
- Mark-Alemi më kot u përpoq të njihte ndonjë fytyrë nga ato të Seleksionimit. (faqe 35)
- Mark-Alem hielt Ausschau nach einem bekannten Gesicht, doch vergeblich, es war niemand aus der Selektion in der Nähe. (Seite 36)
- *Iu desh të pyeste* dy herë, gjersa ta gjente vendin e punës. (faqe 35)
- Er mußte zweimal nachfragen, um in seine Abteilung zurückzufinden (...) (Seite 36)
- (...) Donte dhe një orë që të mbaronte orari zyrtar. (faqe 37)
- Es war Dienstagnachmittag, eine Stunde vor Dienstschluß. (Seite 38)
- Me ballin të mbështetur në pëllëmbë të dorës, ai nisi të sillte ndërmend gjithçka që kishte dëgjuar atë javë nga nëpunësit e vjetër të Seleksionimit, për baticat dhe zbaticat e ëndrrave, për shtimin ose pakësimin e tyre, që kishte lidhje me stinët, me sasinë e reshjeve, thatësirën apo lagështinë e ajrit. (faqe 38)
- Der Kopf auf die Hand gestützt, saß er da und ließ Revue passieren, was er in dieser ersten Woche von altgedienten Beamten der Selektion über Ebbe und Flut beim Träumen erfahren hatte, abhängig von der Jahreszeit, vom Umfang der Niederschläge, von den Feuchtigkeit des jeweiligen Klimas. (Seite 39)
- Ndonëse kishin udhëzim të prerë që të mos niseshin nga paragjykimet dhe njohjet e njerëzve në vlerësimin e ëndrrave, nëpunësit e qendrave të vogla pikërisht në atë mënyrë e bënë spastrimin e parë të lëndës. (faqe 40)

▪ Obgleich sie strikte Anweisung hatten, alle Träume vorurteilsfrei und ohne Ansehen des Überbringers zu behandeln, trafen die Bediensteten in den kleinen Sammelstellen auf diese Weise schon eine Vorauswahl. (Seite 41)

▪ Të gjitha këto ia kishte treguar Mark-Alemit një ditë më parë një mbikqyrës i Tabirit, me të cilin *kishin qëlluar të pinin* bashkë kafenë e mëngjesit. (faqe 40)

▪ All dies hatte Mark-Alem gestern während der Kaffeepause von einem der Inspektoren des Tabirs erfahren. (Seite 41-42)

▪ Mbikqyrësi porsa ishte kthyer nga një provincë tepër e mënjanuar aziatike dhe *bëhej gati të nisej* përsëri, po këtë herë në zonën evropiane të shtetit. (faqe 40-41)

▪ Der Inspektor war soeben aus einer der hintersten asiatischen Provinzen zurückgekehrt und schon wieder auf dem Sprung zur nächsten Reise, die ihn diesmal in den europäischen Teil des Reiches führen sollte. (Seite 42)

▪ A ishte e mundur që e gjithë kjo të kishte një fillim kaq të zakonshëm? (faqe 41)

▪ Konnte es denn sein, daß all dies hier sich aus so banalen Quellen nährte ? (Seite 42)

▪ Por mbikqyrësi sikur t'a kishte kuptuar zhgënjimin e tij, *ishte shpejtuar t'i sqaronte* se nuk ishte kudo kështu, se seksionet e Tabir Sarjit *qëllonin të ishin* ndërtesa solide, në qytete madhështore të Azisë e të Evropës, dhe ata që çonin ëndrra atje nuk ishin skamnorë humbamanë të provincës, por njerëz të lartë, të ndërlikuar, me grada, shkolla, akademira, me mendje të thellë e lakmi të mëdha. (faqe 41)

▪ Dem Inspektor war seine Enttäuschung aufgefallen, und rasch hatte er beteuert, nicht überall gehe es so zu, normalerweise seien die Außenstellen des Tabir Saray in durchhaus soliden Gebäuden bedeutender asiatischer und europäischer Städte untergebracht, und die meisten Traumlieferanten seien auch keine hinterwäldlerischen Habenichtse vom flachen Land, sondern erlauchte, kompetente, an Hochschulen ausgebildete Menschen, Träger akademischer Titel, überaus tief Sinnig und schaffenskräftig. (Seite 42)

▪ Nëpunësi *kishte nisur të tregonte* diçka tjetër nga udhëtimet, por zilja e kishte ndërprerë tregimin e tij dhe tani Mark-Alemi *po përpiqej t'i plotësonte* me mend ato që tjetri i kishte lënë pa rrëfyer. (faqe 41)

▪ Der Beamte setzte dann zu einer Reiseanekdote an, doch das Schellen kam dazwischen, und Mark-Alem war gezwungen, sich den unerzählt gebliebenen Rest der Geschichte selbst zusammenzureimen. (Seite 42)

- Me bisht të syrit *nisi të vështronte* përsëri herë djathtas e herë majtas. (faqe 42)
- Wieder schaute er verstohlen nach rechts und links. (Seite 43)
- Kishte qëndruar me orë të tëra në çdo sallë, përkrah ndonjë nëpunësi të vjetër, për të fituar edhe ai përvojë, dhe kur e kishte ndjekur më në fund tërë qerthullin e punës, qe kthyer dy ditë më parë te tryeza e tij, atje ku i *kishin thënë të punonte* ditën e parë të hyrjes në punë. (faqe 42)
- Stundenlang hatte er neben erfahrenen Beamten gesessen, um sich bei ihnen etwas abzuschauen, und erst vor zwei Tagen, als diese Prozedur endlich durchlaufen war, hatte er wieder an den ihm ursprünglich zugewiesenen Arbeitsplatz zurückkehren dürfen. (Seite 43)
- Madje në një kohë të gjatë kishte patur mëdyshje nëse *duhej* që me këtë punë të merrej Seleksionimi, apo ajo i përkiste kryesisht Interpretimit. (faqe 43)
- Eine Zeitlang hatte er sogar gezweifelt, ob diese Aufgabe überhaupt in die Selektion gehörte oder ob man sie nicht besser der Interpretation hätte überlassen sollen. (Seite 44)
- Në të vërtetë, ajo do t'i lihej Interpretimit, sikur ai të mos ishte aq i ngarkuar. (faqe 43)
- Wahrscheinlich wäre so auch verfahren worden, hätte die Interpretation nicht unter völliger Überlastung gelitten. (Seite 44)
- *Deshi të rifillonte leximin*, por s'ishte e mundur. (faqe 44)
- Er wollte weiterlesen, aber es gelang ihm nicht. (Seite 45)
- Shefi i kishte thënë që sa herë të dyshonte, *duhej ta linte* ëndrrën për qëruesin e dytë, duke i vënë sipër një pikëpyetje, mirëpo ai e kishte bërë këtë për një numër kaq të madh ëndrrash, saqë druhej se mos e tepronte. (faqe 44)
- Zwar lautete die Anweisung des Vorstehers, im Zweifelsfall den betreffenden Traum mit einem Fragezeichen zu versehen und an den nächsten Verleser weiterzureichen, aber diese Möglichkeit schien ihm inzwischen ausgeschöpft. (Seite 45)
- Ndërsa *vazhdonte të bënte* të njëjtën gjë me fletët e tjera, ndiente një gëzim hakmarrës për ata trutarë të panjohur që, të sëmurë nga barku apo dhëmbët e

prishur, e kishin munduar dy ditë me ëndrrat e tyre të marra, të cilat, ndoshta, as i kishin parë fare, por i kishin dëgjuar nga të tjerët. (faqe 44-45)

- Mit einer gewissen Schadenfreude schickte er noch ein paar Blätter hinterher: Es geschah ihnen ganz recht, diesen unbekannten Schafsköpfen, die ihm seit zwei Tagen mit den Auswüchsen ihres Schlafes auf die Nerven gingen, bloß weil sie ein Bauchgrimmen gehabt hatten oder ihnen ein Backenzahn gezogen worden war. Vielleicht hatten sie das alles noch nicht einmal selber geträumt, sondern bei anderen aufgeschnappt. (Seite 46)

- Nuk iu desh më tepër se një grimë kohe që vrullin e zemërimit ta zinin prapë dyshimet. (faqe 45)

- Gleich darauf hatte eine neue Woge von Zweifel den Zorn hinweggespült. (Seite 46)

- Fajtorët mund të ishin interpretuesit, që nuk e kishin zbërthyer drejt kuptimin e shenjës, por mund të ishin seleksionuesit, që e kishin nxjerrë ëndrrën të pavlefshme. (faqe 45)

- Das konnte ein Interpret sein, der die Zeichen nicht richtig gedeutet hatte, aber eben auch ein Selektierer, dem der Traum wertlos erschienen war. (Seite 46-47)

- Në këtë rast faji i tyre quhej edhe më i rëndë, sepse gabimi i shkoqitësit, që nuk arriti ta shpjegonte drejt kumtin, ishte më i falshëm në krahasim me gabimin e përzgjedhësit që nuk gjeti në ëndërr asnjë kumt. (faqe 45)

- In letzterem Falle wurde der Fehler als besonders gravierend betrachtet, denn man hielt es für verzeihlicher, wenn ein Ausdeuter eine Botschaft falsch gedeutet hatte, als wenn einem Verleser die betreffende Botschaft gar nicht aufgefallen war. (Seite 47)

- Padashur ngaqë s'dinte ç'të bënte me atë fletë që i mbeti në dorë, nisi të rilexonte textin e shkruar në të: (...) (faqe 46)

- Automatisch begann er von vorne zu lesen, weil er mit dem Blatt in seiner Hand nichts anzufangen wußte: (...) (Seite 47)

- Ai nisi të shënonte fjalën „e pavlefshme“ sipër fletës. (faqe 46)

- Er setzte an, um „wertlos“ auf das Papier zu schreiben (...) (Seite 47)

- Të dilte një perimtar i mallkuar dhe të ngatërronte mendjen! (faqe 46)

- Herrje, dachte Mark-Alem, ausgerechnet ein verflixter Gemüsehändler muß einem solche Schwierigkeiten bereiten! (Seite 47)

- Ishte dhe nga kryeqyteti dhe e *kishte lehtë të ankohej*. (faqe 46)
- Und dann kam er auch noch aus der Hauptstadt, konnte sich also besonders leicht beschweren. (Seite 47)

- *Duhej të ishe tepër i trashë që të mos kuptoje në to grindjet në familje, krimbat e zorrëve apo mungesën e grave.* (faqe 46-47)

- Nur ein Dummkopf hätte nicht bemerkt, daß sie auf familiäre Zwistigkeiten, einen lästigen Bandwurm oder übermäßig lange fleischliche Enthaltbarkeit zurückzuführen waren. (Seite 48)

- Ja, kjo ishte vërtet një ëndërr që ia vlente barra qiranë të merreshe me të. (faqe 47)

- Ja, das war wirklich ein anständiger Traum, mit dem man sich gerne auseinandersetzte. (Seite 48)

- Atij vetë, ndonëse i lodhur i *lindi dëshira të zbërthente* ëndrën. (faqe 47)

- Trotz seiner Erschöpfung bekam er Lust, den Traum auszulegen. (Seite 48)

- *Ai mendoi të lexonte* edhe dy-tri fletë të tjera, por i la përgjysmë sepse nuk *deshi të prishte* përshtypjen e mirë të ëndrës me hënë. (faqe 48)

- Lohnte es sich womöglich, noch ein paar weitere Träume anzugehen? Nein, die hätten ihn nur um den angenehmen Nachgeschmack des Mondtraumes gebracht. (Seite 49)

- Tani nuk *donte të merrej* më me asgjë. Donte vetëm që të mbaronte orari zyrtar. (faqe 48)

- Sein ganzer Arbeitseifer war verflogen, und er saß nur noch da, um auf den Feierabend zu warten. (Seite 49)

➤ Fjali të ndërtuara me të kryerën e mënyrës lidhore

- „Ëndrra që kanë lidhje me X çështje“, por „Ëndrra që *mund të kenë lidhje* më X çështje“. (faqe 43)

- „Traum, der mit der Sache X zu tun hat“, sondern: „ Traum, der mit der Sache X zu tun haben könnte“. (Seite 44)

➤ Fjali të ndërtuara me më se të kryerën e mënyrës lidhore

▪ Ishte vërtetë ai, me kulmoret e zbehta, të lyera me një ngjyrë që dikur duhej të kishte qenë e kaltër. (faqe 7)

▪ Er war es wirklich, mit seinen in einer fahlen Farbe getünchten Giebeln, die einst ein helles Blaugrün gewesen sein mochte. (Seite 7)

▪ A ishte e mundur që kjo gjë të kishte ndodhur vërtet, që ai tani ishte nëpunësi i Tabir Sarajit i ulur në tryezën e punës, duke lexuar ëndrrën e shtetasit Jusuf në zyrën postare të Kërk-Kilisë, pashallëku i Qystendilit, për të vendosur për fatin e saj, nëse ajo do të hidhej në koshin e plehrave apo do të hynte për përpunim në mekanizmin e madhërisëm të Tabirit? (faqe 26)

▪ War es denn möglich? Da saß er tatsächlich am Arbeitstisch eines Bediensteten des Tabir Saray und studierte den Traum des Bürgers Yusuf vom Postamt in Krklja, Paschalik Küstendil, um entscheiden zu können, ob er in den Papierkorb gehörte oder zur weiteren Bearbeitung in die gigantische Maschinerie des Tabirs eingespeist werden mußte. (Seite 27)

▪ Ai ngriti kokën sikur ta kishin goditur. (faqe 26)

▪ Mit einem Ruck hob er den Kopf und schaute sich verwirrt um.
(Seite 27)

▪ (....) por në çast e ngriti kryet, sikur ta kishin thirrur nga larg me një shenjë të çuditshme, krejt të dobët, gati të përvajshme, të ngjashme me thirrjen për ndihmë, apo thjesht me një dënesë. (faqe 35)

▪ Gleich darauf hob er erneut den Kopf, denn ihm war, als höre er in der Ferne ein Geräusch, ein merkwürdiges Signal, ganz schwach nur, beinahe kläglich klang es, nach einem Hilferuf oder einem Schluchzen. (Seite 36)

▪ Por mbikqyrësi sikur ta kishte kuptuar zhgënjimin e tij, ishte shpejtuar t'i sqaronte se nuk ishte kudo kështu, se seksionet e Tabir Sarjit qëllonin të ishin ndërtesa solide, në qytete madhështore të Azisë e të Evropës, dhe ata që çonin ëndrra atje nuk ishin skamnorë humbamanë të provincës, por njerëz të lartë, të ndërlikuar, me grada, shkolla, akademira, me mendje të thellë e lakmi të mëdha. (faqe 41)

▪ Dem Inspektor war seine Enttäuschung aufgefallen, und rasch hatte er beteuert, nicht überall gehe es so zu, normalerweise seien die Außenstellen des Tabir Saray in durchhaus soliden Gebäuden bedeutender asiatischer und europäischer Städte untergebracht, und die meisten Traumlieferanten seien auch keine hinterwäldlerischen Habenichtse vom flachen Land, sondern erlauchte, kompetente,

an Hochschulen ausgebildete Menschen, Träger akademischer Titel, überaus tiefsinnig und schaffenskräftig. (Seite 42)

5.4.4 Denduria e përdorimit të formave të pashtjelluara në vepër (në variantin shqip).

E njëjta dukuri vërehet edhe për variantet shqip të paskajores

➤ Në librin “Pallati i Ëndrrave” në gjuhën shqipe, gjejmë një përdorim të dendur të **formës së pashtjelluar foljore të paskajores** të tipit për të bërë. Këtu ndeshim rreth 120 raste përdorimi të kësaj forme foljore.

Në pjesën më të madhe të rasteve në gjuhën gjermane hasim

a) një përputhje në përkthim:

- Pasi e gjerbi për herë të fundit, e ëma ia përmbysi si zakonisht kupën dhe Lokja u afrua për të lexuar në të fatin. (faqe 110)

- Nach dem letzten Schluck stülpte die Mutter, wie sie es gerne tat, das Täßchen um, und Loke kam, um aus dem Kaffeesatz zu lessen. (Seite 116)

(*Paskajorja është përdorur me funksion qëllimor. Në gjuhën gjermane, ajo është përkthyer po me paskajore (me paskajore të zgjeruar me parafjalën um ...zu.)*

- Duhej të bënte diçka për ta ndrequr atë marrëzi sa nuk ishte vonë. (faqe 80)

- Er mußte diese Dummheit unbedingt aus der Welt schaffen, ehe es zu spät war. (Seite 83)

(*Në gjuhën shqipe, paskajorja është përdorur me funksion qëllimor dhe përdoret*

si në gjuhën gjermane pas foljes modale duhet. Ajo përkthehet po me paskajore

në gjermanisht dhe gjithashtu edhe me foljen modale müssen).

- Mark –Alemi priti sa tjetri mbaroi një kollitje të gjatë, për të dëgjuar se duhej të kthehej në kalimin e katërt në anën e djathtë, për të gjetur shkallët që do ta ngjithnin në katin e dytë, ku duhej pastaj të pyeste përsëri (faqe 20-21).

- Mark-Alem wartete geduldig ab, bis die andere einen längeren Hustenanfall überstanden hatte und ihm mitteilen konnte, daß er den vierten Quergang recht nehmen mußte, um zu der Treppe zu gelangen, die ins erste Obergeschoss hinaufführte, wo er sich erneut erkundigen sollte. (Seite 21-22)

(Në fjalinë në gjuhën shqipe, paskajorja është përdorur me funksion qëllimor, përsëri e shoqëruar nga folja modale duhet. Në foljen e parë të kësaj fjalie, paskajorja është përkthyer me paskajoren e gjuhës gjermane plus një folje modale (können). Folja e dytë është përkthyer po me paskajore të gjuhës gjermane, më saktë me paskajoren e zgjeruar me parafjalët (um.....zu)

- Mark-Alemi fërkoj tëmthas si për të dëbuar që andej gjakun që dukej se i qe mbledhur e s'donte të ikte. (faqe 76)

- Mark-Alem rieb sich die Schläfen, um das Blut, das sich dort staute, zu verteilen. (Seite 79)

(Paskajorja është përdorur me funksion qëllimor. Ajo përkthehet po me paskajore (me paskajoren e zgjeruar me parafjalën um....zu) në gjuhën gjermane, por në përkthim në gjermanisht kemi një shmangie të pjesëzës si, që i humb paksa vlerën fjalisë në shqipe sepse fjalia në shqipe nuk e jep të qartë nëse kryhet veprimi apo jo ndërsa në gjermanisht veprimi nëpërmjet paskajores është mëse i qartë.).

b) por ka dhe raste kur paskajorja e gjuhës shqipe zëvendësohet nga një formë e shtjelluar foljore në gjuhën gjermane:

- Mark- Alemi ngriti sytë për të kuptuar nëse tjetri mahitej apo e kishte vërtet . (faqe 32)

- Mark-Alem schaute den anderen an. Meinte er das im Ernst, oder machte er sich nur lustig? (Seite 33).

(Paskajorja në variantin shqip është përdorur me funksion qëllimor. Ajo është përkthyer në gjuhën gjermane me një folje në kohën e pakryer (präteritum). Këtë dukuri do ta hasim shpesh herë gjatë përkthimit në gjuhën gjermane sepse koha e pakryer në gjermanisht është koha e tregimit në letërsinë artistike dhe si e tillë përdoret shpesh në vend të formave të ndryshme të pashtjellura.)

- Kur rapsodët të mbërrijnë, do t'ju ftoj të gjithëve për t'i dëgjuar. (faqe 66)

- “ Ich lade euch alle zu den Rhapsoden ein”, sagt er. (Seite 68)

(Përsëri këtu, paskajorja e gjuhës shqipe është përdorur me funksion qëllimor. Në gjuhën gjermane nuk kemi këtë lloj ndërtimi të fjalisë. Ftesa e Mark- Alemit shprehet me një folje në kohën e tashme, që është shumë normale sepse e tashmja në gjermanisht shpreh edhe të ardhshmen, duke mënjeluar shpesh herë edhe ndërtimet tipike të së ardhmes të gjuhës gjermane me werden + paskajore. Ajo që bie në sy është mënjanimi i

paskajores së foljes dëgjoj, që nuk është patjetër i drejtë sepse vetëm ftesa për te rapsodët nuk mund të nënkuptojë edhe që të ftuarit do t'i dëgjojnë ata.)

c) janë mënjeluar:

- Me sy të palëvizshëm ai vështronte ca frona të gjatë të vendosur anash murit. (faqe 9)

- Unschlüssig stand er eine Weile auf der Schwelle und starrte auf die langen Bänke an den Wänden, dann berührte er mit der Hand das Empfehlungsschreiben in der Innentasche seiner Jacke, gab sich einen Ruck und trat ein. (Seite 9)

(Në variantin shqip, mbiemri prejppjesor është përdorur në funksion të përcaktorit të paveçuar. Në gjuhën gjermane kemi një tjetër strukturë fjali. Idea e vendosjes së fronave anash murit është shprehur me një grup emëror (auf die langen Bänke an den Wänden).)

Kreu VI

6. Analiza e funksioneve të paskajores në veprën „Pallati i Ëndrrave”,

(shqip dhe gjermanisht)

➤ **Forma e pashtjelluar foljore e paskajores së shqipes përdoret më dendur në funksionin qëllimor.**

Ka raste kur edhe në gjuhën gjermane haset:

1.Funksioni qëllimor i paskajores:

- Kishte qëndruar me orë të tëra në çdo sallë, përkrah ndonjë nëpunësi të vjetër, për të fituar edhe ai përvojë.....(faqe 42)

- Stundenlang hatte er neben erfahrenen Beamten gesessen, um sich bei ihnen etwas abzuschauen,..... (Seite 43)

(Këtu paskajorja e shqipes takon analogen e saj në gjuhën gjermane edhe në funksionin e përbashkët qëllimor.)

- Dhe, të them të drejtën, nuk e kuptoj dot se si mund të ndodhë që të thërres një njeri në zyrën time për t'i njoftuar..... (faqe 190)

- Da bitte ich Sie in mein Büro, um Ihnen mitzuteilen..... (Seite 200)
(*Edhe në këtë shembull kemi paskajore në të dyja fjalitë në funksion qëllimor.*)

Por në format foljore të gjuhës gjermane kemi dhe funksione të tjera,
si:

1.Funksioni i kallëzuesit :

- Ai po ecte nga tryeza për t'iu afruar mesit të dhomës. (faqe 13)
- Er entfernte sich vom Tisch und begab sich in die Mitte des Raumes. (Seite 14)

- S'kishte frymë njeriu që ta pyeste se nga duhej të ecte për të mbërritur në seleksionim, ndaj nisi të ikte kuturu. (faqe 19-20)
- Weit und breit war keine Menschenseele zu sehen, bei der er sich nach der Selektion hätte erkundigen können, also marschierte er aufs Geratewohl los. (Seite 21)

(*Në këta dy shembuj shohim se forma e pashtjelluar e paskajores në funksion qëllimor përkthehet me folje në kohën e pakryer në gjermanisht në funksion të kallzuesit të fjalisë. Përmendëm se shumë forma të pashtjelluara të shqipes zëvendësohen nga koha e pakryer e gjermanishtes, kështu që edhe shumë funksione të gjuhës shqipe shndërrohen në funksione kallzuesore.*)

- Tjetri, ngaqë i bëri, siç duket, përshtypje gatishmëria e tij për t'i hapur udhë, ktheu kryet me kureshtje. (faqe 28)
- Der andere hatte mit so viel Nachgiebigkeit offenbar nicht gerechnet, denn er drehte neugierig den Kopf. (Seite 29)

(*Në këtë shembull, paskajorja e shqipes në funksion qëllimor është përkthyer me emra në gjermanishte në funksion kundrinor. Këtu kemi një përkthim të lirë dhe subjektiv të përkthyesit, që ndikon dhe në ndryshimin e funksioneve të formave përkatëse.*)

2. Por, gjithashtu nuk mungojnë dhe rastet, kur **paskajorja përdoret në funksion të përcaktorit.**

Në gjuhën gjermane, ndonëse këto forma përkthehen po me paskajore, ndeshim

a) funksionin e kallëzuesit :

- Dëshira e Mark- Alemit për të mësuar qoftë edhe diçka tjetër, ishte e papërbalueshme. (faqe 33)

- Mark-Alem verspürte den unwiderstehlichen Drang, mehr zu erfahren.

(Seite 34)

(Në këtë rast ndonëse shohim përsëri përputhje në përkthim të formës së pashtjelluar foljore paskajore në të dyja gjuhët, kemi një ndryshim të funksionit të këtyre formave. Nëse në gjuhën shqipe kemi paskajore në funksion të përcaktorit, në gjermanisht kemi përdorimin e një foljeje të pashtjelluar në funksion të kallëzuesit.)

Kreu VII

7. Si janë kryer përkthimet

7.1 Përkthimi i lidhore së gjermanishtes me lidhore në gjuhën shqipe.

Në këtë vepër shfaqen rreth 50 raste të përkthimit të lidhore së gjermanishtes me identiken e saj në gjuhën shqipe.

Këto raste do t'i ndajmë në :

7.1.1 Përkthyer me lidhoren e plotë në kohë

- Wenn ich wenigstens herausgebracht hätte, wo er arbeitet, dachte er.
(Seite 36)

- Së paku, ta kisha marrë vesh në ç'degë punonte, tha me vete me hidhërim.(faqe 35)

- Wenn er nicht so vorschnell zur Feder gegriffen hätte, wäre alles leicht auszubügeln gewesen. (Seite 83)

- Ah, sikur të mos ishte ngutur dhe të mos kishte rrëmbyer penën si i çakërdisur, tani do të mund t'i bënte një shpjegim fare tjetër ëndrrës. (faqe 80)

- Man hatte ihm erzählt, die Grossmeister der Deutungskunst erzählten so begeistert von sperrigen Träumen, die sich am Ende gefügig gemacht hatten, als sei es in Wahrheit um die Eroberung einer störrischen Jungfrau gegangen: (...)

(Seite 96)

- Kishte dëgjuar se kështu, gjithë epsh, si të flisnin për zhvirgjërimin e një femre, mjeshtrat rrëfenin historitë me ëndrrat e vështira, që në krye s'ishin dorëzuar, i kishin munduar keq, gjersa befas, atëherë kur s'pritej, ishin shkrehur e kishin pranuar depërtimin. (faqe 91-92)

- Hätte es sich um etwas anderes gehandelt als eine Brücke, eine Siegessäule zum Beispiel, eine Festungsmauer oder sonst etwas auf den Staat Bezogenes, wäre der Traum eindeutig gewesen. (Seite 97)

- Sikur në vend të urës të ishte një shtyllë, ose një mur kështjelle, apo një simbol tjetër i shtetit, ëndrra *mund të merrte kuptim*,(...) (faqe 92)

- Hätte er doch nur seinen Pelz dabeigehabt! (Seite 103)

- Të mos e kishte hequr më mirë qyrkun! (faqe 99)

- Ich hebe es auf, steige mit ihm auf den Kutschbock, lasse einen Pfiff los, doch die Pferde fangen bloss an zu schäumen und zu scharren und zu wiehern, als ob der Teufel persönlich in der Kutsche hocken würde. (Seite 112)

- E ngrita nga toka, u futa me të në karrocë, i fshikullova kuajt, por ata nisën të shkumëzonin e të hingëllinin në vend, sikur në karrocë të kishte hipur djalli vetë. (faqe 106)

- Du hättest schon viel früher in den Tabir Saray eintreten müssen, murmelte er. (Seite 127)

- Ti *duhet të kishe hyrë* më parë atje, murmuriste nëpër dhëmbë. (faqe 120)

- Plötzlich fuhr ein stechender Schmerz durch Mark-Alems Kopf, als sei er von einem Hammer getroffen worden. (Seite 146)

- Mark-Alemi ndjeu papritur një dhembje të mprehtë koke, sikur dikush ta kishte goditur me sëpatë. (faqe 139)

- Hätte ich doch nur nichts gesagt, dachte Mark-Alem. (Seite 160)

- S' *duhej t'ia kisha thënë*, mendoj Mark-Alemi. (faqe 152)

- Auch ihn ignorierte der Onkel, als hätte ihr seltsames abendliches Gespräch vor ein paar Wochen nie stattgefunden. (Seite 163)

- As për Mark-Alemin s'tregoi ndonjë vëmendje, thujse ajo darka e disa ditëve më parë, me atë bisedën e përçartë, të mos kishte qenë fare. (faqe 155)

7.1.2 Përkthyer me lidhore por në kohë tjetër.

Më se e kryera e mënyrës lidhore të gjuhës gjermane është përkthyer me të tashmen e lidhore të gjuhës shqipe

▪ Rascher als sonst war es aus dem Bett aufgestanden, denn immerhin wartete der Tabir Saray auf ihn, jene allbekannte Behörde, die mit dem Schlaf und den Träumen befasst war, und das hätte vermutlich auch bei jedem anderen an seiner Stelle nicht bloss Unsicherheit, sondern auch ein solches Lächeln hervorgerufen.

(Seite 6)

▪ Ishte ngritur nga gjumi për t'u nisur me ngut në Tabir Saraj, zyrat e famshme që merreshin me gjumin dhe ëndrrat, dhe kjo mjaftonte që cilitdo në vendin e tij, bashkë me hutinë t'i shkaktorej ajo nënqeshje. (faqe 6)

▪ Genug, hätte Mark-Alem fast laut hinausgeschrien, ich erhebe ja gar keinen Anspruch auf Einstellung mehr, man soll mir nur einfach meinen Brief zurückgeben, Hauptsache, dieser Funktionär erhebt sich nicht weiter, doch auch stumm geblieben schien sein Aufschrei erhört zu werden, denn das Aufstehen nahm ein Ende.

(Seite 13-14)

▪ Mark-Alemi *ishte gati të thërriste* “mjaft, nuk dua të hyj në punë, kthema atë letër, veç mos u ngre ashtu”, por atë çast ngritja e zyrtarit, sikur ky ta kishte dëgjuar atë klithmë të brendshme, u ndërpre. (faqe 13)

▪ Noch ernster zu nehmen ist seine Weisung, dass das Bild, das aus der Erfassung, Sichtung und Erforschung der Träume vieler Tage, Wochen und Monate gewonnen wird, so genau wie möglich zu sein habe und für Missdeutungen keinen Raum biete. (Seite 19)

▪ Kurse porosia tjetër edhe më e rëndësishme është që pasqyra e dalë si rrjedhim i mbledhjes, skajimit të studimit të ëndrrave të ditës, të javës apo të muajit, të jetë e saktë dhe jo e përçudnuar. (faqe 18)

▪ Es wäre eine unnötig grosse Belastung für dich, wollte ich dir heute schon alles erklären. (Seite 24)

▪ Unë nuk do të tregoj sot gjithçka, që të mos të rëndo me gjëra të parakohshme qysh ditën e parë. (faqe 23)

▪ Es wäre gut, wenn du, um dich einzuarbeiten, zunächst in jedem der Säle ein oder zwei Tage verbringen würdest. (Seite 26)

- Për të kuptuar më mirë punën që do të bësh, do të duhet që në fillim të kalosh një ose dy ditë në çdo sallë. (faqe 24)
- Mark-Alem hätte gern gefragt, was er damit meinte, aber er wollte nicht allzu neugierig erscheinen. (Seite 32)
 - Mark-Alemi *deshi ta pyeste* se ç'kuptim kishte kjo, po frika se mos e tepronte e pengoi. (faqe 31)
- Wahrscheinlich wäre so auch verfahren worden, hätte die Interpretation nicht unter völliger *Überlastung* gelitten. (Seite 44)
 - Në të vërtetë, ajo do t'i lihej Interpretimit, sikur ai të mos ishte aq i ngarkuar. (faqe 43)
- Dabei, war die Zahl der von ihm aussortieren Träume eigentlich verhältnismässig klein, und wären noch nicht einmal diese vierzig im Abfall gelandet, hätte der Abteilungsvostehar wahrscheinlich sogar vermutet, er wolle sich um die Verantwortung für die Träume drücken. (Seite 45)
 - Në të vërtetë kishte tëharrur shumë pak ëndrra dhe, në qoftë se nuk do të pastronte as këto të dyzeta, atëherë shefi *kishte të drejtë të thoshte* me vete: Mark-Alemi për të qenë brenda, i kalon të gjitha ëndrrat te qëruesit e tjerë. (faqe 44)
- Nur ein Dummkopf hätte nicht bemerkt, dass sie aus familiäre Zwistigkeiten, einen lästigen Bandwurm oder übermässig lange fleischliche Enthalttsamkeit zurückzuführen waren. (Seite 48)
 - Duhej të ishte tepër i trashë që të mos kuptoje në to grindjet në familje, krimbat e zorrëve apo mungesën e grave. (faqe 46-47)
- Mark-Alem hätte Kurt gerne nachgeeifert, wenn es nur gegangen wäre. (Seite 53)
 - Mark-Alemi ëndërronte që ta shkërbente, por e dinte se s'do ta arrinte dot. (faqe 52)
- Sie waren halb erloschen, gleichsam erschöpft von all der Gescheitheit, von der er, wie es aussah, liebend gern einen Teil losgeworden wäre. (Seite 59)
 - (...) sytë ishin gjysmë të shuar, thua se mençuria i kishte lodhur, dhe ai ishte gati ta falte me gëzim një pjesë të saj. (faqe 58)
- Mark-Alem hätte am liebsten laut geschrien. (Seite 77)
- Mark-Alemit iu duk se edhe pak dhe *do të niste të thërriste*. (faqe 73)

- Die Korrektur fiel nicht besonders ins Auge, aber selbst wenn, würde man glauben, er habe beim Schreiben etwas vergessen, den Fehler beim Durchlesen aber bemerkt und berichtigt. (Seite 84)
 - Ndrejja nuk binte shumë në sy. Edhe po të binte, mund të merrej si një harresë gjatë shkrimit, që hartuesi e kishte qortuar pastaj që në leximin e parë. (faqe 81)

- Wenn die wüssten, wie die Zeit hier kriecht! (Seite 94)
- Sikur ta dinin si zvarriteshin orët këtu! (faqe 90)

- Es war ihm, als hätte er einen alten Freund getroffen. (Seite 95)
- Ai u gëzua sikur të takonte një të njohur. (faqe 91)

- Er hatte oft an den unglücklichen Traumseher denken müssen, aber dass es so weit kommen würde... (Seite 99)
 - I kishte shkuar mendja disa herë tek ëndërrparësi fatkeq, por s'e kishte menduar asnjëherë se fati i tij mund të shkonte gjer këtu. (faqe 95)

- Mir das Dossier aufzuzwingen, das getrauten sie sich nicht, denn damit hätten sie mich mit Gewalt dort festgehalten, weil ja die Gäule keinen Schritt getan hätten mit den Papieren. (Seite 111)
 - Të më detyronin të merrja dosjen, druheshin, le që kjo do të thoshte njëlloj sikur të më mbanin me forcë atje, sepse kuajt me atë dosje dihej që nuk do të udhëtonin. (faqe 106)

- Ich hatte noch tausend Träume aus deren Bezirken bei mir, und es wäre mich teuer zu stehen gekommen, wenn ich sie nicht rechtzeitig abgeliefert hätte. (Seite 111-112)
 - Kisha me vete më se njëmijë ëndrra nga krahina të tjera, për vonesën e të cilave mund ta pësoja. (faqe 106)

- Am liebsten hätte ich die Kerle so dastehen lassen, mit ihren aufgesperrten Mäulern und dem Dossier, und mich davongemacht, aber ich wollte mir keine Schwierigkeiten einbrocken, deshalb bin ich umgekehrt. (Seite 112)
 - Thashë njëherë t'i lija ashtu me gojë hapur, me dosje në dorë dhe t'ia mbathja, por iu tremba ngatërresave dhe e ktheva karrocën. (faqe 106-107)

- Aber er wusste genau, dass ihm Worte wie diese niemals über die Lippen gekommen wären, selbst wenn festgestanden hätte, dass ihn die Beschäftigung beim Tabir Saray eines Tages den Hals kosten würde. (Seite 128)

- Por e dinte dhe vetë se kurrë s'do ta kërkonte këtë, edhe sikur të ishte i sigurt se ajo nëpunësi do t'ia çonte kokën në thikë. (faqe 121-122)
- Der würde sich bestimmt fragen, warum er hier einfach so herumstand. (Seite 134)
 - Po sikur të kalonte dikush dhe, kur ta shikonte që rrinte ashtu si hu në këmbë, t'i thoshte: po ti, ç'bën këtu? (faqe 127)
- Er hatte das närrische Bedürfnis, gegen diese stummen Türen zu treten, und wahrscheinlich hätte er es auch getan, wenn nicht unter seinem Zugriff eine plötzlich aufgeflogen wäre, so dass Mark-Alem fast ins Zimmer hineinstürzte. (Seite 135)
 - Kishte një dëshirë të marrë që t'i godiste me shqelm ato dyer memece. Dhe me siguri kështu do të ndodhte, sikur, shi kur s'e priste, njëra nga dyert të mos hapej në një mënyrë të beftë nën shtytjen e tij. (faqe 128)
- Wären nicht die angefügten Erklärungen gewesen, man hätte alles in einer guten halben Stunde durchgehabt. (Seite 147)
 - Madje, sikur të mos ishte shpjegimi poshtë tekstit, leximi do të ishte një punë gjysmëorëshe. (faqe 139)
- Wer weiss, wie lange diese wilde Rennerei noch gedauert hätte, wäre er nicht an einer Kreuzung fast mit jemandem zusammengeprallt. (Seite 150)
 - Kushedi sa do të vazhdonte ky vrap i çmendur, sikur në një kryqëzim të mos i dilte përpara një njeri. (faqe 142)
- „Wenn dieser Tag nur endlich vorüber wäre“, seufzte Mark-Alem. (Seite 154)
 - - Sa të mbarojë kjo ditë, - tha Mark-Alemi, pa i hequr sytë nga fytyra e shefit. (faqe 146)
- Am liebsten hätte er ihm die Meinung gesagt: (...) (Seite 155)
 - U panë sy më sy me fqinjën dhe Mark-Alemi aty për aty *deshi* t'ia përplasë në fytyrë: (...) (faqe 147)
- Eine unerklärliche Angst schnürte seine Brust zusammen, und dennoch hätte er in diesem Moment am liebsten den östlichen Teil seines Vornamens gegen einen anderen, der alten Heimat zugehörigen eingetauscht: Gjon, Gjergj oder Gjorg. (Seite 166)

▪ Ndonëse ankthi ia shtrëngonte parzmin, ai ndjeu befaz një dëshirë të papërballueshme që *ta flakte* gjysmën e emrit të vet, atë lindorin, dhe *të shfaqej* me një emër të ri, nga ata që mbanin në vendlindjen e tij: Gjon, Gjergj ose Gjorg.
(faqe 158)

7.1.3 Përkthyer me folje modale

▪ Weit und breit war keine Menschenseele zu sehen, bei der er sich nach der Selektion hätte erkundigen können, also marschierte er aufs Geratewohl los. (Seite 21)

▪ S'kishte frymë njeriu që ta pyeste se nga duhej të ecte për të mbërritur në Seleksionim, ndaj nisi të ikte kuturu. (faqe 21-20)

▪ Manchmal möchte man denken, ein Traum habe ganz banale Ursachen, sagen wir Hunger oder das Wechselfieber, aber in Wahrheit hat er wesentlich mehr mit dem Zustand des Staates zu tun als, sagen wir, die jüngste Verlautbarung eines wichtigen Regierungsvertreters. (Seite 25)

▪ *Mundet* që një ëndërr të duket e nxitur nga shkaqe të dosidoshme, si uria apo rrjebulla, kur ajo ka në të vërtetë një lidhje të drejtpërdrejtë me çështje të shtetit, më tepër se fjalimi i porsambajtur i një anëtari të qeverisë. (faqe 24)

▪ „Man könnte also auch einfach von der Aristokratie des Tabir sprechen?“
(Seite 33)

▪ - Me një fjalë të dy *mund të quhen* aristokratët e Tabirit? (faqe 32)

▪ Wenn alle Träume so gewesen wären, dann hätte man der mühevollen Arbeit eines Ausdeuters sogar Spass abgewinnen können. (Seite 48)

▪ Mark-Alemi mendoi se, sidoqoftë, puna e shkoqitësve, pavarësisht nga vështirësitë, ishte e kënaqshme, sidomos kur *kishe të bëje* me ëndrra të tilla.
(faqe 47)

▪ Er hätte sich beim Vizedirektor oder Generaldirektor, oder wer immer es auch gewesen sein mochte, unbedingt nach dem Weg erkundigen müssen! (Seite 76)

▪ Duhej ta kishte pyetur nëndrejtorin, drejtorin e përgjithshëm apo çfarë ishte ai, si shkohej atje. (faqe 73)

▪ Wahrscheinlich hätte ich gar nichts sagen dürfen, schliesslich ist alles hier geheim. (Seite 88)

▪ Ndoshta unë s'*duhej të flisja* për një gjë që është e fshehtë, ashtu si gjithçka tjetër këtu, (...) (faqe 84)

▪ Ausserdem hätten sie zugeben müssen, dass bei ihnen in der Unterpräfektur so hundsgeimn geträumt wird, dass sie mit ihren Träumen einen anständigen Kurier am Reisen hindern, und das wollten sie natürlich nicht.

(Seite 111)

▪ Të pranonin se ëndrrat e nënprefekturës së tyre ishin aq të mbrapshta saqë pengonin lëvizjet e korrierëve, këtë s'e bënin dot. (faqe 106)

▪ Hätte man nicht wenigstens ein paar Hinweisschilder anbringen können?

(Seite 133)

▪ Ç'kushtonte të viheshin qoka aty-këtu për të treguar vendet? (faqe 127)

▪ Die Aufregungen des scheidenden Tages, das sah man sofort, waren nicht von solcher Qualität gewesen, dass sie auch die Paläste hätten erreichen können.

(Seite 161)

▪ Ndihej menjëherë që shqetësimi i ditës që porsa kishte mbaruar, ishte i atij lloji që nuk *arrinte* dot të depërtonte brenda pallateve. (faqe 153)

▪ Man hatte den Eindruck, dass kaum etwas besser zu den tiefroten Teppichen und der leise plätschernden Unterhaltung hätte passen können als dieser Duft. (Seite 161)

▪ Dukej sikur asgjë tjetër s'*mund t'i shkonte* më mirë ngjyrës së kuqe të sixhadeve, si edhe zhurmërisë së lehtë të bisedës, sesa ajo amëz. (faqe 153)

▪ Man mochte meinen, der Hausherr sei überrascht von all den Menschen und könne sich ihr Hiersein nicht recht erklären. (Seite 162)

▪ (...), thua se i zoti i shtëpisë habitej që po i shikonte aty dhe po *priste* prej tyre t'i thoshin përse ishin mbledhur. (faqe 154)

▪ Aber auch, wenn sie hätten nach Hause gehen wollen, wie wäre das möglich gewesen? (Seite 174)

▪ Por edhe sikur të donin të iknin, s'kishim me çfarë. (faqe 166)

7.1.4 Përkthimi i lidhore së gjermanishtes me paskajore në gjuhën shqipe.

Të tilla raste ne ndeshim rreth 4 herë.

- Mark-Alem holte tief Luft. Der Gedanke an seine Familie, bei dem er gerne noch eine Weile Zuflucht gesucht hätte, verfluchtigte sich unter dem Druck der Angst. (Seite 10)

- Mark-Alemi mori frymë thellë, si për ta mbajtur pak kujtimin e shtëpisë, por ai po e linte me shpejtësi në mëshirën e ankthit. (faqe 10)

- Dabei, war die Zahl der von ihm aussortieren Träume eigentlich verhältnismässig klein, und wären noch nicht einmal diese vierzig im Abfall gelandet, hätte der Abteilungsvostehar wahrscheinlich sogar vermutet, er wolle sich um die Verantwortung für die Träume drücken. (Seite 45)

- Në të vërtetë kishte tëharrur shumë pak ëndrra dhe, në qoftë se nuk do të pastronte as këto të dyzeta, atëherë shefi kishte të drejtë të thoshte me vete: Mark-Alemi për të qenë brenda, i kalon të gjitha ëndrrat te qëruesi tjetër. (faqe 44)

- Glauben die, ich hätte den Tabir im Sturm erobert? (Seite 61)

- Kurse ai, me siguri, kujton se unë kam shkuar atje për të pushtuar Tabirin, tha me vete me qesëndi të hidhur. (faqe 59)

- Und mit was, bitte? dachte Mark-Alem. Alles, womit man hätte rechnen können, war bereits eingetreten. (Seite 179)

- E ç'të ndodhë më tepër? mendoi Mark-Alemi. Ç'ishte për t'u bërë, ishte bërë. (faqe 171)

Në këto raste nuk është bërë përkthim i drejtpërdrejtë me paskajoren, por me ndërtime ku shkon më shumë paskajorja.

7.1.5 Përkthimi i lidhore së gjuhës shqipe me mënyrën lidhore të gjuhës gjermane

Në 26 raste lidhorja e shqipes përkthehet në gjuhën gjermane po me mënyrën lidhore.

Por ka një ndryshim në formën e kohëve përgjegjëse të gjermanishtes me format kohore përgjegjëse të gjuhës shqipe. Në gjuhën shqipe format kohore janë më të larmishme dhe më të lira. Lidhoret përgjegjëse të shqipes dalin në forma të së tashmes dhe të kohrave të shkuara.

- Ishte vërtetë ai, me kulmoret e zbehta, të lyera me një ngjyrë që dikur duhej të kishte qenë e kaltër. (faqe 7)

- Er war es wirklich, mit seinen in einer fahlen Farbe getünchten Giebeln, die einst ein helles Blaugrün gewesen sein möchte. (Seite 7)

- Përpara se të trokiste, donte të pyeste, për t'u siguruar edhe njëherë nëse ishte vërtet ajo zyra e njeriut që kërkonte. (faqe 9)

- Er hätte gerne noch einmal nachgefragt, ob dies auch wirklich das richtige Büro war, aber weit und breit ließ sich keine Menschenseele entdecken. (Seite 9)

- Mark-Alemi *ishte gati të thërriste* „mjaft, nuk dua të hyj në punë, kthema atë letër, veç mos mu ngre ashtu“, por atë çast ngritja e zyrtarit, sikur ky ta kishte dëgjuar atë klithmë të brendshme, u ndërpre. (faqe 13)

- Genug, hätte Mark-Alem fast laut hinausgeschrien, ich erhebe ja gar keinen Anspruch auf Einstellung mehr, man soll mir nur einfach meinen Brief zurückgeben, Hauptsache, dieser Funktionär erhebt sich nicht weiter, doch auch stumm geblieben schien sein Aufschrei erhört zu werden, denn das Aufstehen nahm ein Ende. (Seite 13-14)

- Mark-Alemi ndihej kaq i qetë, saqë një çast iu duk se lëkura e fytyrës së tij ishte e aftë të pillte madje dhe një buzëqeshje. Dhe ai do ta bënte me siguri një gjë të tillë, sikur të mos ndodhte diçka mizorisht e papritur. (faqe 14)

- Gelassenheit erfüllte Mark-Alem, als er den Funktionär anschaute, sogar ein Lächeln schien möglich, und es wäre wahrscheinlich auch zu einem gekommen, hätte sich nicht unvermutet etwas Gräßliches ereignet. (Seite 15)

- S'kishte frymë njeriu që ta pyeste se nga *duhej të ecte* për të mbërritur në Seleksionim, ndaj *nisi të ikte* kuturu. (faqe 20)

- Weit und breit war keine Menschenseele zu sehen, bei der er sich nach der Selektion hätte erkündigen können, also marschierte er aufs Geratewohl los. (Seite 21)

- Mark-Alemi *deshi ta pyeste* se ç'kuptim kishte kjo, po frika se mos e tepronte e pengoi. (faqe 31)

- Mark-Alem hätte gerne gefragt, was er damit meinte, aber er wollte nicht allzu neugierig erscheinen. (Seite 32)

- „ Ëndrra që kanë lidhje me X çështje „, por „ Ëndrra që mund të kenë lidhje me X çështje“. (faqe 43)

- „ Traum, der mit der Sache X zu tun hat“, sondern: „ Traum, der mit der Sache X zu tun haben könnte“. (Seite 44)

- *Duhej të ishe* tepër i trashë që të mos kuptoje në to grindjet në familje, krimbat e zorrëve apo mungesën e grave. (faqe 46-47)
- Nur ein Dummkopf hätte nicht bemerkt, daß sie auf familiäre Zwistigkeiten, einen lästigen Bandwurm oder übermäßig lange fleischliche Enthaltbarkeit zurückzuführen waren. (Seite 48)
- *Duhej ta kishte pyetur* nëndrejtorin, drejtorin e përgjithshëm apo çfarë ishte ai, si shkohej atje. (faqe 73)
- Er hätte sich bei dem Vizedirektor oder Generaldirektor, oder wer immer es auch gewesen sein mochte, unbedingt nach dem Weg erkundigen müssen. (Seite 76)
- Tani *duhej të ndodhej* në një krah tepër të largët të ndërtesës, sepse shtyllat mbajtëse iu dukën më të shtypura . (faqe 73)
- Es sah so aus, als sei er am äußersten Rand des Gebäudes gelandet, denn die Säulen wirkten hier gedrungener. (Seite 77)
- Ah sikur të mos ishte ngutur dhe të mos kishte rrëmbyer penën si i çakërdisur, tani do të *mund t'i bënte* një shpjegim fare tjetër ëndrrës. (faqe 80)
- Wenn er nicht so vorschnell zur Feder gegriffen hätte, wäre alles leicht auszubügeln gewesen. (Seite 83)
- Edhe po të binte *mund të merrej* si një harresë gjatë shkrimit, që hartuesi e kishte qortuar pastaj që në leximin e parë. (faqe 81)
- Die Korrektur fiel nicht besonders ins Auge, aber selbst wenn, würde man glauben, er habe beim Schreiben etwas vergessen, den Fehler beim Durchlesen aber bemerkt und berichtigt. (Seite 84)
- Ai u gëzua sikur të takonte një të njohur, ktheu kryet anash për t'ia thënë ndokujt këtë rastisje, po njerëzit ishin tani tepër të rrallë në sallë dhe më i afërti nuk ishte veçse dhjetë hapa larg. (faqe 91)
- Es war ihm, als hätte er einen alten Freund getroffen. Er schaute sich um, ob es in der Nähe jemanden gab, dem er von diesem Zufall erzählen konnte, aber im Saal befanden sich nur noch wenige Kollegen, und der nächste saß mindestens zehn Schritte entfernt. (Seite 95-96)
- Sikur në vend të urës të ishte një shtyllë, ose një mur kështjelle, apo një simbol tjetër i shtetit, ëndrra *mund të merrte kuptim*, por ura s'përfaqësonte asgjë të tillë. (faqe 92)

▪ Hätte es sich um etwas anders gehandelt als eine Brücke, eine Siegestsäule zum Beispiel, eine Festungsmauer oder sonst etwas auf den Staat Bezogenes, wäre der Traum eindeutig gewesen. (Seite 97)

▪ Të mos e kishte hequr më mirë qyrkun. (faqe 99)

▪ Hätte er doch nur seinen Pelz dabeigehabt! (Seite 103)

▪ Të ishte për mua, vazhdova, pas kësaj do t'ia hiqja të drejtën Jenishehirit për t'ia shqyrtuar ëndrrat së paku për dhjetë vjet. (faqe 105)

▪ Wenn's nach mir ginge, habe ich zu ihm gesagt, dann würde man Yenischeir für mindestens zehn Jahre das Träumen verbieten. (Seite 111)

▪ Të pranoin se ëndrrat e nënprefekturës së tyre ishin aq të mbrapshta sa që pengonin lëvizjet e korrierëve, këtë se bënin dot. (faqe 106)

▪ Außerdem hätten sie zugeben müssen, daß bei ihnen in der Unterpräfektur so hundsgemein geträumt wird, daß sie mit ihren Träumen einen anständigen Kurier am Reisen hindern, und das wollten sie natürlich nicht. (Seite 111)

▪ - Le të jetë si të dojë, - tha korrieri, - e florinj të po të dojë le të jetë. (faqe 107)

▪ „Ganz egal!“, meinte der Kurier, „selbst wenn er aus purem Gold wäre ! (Seite 113)

▪ Bashëndrra mund të godasë përsëri. (faqe 120)

▪ Es könnte uns wieder ein Erztraum treffen. (Seite 127)

▪ Ti duhej të kishe hyrë më parë atje, murmuriste nëpër dhëmbë. (faqe 120)

▪ Du hättest schon früher in den Tabir Saray eintreten müssen, murmelte er. (Seite 127)

▪ Mark-Alemi donte t'i thoshte: po ti vetë e ke fytyrën si qiriri, përse të bëri përshtypje imja, mirëpo ai s' deshi të ndalej më asnjë grimë në atë vend. (faqe 143)

▪ Mark-Alem hätte den Mann gerne gefragt, warum ihn seine Gesichtsfarbe so interessierte, wo er doch selbst aussah wie ein Leintuch, aber viel wichtiger war, dass er endlich von hier wegkam. (Seite 150)

▪ S' duhej t'ia kisha thënë, mendoj Mark-Alemi. (faqe 152)

▪ Hätte ich doch nur nichts gesagt, dachte Mark-Alem. (Seite 160)

▪ Ndihej menjëherë që shqetësimi i ditës që porsa kishte mbaruar, ishte i atij lloji që nuk arrinte dot të depërtonte brenda pallateve. (faqe 153)

▪ Die Aufregungen des scheidenden Tages, das sah man sofort, waren nicht von solcher Qualität gewesen, dass sie auch die Paläste hätten erreichen können. (Seite 161)

▪ Dukej sikur asgjë tjetër s'kund t'i shkonte më mirë ngjyrës së kuqe të sixhadeve, si edhe zhurmërisë së lehtë të bisedës, sesa ajo amëz. (faqe 153)

▪ Man hatte den Eindruck, dass kaum etwas besser zu den tiefroten Teppichen und der leise plätschernden Unterhaltung hätte passen können als dieser Duft. (Seite 161)

▪ Ajo bashkë me Loken *u përpoqën* t'i mbushnin mendjen që atë ditë, vetëm atë ditë të mos dilte në atë punë të mallkuar, të thoshte se kishte qenë sëmurë, të gjente një arsye ndoshta më të rëndë për mungesën, vetëm të mos shkonte, gjithsesi, kurrsesi. (faqe 168)

▪ Er könnte ja behaupten, krank geworden zu sein, überhaupt gebe es genug stichhaltige Ausreden für sein Fehlen, jedenfalls dürfe er sich heute auf keinen Fall dort blicken lassen, auf gar keinen Fall. (Seite 176)

▪ Ah, sikur ta kishte zhdukur atë ëndërr qysh atëherë, në Seleksionim, si nepërkën që i shtypet koka sa është e vogël! (faqe 176)

▪ Hätte er diesem Traum doch nur schon in der Selektion den Garaus gemacht! Vipern zertritt man den Kopf, solange sie noch klein sind. (Seite 185)

7.2 Përkthimi i lidhës së gjuhës shqipe me formën e pashtjelluar të paskajores në gjuhën gjermane.

Siç dihet në gjermanisht paskajorja në disa funksione përdoret e shoqëruar edhe me pjesëzën“ zu”. Pas foljeve modale *wollen, sollen, dürfen, müssen, können* përdoret paskajorja me strukturën e saj të thjeshtë, ç'ka nuk i përgjigjet gjithmonë përdorimit të shqipes.

7.2.1 Lidhorja e shqipes dhe paskajorja e gjermanishtes (Infinitiv (um).../...zu)

Në veprën “ Pallati i Ëndrrave “ ndeshen rreth 62 raste, ku lidhorja e shqipes përkthehet me paskajoren me „ zu „ të gjermanishtes. Kjo është ndërvarja më e zakonshme e lidhore së shqipes me paskajoren e gjermanishtes.

Këtu veçojmë rastet me zu dhe um...zu.

Rastet me zu :

- Në të vërtetë, s’kishte përse të shqetësohej. (faqe 6)
- Eigentlich hatte er keinen Anlaß, sich zu beunruhigen, denn er war auf keine bestimmte Zeit bestellt und wußte gar nicht, ob man so früh am Morgen überhaupt schon mit ihm rechnete. (Seite 6)

- Hyri në një mesorë të ftohtë, sipërfundi jashtëzakonisht i lartë i së cilës e bënte të dukej si një fund grope. (faqe 7)
- Er trat ein und fand sich in einer kalten Eingangshalle wieder, die so hoch war, daß man, wenn man nach oben blickte, in ein tiefes Loch zu schauen glaubte. (Seite 8)

- Po ai nuk pati kohë t’i vërente mirë të gjitha këto, sepse njerëzit me veshje të kaltër e lanë bisedën që ishin duke bërë dhe i ngritën sytë në mënyrë pyetëse. (faqe 8)
- (...) aber er hatte keine Zeit, darüber nachzudenken, denn die Blauberockten unterbrachen ihr Gespräch und schauten ihn fragend an. (Seite 8)

- Pa kthyer kryet, eci andej, vetëm tronditja dhe ajo drithëtirë e ftohtë që ndiente në të gjithë trupin nuk e linin ta ndiente veten të fyer. (faqe 8)
- Ohne sich umzuschauen, wechselte er die Richtung. Nur die Aufregung, das kalte Zittern, das immer wieder seinen Körper überlief, bewahrte ihn davor, sich gekränkt zu fühlen. (Seite 8)

- Një copë herë qëndroi në mëdyshje, të hynte apo të mos hynte në atë zyrë pa njeri. (faqe 9)
- Er zögerte, die verlassene Amtsstube zu betreten, schließlich war er mit den für solche Fälle gültigen Verhaltensmaßregeln oder Vorschriften nicht vertraut. (Seite 9)

▪ Mark-Alemi *ndjeu dëshirën t'i kërkonte* në njëfarë mënyre ndjesë që e kishte nxjerrë nga dhoma, që me siguri ishte e ngrohtë, por shikimi i shkurtanit ishte i tillë, saqë Mark-Alemit nuk iu hap goja. (faqe 11)

▪ Er war nahe daran, sich dafür zu entschuldigen, daß er den Beamten aus seiner bestimmt behaglich warmen Amtsstube gelockt hatte, aber der Blick des Kleinwüchsigen ließ es ihm dann doch geraten erscheinen, den Mund zu halten.

(Seite 11)

▪ Mark-Alemi ndenji një çast në mëdyshje, por tjetri i *bëri shenjë ta ndiqte*.

(faqe 12)

▪ Mark-Alem zauderte, doch der andere bedeutete ihm durch ein Zeichen, zu folgen. (Seite 12)

▪ Mark-Alemi, krejt i hutuar, e kuptoi më në fund se letrën *duhej t'ia jepte* nëpunësit tjetër, që ishte pa dyshim shumë më i lartë se shoqëruesi i tij. (faqe 12)

▪ Der völlig verwirrte Mark-Alem begriff schließlich, daß er den Brief dem anderen Beamten zu übergeben hatte, der offensichtlich einen höheren Rang einnahm, als sein Begleiter. (Seite 13)

▪ Për çudi, nëpunësi i lartë e mori fletën dhe, duke i shkëputur sytë nga dera (Mark-Alemi e kishte humbur shpresën për diçka të tillë), *nisi ta lexonte*.

(faqe 13)

▪ Zu seinem Erstaunen nahm der Hochrangige das Schreiben auch wirklich entgegen, wandte seinen Blick von der Tür ab (worauf Mark-Alem schon nicht mehr zu hoffen gewagt hatte) und begann zu lesen. (Seite 13)

▪ Ai nuk e kuptonte se ç'duhej të bënte: të rrinte ende aty, të ikte në çast, të zemërohej, apo të kërkonte ndjesë. (faqe 15)

▪ Was sollte er tun? Einfach weiter so dastehen, auf der Stelle die Flucht ergreifen, sich entrüsten oder womöglich gar um Entschuldigung bitten? (Seite 15)

▪ Sikur të kuptonte njërin prej mendimeve të tij, nëpunësi i shkurtër që e kishte shoqëruar, doli qetësisht nga zyra, duke i lënë vetëm për vetëm të dy.

(faqe 15)

▪ Als wäre er imstande, Gedanken zu lesen, verschwand der kleinwüchsige Bedienstete, der ihn herbegleitet hatte, geräuschlos aus dem Amtszimmer, und die beiden blieben allein zurück. (Seite 15-16)

- Sepse një ëndërr e tillë, e rënë si një shkëndijë e humbur në njërin nga trutë e miliona njerëzve që flenë, mund të parandalojë fatkeqësinë e shtetit e të sovranit, të shmangë luftën apo murtajën, të lindë ide të reja. (faqe 18)

- Denn ein Traum, der wie ein herumfliegender Funke zufällig im Gehirn eines bestimmten unter vielen Millionen schlafender Menschen gelandet ist, kann dazu taugen, Unheil vom Staat und von unserem allgewaltigen Gebieter abzuwenden, einen Krieg oder den Ausbruch der Pest zu vermeiden, und manchmal vermag man auch neue Ideen und Lehren daraus zu gewinnen. (Seite 18-19)

- Kurse porosia tjetër dhe më e rëndësishme është që pasqyra e dalë si rrjedhim i mbledhjes, skajimit të studimit të ëndrrave të ditës, të javës apo të muajit, të jetë e saktë dhe jo e përcudnuar. (faqe 18)

- Noch ernster zu nehmen ist seine Weisung, daß das Bild, das aus der Erfassung, Sichtung und Erforschung der Träume vieler Tage, Wochen und Monate gewonnen wird, so genau wie möglich zu sein habe und für Mißdeutungen keinen Raum biete. (Seite 19)

- - Shumë njerëz e shumë rryma kanë dashur të depërtojnë këtu, por Tabir Saraji s'ka rënë kurrë në grackë. (faqe 19)

- „Viele Leute aus allen möglichen Lagern haben den Tabir Saray schon zu infiltrieren versucht, aber er ist ihnen nie auf den Leim gegangen. (Seite 20)

- Atëherë shpejtoi hapat dhe ishte gati të vraponte, të thërriste veç të arrinte atë njeri, që i dukej tani si i vetmi shpëtimtar në atë vendkalim të pashpresë. (faqe 20)

- Er ging schneller, rannte fast, war bereit zu schreien, nur um sich dem Menschen bemerkbar zu machen, der ihm in diesem gottverlassenen Korridor als die einzige Rettung erschien. (Seite 21)

- S'është aq e lehtë t'i gjesh. (faqe 24)

- (....) weil sie nämlich in Wirklichkeit gar nicht so leicht zu erkennen sind. (Seite 25)

- Mark-Alemi mbeti një copë herë në këmbë, pastaj ngadalë, duke u përpjekur të mos bënte zhurmë, zhvendosi pak ndenjësen, u fut midis saj dhe tryezës dhe me po atë kujdes u ul. (faqe 25)

- Mark-Alem stand eine Weile da, ehe er ganz vorsichtig, um ja kein Geräusch zu verursachen, den Stuhl so verrückte, daß er selbst zwischen ihn und den Tisch paßte und sich ebenso vorsichtig niederlassen konnte. (Seite 26)

- Pastaj u përkul mbi dosje, gjersa sytë e tij dalluan shkronjat dhe *nisi të lexonte* ngadalë. (faqe 25-26)
- Er beugte sich über das Dossier, seine Augen begannen die einzelnen Buchstaben zu unterscheiden, und er begann langsam *zu lesen*. (Seite 27)
- Mark-Alemi *deshi të vazhdonte leximin*, por s' ishte e mundur. (faqe 27)
- Mark-Alem *versuchte weiterzulesen*, doch es gelang ihm nicht. (Seite 28)
- E ndjente se të tjerët e kalonin, zgjatnin duart sipër kokës së tij për të marrë kafënë apo për të dhënë paratë, por ai s' *kishte ndër mend të zemërohej* aspak. (faqe 28)
- Er merkte, wie andere sich an ihm vorbeidrängten oder über seinen Kopf hinweg nach Kaffeetassen langten oder Geld hinreichten, doch er war zu der Entscheidung gekommen, *sich* darüber nicht *zu ärgern*. (Seite 29)
- Mark-Alemi *deshi t'i përgjigjej* edhe ai me buzëqeshje buzëqeshjes së tjetrit, por shpejt e kuptoi si dëshira e tij ishte një luks i parakohshëm. (faqe 31)
- Mark-Alem wollte das Lächeln erwidern, aber er merkte, daß es für einen solchen Luxus zu früh war. (Seite 32)
- Tjetri u mbush me frymë, por sikur *ta ndiente* që gjithë ajo frymë ishte e tepërt për tingullin e ulët të zërit që do të nxirrte, e shfryu një pjesë të saj jashtë, përpara se të *fliste*. (faqe 33)
- Der andere schöpfte tief Luft, stieß aber einen Teil davon wieder aus, ehe er *zu sprechen begann*, wahrscheinlich, weil er einen zu großen Vorrat angelegt hatte. (Seite 34)
- Në çastin e fundit Mark-Alemi bëri një lëvizje drejt tij, sikur *ta ndalte*, sikur *ta pyeste* për diçka të fundit, por ndërkaq e shtynë nga e majta, pastaj nga e djathta, dhe ai e humbi tjetrin nga sytë. (faqe 35)
- Mark-Alem hob die Hand, versuchte eine letzte Frage *anzubringen*, doch von links und rechts schubste man ihn, und er verlor seinen neuen Bekannten aus den Augen. (Seite 36)
- Nëpunësi *kishte* nisur të tregonte diçka tjetër nga udhëtimet, por zilja e kishte ndërprerë tregimin e tij dhe tani Mark-Alemi *po përpiqej t'i plotësonte me mend* ato që tjetri i kishte lënë pa rrëfyer. (faqe 41)
- Der Beamte setzte dann zu einer Reiseanekdote an, doch das Schellen kam dazwischen, und Mark-Alem war gezwungen, sich den unerzählt gebliebenen Rest der Geschichte selbst *zusammenzureimen*. (Seite 42)

- Padashur ngaqë s' dinte ç' të bënte me atë fletë që i mbeti në dorë, nisi të rilexonte textin e shkruar në të. (...) (faqe 46)
- Automatisch *begann* er von vorne zu lesen, weil er mit dem Blatt in seiner Hand nichts anzufangen *wußte*. (...) (Seite 47)

- Ai nisi të shënonte fjalën „e pavlefshme“ sipër fletës. (faqe 46)
- Er setzte an, um „wertlos“ auf das Papier zu schreiben (...) (Seite 47)

- Atij vetë, ndonëse i lodhur, i lindi dëshira ta zbërthente ëndrrën. (faqe 47)
- Trotz seiner Erschöpfung bekam er Lust, den Traum auszulegen. (Seite 48)

- Disa kishin futur në trasta gështenjat dhe qymyrin dhe, siç dukej prisnin të ftoheshin edhe pak shoshat. (faqe 49)
- Kastanien und Holzkohle waren schon in Säcken verstaut, und man ließ nur noch die Roste ein wenig abkühlen. (Seite 50)

- Një kohë të gjatë ajo, me veten e saj, kishte vendosur ta mbante larg karrierës. (faqe 54)
- Lange Zeit war sie fest entschlossen gewesen, ihren Sohn von jeder Karriere fernzuhalten. (Seite 56)

- Mirëpo, të dhënë siç duket, pas ngrehave të tjera të shtetit e sidomos me shpresë se mund të zbehnin përsëri frymën „gërxhos“ siç e quanin me mahi midis tyre, ata kishin dobësuar vëmendjen ndaj tij. (faqe 56)
- Aber sie hatten sich auch nicht so um den Tabir Saray gekümmert, wie es nötig gewesen wäre, weil sie im Bestreben, „endlich einmal frischen Wind durch die muffigen Greisenstuben wehen zu lassen“, wie sie es untereinander scherzhaft nannten, der Einwirkung auf andere staatliche Einrichtungen grösseres Gewicht beigemessen hatten. (Seite 58)

- Kurse mua më duket se edhe ai, në njëfarë mënyre, mund të vërtitet, të kërcejë sipër fyellit, siç i thonë fjalës, - u hodh kushëriri tjetër. (faqe 58)
- „ Ich glaube schon, daß man ihn dazu bringen kann, nach einer bestimmten Pfeife zu tanzen, wie man so schön sagt“, meldete sich der andere Vetter zu Wort. (Seite 59)

- Kushëriri nisi të qeshte me zë, por, meqë guvernatori mbajti një fytyrë të vrerët, ai e fiku dalngadalë të qeshurën. (faqe 58)

▪ Der Vetter *fung an zu lachen*, doch ein strafender Blick des Gouverneurs ließ ihn verstummen. (Seite 60)

▪ Ky ishte një zakon që vazhdonte qysh prej qindra vjetësh dhe që brezat e rinj të Qyprillinjve nuk *kishin guxuar ta braktisnin apo ta ndryshonin*. (faqe 61)

▪ Dieser Brauch bestand bei den Qyprilli schon seit ein paar hundert Jahren, und keine der nachwachsenden Generationen hatte je gewagt, an ihm *zu rühren*.
(Seite 62)

▪ - Eshtë e vështirë *ta thuash* – u përgjigj kushëriri. (faqe 62)

▪ „Schwer *zu sagen*“, antwortete der Vetter. (Seite 64)

▪ Atëherë do të ngrenë sytë *të gjejnë* prapë atë që tretën, por do të jetë vonë.
(faqe 64)

▪ Sie werden *sich schließlich zurücksehen* nach dem, was sie so leichtfertig aufgegeben haben, aber es wird nichts mehr nützen. (Seite 66)

▪ Si e kishte lënë ajo *të futej* nëpër atë kaos? (faqe 68)

▪ Wie schaffte es ihr Mark-Alem nur, sich durch die dichten Nebelbänke des Schlafs *hindurchzukämpfen*, durch die Angst im Randbereich des Todes? (Seite 70)

▪ S’dinte ç’të bënte, *të thoshte* urdhëro , këtu jam, apo një shprehje tjetër mirësjellje, apo *të priste* në këmbë mandatën. (faqe 70)

▪ Er wußte nicht, wie er sich verhalten sollte: einfach antworten, ja, bitte sehr, hier bin ich, was gibt es denn ?, oder eine höfliche Bemerkung machen, oder in Erwartung der Schreckensbotschaft einfach weiter *dastehen*? (Seite 73)

▪ Në të vërtetë nuk ndiente asnjë gëzim, megjithatë *duhej të bënte* një falënderim, aq më tepër që kishte ardhur këtu gjithë ankth. (faqe 71)

▪ Er war wirklich nicht sehr erfreut, aber Grund, *sich zu bedanken*, bestand wohl trotzdem, vor allem, wenn man bedachte, mit welcher Angst er hergekommen war. (Seite 74)

▪ Megjithatë *duhet ta çmosh* të mirën që të bëhet prej nesh. (faqe 71)

▪ Gleichwohl solltest du die Gunst, die dir zuteil wird, *zu schätzen* wissen.
(Seite 74)

▪ Ishte i kënaqur dhe befaz po bëhej gati të tërhiqte fletën e ëndrrës së pestë, kur diçka e pashpjegueshme *e shtyu të kërkonte* midis fletëve ëndrrën e parë *dhe të lexonte* shpjegimin poshtë saj. (faqe 79)

▪ Als er gerade zufrieden nach dem fünften Blatt greifen wollte, veranlaßte ihn jedoch eine unerklärliche Regung dazu, den ersten Traum wieder zur Hand zu nehmen und die Auslegung zu lesen, was sofort alle Zweifel zurückkehren ließ.

(Seite 82-83)

▪ Mark-Alemi ngjeu penën dhe *deshi të shkruante* fjalën „ e pazbërthyeshme“ sipër fletës, po dora i mbeti një çast pezull. (faqe 93)

▪ Mark-Alem griff zur Feder, um das Wort „unerklärbar“ auf das Blatt zu schreiben, doch seine Hand blieb in der Luft hängen. (Seite 97)

▪ Ishte mirë që ta mbyllte atë dosje atë ditë, dhe kështu shumë e kishte mbajtur..... (faqe 93)

▪ Eigentlich hätte er vorgezogen, das Dossier an diesem Abend abzuschliessen, immerhin schlug er sich so lange genug damit herum (Seite 97)

▪ Krejt i hutuar midis asaj rrëmuje, Mark-Alemi *kishte nisur të dëgjonte* copa të bisedave. (faqe 104)

▪ Obwohl ihn der Betrieb ringsum konfus machte, versuchte Mark-Alem ein paar Gesprächsfetzen aufzuzschnappen. (Seite 109)

▪ Vendosa të kthehesha në Jenishehir, pa dosjen. (faqe 105)

▪ Also beschließe ich, nach Yenischeir zurückzufahren, und zwar ohne das Dossier. (Seite 110)

▪ Kur dëgjuan si ishte puna, *filluan të kruanin* kokën, sepse nuk dinin ç’vendim të merrnin. (faqe 106)

▪ Sie hören sich alles an, dann beginnen sie sich am Kopf zu kratzen, weil ihnen auch nichts Gescheites einfällt. (Seite 111)

▪ Herë thoshte se ishin dorëshkrime të moçme, që myshteriu i tij i ditur *përpiqej t’i përkthente*, herë shkresa të një gjyqi të dikurshëm të humbur prej tij, herë shkarravina të kota e pa kuptim, të gjendura në kushedi ç’arkë të mbytur matufi.

(faqe 114)

▪ Einmal behauptete er, es seien uralte Manuskripte, die ihm sein gelehrter Gast zu übersetzen versuche, dann wieder deklarierte er die Papiere zu Unterlagen eines von diesem verlorenen Rechtsstreits, und gelegentlich war es für ihn auch nur sinnloses Gekritzel, das der alte Trottel in irgendeiner wurmstichigen Truhe ausgegraben hatte.

(Seite 120)

- Tjetri e kishte pyetur për punën dhe Mark-Alemi, në fillim me njëfarë ngathësie, pastaj më lirshëm *kishte nisur t'i tregonte* për të, mirëpo, ndërsa fliste, kishte përshtypjen se Veziri e dëgjonte pa e pasur mendjen aty. (faqe 116)
- Vom Onkel nach seiner neuen Arbeit befragt, begann Mark-Alem zuerst zögernd, dann immer unbefangener zu erzählen, konnte aber den Eindruck nicht loswerden, dass der Wesir ihm gar nicht richtig zuhörte. (Seite 123)

- Ai *nisi të fliste* për Tabir Sarajin ngadalë, me shumë ndërprerje, nga biseda e tij Mark-Alemi mësoi më shumë për Tabirin sesa nga gjithë koha e punës së tij atje. (faqe 117)
- Schliesslich begann er selber vom Tabir zu sprechen, stockend und immer wieder mitten im Satz abbrechend, so dass für Mark-Alem vieles im dunkeln blieb. (Seite 123)

- Veziri *vazhdonte të shpjegonte* se ç'flitej për bashëndrrën dhe dy-tri herë Mark-Alemi tha me vete: o Perëndi, po duket haptas që ai vetë mendon ashtu. (faqe 121)
- Doch der Wesir hörte nicht auf, von Gerüchten über erfundene Erzträume zu reden, bis sich Mark-Alem schliesslich sagte: O Gott, er glaubt wirklich daran! (Seite 128)

- - *Arritën të zgjidhnin* edhe bashëndrrën? – tha Mark-Alemi, krejt i topitur. (faqe 135)
- -Blieb denn überhaupt noch genug Zeit, den Erztraum zu interpretieren? – fragte Mark-Alem schüchtern. (Seite 142)

- Me gishta të mpirë, Mark-Alemi *nisi të shfletonte* letrat e vjetra të trasha, nga ato që s'përdoreshin prej kohësh. (faqe 139)
- Der für das Kabinett zuständige Gehilfe wies ihn an ein Tischchen und legte ein Dossier vor ihn hin, in dem Mark-Alem mit steifen Finger zu blättern begann. (Seite 146)

- Mark-Alemi ndjeu dëshirë të psherëtinte me zë, ashtu si gjyshja dikur. (faqe 145)
- Auch er selbst hatte jetzt das Bedürfnis, laut zu seufzen. (Seite 153)

- Mark-Alemi *përpiqej* që midis zhaurimës së bisedës të dëgjonte të folurën frëngjisht të ungjit Kurt me austriakun. (faqe 153)
- Mark-Alem versuchte sich im Gewirr der Stimmen auf die französischen Worte zu konzentrieren, die Kurt mit dem Österreicher wechselte. (Seite 161)

▪ Të ftuarit *nisën të bisedonin* prapë dy nga dy, në kohën që austriaku, me anë të Kurtit, po i thoshte diçka tjetër Vezirit. (faqe 154)

▪ Die Gäste fanden sich erneut zu plaudernden Paaren zusammen, während der Österreicher mit Kurts Unterstützung versuchte, sich dem Wesir verständlich zu machen. (Seite 162)

▪ Duke lëvizur fare ngadalë, Mark-Alemi iu afrua ungjit të vogël. Kurti *përpiqej t'i përkthente* austriakut pikërisht atë varg. Mark-Alemi kuptonte diçka frëngjisht dhe u përpoq të dëgjonte. (faqe 159)

▪ Mark-Alem, der ein wenig französisch sprach, rückte vorsichtig an den jüngeren Oheim heran, als dieser den Versuch unternahm, dem Österreicher den Sinn dieses Verses zu vermitteln, und spitzte die Ohren. (Seite 167)

▪ Më në fund *arriti të shkëputej* prej saj dhe, gati duke ngarendur doli në rrugë. (faqe 168)

▪ Schliesslich gelang es ihm, sich loszureissen und fast rennend das Haus zu verlassen. (Seite 176)

▪ Si *mund të shkelte* këndeje e tutje mbi një qilim, pa iu marrë mendtë. (faqe169)

▪ Ob es ihm je wieder gelingen würde, einen Teppich zu betreten, ohne dass ihm schwindelig wurde? (Seite 178)

▪ Mark-Alemit i erdhën ndër mend karrocat me “Q”-në përsipër, që endeshin si të çmendura nëpër natë, dhe përherë të parë besoi vërtet se diçka *mund të kishte ndodhur* përnjëmend. (faqe 179)

▪ Mark-Alem dachte an die Kutschen mit dem verschnörkelten “Q” auf den Türen, die durch die Nacht gerast waren, und zum ersten Mal begann er wirklich an eine Reaktion seiner Familie zu glauben. (Seite 189)

Rastet me um.....zu :

▪ Ç'është kështu ? - tha dy-tri herë me vete dhe lëvizi kryet, sikur *të donte të shkëputej* prej tyre. Por ato, në vend që të shqiteshin, e ndiqnin pas me këmbëngulje. (faqe 20)

▪ Ärgerlich schüttelte er den Kopf, um sie loszuwerden, aber sie verfolgten ihn deshalb nur noch hartnäckiger. (Seite 21)

- Tjetri hapi gojën të vazhdonte, por befaz tingulli i një zileje, i njëjtë me atë që kishte lajmëruar pushimin e mëngjesit, e preu në mes çdo gjë. (faqe 34)
- Der andere öffnete den Mund, um weiterzureden, doch es schellte abermals, und so schloß er ihn gleich wieder. (Seite 35)
- *Iu* desh të pyeste dy herë, gjersa ta gjente vendin e punës. (faqe 35)
- Er mußte zweimal nachfragen, um in seine Abteilung zurückzufinden (...) (Seite 36)
- Kuptimi i ëndrrës befaz iu duk i qartë: një grup zyrtarësh, pasi kanë kryer punë të dëmshme kundër shtetit, *arrijnë të kapërcejnë* vështirësitë dhe të ecin nëpër fushën me dëborë që rrëfen rrëzim qeverie. (faqe 78)
- Plötzlich war ihm der Sinn sonnenklar: Es handelte sich um eine Gruppe von Funktionären, die sich gegen den Staat erhoben. Der Graben stand für Hindernisse, von denen sie sich nicht abhalten liessen, und das Davongehen über den Schnee bedeutete den Sturz der Regierung. (Seite 82)

7.2.2 Lidhorja e shqipes dhe paskajorja e gjermanishtes pas foljeve modale

Në këtë grupim do të shohim 45 raste të përdorimit të mënyrës lidhore në gjuhën shqipe që përkthehen me paskajore të shoqëruar nga foljet modale në gjuhën gjermane. Këtu vëmë re se edhe mënyra lidhore në shumicën e rasteve shoqërohet nga foljet modale në gjuhën shqipe.

➤ Lidhore pas foljeve modale te shqipes dhe paskajore e gjermanishtes p.sh.:

- Mark-Alemit ia *donte* zemra të ndërronte nja dy fjalë me njerëzit e parë që takonte atje, përpara se të shkonte më tej, mirëpo atyre kaq shumë s' *u durohej* ta nisnin prapë atë bisedën e tyre të mallkuar që ua kishte ndërprerë, saqë ai u nis në drejtimin që i treguan, sikur ta shtynin nga pas. (faqe 8)
- (...) wäre Mark-Alem froh über ein paar aufmunternde Worte gewesen, doch diese Leute hier konnten es gar nicht erwarten, endlich zu ihrer verwünschten Unterhaltung zurückkehren zu können, bei der er sie gestört hatte, so daß er sich, als er in die Richtung ging, die man ihm gewiesen hatte, von ihren Blicken geradezu geschoben fühlte. (Seite 8)
- Ai nuk e kuptonte se ç' *duhej të bënte* : të rrinte ende aty, të ikte në çast, të zemërohej, apo të kërkonte ndjesë. (faqe 15)

▪ Was sollte er tun? Einfach weiter so dastehen, auf der Stelle die Flucht ergreifen, sich entrüsten oder womöglich gar um Entschuldigung bitten? (Seite 15)

▪ Mark-Alemi priti sa tjetri mbaroi një koltije të gjatë, për të dëgjuar se *duhej të kthehej* në kalimin e katërt në anën e djathtë, për të gjetur shkallët që do ta ngjitnin në katin e dytë, ku *duhej* pastaj të pyeste përsëri. (faqe 20-21)

▪ Mark-Alem wartete geduldig ab, bis der andere einen längeren Hustenanfall überstanden hatte und ihm mitteilen konnte, daß er den vierten Quergang rechts nehmen mußte, um zu der Treppe zu gelangen, die ins erste Obergeschoß hinaufführte, wo er sich erneut erkundigen sollte. (Seite 21-22)

▪ *Iu desh të pyeste* dy herë, gjersa ta gjente vendin e punës. (faqe 35)

▪ Er *mußte* zweimal nachfragen, um in seine Abteilung zurückzufinden (...) (Seite 36)

▪ *Deshi të rifillonte leximin*, por s' ishte e mundur. (faqe 44)

▪ Er wollte weiterlesen, aber es gelang ihm nicht. (Seite 45)

▪ Fajtorët *mund të ishin* interpretuesit, që nuk e kishin zbërthyer drejt kuptimin e shenjës, por mund të ishin seleksionuesit, që e kishin nxjerrë ëndrrën të pavlefshme. (faqe 45)

▪ Das konnte ein Interpretierer sein, der die Zeichen nicht richtig gedeutet hatte, aber eben auch ein Selektierer, dem der Traum wertlos erschienen war.

(Seite 46-47)

▪ Kështu *mund të dukej* në vështrimin e parë, e habitshme dhe disi e pabesueshme, por për ata që e dinin më thellë historinë e Qyprillinjëve nuk kishte vend për habitje. (faqe 53)

▪ Bei oberflächlicher Betrachtung mochte dieses vorsichtige Abwägen seltsam erscheinen, aber wenn man sich in der Geschichte der Qyprilli auskannte, erstaunte es keineswegs. (Seite 54-55)

▪ - Ne gjithashtu *duhet t'i dëgjojmë* ata, - tha Kurti. (faqe 64)

▪ „ Wir sollten lieber auf ihr Schweigen hören“, meinte Kurt. (Seite 66)

▪ Për herë të parë ai ia nguli sytë Mark-Alemit, por jo në fytyrë, po diku te mesi i tij, atje ku *duhej të ndodhej* rezja, në qoftë se Mark-Alemi do të ishte derë.

(faqe 71)

▪ Zum ersten mal schaute er Mark-Alem direkt an, wenn der Blick auch nicht auf sein Gesicht gerichtet war, sondern auf die Körpermitte, in Höhe der Klinke, wäre Mark-Alem eine Tür gewesen. (Seite 74)

▪ Përpara se Mark-Alemi të afrohej aq sa *mund* t'i fliste, njeriu i bëri shenjë të ndalonte. (faqe 73)

▪ Mark-Alem ging auf den Mann zu, doch noch ehe er ihn ansprechen konnte, bedeutete dieser ihm durch eine Handbewegung, er solle stehenbleiben.
(Seite 77)

▪ *Duhej* të bënte diçka për të ndrequr atë marrëzi sa nuk ishte vonë.
(faqe 80)

▪ Er mußte diese Dummheit unbedingt aus der Welt schaffen, ehe es zu spät war. (Seite 83)

▪ Ose një çëndërr, në qoftë se *mund* të përdorej një fjalë e tillë ashtu siç përdorej fjala çmendje si e kundërta e mendjes. (faqe 86)

▪ Oder Enträumung, wenn man diesen Begriff in Analogie zu, beispielsweise, Entgiftung verwenden konnte. (Seite 91)

▪ Ai *duhej* të bënte përpara, të arrinte të kuptonte gjithë zhdërvjelljen e mekanizmit dhe, kryesorja, të hapte sytë kur të vinte çasti...(faqe 120)

▪ Du musst diesen komplizierten Mechanismus verstehen und bedienen lernen. Vor allem aber musst du die Augen offenhalten, um den richtigen Augenblick nicht zu verpassen... (Seite 126)

▪ Përjashta mori njëherë frymë thellë përpara se të vendoste se në ç' drejtim *duhej* të nisej. (faqe 126)

▪ Draussen holte er erst einmal tief Luft. Dann überlegte er, welche Richtung er einschlagen sollte. (Seite 133)

▪ Më në fund u kujtua se *duhej* të zbriste njëherë në katin e parë dhe pastaj që atje të niste kërkimin. (faqe 126)

▪ Auf jeden Fall musste er zunächst ins Erdgeschoss und sich dort auf die weitere Suche machen. (Seite 133)

▪ Njerëzit *mund* t'i fajësosh për shumë gjëra, e sidomos për përtaci. Por kursesit për gjumë. (faqe 131)

▪ Man kann den Menschen einiges vorwerfen, vor allem Faulheit. Aber das gilt nicht für ihren Schlaf. (Seite 138)

- - *Mund të ndodhë* çdo gjë, - përsëriti, - që nga pushimet e nëpunësve nga puna e gjer në mbylljen e pallatit. (faqe 144)
 - - Alles kann passieren, - wiederholte er, - von Entlassung bis zur Schliessung des Palasts. (Seite 152)
- - O Zot, si *mund të bësh* pyetjen “pse” në këtë pallat? – tha ai. (faqe 146)
 - - Mein Gott, wie kann man in diesem Palast nach dem Warum fragen? – sagte der. (Seite 154)
- Një orë më parë, në karrocë Mark-Alemi pati njëfarë mëdyshje: mos *duhej* vallë t’i tregonte Vezirit atë që kishte ndodhur në Tabir Saraj? (faqe 155)
 - Vor einer Stunde, in der Kutsche, hatte Mark-Alem noch überlegt, ob er dem Wesir von den Vorgängen im Tabir Saray erzählen sollte. (Seite 163)
- - Epo atëherë, *mund të filloni*, - tha shqip Veziri. (faqe 157)
 - - Loss, ihr könnt anfangen, - sagte der Wesir auf Albanisch. (Seite 165)
- - Nuk *mund të shoh* më, - tha ajo. (faqe 165)
 - - Ich kann mir das nicht anschauen, - sagte sie. (Seite 173)
- Lidhore pas foljeve të tjera me vlerë të njëjtë modale të shqipes me paskajoren e gjermanishtes p.sh. :
 - Mark-Alemi nuk *arriti t’ia shikonte* fytyrën atij që i foli. (faqe 27)
 - Mark-Alem konnte das Gesicht des Kollegen, der ihn angesprochen hatte, nicht sehen. (Seite 28)
 - Epo, atëherë, paske të drejtë që.....- ai s’diti si ta mbaronte frazën dhe vuri kupën në buzë. (faqe 30)
 - Also, dann kannst du schon Er wusste nicht, wie er den Satz zu Ende bringen sollte, und trank statt dessen einen Schluck. (Seite 31)
 - Unë i ftova rapsodët shqiptarë, - tha Kurti, - sepse *desha të dëgjoja* se ç’ka rrëfen eposi shqiptar. (faqe 64)
 - „ Ich habe die Rhapsoden aus Albanien einfach deshalb eingeladen, weil ich wissen wollte, um was es in dem albanischen Epos geht. „(Seite 66-67)

- S' *duhet* të harrosh se rruga për në majat e Tabir Sarajit kalon nëpër Interpretim. (faqe 71)
- Du *darfst* schließlich nicht vergessen, der Weg an die Spitze des Tabir Saray führt über die Interpretation. (Seite 74)
- Aq më tepër atëherë unë jam i paaftë për këtë punë, *deshi* të thoshte Mark-Alemi. (faqe 72)
- Um so weniger taue ich für diese Arbeit, *wollte* Mark-Alem sagen. (Seite 75)
- *Donte* të zbërthente së paku dhe nja dy gjer në pushim, po zilja e pushimit ra më parë se ç'e mendonte dhe ai e mbylli dosjen. (faqe 82)
- Schließlich raffte er sich auf und griff nach einem Blatt, weil er vor der Pause noch zwei Träume entschlüsseln wollte, doch da schellte es auch schon, früher als erwartet, und er klappte das Dossier zu. (Seite 85)
- Marrje në pyetje sfitëse ditë e natë, mbushje procesverbalesh të pafundme, kërkime kinse saktësimesh për diçka që s' *mund* të ishte kurrë e përpiktë, siç është ëndrra, gjersa kjo e fundit të shpërbëhej e të humbte përfundimisht në kujtesën e ëndërrparësit. (faqe 86)
- Die entwürdigenden Vernehmungen Tag und Nacht, die endlosen Protokolle, die Zumutung, etwas präzisieren zu sollen, das niemals präzise sein konnte, all dies war offensichtlich nur dazu gedacht, den Traum im Gedächtnis des Traumsehers immer weiter zu zerstören, bis er schließlich verschwunden war. (Seite 90)
- *S' duhej* ta zbulonte kurrësi veten gjër në atë shkallë. (faqe 98)
- Er dürfte sich auf keinen Fall eine Blöße geben. (Seite 103)
- E ç' *mund* të ishte më e rëndë? – tha ai me po atë zë mospërfillës. (faqe 152)
- - Was, bitte, sollte denn noch schwerwiegender sein? – fragte er im gleichen abschätzigen Ton wie vorher. (Seite 160)
- Megjithëse ishte pa gjumë, Mark-Alemi nuk *arriti* të flinte dot. (faqe 184)
- Trotz der durchwachten letzten Nacht konnte Mark-Alem nicht einschlafen. (Seite 194)

- U ngrit, u afrua te dritarja, po nuk *arrinte të kuptonte* se ç'po ndodhte. (faqe 184)
- Er erhob sich aus dem Bett und ging zum Fenster, konnte aber zunächst nichts feststellen. (Seite 194)

➤ Lidhore pas togjeve foljore të tjera të shqipes me paskajoren e gjermanishtes p.sh. :

- Në mesoren e gjatë *s' ishte nevoja të pyeste* se ku duhej shkuar. (faqe 27)
- Nach dem Weg musste er sich diesmal nicht erkundigen. (Seite 28)

- Perandoria është e madhe dhe qendra, pavarësisht se punon ditë e natë, *s'ka mundësi t'i shqyrtojë* kaq shpejt gjithë mizërinë e ëndrrave që mbërrin atje. (faqe 40)
- Das Reich ist groß, und in der Hauptstelle können sie die vielen Träume nicht so schnell prüfen, obwohl sie Tag und Nacht arbeiten. (Seite 41)

- Mbikqyrësi porsa ishte kthyer nga një provincë tepër e mënjanuar aziatike dhe *bëhej gati të nisej përsëri*, po këtë herë në zonën evropiane të shtetit. (faqe 41)
- Der Inspektor war soeben aus einer der hintersten asiatischen Provinzen zurückgekehrt und schon wieder auf dem Sprung zur nächsten Reise, die ihn diesmal in den europäischen Teil des Reiches führen sollte. (Seite 42)

- Ishte dhe nga kryeqyteti dhe e *kishte lehtë të ankohej*. (faqe 46)
- Und dann kam er auch noch aus der Hauptstadt, konnte sich also besonders leicht beschweren. (Seite 47)

- Papritur në çastin që bëhej gati të kthehej andej nga kishte ardhur, në këndin më të largët, atje ku fillonte kthesa, iu duk se dalloi një njeri. (faqe 73)
- Dann plötzlich, er wollte gerade umkehren, entdeckte er an eine Biegung ein Stück weiter eine Gestalt, die bewegungslos vor einer Tür stand. (Seite 77)

- E vërteta ishte se çdo zbërthyes kishte të drejtë që nga dosja e tij të hiqte mënjanë ato ëndrra që i dukeshin të pashpjegueshme, të cilat u jepeshin pastaj për shpjegim zbërthyesve të vështirësive, që ishin mjeshtrit e Interpretimit, mirëpo nuk ishte e mundur që të kaloje në „Interpretim të vështirë“ shumicën e dosjes. (faqe 76)
- (...) Aber man konnte natürlich unmöglich die Mehrzahl der Vorgänge an die „Interpretation für Problemfälle“ weiterleiten. (Seite 79)

- Jo, më mirë ta dëbonin nga puna një orë e më parë, sesa të përzihej me këtë çarturi. (faqe 77)
 - Am besten, sie warfen ihn gleich hinaus, dann musste er sich künftig wenigstens nicht mehr mit solchem Unsinn herumschlagen. (Seite 80)

- Kuptohet që ai s'është në gjendje t'i japë. (faqe 85)
 - Er kann natürlich überhaupt nicht dazu sagen, weil es schon viel zu lange her ist, daß er diese Sache geträumt hat. (Seite 89-90)

- Në ç'kthinë *dëshiron* të hulumtosh?- pyeti arkivisti. (faqe 130)
 - - In welchem Kabinett möchtest du anfangen?- fragte der Archivar. (Seite 137)

- Ndoshta dhe mbikqyrësi atë priste, që ata që kishin mbetur të mbaronin punë sa më parë. (faqe 100)
 - Der Aufseher möchte bestimmt auch nach Hause. (Seite 104)

- Të qëndronte në vend, mbase vinte ndokush dhe i tregonte rrugën, apo të kthehej mbrapsht, drejt Interpretimit, për të dalë bashkë me të tjerët ? (faqe 101)
 -Sollte er einfach stehenbleiben und darauf warten, daß jemand kam und ihn mitnahm ? Sollte er in die Interpretation zurückgehen, um zusammen mit den beiden, die noch dort waren, den Palast zu verlassen? (Seite 106)

7.3 Mënjanimi i lidhores në variantin gjerman.

Në rreth 59 raste lidhorja e shqipes është mënjanuar gjatë përkthimit me gjuhën gjermane.

Mënjanimi, me sa duket, është bërë:

a) Për një përkthim më të saktë : p.sh.

- Mark-Alemi më kot *u përpoq* të njihte ndonjë fytyrë nga ato të Seleksionimit. (faqe 35)
 - Mark-Alem hielt Ausschau nach einem bekannten Gesicht, doch vergeblich, es war niemand aus der Selektion in der Nähe. (Seite 36)

- Fare i qetë, ai *priste* që shefi të shkëputej nga dosja. (faqe 21)
- Er stand bloß da und wartete, bis der Abteilungsvorsteher sich endlich um ihn kümmerte. (Seite 22)

- Ndonëse kishin udhëzim të prerë që të mos niseshin nga paragjykimet dhe njohjet e njerëzve në vlerësimin e ëndrrave, nëpunësit e qendrave të vogla pikërisht në atë mënyrë e bënin spastrimin e parë të lëndës. (faqe 40)
- Obgleich sie strikte Anweisung hatten, alle Träume vorurteilsfrei und ohne Ansehen des Überbringers zu behandeln, trafen die Bediensteten in den kleinen Sammelstellen auf diese Weise schon eine Vorauswahl. (Seite 41)

- Madje, një kohë të gjatë kishte patur mëdyshje nëse duhej që me këtë punë të merrej Seleksionimi, apo ajo i përkiste kryesisht Interpretimit. (faqe 43)
- Eine Zeitlang hatte er sogar gezweifelt, ob diese Aufgabe überhaupt in die Selektion gehörte oder ob man sie nicht besser der Interpretation hätte überlassen. (Seite 44)

- Në të vërtetë, ajo do t'i lihej Interpretimit, sikur ai të mos ishte aq i ngarkuar. (faqe 43)
- Wahrscheinlich wäre so auch verfahren worden, hätte die Interpretation nicht unter völliger Überlastung gelitten. (Seite 44)

- Ti do që të kemi Epos në dy popuj. (faqe 65-66)
- Brauchst du Epen zweier Völker?. (Seite 68)

- - Ti do të thuash, si do të mësosh t'i përdorësh çelsat e zberthimit. (faqe 72)
- “ Du fragst dich natürlich, wie der Schlüssel zur Deutung eines Traumes gefunden werden kann, aber keine Sorge, mein Sohn, das wirst du schnell lernen. (Seite 75)

- Kishte çaste kur ishte i bindur se në këtë punë *mund të bëheshin* veç gabime dhe vetëm rastësisht dikush *mund të qëllonte në shenjë*. (faqe 75-76)
- Wahrscheinlich konnte man bei dieser Arbeit überhaupt nur alles falsch machen. Wenn man einmal einen Sinn entdeckte, war dies bestimmt der reine Zufall. (Seite 79)

- *Donte të niste të shkruante*, por i iku vrulli i guximit. (faqe 76)

- Als er sie eben auf das Papier setzen wollte, verließ ihn wieder der Mut. (Seite 80)

- Pashë shtetin e Timurlengut, që po e lyenin me ngjyrë të kuqe për t'i mbuluar njollat e gjakut, ngaqë po bëhej gati të ngrihej përsëri lart. (faqe 98)

- (...) ,, Da war Tamerlans Staat, den sie rot lackiert hatten, damit die Blutflecken darauf unsichtbar wurden; er befand sich bereits auf dem Weg nach oben. (Seite 102)

- Po kjo s'*mund të ndodhte* kurrësesi, i mbushte mendjen vetes, aq më tepër që kjo darkë kishte lidhje me eposin, pra me themelet e Qyprillinjve. (faqe 152)

- Das ist unmöglich, machte er sich selber Mut. Schliesslich ging es auch um das Epos, also die Wurzeln ihrer Familie. (Seite 160)

- Ai s'*dinte* ç't'i thoshte. (faqe 165)

- Er wusste keine Antwort. (Seite 173)

- Me fjalë të rralla i thanë ç'kishte ndodhur, pastaj *kërkuan* t'u bënte nga një kafe për të mbledhur veten. (faqe 167)

- In kargen Worten erstatteten die beiden Bericht, dann baten sie um einen Kaffee, um wieder ein wenig zu sich zu kommen. (Seite 176)

b) Për një përkthim më letrar: p.sh.

- E pranoi postin e kryeministrit me kusht që sulltani të mos i kundërshtonte dekretet e tij. (faqe 14)

- Er übernahm das Amt des Premierministers nur unter der Bedingung, daß der Sultan ihm bei seinen Dekreten freie Hand ließ. (Seite 15)

- Këtë herë Mark-Alemi *ndjeu* të lehtësohej vërtet. (faqe 13)

- Mark-Alem fiel endgültig ein Stein vom Herzen. (Seite 14)

- (....) por në çast e ngriti kryet, sikur ta kishin thirrur nga larg me një shenjë të çuditshme, krejt të dobët, gati të përjavshme, të ngjashme me thirrjen për ndihmë, apo thjesht me një dënesë. (faqe 35)

- Gleich darauf hob er erneut den Kopf, denn ihm war, als höre er in der Ferne ein Geräusch, ein merkwürdiges Signal, ganz schwach nur, beinahe kläglich klang es, nach einem Hilferuf oder einem Schluchzen. (Seite 36)

- Të dilte një perimtar i mallkuar dhe të ngatërronte mendjen! (faqe 46)

▪ Herrje, dachte Mark-Alem, ausgerechnet ein verflixter Gemüsehändler muß einem solche Schwierigkeiten bereiten! (Seite 47)

▪ Mark-Alemi mendoj se, sidogoftë puna e shkoqitësve, pavarësisht nga vështirësitë, ishte e kënaqshme, sidomos kur *kishe të bëje* me ëndrra të tilla.

(faqe 47)

▪ Wenn alle Träume so gewesen wären, dann hätte man der mühevollen Arbeit eines Ausdeuters sogar Spaß abgewinnen können. (Seite 48)

▪ Ai kishte shpresë se, kur *të uleshin* për të ngrënë darkë, biseda do të ndryshonte. (faqe 57)

▪ Er stand zu befürchten, daß man das ganze Abendessen von nichts anderem reden würde.

(Seite 58-59)

▪ Dhe sikur *të mos mjaftonte* kjo, ai ankth i paprerë që rrinte pezull kudo (qëkurse ishin ndezur stufat, Mark-Alemit i dukej se ankthi kishte erën e qymyrgurit).

(faqe 90)

▪ Dazu kam die Angst die überall in der Luft hing (seit die Öfen beheizt wurden, hatte sie für Mark-Alem den Geruch von brennender Kohle). (Seite 94)

▪ Shefi porsa më njoftoi për një dosje të ngutshme, zbërthimi i së cilës *duhet të mbarojë* sonte. (faqe 93)

▪ Der Chef hat mir gerade mitgeteilt, daß ein eiliges Dossier eingegangen ist. (Seite 98)

▪ Diçka *duhej të kishte* këtu. (faqe 99)

▪ Irgend etwas war im Busch. (Seite 104)

▪ Ata pëshpëritën „allah!” si gjysmë të lajthitur dhe s’dinin ç’*të bënin*. (faqe 107)

▪ Sie murmeln verdattert etwas vor sich ihn, Allah vorn und Allah hinten, und keinem fällt was ein. (Seite 112)

▪ Ndihej se Veziri s’*donte të hapej* gjer në fund. (faqe 120)

▪ Mark-Alem begriff nicht, was man von ihm erwartete, denn der Wesir vermied es tunlichts, die Dinge beim Namen zu nennen. (Seite 126)

c) Sepse kështu i shkon më mirë gjermanishtes : p.sh.

- -Ka kafe atje poshtë, salep të ngrohtë, nuk është ë mundur të mos pëlqejë asgjë. (faqe 27)
 - „ Unten gibt es Kaffee und warmes Salep, auf irgend etwas hast du bestimmt Lust.“ (Seite 28)

- Nuk e kishte menduar se mund të ndodhte kështu, kaq thjesht. (faqe 10)
 - Nein, korrigierte er sich sofort, so leicht ist es nun auch wieder nicht gewesen. (Seite 11)

- Tjetri zgjati dorën e deshi ta merrte, por në çast e tërhoqi atë, sikur fleta të ishte e ndezur. (faqe 11)
 - Dieser griff erst danach, zog die Hand dann aber hastig wieder zurück, als fürchtete er, sich an dem Blatt die Finger zu verbrennen. (Seite 11)

- Sytë e fytyrëgjatit vazhdonin të vështronin nga dera në një mënyrë të atillë, që të dukej se dikush trokiste atje vazhdimisht. (faqe 12)
 - (..) der weiter unverwandt auf die Tür starrte, als werde dort ständig angepocht, etwas ins Ohr. (Seite 12)

- Asnjë pasion apo mendim i mbrapshtë, rrebesh apo katastrofë, rebelim apo krim nuk është e mundur të mos dërgojë hijen e vet shumë kohë më parë se të shfaqet ai vetë në botë. (faqe 18)
 - Es gibt keine Erregtheiten und arglistigen Gedanken, keine Schicksalswendungen und Katastrophen, keine Aufrührereien und anderen Freveltaten, die nicht ihren Schatten weit vorauswerfen. (Seite 19)

- Rrëshqitazi njëri sy i Mark-Alemit vështroi lodrimin e fletës së shkrumbuar, sikur t’i thoshte: Ende s’je zhdukur ? (faqe 19)
 - Aus den Augenwinkeln warf Mark-Alem einen mißbilligenden Blick auf das immer noch herumtanzende verkohlte Blatt. Wann verschwindest du endlich?
(Seite 20)

- Që të jem i përpiktë, duhet të them se spastrimi i parë bëhet nga degët e bazës. (faqe 23)
 - Genaugenommen wird ja schon in unseren Dienststellen an der Basis vorverlesen. (Seite 24)

- Ata që s'kishin arritur të pinin kafenë a salepin e kthenin atë me një frymë, të tjerë, që sapo e kishin marrë dhe s'mund ta pinin se ishte tepër e nxehtë, i linin kupat mbi tryezë dhe iknin nga sytë këmbët. (faqe 34)

- Wer mit seinem Getränk nicht fertig war, leerte die Tasse in einem Zug, andere, die ihren Kaffee eben erst bekommen hatten, so daß er noch zu heiß war, liessen die Tasse einfach auf dem Tisch stehen und liefen davon. (Seite 35)

- E di që tingëllon e çuditshme, i kishte thënë tjetri, por duhet ta kuptosh këtë brenda logjikës së krahasimit. (faqe 42)

- Es klingt komisch, ich weiß, hatte sein Gesprächspartner gemeint, aber alles ist relativ. (Seite 43)

- Ai mendoj të lexonte edhe dy-tri fletë të tjera, por i la përgjysmë sepse nuk deshi të prishte përshtypjen e mirë të ëndrrës me hënë. (faqe 48)

- Lohnte es sich womöglich, noch ein paar weitere Träume anzugehen ? Nein, die hätten ihn nur um den angenehmen Nachgeschmack des Mondraumes gebracht. (Seite 49)

- Ndihej menjëherë që, para se të vinte ai, ishte folur për punët e tij. (faqe 50)

- Na ja die viele Arbeit ... Offensichtlich hatte man erst vor kurzem von ihm gesprochen. (Seite 52)

- Po pse nuk ia falnin atë epos sulltanit-mbret dhe të shpëtonin nga të këqijat? kishte thënë njëherë Mark-Alemi i vogël, pasi kishte dëgjuar pëshpërimat e të mëdhenjve. (faqe 61)

- Warum schenken wir das Epos dann nicht einfach unserem König, dem Sultan, damit er uns in Ruhe läßt? wollte der kleine Mark-Alem wissen, als bei den Erwachsenen wieder einmal großes Seufzen herrschte. (Seite 63)

- Ata janë mospërfillës për atë që kanë bërë dhe vazhdojnë të bëjnë Qyprillinjtë për tërë shtetin e madh, në gjirin e të cilit Shqipëria s'është veçse një pjesë. (faqe 62)

- Was unser Geschlecht für diesen gewaltigen Staat geleistet hat, von dem Albanien nur einen winzigen Teil darstellt, ist ihnen egal. (Seite 64)

- Mark-Alemi vazhdonte të dëgjonte i shtangur. (faqe 66)

- Mark-Alem hing gebannt an seinen Lippen. (Seite 68)

- - Ti, nip, *ke filluar të mos përzihesh* më në asnjë bisedë, - iu drejtua Mark Alemit guvernatori, për të prishur heshtjen. (faqe 67)
 - Du sagst ja gar nichts, Neffe“, wandete sich der Gouverneur schließlich an Mark-Alem, um die Unterhaltung wieder in Gang zu bringen. (Seite 69)

- Asnjë derë nuk dëgjohej *të hapej* asgjëkund. (faqe 73)
 - Nirgends ging eine Tür. (Seite 76)

- Po sikur dikush *të hetonte* gabimin? (faqe 79)
 - Was, wenn der Fehler doch entdeckt wurde? (Seite 83)

- Në vështrimin e parë dukej si diçka e marrë, krejt pa kuptim, po nuk *duhej të ishte* ashtu. (faqe 86)
 - Auf den ersten Blick kam ihm das ganze verrückt vor, absolut sinnlos, aber damit lag er vermutlich falsch. (Seite 90)

- Megjithëse kishin mundësi që edhe të tjerët *të ishin* ashtu. (faqe 99)
 - Aber wahrscheinlich ging es seinen Kollegen trotzdem nicht besser als ihm. (Seite 103)

- - *Dëshironi të hapim* dosjet? – pyeti tjetri. (faqe 136)
 - - Wollen Sie in ein Dossier Einsicht nehmen? – fragte dieser. (Seite 143)

- Përse vraponte sulltani i madh, si i përgjumur, midis asaj shtjelljeje të marrë, sikur *dëshironte të ikte* bashkë me ta? (faqe 141)
 - Weshalb irrte der mächtige Sultan wie ein Schlafwandler in dieser wahnsinnigen Wolke umher? Wollte er mit ihnen mit? (Seite 148)

- Çdokush tjetër *mund të mendonte* se ajo ngrirje e Vezirit të fuqishëm përpara dhunës që po i bëhej mu në shtëpinë e vet, kishte si shkak frikën, por Mark-Alemi e ndjeu përnjëherë se ishte tjetër gjë. (faqe 162)
 - Einige der Anwesenden mochten *den Eindruck* haben, der mächtige Wesir erdulde die Gewalt, die ihm in seinem eigenen Haus angetan wurde, aus Furcht, doch Mark-Alem erkannte sofort, dass davon nicht die Rede sein konnte. (Seite 170)

- Jo vetëm nga tryezat pranë dritareve, por nga mesi i sallës, madje nga fundi i saj, njerëzit *nisën të lëviznin*. (faqe 180)
 - Nicht nur von den Tischen in Fensternähe, sondern auch aus der Mitte des Saales und sogar von ganz hinten strömten die Bediensteten zu den Fenstern, Menschen, denen es bisher unvorstellbar erschienen wäre, sich aus reiner Neugier

einfach von ihren Stühlen zu erheben, mit denen sie gewissermassen verwachsen waren, um einen Blick aus dem Fenster zu werfen. (Seite 190)

d) Sepse frazeologjia e shqipes nuk përkon me atë të gjermanishtes: p.sh.

- Mark-Alemit ia *donte* zemra të ndërronte nja dy fjalë me njerëzit e parë që takonte atje, përpara se të shkonte më tej, mirëpo atyre kaq shumë s' u durohej ta nisnin prapë atë bisedën e tyre të mallkuar që ua kishte ndërprerë, saqë ai u nis në drejtimin që i treguan, sikur ta shtynin nga pas. (faqe 8)

- (...) wäre Mark-Alem froh über ein paar aufmunternde Worte gewesen, doch diese Leute hier konnten es gar nicht erwarten, endlich zu ihrer verwünschten Unterhaltung zurückkehren zu können, bei der er sie gestört hatte, so daß er sich, als er in die Richtung ging, die man ihm gewiesen hatte, von ihren Blicken geradezu geschoben fühlte. (Seite 8)

- I tmerruar *deshi* ta mbyllte përsëri, madje zgjati krahun për ta kapur fletën që vazhdonte të hapej ende me me një kuisje vajtuese, por në atë çast sytë e tij panë se dhoma ishte e zbrazët. (faqe 9)

- Erschrocken langte er nach der Klinke um die Tür, die traurig quietschend immer weiter aufschwang, wieder zuzuziehen, aber dann stellte er fest, daß der Raum völlig leer war. (Seite 9)

- - Jo ëndrra të vetmuara të njerëzve të veçantë, që për një arsye ose një tjetër shpallehin të zgjedhura në këtë sferë dhe që kishin praktikisht monopolin e parathënies me anë të kumteve hyjnore, por Tabir Total-in, domethënë ëndrrat e të gjithë shtetasve pa përjashtim, *vuri si detyrë* të mblidhte e të shqyrtonte Pallati ynë i Ëndrrave, i krijuar me nxitjen e drejtpërdrejtë të sulltanit sovran. (faqe 17)

- „Einstmals ging es ja nur um einzelne Träume von einzelnen Menschen, denen man auf diesem Gebiet aus verschiedenen Gründen ein Exklusivrecht zugestand, die also praktisch das Monopol auf Weissagung vermittle ihrer Kontakte zu den Göttern für sich in Anspruch nehmen konnten. (Seite 18)

- Është detyra jonë të qëmtojmë se ku bie ky kumt, ta gjejmë atë midis miliona e miliarda ëndrrave të tjera, ashtu siç *mund* të gjendet një margaritar midis një shkretëtire me rërë. (faqe 17-18)

- Unsere Aufgabe besteht nun darin, die Träume einzusammeln und aus Millionen und Abermillionen davon die wenigen wichtigen Botschaften herauszusuchen, so wie man im Wüstensand nach Edelsteinen gräbt. (Seite 18)

- Nëna e Mark-Alemit, me sy të vëmendshëm jashtë mase, *përpiqej* të mos i shpëtonte asgjë. (faqe 59)
- Mark-Alems Mutter hörte aufmerksam zu. (Seite 60)
- I shënoi në një fletë për të pyetur mbikqyrësin, pastaj një copë herë u rrek të nxirrte ndonjë kuptim nga dy ëndrra të dërguara nga brigjet e detit Azov. (faqe 78)
 - Er machte sich eine Notiz, weil er nachher den Aufseher fragen wollte. Eine Zeitlang versuchte er sich an zwei Träumen, die von den Gestaden des Asowschen Meeres kamen. (Seite 81)
- Dreqi e dinte nëse këta fenerë të zbehtë të çonin atje ku duhej. (faqe 101)
- Konnte er sicher sein, daß ihm die trübe flackernden Lampen wirklich den richtigen Weg wiesen ? (Seite 106)
- Në fund të fundit edhe sikur të ngatërrohej vërtet, madje edhe sikur të mbetej gjithë natën këtu, s'ishte ndonjë gjëmë e madhe. (faqe 101)
 - An sich war es ja kein großes Problem, wenn er die Nacht hier drinnen verbringen mußte, weil er den Ausgang nicht fand, schließlich war er nicht mitten im Wald oder auf einer feuchten Wiese, sondern in einem Gebäude. (Seite 106)
- Bëji letër e ankesë kujt të duash, i thoshja mua s'më ecin kuajt dhe *s'mund të lë* pa çuar dosjet e tjera për shkak të pesë ëndrrave tuaja të zgjebosura. (faqe 105)
 - Du kannst so viele Briefe schreiben, wie du möchtest, und dich beschweren, bei wem du willst, gebe ich zurück, meine Pferde wollen nicht laufen, und damit basta. (Seite 110)
- Mark-Alemi nuk *arriti të mendonte* asgjë, kur sytë i zunë një patrullë tjetër më tutje dhe pastaj një tjetër. (faqe 148)
 - Es fiel Mark-Alem schwer, einen klaren Gedanken fassen. Da, eine weitere Militärpatrouille, und doch eine. (Seite 156)
- Ishin ca sy që, më tepër se mospërfillës, qenë të atillë, që dukej sikur *s'pranonin të futnin* përbrenda pamjet që shikonin, por që kthenin mbrapsht çdo gjë. (faqe 157)
 - Ihr Haar war hell, ebenso wie die Augen, die nicht bloss teilnahmslos wirkten, sondern sich dem ihnen dargebotenen Anblick gänzlich zu verweigern schienen. (Seite 164)

7.4 Mënyra lidhore e gjuhë shqipe nuk është përkthyer fare

Në këtë grup përfshihen rreth 21 raste. Arsyeja është se disa folje nuk figurojnë gjatë përkthimit. Ato janë shmangur, për t'iu përshtatur më së miri gjermanishtes.

- Sa të mbërrish ti, atje do të jenë lajmëruar për gjithçka. Me hajër!
(faqe 19)
- Dort weiß man Bescheid. Viel Glück! (Seite 20)
- Më në fund shefi fshiu sytë me duar, sikur të hiqte prej tyre një vel të fundit dhe i ngriti drejt Mark-Alemit. (faqe 22)
- Schließlich rieb sich der Chef die Augen, dann schaute er Mark-Alem an.
(Seite 23)
- Fjalët që në fillim i gjente me sa duket me vështirësi, tani i vinin më tepër se ç' i duheshin për mendimet e tij, ndaj ai sa vente e shpejtonte të folurit, si të donte t' i vinte në punë që të gjitha. (faqe 23-24)
- Er rang nun nicht mehr um jede einzelne Formulierung, vielmehr standen ihm jetzt offenbar sogar mehr Worte zur Verfügung, als für seine Gedanken eigentlich nötig waren, so daß er immer schneller redete, um ja keines ungenutzt zu lassen. (Seite 25)
- Lexoji njëherë me kujdes, kryesorja është të mos ngutesh. (faqe 25)
- Lies sie dir gründlich durch. Wenn dir ein Traum nicht echt vorkommt, sortiere ihn nicht gleich aus. (Seite 26)
- Ai ngriti kokën sikur ta kishin goditur. (faqe 26)
- Mit einem Ruck hob er den Kopf und schaute sich verwirrt um.
(Seite 27)
- A ishte e mundur që e gjithë kjo të kishte një fillim kaq të zakonshëm?
(faqe 41)
- Konnte es denn sein, daß all dies hier sich aus so banalen Quellen nährte?
(Seite 42)
- Po, në fund të fundit, të dalë ku të dalë, mendoj dhe me një farë pezmi, me ngut, sikur të kishte frikë mos i kthehej mendja, shkroi në krye të katër-pesë fletëve fjalën „e pavlefshme“ dhe poshtë saj nënshkrimin e tij. (faqe 44)

▪ „ Was soll's!“ und schrieb rasch, damit er es sich nicht mehr anders überlegen konnte, das Wort „wertlos“ rechts oben auf vier oder fünf Blätter. Darunter setzte er seine Unterschrift. (Seite 46)

▪ Ndërsa *vazhdonte të bënte* të njëjtën gjë me fletët e tjera, ndiente një gëzim hakmarrës për ata trutharë të panjohur që, të sëmurë nga barku apo dhëmbët e prishur, e kishin munduar dy ditë me ëndrrat e tyre të marra, të cilat, ndoshta, as i kishin parë fare, por i kishin dëgjuar nga të tjerët. (faqe 44-45)

▪ Mit einer gewissen Schadenfreude schickte er noch ein paar Blätter hinterher: Es geschah ihnen ganz recht, diesen unbekanntes Schafsköpfen, die ihm seit zwei Tagen mit den Auswüchsen ihres Schlafes auf die Nerven gingen, bloß weil sie ein Bauchgrimmen gehabt hatten oder ihnen ein Backenzahn gezogen worden war. Vielleicht hatten sie das alles noch nicht einmal selber geträumt, sondern bei anderen aufgeschnappt. (Seite 46)

▪ Tani nuk *donte të merrej* më me asgjë. Donte vetëm që *të mbaronte* orari zyrtar. (faqe 48)

▪ Sein ganzer Arbeitseifer war verflogen, und er saß nur noch da, um auf den Feierabend zu warten. (Seite 49)

▪ Megjithëse drita sa po vente dobësohej, kokat e njerëzve *vazhdonin të rrinin* të përkulura mbi dosje. (faqe 48)

▪ Mark-Alem hatte das sichere Gefühl, das die Nacht und selbst der Einbruch der ewigen Finsternis daran nichts ändern würden, wenn das Schellen zum Dienstschiuß auslieb. (Seite 49)

▪ Kur kaloi përbri, Mark-Alemi ndjeu sytë e tyre të topitur t'i *nguleshin* gjithë frikë. (faqe 49)

▪ Er befand sich in Begleitung zweier Kumpane, mit denen er zu tuscheln begann, als er Mark-Alems ansichtig wurde. (Seite 50)

▪ Madje vite më parë thonë se qenë Qyprillinjtë, që në mos *kishin arritur të mbyllnin*, e paskëshin ulur në mënyrë të ndjeshme forcën e Tabirit. Natyrisht, kur thuhej se Qyprillinjtë e kishin nënvlerësuar disi Tabirin, kjo s'do të thoshte aspak se këta nuk kishin njerëzit e vet atje. (faqe 56)

▪ Wenn auch zu konstatieren war, daß die Qyprilli den Tabir bis zu einem gewissen Grad unterschätzt hatten, so bedeutete dies natürlich nicht, daß sie gar niemanden dort gehabt hätten. (Seite 58)

▪ Ata e kanë të vështirë *të kuptojnë* përmasat perandorake të familjes sonë, për të mos thënë që këtë gjë s'e përfillin aspak. (faqe 62)

- Sie wollen nicht erkennen, daß wir Qyprilli dem ganzen Reich gerecht zu werden haben, oder besser gesagt, das kümmert sie nicht. (Seite 64)

- Vëllai i madh tundi kryet si të flinte. (faqe 63)
- Der Ältere schüttelte langsam den Kopf. (Seite 65)

- - Kur rapsodët të mbërrijnë, do t'ju ftoj të gjithëve për t'i dëgjuar, - tha. (faqe 66)
- „ Ich lade euch alle zu den Rhapsoden ein“, sagte er. (Seite 68)

- Mark-Alemi fërkoj tëmthat si për të dëbuar që andej gjakun që dukej se i qe mbledhur e *s'donte* të ikte. (faqe 76)
- Mark-Alem rieb sich die Schläfen, um das Blut, das sich dort staute, zu verteilen. (Seite 79)

- Mark-Alemi e ngriti fletën me aq rrëmbim nga tryeza sikur të trembej se dikush do të shikonte ç'kishte shkruar në të. (faqe 80)
- Mark-Alem rieb das Blatt vom Tisch. Was, wenn es jemand zu Gesicht bekam? (Seite 83)

- Tani *mund* të pushonte pakëz pas gjithë asaj tronditjeje. (faqe 81)
- Es wurde Zeit, daß er sich zusammenrieß. (Seite 84)

- Ndoshta do të na duhet të qëndrojmë gjatë. (faqe 93)
- „ Es wird wohl ziemlich spät werden“. (Seite 98)

- Ndoshta dhe mbikqyrësi atë priste, që ata që kishin mbetur të mbaronin punë sa më parë. (faqe 100)
- Der Aufseher möchte bestimmt auch nach Hause. (Seite 104)

- Mark Ura, thoshte me vet, Mark Gjon Ura, thua se po *përpiqej* të mësohej me emrin e mundshëm, sa herë që dëgjonte fjalën “urë”, të vetmen që kuptonte nga fjalët e rapsodit. (faqe 158)
- Mark Uraj, Mark Gjon Uraj. Jedesmal, wenn er den Rhapsoden von der Brücke singen hörte (“ura” war das eizige albanische Wort, das er verstand), wurde ihm sein möglicher neuer Name ein Stück vertrauter. (Seite 166)

7.5 Përkthimi i mënyrës lidhore të shqipes me dëftoren e gjermanishtes.

Në mjaft raste – rreth 53 – e pakryera e lidhore së shqipes është përkthyer me të pakryerën e dëftores.

Zëvendësimet e mënyrës lidhore me një dëftore, lidhen në rradhë të parë, me rrethanën që lidhja e shqipes ka një përdorim shumë më të gjerë se ajo e gjermanishtes; kështu në mjaft funksione të lidhore së shqipes gjejmë shprehje në dëftoren e gjermanishtes.

Zëvendësimet kanë ndodhur :

a) në lidhje të lidhore me një folje aspekte që tregojnë fillim a vazhdim si p.sh.

- S'kishte frymë njeriu që ta pyeste se nga duhej të ecte për të mbërritur në Seleksionim, ndaj *nisi të ikte* kuturu. (faqe 20)

- Weit und breit war keine Menschenseele zu sehen, bei der er sich nach der Selektion hätte erkundigen können, also marschierte er aufs Geratewohl los.

(Seite 21)

- Sytë e tij *vazhdonin të përpinin* fletën e shkruar të dosjes, dhe një çast Mark-Alemit iu duk se në anët e atyre syve mbërrinte si valëzim i dobësuar pjesa anësore e një tmerrri, qendra e të cilit *duhej të ishte* larg. (faqe 21)

- Sein Blick wanderte weiter über das beschriebene Blatt, allerdings glaubte Mark-Alem in seinen Augenwinkeln ein Flackern zu erkennen, das dem verblaßten Rand eines Schreckens glich, dessen Zentrum weit entfernt war. (Seite 22)

- I tmerruar deshi ta mbyllte përsëri, madje zgjati krahun për ta kapur fletën që *vazhdonte të hapej* ende me një kuisje vajtuese, por në atë çast sytë e tij panë se dhoma ishte e zbrazët. (faqe 9)

- Erschrocken langte er nach der Klinke um die Tür, die traurig quietschend immer weiter aufschwang, wieder zuzuziehen aber dann stellte er fest, daß der Raum völlig leer war. (Seite 9)

- Sytë e fytyrëgjatit *vazhdonin të vështronin* nga dera në një mënyrë të atillë, që të dukej se dikush trokiste atje vazhdimisht. (faqe 12)

- (..) der weiter unverwandt auf die Tür starrte, als werde dort ständig angepocht, etwas ins Ohr. (Seite 12)

- Në atë çast *nisi të ndodhte* diçka që Mark-Alemit po i dukej e tmerrshme, madje më tepër se kaq, ishte një lloj llahtare e gropshme, e ngjashme me atë që shkaktohej prej lëkundjeve të tokës. (faqe 13)

- Plötzlich *geschah* etwas Furchtbares. Mark-Alem hatte den Eindruck die Erde unter ihm reiße auf wie bei einem Erdbeben, es öffne sich ein Loch des Schreckens, und tatsächlich brach etwas ein, obwohl es eigentlich eher nach dem Gegenteil aussah. (Seite 13)

- Atëherë shpejtoi hapat dhe *ishte gati të vraponte*, të thërriste, veç të arrinte atë njeri, që i dukej tani si i vetmi shpëtimtar në atë vendkalim të pashpresë. (faqe 20)

- Er *ging* schneller, *rannte* fast, war bereit zu schreien, nur um sich dem Menschen bemerkbar zu machen, der ihm in diesem gottverlassenen Korridor als die einzige Rettung erschien. (Seite 21)

- Gjithë ata njerëz, që gjer atëherë dukeshin si të bërë njësh me ndenjëset, të vënë si në gjumë nga dosjet që kishin përpara, tani ishin shkëputur befasisht nga magjepsja, qenë ngritur në këmbë, bënin zhurmë, flisnin, lëviznin syzet e tryezave, ndërsa tingulli i ziles *vazhdonte të përshkonte* tejpertej sallat. (faqe 26)

- All die Kollegen, die auf ihren Stühlen festgewachsen und über den Akten eingeschlafen gewesen zu sein schienen, erwachten aus ihrer Erstarrung, erhoben sich geräuschvoll, redeten miteinander, hantierten an Schubladen, während die Glocke weiter durch die Säle *schepperte*. (Seite 27)

- Me ballin të mbështetur në pëllëmbë të dorës, ai *nisi të sillte ndërmend* gjithçka që kishte dëgjuar atë javë nga nëpunësit e vjetër të Seleksionimit, për baticat dhe zbaticat e ëndrrave, për shtimin ose pakësimin e tyre, që kishin lidhje me stinët, me sasinë e reshjeve, thatësirën apo lagështinë e ajrit. (faqe 38)

- Den Kopf auf die Hand gestützt, saß er da und *ließ Revue* passieren, was er in dieser ersten Woche von altgedienten Beamten der Selektion über Ebbe und Flut beim Träumen erfahren hatte, abhängig von der Jahreszeit, vom Umfang der Niederschläge, von den Feuchtigkeit des jeweiligen Klimas. (Seite 39)

- Nëpunësi *kishte nisur të tregonte* diçka tjetër nga udhëtimet, por zilja e kishte ndërprerë tregimin e tij dhe tani Mark-Alemi *po përpiqej t'i plotësonte* me mend ato që tjetri i kishte lënë pa rrëfyer. (faqe 41)

- Der Beamte *setzte* dann zu einer Reiseanekdote *an*, doch das Schellen kam dazwischen, und Mark-Alem war gezwungen, sich den unerzählt gebliebenen Rest der Geschichte selbst zusammenzureimen. (Seite 42)

- Me bisht të syrit *nisi të vështronte* përsëri herë djathtas e herë majtas.

(faqe 42)

- Wieder schaute er verstohlen nach rechts und links. (Seite 43)

- Ungji i madh vazhdoi të tregonte diçka, që Mark-Alemi, me sa dukej e kishte ndërprerë me hyrjen e tij. (faqe 51)
- Der ältere Oheim fuhr mit dem Bericht fort, in dem ihn Mark-Alem offensichtlich unterbrochen hatte. (Seite 52)

- Pallati i Ëndrrave? Po si ? Për ç'arsye? Pastaj dalngadalë, sa më shumë që e mendonin punën, aq më tepër ajo nisi t'u dukej e natyrshme. (faqe 55)
- Der Palast der Träume ? Ausgerechnet! Warum gerade das? Aber je länger sie über die Idee nachdachten, desto vernünftiger kam sie ihnen vor. (Seite 57)

- Në tryezën e darkës gruaja e vëllait të madh nisi të tregonte diçka për zakonet e vendeve të provincës që i drejtonte i shoqi, kur Kurti, pa shumë kujdes, i preu fjalën: (...) (faqe 59)
- Beim Essen ließ sich die Frau des ältesten Bruders pausenlos über die Sitten und Gebräuche in der Provinz aus, welcher ihr Gatte vorstand, bis Kurt sie schliesslich ziemlich ungalant unterbrach.: (.....) (Seite 61)

- Po sytë e zyrtarit vazhdonin të vështronin derën në lartësinë e rezes dhe, megjithëse e dinte tashmë atë zakon të tij, një çast besoi se ai priste dikë tjetër përpara se t'i njoftonte atë gjë për të cilën e kishte thirrur. (faqe 70)
- Der Blick des Beamten blieb ständig auf die Tür gerichtet, und zwar in Klinkenhöhe. Obwohl Mark-Alem diese Eigenart bereits kannte, hielt er es einen Moment lang für möglich, daß der andere noch auf jemand wartete, bevor er ihm mitteilte, weshalb er gerufen worden war. (Seite 73)

- Si i shastisur, Mark-Alemi vazhdonte të vështronte qytetin. (faqe 112)
- Fast erstaunt schaute Mark-Alem auf die Stadt. (Seite 118)

- Sytë e Mark-Alemit vazhdonin të vështronin ftohtë përreth. (faqe 112)
- Mit kaltem Blick schaute er sich um. (Seite 118)

- Fuqinë e tmerrshme të mungesës së faktit, përsëriti me vete krejt i mpirë, ndërsa Veziri vazhdonte t'i shpjegonte se si nga Tabir Saraji s'kishte dalë dhe s'mund të dilte kurrë asnjë urdhër... (faqe 119)
- Der Wesir redete weiter. Zwar hatte der Tabir Saray noch nie einen Befehl erlassen, dies ist ihm strengstens untersagt. Aber er hat es auch gar nicht nötig. (Seite 126)

- Shpejtoi hapat edhe më, pastaj *nisi të rendte*. (faqe 142)
- Mittlerweile *rannte* er fast. Das Echo vervielfachte den Klang seiner Schritte, was seine Panik noch steigerte. (Seite 150)

- Fqinji *vazhdonte të fliste*, por ai s'e dëgjonte më. (faqe 145)
- Sein Nachbar *plapperte unverdrossen weiter*, doch er hörte nicht mehr zu. (Seite 153)

- Rapsodi tjetër *nisi të këndonte* baladën e urës dhe, midis heshtjes së thellë, Mark-Alemit iu duk se po dëgjonte trokitjen e sqeparëve, që nën një diell të ftohtë, ndërtonin urën e spërkatur me gjakun e flijimit, e cila bashkë me emrin do t'u kalonte Qyprillinjve mallkimin e saj. (faqe 158)
 - Totenstille herrschte, als der zweite Rhapsode die Ballade von der Brücke *anstimmt*. Mark-Alem glaubte zu hören, wie die Bauarbeiter unter einem kalten Himmel mit Schlegeln den mit dem Blut des Opfers besprengten Stein bearbeiteten. (Seite 166)

- Rapsodi *vazhdonte të këndonte* me po atë zë të thekshëm. (faqe 159)
- Der Rhapsode *sang* mit gellender Stimme. (Seite 167)

- Kurti, për çudi, nuk kundërshtoi, vetëm se *vazhdoi t'i shikonte* prangat me njëfarë habie. (faqe 162)
 - Seltsamerweise wehrte sich Kurt nicht, sondern *schaute* nur verblüfft auf die Handschellen hinunter. (Seite 169)

- Piu një kafe dhe me hapa të ngadalshëm *nisi të ngjite* shkallët. Përbri tij njerëzit *vazhdonin të flitnin* për gjithfarë gjërash. (faqe 171)
 - Er trank seinen Kaffee aus und *ging* langsam die Treppe *hinauf*. (Seite 180)

- Ai *vazhdoi të fliste* edhe për njëfarë kohe, pastaj e folura e tij sa vente bëhej më e ulët, gjersa përfundoi në një pëshpërimë me vetveten. (faqe 175-176)
 - Er *plapperte* unentwegt *weiter*, allerdings mit immer leiserer Stimme, so dass schliesslich ein Selbstgespräch im Flüsterton daraus wurde. (Seite 185)

- b) për lakonizëm të motivuar p.sh.
 - Përpara se *të ndjente* ngrohtësinë, Mark-Alemi nuhati erën e zjarrit. (faqe 12)

- Mark-Alem roch das Feuer, noch ehe er die Wärme spürte, die von ihm ausging. (Seite 12)

- Mark-Alemi *priste* që ai t'i thoshte: „Kam dijeni për ty, do të pranoresh në punë“, ose në mos kaq, së paku diçka shpresëdhënëse, një premtim për javët e ardhshme, apo stinët e ardhshme. (faqe 14)

- Mark-Alem rechnet fest damit, daß er „ Ja, ich weiß Bescheid, natürlich wirst du eingestellt“ sagte oder ihm doch wenigstens Hoffnung auf eine positive Entscheidung in den kommenden Wochen oder Monaten machte. (Seite 14)

- Ai pushoi disa çaste, duke vështruar Mark-Alemin në një mënyrë të tillë, sikur të donte të merrte vesh se gjer në ç'shkallë ishte në gjendje i porsaardhuri të kuptonte fjalët e tij. (faqe 16)

- Er legte eine kurze Pause ein, wobei er Mark-Alem prüfend anschaute, als traue er dem Neuling nicht ohne weiteres zu, daß er ihn auch verstand. (Seite 17)

- Ndaj porosia e padishahut sovran është e tillë që asnjë ëndërr, e parë qoftë dhe në kufijtë më të largët të shtetit, qoftë dhe në ditën më të kurrfartë, qoftë edhe nga robi më i humbur i allahut, të mos mbetet jashtë shoshitjes së Tabir Sarajit. (faqe 18)

- Deshalb ist es der Befehl unseres allmächtigen Padischah, daß dem Tabir Saray kein einziger Traum entschlüpfe, der an irgendeinem Tag von irgend jemand geträumt worden ist, und sei es auch an den entferntesten Grenzen des Staates der allergeringste unter Allahs Dienern gewesen. (Seite 19)

- Mark-Alemi *priste* që shoqëruesi i tij të përkulej prapë te veshi i shefit dhe t'i pëshpëriste ashtu si pak më parë, por tjetri s' kishte ndër mend ta bënte një gjë të tillë. (faqe 21)

- Eigentlich hätte Mark-Alem erwartet, daß sich sein Begleiter ein weiteres Mal zum Chef hinabbeugte und ihm etwas ins Ohr flüsterte, doch er dachte gar nicht daran. (Seite 22)

- Fare i qetë, ai *priste* që shefi të shkëputej nga dosja. (faqe 21)

- Er stand bloß da und wartete, bis der Abteilungsvorsteher sich endlich um ihn kümmerte. (Seite 22)

- Ai e vështroi një grimë Mark-Alemin përpara se të kthente shpinën dhe të largohej. (faqe 25)

- Er schaute Mark-Alem noch einmal prüfend an, dann drehte er sich um und ging weg. (Seite 26)

- E uli kokën përsëri dhe nisi të lexonte tekstin : „ Tri dhelpra të bardha në minaren e xhamisë të nënprefekturës“ . (faqe 26)
- Er blickte wieder auf das Blatt und las weiter : „ Drei weisse Füchse auf dem Minarett der Moschee der Unterpräfektur“ (Seite 27)
- - Kafe, - tha me zë të ulët, duke lëvizur buzët në mënyrë të tillë, që tjetri të kuptonte fjalën. (faqe 29)
- „ Kaffee“, sagte er ganz leise, freilich mit so deutlichen Lippenbewegungen, daß der andere ihn verstand. (Seite 30)
- Ja, kjo ishte vërtet një ëndërr që ia vlentë barra qiranë të merreshe me të. (faqe 47)
- Ja, das war wirklich ein anständiger Traum, mit dem man sich gerne auseinandersetzte. (Seite 48)
- Sytë e tij picërruan, sikur t'i vriste ndriçimi i dëborës. (faqe 65)
- Er kniff die Augen zusammen, als blendete ihn Schnee. (Seite 67)
- Ky ishte mendimi i fundit i Mark-Alemit përpara se gjumi ta mposhte krejt. (faqe 68)
- Das war Mark-Alems letzter Gedanke, bevor ihn der Schlaf übermannte. (Seite 71)
- U përpoq të rikujtonte ëndrrat e ditëve të fundit, për të cilat kishte pasur lëkundje para se t'i përzgjidhte, po nuk i vinte ndërmend asnjëra. (faqe 69)
- Er überlegte, welche Träume er in letzter Zeit erst nach einigem Zögern aussortiert hatte, aber er fiel ihm keiner ein. (Seite 72)
- Në këmbë, përpara tij, krejt i mpijë nga ankthi, priste që t'i fliste tjetri. (faqe 70)
- Bebend wartete er darauf, daß man ihn eines Wortes würdigte. (Seite 73)
- S'dinte ç'të bënte, të thoshte urdhëro, këtu jam, apo një shprehje tjetër mirësjellje, apo të priste në këmbë mandatën. (faqe 70)
- Er wußte nicht, wie er sich verhalten sollte: einfach antworten, ja, bitte sehr, hier bin ich, was gibt es denn ?, oder eine höfliche Bemerkung machen, oder in Erwartung der Schreckensbotschaft einfach weiter dastehen? (Seite 73)
- Disa herë do të të duhet të rrish me orar të zgjatur dhe, veç kësaj, dhe kjo është kryesorja, përgjegjësia atje është më e madhe. (faqe 71)

▪ Ausserdem wirst du hin und wieder Überstunden machen müssen, und, was eben das Wichtigste ist: Die Verantwortung dort ist viel größer. (Seite 74)

▪ Ai po bëhej gati t'i thoshte se ndoshta nuk ishte i aftë për atë punë aq të vështirë, siç ishte zbërthimi i ëndrrave, kur tjetri, sikur t'ia kishte pikasur mendimin, i doli përpara. (faqe 71-72)

▪ Er setzte zum Sprechen an, wollte erklären, daß er sich einer so schwierigen Arbeit wie der Deutung von Träumen noch nicht gewachsen fühle, doch der andere, der seine Gedanken lesen zu können schien, kam ihm zuvor. (Seite 75)

▪ Jo, më mirë ta dëbonin nga puna një orë e më parë, sesa të përzihej me këtë çarturi. (faqe 77)

▪ Am besten, sie warfen ihn gleich hinaus, dann musste er sich künftig wenigstens nicht mehr mit solchem Unsinn herumschlagen. (Seite 80)

▪ Në vend të saj nisi të ndihej prapë shtrëngimi i ankthit, i ngadalshëm, i barasshpeshtuar, ndërsa ai po kthehej prapë në nëpunësin e kurrfarët, të humbur midis mekanizmit gjigand. (faqe 87)

▪ Etwa im gleichen Tempo kehrte dafür die übliche Beklommenheit wieder, und er verwandelte sich zurück in ein x-beliebiges Rädchen dieser gewaltigen Maschinerie. (Seite 91)

▪ Bufetierët e paktë me fytyra të vrara, një pjesë e tryezave të hequra mënjane për të bërë pastrim, të gjitha këto ta bënin shpirtin vrer. (faqe 93)

▪ Hinter der Theke waren mit erschöpften Gesichtern noch ein paar Aufwärter zugange, ein Teil der Tische war weggerückt worden, um Platz für die Putzfrauen zu schaffen, es sah alles ziemlich deprimierend aus. (Seite 98)

▪ Mark-Alemi e la veten të shtyhej më tej midis njerëzve me zhgunë të lëkurtë, që vërtiteshin shkujdesshëm përreth, mbllaçiteshin, qeshnin dhe shanin me zë të lartë. (faqe 103)

▪ Mark-Alem hängte sich an eine Gruppe von Männern in Ledermänteln, die sich im Gehen lautstark unterhielten, lachten und schimpften. (Seite 108)

▪ Duhej të ishte vonë. (faqe 109)

▪ Sicher war es schon spät. (Seite 115)

▪ Përjashta mori njëherë frymë thellë përpara se të vendoste se në ç' drejtim duhej të nisej. (faqe 126)

- Draussen holte er erst einmal tief Luft. Dann überlegte er, welche Richtung er einschlagen sollte. (Seite 133)

- Po sikur të kalonte dikush dhe, kur ta shikonte që rrinte ashtu në këmbë si hu, t'i thoshte: po ti, ç'bën këtu? (faqe 127)

- Und wenn nun jemand vorbeikam? Der würde sich bestimmt fragen, warum er hier einfach so herumstand. (Seite 134)

- Zilja e mbarimit të orarit e bëri Mark-Alemin të dridhej. (faqe 147)

- Es schellte zum Dienstschluss, und Mark-Alem zuckte zusammen. (Seite 155)

- Për fat që kalimtarët në trotuare ishin të rrallë, kështu që mund të ecte më shpejt se zakonisht. (faqe 148)

- An diesem Tag waren glücklicherweise nur wenige Passanten unterwegs, so dass er rascher als sonst vorankam. (Seite 156)

c) në lidhje të lidhore me një folje që tregon përfundimin e një veprimi p.sh.

- Nga të gjitha institucionet e mëdha shtetërore duke përfshirë këtu edhe pallatin e Sheh-ul-Islamit, edhe zyrat e Vezirit të Madh, Pallati i Ëndrrave ishte i vetmi që zgjonte kureshtinë e njerëzve gjer në atë shkallë, saqë qindra kalimtarë të ndalonin e të prisnin daljen e nëpunësve. (faqe 48)

- Von allen staatlichen Einrichtungen, den Palast des Scheich-ul-Islam und den Amtssitz des Großwesirs eingeschlossen, gab nur der Palast der Träume der Neugier soviel Nahrung, daß stets Hunderte von Passanten stehenblieben, wenn die Bediensteten herausgeströmt kamen. (Seite 49-50)

- U ul në një kënd, duke pritur çastin që vëmendja të ikte më në fund prej tij. (faqe 50)

- Er nahm in einer Ecke Platz und wartete darauf, daß die Aufmerksamkeit wieder von ihm abließ, was dann auch schnell der Fall war. (Seite 52)

- Ta linte ta shikonte edhe njëherë të nesërmen? (faqe 93)

- Vielleicht war es besser, wenn er sich den Traum morgen noch einmal vornahm. (Seite 97)

7.6 Përkthim i mënyrës lidhore së shqipes me të tashmen dhe të pakryerën e mënyrës dëftore të gjermanishtes.

Këtu janë përkthyer rreth 13 fjali të lidhore në shqip me kohën e tashme të mënyrës dëftore të gjermanishtes. Koha e tashme në gjuhën gjermane tregon momentin e kryerjes së veprimit, prandaj dhe ajo zëvendëson shumë kohë të tjera të shqipes.

Përkthimi i mënyrës lidhore të tashme me të tashmen e mënyrës dëftore:

- Të gjitha ato që të thashë, *mund t' i harrosh*, por një gjë s' duhet të *harrosh* kurrë, biri im, porosinë për mbajtjen e së fshehtës. (faqe 19)
- Du *magst* alles *vergessen*, was ich dir gesagt habe, mein Sohn, aber eines niemals, und das ist die Pflicht zur Verschwiegenheit. (Seite 20)
- - Ju lutem, a mund të më thoni, si *mund të shkoj* në Seleksionim? – pyeti me zë të ndrojtur Mark-Alemi, kur grupi kaloi anash tij. (faqe 20)
- „ Ach bitte, wie *komme* ich zur Selektion ?“ fragte Mark-Alem mit bebender Stimme, als ihn die Männer überholten. (Seite 21)
- Me një fjalë, kjo që bëjmë ne s' është aspak punë e trashë grahësish, siç *mund t' i duket* ndokujt. (faqe 24)
- Mit einem Wort, wir sind durchhaus nicht nur die Leute fürs Grobe, wie manche *behaupten*. (Seite 25)
- Pasi t' a *bësh* këtë, pra, pasi të *fitosh* një pamje të përgjithshme se ç' është Seleksionimi, do të kthehesh prapë këtu, në Sallën e Qiqrave, dhe do të shikosh se puna do të vejë më mbarë. (faqe 24)
- Auf dieser Weise *bekommst* du eine Vorstellung davon, was Selektion heißt, und die Arbeit im Erbsensaal geht dir leichter von der Hand. (Seite 26)
- - O, jo në atë kuptim që *mund ta marrësh* ti, - tha Kurti, duke vështruar me bisht të syrit nga i nipi. (faqe 57)
- “ Nicht das, was du wahrscheinlich *denkst*”, erwiderte Kurt und warf seinem Neffen dabei einen flüchtigen Blick zu. (Seite 59)
- Kush *mund t' i dijë* sot punët e vërteta të Orakullit të Delfit? (faqe 59)
- Wer *weiß* heute schon, wie das wirklich war mit dem Orakel von Delphi, schließlich hat es uns keine Aufzeichnungen hinterlassen. (Seite 60)

▪ Pusho, Mark-Alem, i kishte thënë nëna, eposi është diçka që nuk dhurohet, më kupton s'është si unazat ose stolitë, është një gjë e tillë që edhe po të duash ta japësh, nuk e jep dot. (faqe 61)

▪ Halt den Mund, Mark-Alem, hatte seine Mutter geantwortet, ein Epos verschenkt man nicht, das ist doch keine Brosche, verstehst du. (Seite 63)

▪ Madje, është e dëmshme të mësosh më tepër, sepse *ka rrezik të kthehesh* në një zberthyes mekanik. (faqe 72)

▪ Eine längere Einlernzeit wäre nur schädlich, denn dadurch steigt die Gefahr, das jemand nur noch nach der Schablone auslegt. (Seite 75)

▪ - Në ato dhomë mbyllen vetëm ëndërrparësit që, siç *mund ta dini*, Tabir Saraji e quan të nevojshme t'i thërrisë për të dhënë shpjegime plotësuese rreth ëndrrës që kanë dërguar këtu. (faqe 84)

▪ „ Also in diesen Kammern werden nur Traumseher festgehalten. Sie wissen ja wahrscheinlich, daß der Tabir Saray sie holen läßt, wenn er ergänzende Informationen von ihnen braucht.“ (Seite 88)

▪ -Hm. E çuditshme, - ia bëri Mark-Alemi. – Pra s'qenka e lehtë të dërgosh ëndrra në Tabir Saraj. (faqe 86)

▪ „Komisch!“ meinte Mark-Alem. „ Man sollte es sich also gut überlegen, bevor man einen Traum an den Tabir Saray schickt. „ (Seite 90)

▪ - A mund të dihet kurrë “pse” – ja e gjërave këtu? (faqe 146)

▪ - Hier weiss man doch nie, warum die Dinge so sind und nicht anders. (Seite 154)

7.7 Përkthimi i mënyrës lidhore të pakryer me të tashmen e mënyrës dëftore

▪ Hyri në një mesorë të ftohtë, sipërfundi jashtëzakonisht i lartë i së cilës e bënte të dukej si një fund grope. (faqe 7)

▪ Er trat ein und fand sich in einer kalten Eingangshalle wieder, die so hoch war, daß man, wenn man nach oben blickte, in ein tiefes Loch zu schauen glaubte. (Seite 8)

▪ Pa kthyer kryet, eci andej, vetëm tronditja dhe ajo drithëtirë e ftohtë që ndiente në të gjithë trupin *nuk e linin ta ndiente* veten të fyer. (faqe 8)

- Ohne sich umzuschauen, wechselte er die Richtung. Nur die Aufregung, das kalte Zittern, das immer wieder seinen Körper überlief, bewahrte ihn davor, sich gekränkt zu fühlen. (Seite 8)

- Nuk e kishte menduar se *mund të ndodhte* kështu, kaq thjesht. (faqe 10)
- Nein, korrigierte er sich sofort, so leicht ist es nun auch wieder nicht gewesen. (Seite 11)

- Mark-Alemi *ndjeu dëshirën t'i kërkonte* në njëfarë mënyre ndjesë që e kishte nxjerrë nga dhoma, që me siguri ishte e ngrohtë, por shikimi i shkurtanit ishte i tillë, sa që Mark-Alemit nuk iu hap goja. (faqe 11)

- Er war nahe daran, sich dafür zu entschuldigen, daß er den Beamten aus seiner bestimmt behaglich warmen Amtsstube gelockt hatte, aber der Blick des Kleinwüchsigen ließ es ihm dann doch geraten erscheinen, den Mund zu halten. (Seite 11)

- Tjetri zgjati dorën e deshi ta merrte, por në çast e tërhoqi atë, sikur fleta të ishte e ndezur. (faqe 11)

- Dieser griff erst danach, zog die Hand dann aber hastig wieder zurück, als fürchtete er, sich an dem Blatt die Finger zu verbrennen. (Seite 11)

- Për çudi, nëpunësi i lartë e mori fletën dhe, duke i shkëputur sytë nga dera (Mark-Alemi e kishte humbur shpresën për diçka të tillë), *nisi ta lexonte*. (faqe 13)

- Zu seinem Erstaunen nahm der Hochrangige das Schreiben auch wirklich entgegen, wandte seinen Blick von der Tür ab (worauf Mark-Alem schon nicht mehr zu hoffen gewagt hatte) und begann zu lesen. (Seite 13)

- Në atë çast *nisi të ndodhte* diçka që Mark-Alemit po i dukej e tmerrshme, madje më tepër se kaq ishte një lloj llahtare e gropshme, e ngjashme me atë që shkaktohej prej lëkundjeve të tokës. (faqe 13)

- Plötzlich geschah etwas Furchtbares. Mark-Alem hatte den Eindruck die Erde unter ihm reiße auf wie bei einem Erdbeben, es öffnete sich ein Loch des Schreckens, und tatsächlich brach etwas ein, obwohl es eigentlich eher nach dem Gegenteil aussah. (Seite 13)

- Ai nuk e kuptonte se ç' *duhej të bënte: të rrinte* ende aty, *të ikte* në çast, *të zemërohej*, apo *të kërkonte ndjesë*. (faqe 15)

- Was sollte er tun? Einfach weiter so dastehen, auf der Stelle die Flucht ergreifen, sich entrüsten oder womöglich gar um Entschuldigung bitten? (Seite 15)

▪ Ai pushoi disa çaste, duke vështruar Mark-Alemin në një mënyrë të tillë, sikur të donte të merrte vesh se gjer në ç'shikallë ishte në gjendje i porsaardhuri të kuptonte fjalët e tij. (faqe 16)

▪ Er legte eine kurze Pause ein, wobei er Mark-Alem prüfend anschaute, als traue er dem Neuling nicht ohne weiteres zu, daß er ihn auch verstand. (Seite 17)

▪ - Ti *mund ta nisje* punën në vend më të parëndësishëm, ashtu siç nisin zakonisht fillestarët, por ti do të fillosh punën drejt e në Seleksionim, sepse pëlqehesh prej nesh. (faqe 19)

▪ „ Neulinge werden gewöhnlich mit weniger wichtigen Aufgaben befaßt, du jedoch fängst gleich in der Selektion an, denn du genießt unser Wohlwollen.“ (Seite 20)

▪ Fjalët që në fillim i gjente me sa duket me vështirësi, tani i vinin më tepër se ç'i duheshin për mendimet e tij, ndaj ai sa vente shpejtonte të folurit, si të donte t'i vinte në punë që të gjitha. (faqe 23-24)

▪ Er rang nun nicht mehr um jede einzelne Formulierung, vielmehr standen ihm jetzt offenbar sogar mehr Worte zur Verfügung, als für seine Gedanken eigentlich nötig waren, so daß er immer schneller redete, um ja keines ungenutzt zu lassen.(Seite 25)

▪ E ndjente se të tjerët e kalonin, zgjatnin duart sipër kokës së tij për të marrë kafënë apo për të dhënë paratë, por ai s'*kishte ndër mend të zemërohej* aspak. (faqe 28)

▪ Er merkte wie andere sich an ihm vorbeidrängten oder über seinen Kopf hinweg nach Kaffeetassen langten oder Geld hinreichten, doch er war zu der Entscheidung gekommen, sich darüber nicht zu ärgern. (Seite 29)

▪ Kafe, - tha me zë të ulët, duke lëvizur buzët në mënyrë të tillë, që tjetri të kuptonte fjalën. (faqe 29)

▪ „ Kaffee“, sagte er ganz leise, freilich mit so deutlichen Lippenbewegungen, daß der andere ihn verstand. (Seite 30)

▪ Nëpunësi *kishte nisur të tregonte* diçka tjetër nga udhëtimet, por zilja e kishte ndërprerë tregimin e tij dhe tani Mark-Alemi *po përpiqej t'i plotësonte* me mend ato që tjetri i kishte lënë pa rrëfyer. (faqe 41)

▪ Der Beamte setzte dann zu einer Reiseanekdote an, doch das Schellen kam dazwischen, und Mark-Alem war gezwungen, sich den unerzählt gebliebenen Rest der Geschichte selbst zusammenzureimen. (Seite 42)

- Padashur ngaqë s' dinte ç' të bënte me atë fletë që i mbeti në dorë, nisi të rilexonte textin e shkruar në të. (...) (faqe 46)
- Automatisch begann er von vorne zu lesen, weil er mit dem Blatt in seiner Hand nichts anzufangen wußte. (...) (Seite 47)

7.8 Përkthimi i mënyrës lidhore i shqipes me pësore në gjermanisht (Passiv)

Mënyra lidhore e shqipes është përkthyer me 8 fjali në pësore në gjermanisht.

Kjo ndodh :

- për saktësim
- sepse nënkuptohet kuptimi pasiv

- Ato janë rreth njëmijë e nëntëqind në gjithë perandorinë dhe secila prej tyre ka degët e veta, dhe të gjitha këto, përpara se të nisin ëndrrat për në qendër, u bëjnë një qërim paraprak. (faqe 23)

- Es gibt in ganzen Reich eintausendneunhundert davon, und jede hat wieder eigene Außenstellen, und ehe die Träume an die Zentrale weitergeleitet werden, trifft man dort eine Vorauswahl. (Seite 24)

- Ata e dinin se përderisa gjatë katërqind e ca viteve, familjes së madhe kryeministeriale krahas lavdisë nuk i ndahej fatkeqësia, kjo nuk mund të ndryshonte më gjer në fikje të tyre. (faqe 53)

- Dann wusste man nämlich, daß mit dem Namen dieses Geschlechts, aus dem so bedeutende Premierminister hervorgegangen waren, sich keineswegs nur Ruhm, sondern häufig auch Leid verband, und daran wurde sich wohl nichts ändern, bis es einmal ausgestorben war. (Seite 55)

- Një ditë, pa rënë ende zilja e pushimit të mëngjesit, e lajmëruan të paraqitej në zyrat e Drejtorisë së Përgjithshme. (faqe 69)

- Eines Tages, es hatte noch nicht zur Frühstückspause geläutet, gab man ihm Bescheid, daß er in der Generaldirektion erwartet wurde. (Seite 72)

- Edhe kjo i duhej, të shkonte drejt e në burg si një keqbërës. (faqe 80)

- Das fehlte noch, daß er als Verbrecher ins Gefängnis geworfen wurde. (Seite 83)

- - Këto dosje s' mund të hapen veçse me urdhër të sovranit, - tha arkivisti me zë të ulët. (faqe 138)

- - Diese Dossiers dürfen nur auf Befehl unseres Gebieters geöffnet werden, - sagte der Archivar leise. (Seite 145)

- - Ka ndodhur ndonjëherë që Tabiri të jetë mbyllur? – pyeti me zë të dridhur Mark-Alemi. (faqe 144)

- - Ist der Tabir denn schon einmal geschlossen worden? – erkundigte sich Mark-Alem mit zitternder Stimme. (Seite 152)

7.9 Përkthimi i lidhës së gjuhës shqipe me emrin përgjegjës në gjermanishte

Në këtë grup kemi rreth 22 fjali të përkthyer të lidhës në gjuhën shqipe me emër në gjuhën gjermane.

- Jo vetëm që nuk kishte ndonjë orar të saktë për t'u paraqitur, por nuk dinte të ishte e detyrueshme të paraqitej në përgjithësi gjatë mëngjesit. (faqe 6)

- Im Grunde, das wurde ihm plötzlich klar, hatte er nicht die geringste Ahnung von den Gepflogenheiten und Dienstzeiten im Tabir Saray. (Seite 6)

- Sido që të ndodhte, tani ishte brenda në ndërtesën ku rrallëkujt i kishte qëlluar të hynte. (faqe 10)

- Was immer ihn noch erwarten mochte, er befand sich auf jeden Fall schon einmal in einem Gebäude, zu dem nur wenige Auserwählte Zutritt hatten. (Seite 10)

- Dy-tri herë ktheu kryet nga dera prej nga vinin zërat, por e ndiente se, edhe sikur të kalonin orë dhe ditë të tëra në pritje, ai nuk do të ngrihej për ta shtyrë atë derë. Ai do të priste atje, i ulur në stolin e gjatë, duke bekuar fatin që kishte mundur të arrinte gjer në atë paradhomë. (faqe 10)

- Immer wieder schaute er zu der Tür hinüber, hinter der die Stimmen zu hören waren, aber es war ihm klar, daß er auf keinen Fall hin gehen und sie öffnen durfte, auch wenn dies womöglich bedeutete, daß er stunden- oder gar tagenlang auf dieser langen Bank saß und dem gütigen Schicksal die Ehre erwies, dem er das unerwartet leichte Vordringen in dieses Wartezimmer verdankte. (Seite 10-11)

- (...) Donte dhe një orë që të mbaronte orari zyrtar. (faqe 37)

- Es war Dienstagnachmittag, eine Stunde vor Dienstschluß. (Seite 38)

- Të gjitha këto ia kishte treguar Mark-Alemit një ditë më parë një mbikqyrës i Tabirit, me të cilin *kishin qëlluar të pinin* bashkë kafënë e mëngjesit. (faqe 40)

- All dies hatte Mark-Alem gestern während der Kaffeepause von einem der Inspektoren des Tabirs erfahren. (Seite 42)

- Kishte qëndruar me orë të tëra në çdo sallë, përkrah ndonjë nëpunësi të vjetër, për të fituar edhe ai përvojë, dhe kur e kishte ndjekur më në fund tërë qerthullin e punës, qe kthyer dy ditë më parë te tryeza e tij, atje ku i *kishin thënë të punonte* ditën e parë të hyrjes në punë. (faqe 42)

- Stundenlang hatte er neben erfahrenen Beamten gesessen, um sich bei ihnen etwas abzuschauen, und erst vor zwei Tagen, als diese Prozedur endlich durchlaufen war, hatte er wieder an den ihm ursprünglich zugewiesenen Arbeitsplatz zurückkehren dürfen. (Seite 43)

- Shefi i kishte thënë se, sa herë që dyshonte, duhej ta linte ëndrrën për qeruesin e dytë, duke i vënë sipër një pikëpyetje, mirëpo ai e kishte bërë këtë për një numër kaq të madh ëndrrash, sa që druhej se mos po e tepronte. (faqe 44)

- Zwar lautete die Anweisung des Vorstehers, im Zweifelsfall den betreffenden Traum mit einem Fragezeichen zu versehen und an den nächsten Verleser weiterzureichen, aber diese Möglichkeit schien ihm inzwischen ausgeschöpft. (Seite 45)

- Nuk iu desh më tepër se një grimë kohe që vrullin e zemërimit ta zinin prapë dyshimet. (faqe 45)

- Gleich darauf hatte eine neue Woge von Zweifel den Zorn hinweggespült. (Seite 46)

- - Natyrisht, - tha Kurti, vetëm pesë kryeministrat e familjes sonë mjaftojnë ta vërtetojnë këtë gjë. (faqe 64)

- „Sicher“, sagte Kurt. Fünf Premierminister aus unserer Familie genügen als Beweis. „(Seite 65)

- Të ndash pushtetin nuk do të thotë të ndash gradat dhe sixhadetë. (faqe 63)

- Beteiligung an der Macht heisst ja nicht nur, jemandem Ämter oder einen Platz auf dem Gebetsteppich zu überlassen. (Seite 65)

- Madje, është e dëmshme të mësosh më tepër, sepse ka rrezik të kthehesh në një zbrërthyes mekanik. (faqe 72)

- Eine längere Einlernzeit wäre nur schädlich, denn dadurch steigt die Gefahr, das jemand nur noch nach der Schablone auslegt. (Seite 75)

- Këndej është ndaluar të kalosh. (faqe 74)

- „Hier ist der Durchgang verboten!“ (Seite 77)

- Kishte lexuar gjashtëdhjetë ëndrra dhe kishte hequr mënjanë rreth njëzet, që i ishin dukur në fillim se *mund t'i zbërthente* njëfarësoj. (faqe 75)

- Etwa sechzig Träume hatte er bereits gelesen und rund zwanzig davon beiseite gelegt, weil ihm die Auslegung auf den ersten Blick relativ leicht erschien. (Seite 78-79)

- Kuptimi i ëndrrës befasi duk i qartë: një grup zyrtarësh, pasi kanë kryer punë të dëmshme kundër shtetit, arrijnë të kapërcejnë vështirësitë dhe të ecin nëpër fushën me dëborë që rrëfen rrëzim qeverie. (faqe 78)

- Plötzlich war ihm der Sinn sonnenklar: Es handelte sich um eine Gruppe von Funktionären, die sich gegen den Staat erhoben. Der Graben stand für die Hindernisse, von denen sie sich nicht abhalten liessen, und das Davongehen über den Schnee bedeutete den Sturz der Regierung. (Seite 82)

- Të këshillohej me mbikqyrësin? (faqe 93)

- Oder sollte er den Aufseher um Rat fragen ? (Seite 97)

- Ndërsa *përpiqeshim të gjenim* një rrugëzgjdhje, përgjegjësit të degës, që i kishte hyrë frika në palcë, ngaqë i dukej se në këtë punë ai *mund ta pësonte* i pari për shkak se *kishte lejuar të nisej* për në Tabir një ëndërr aq djallëzore, i ra ndërmend të nxirrte ëndrrat nga dosja një nga një për të gjetur se cila ishte e keqja në mënyrë që të mos e pësonin të tjerat për shkak të saj. (faqe 107)

- Wir suchen weiter nach einem Ausweg, und schließlich kommt der Vorsteher von der Außenstelle des Tabir, dem die Angst in die Knochen gefahren ist, weil er einen dermaßen teuflischen Traum an den Tabir schicken wollte, auf eine Idee: Wir sollen doch einen Traum nach dem anderen aus dem Dossier nehmen, damit wir den schlechten herausfinden und die anderen deswegen keinen Schaden haben.(Seite 112)

- Kishte përshtypjen se po të përpiquej edhe pak, *mund të kujtonte* nja dy ëndrra të lehta që kishte parë aty ndaj të gdhirë. (faqe 110)

- Zwei Träume aus der Zeit des anbrechenden Tages waren ihm noch vage in Erinnerung, und es hätte wohl nur geringer Mühe bedurft, sie sich ganz zu vergegenwärtigen. (Seite 115)

- - Po nejtë, shkojmë më tej. Kaosi: toka e qielli, të përzier bashkë, - *vazhdoi të tregonte ai.* (faqe 133)

- - Nun ja, machen wir hier weiter. Das Chaos, Himmel und Erde gehen durcheinander, - fuhr er mit seinen Erklärungen fort. (Seite 140)

- Kishte një javë që e kishin sjellë të punonte përbri tij dhe Mark-Alemi ishte tashmë i bindur se xanxa kryesore e jetës së tjetrit ishin kureshtitë, sidomos ato politike, të thëna vesh më vesh, të ndaluara dhe të rrezikshme, madje rrezikshmëria ishte salca, që i bënte më të shijshme. (faqe 143)

- Vor einer Woche war ihm der Arbeitsplatz neben Mark-Alem zugewiesen worden, und dieser hatte inzwischen genug Gelegenheiten gehabt, die Schwächen seines neuen Kollegen kennenzulernen. (Seite 151)

7.10 Përkthimi i mënyrës lidhore i shqipes me të kryerën e plotë në gjermanisht (Plusquamperfekt)

Mënyra lidhore e shqipes është përkthyer me 6 fjali në të kryerën e plotë në gjermanisht.

- Por mbikqyrësi, sikur ta kishte kuptuar zhgënjimin e tij, *ishte shpejtuar t'i sqaronte* se nuk ishte kudo kështu, se seksionet e Tabir Sarjit *qëllonin të ishin* ndërtesa solide, në qytete madhështore të Azisë e të Evropës, dhe ata që çonin ëndrra atje nuk ishin skamnorë humbamanë të provincës, por njerëz të lartë, të ndërlikuar, me grada, shkolla, akademira, me mendje të thellë e lakmi të mëdha. (faqe 41)

- Dem Inspektor war seine Enttäuschung aufgefallen, und rasch hatte er beteuert, nicht überall gehe es so zu, normalerweise seien die Außenstellen des Tabir Saray in durchhaus soliden Gebäuden bedeutender asiatischer und europäischer Städte untergebracht, und die meisten Traumlieferanten seien auch keine hinterwäldlerischen Habenichtse vom flachen Land, sondern erlauchte, kompetente, an Hochschulen ausgebildete Menschen, Träger akademischer Titel, überaus tiefsinnig und schaffenskräftig. (Seite 42)

- Në këtë rast faji i tyre quhej edhe më i rëndë, sepse gabimi i shkoqitësit, që nuk *arriti ta shpjegonte* drejt kumtin, ishte më i falshëm në krahasim me gabimin e përzgjedhësit që nuk gjeti në ëndërr asnjë kumt. (faqe 45)

- In letzterem Falle wurde der Fehler als besonders gravierend betrachtet, denn man hielt es für verzeihlicher, wenn ein Ausdeuter eine Botschaft falsch

gedeutet hatte, als wenn einem Verleser die betreffende Botschaft gar nicht aufgefallen war. (Seite 47)

- Për sovranin qenë hartuar dhe *vazhdonin* të hartoheshin me dhjetra divane e vjersha nga poetët zyrtarë, mirëpo një epos si ai i Qyprillinjëve s'këndohej gjëkund për të. (faqe 61)

- Ganze Scharen von Hofpoeten waren ständig damit beschäftigt, zum Ruhm des Herrschers Verse und ganze Diwane zu verfassen, doch nirgends wurde zu seinen Ehren ein dem ihren vergleichbares Epos gesungen. (Seite 63)

- Po sikur dikush ta kishte pikasur? (faqe 81)

- Ob wohl jemand etwas bemerkt hatte? (Seite 84)

- Marrje në pyetje sfilitëse ditë e natë, mbushje procesverbalesh të pafundme, kërkime kinse saktësimesh për diçka që s'*mund të ishte* kurrë e përpiktë, siç është ëndrra, gjersa kjo e fundit të shpërbëhej e të humbte përfundimisht në kujtesën e ëndrrparësit. (faqe 86)

- Die entwürdigenden Vernehmungen Tag und Nacht, die endlosen Protokolle, die Zumutung, etwas präzisieren zu sollen, das niemals präzise sein konnte, all dies war offensichtlich nur dazu gedacht, den Traum im Gedächtnis des Traumsehers immer weiter zu zerstören, bis er schließlich verschwunden war. (Seite 90)

- *Priste të dëgjonte* një klithmë ose një dënesë, por, çudi, ai zë ishte disi i qetë. (faqe 163)

- Er hatte mit einem Schrei gerechnet oder wenigstens einem Schluchzen, doch zu seinem Erstaunen klang ihre Stimme ganz ruhig. (Seite 171)

7.11 Përkthimi i mënyrës lidhore të shqipes me urdhëroren në gjermanisht (Imperativ)

Mënyra lidhore e shqipes është përkthyer me 4 fjali me urdhëroren e gjermanishtes.

- Kurrë të mos harrosh se Tabir Saraji është një institucion krejtësisht i mbyllur. (faqe 19)

- Vergieß nie, daß der Tabir Saray eine nach außen abgeschottete Einrichtung ist.“ (Seite 20)

▪ Ti s'ke për të pirë gjë, siç e ke zënë, - dëgjoji një zë prapa supit. – Më lër mua të kaloj, së paku. (faqe 28)

▪ „Du wirst bestimmt nie etwas zu trinken bekommen, wenn du dich so ungeschickt anstellst“, hörte er neben seiner Schulter eine Stimme sagen.“ Laß mich wenigstens vorbei.“ (Seite 29)

▪ O Perëndi, rënkoi me vete. Të ngjitem nga ky pus. (faqe 143)

▪ O Gott, stöhnte er. Lass mich heraus aus diesem Loch. (Seite 150)

▪ - Le të vijnë, - iu kthye ai shërbëtorit. (faqe 156)

▪ - Lass sie eintreten, befahl er dem Kammerdiener. (Seite 164)

7.12 Përkthimi i mënyrës lidhore të shqipes me përcjellore në gjermanisht (Partizip I)

Mënyra lidhore e shqipes është përkthyer me 3 fjali me përcjelloren e gjermanishtes.

▪ Mark-Alemit iu duk se jo vetëm kur hyri, por qysh më parë sytë e tij ishin ngulur te dera, sikur t'i priste. (faqe 12)

▪ Mark-Alem hatte den Eindruck, die Augen des Mannes seien schon lange vor ihrem Eintreffen wartend auf die Tür gerichtet gewesen. (Seite 12)

▪ Ai u mat të shtonte diçka tjetër, ndoshta për përpjekjen e dëshpëruar të Qyprillinjve për ta zhdukur Pallatin e Ëndrrave, gjë që Mark-Alemi e kishte dëgjuar të pëshpëritej edhe më parë, por siç dukej u pendua dhe për një kohë të gjatë dora e tij, duke u dridhur tek mbante prushitësen, trazoi me të hirin. (faqe 117)

▪ Offenbar erwog er ergänzende Ausführungen zu den verzweifelten Bemühungen ihrer Familie, den Palast der Träume ganz abzuschaffen, von denen Mark-Alem hinter vorgehaltener Hand oft hatte reden hören, bekam dann aber wohl Bedenken und stocherte mit zitternder Hand wieder lange in der glühenden Asche. (Seite 123-124)

▪ Rapsodët vazhdonin të rrinin në këmbë midis dy grumbujve që u sajuan vetvetiu prej të ftuarve, nga të dy anët e tyre. (faqe 157)

▪ Die Gäste hatten unzwischen einen Kreis um die immer noch mitten im Raum stehenden Rhapsoden gebildet. (Seite 164)

7.13 Përkthimi i mënyrës lidhore të shqipes me pjesore në gjermanisht (Perfekt)

Mënyra lidhore e shqipes është përkthyer me 3 fjali me pjesore e gjermanishtes.

- Mark-Alemit ia *donte* zemra të ndërronte nja dy fjalë me njerëzit e parë që takonte atje, përpara se të shkonte më tej, mirëpo atyre kaq shumë s' *u durohej ta nisnin* prapë atë bisedën e tyre të mallkuar që ua kishte ndërprerë, saqë ai u nis në drejtimin që i treguan, sikur *ta shtynin* nga pas. (faqe 8)

- (...) wäre Mark-Alem froh über ein paar aufmunternde Worte gewesen, doch diese Leute hier konnten es gar nicht erwarten, endlich zu ihrer verwünschten Unterhaltung zurückkehren zu können, bei der er sie gestört hatte, so daß er sich, als er in die Richtung ging, die man ihm gewiesen hatte, von ihren Blicken geradezu geschoben fühlte. (Seite 8)

- - Që kur më the se je caktuar të punosh drejt e në Seleksionim, e mora me mend që je nga ndonjë familje e afërt për shtetin, por të them të drejtën, nuk më shkoi mendja kaq larg. (faqe 33)

- „Ich wußte gleich, daß du aus einer einflußreichen Familie kommst, schon als ich hörte, daß du gleich in der Selektion angefangen hast. Aber an einen so vornehmen Namen hätte ich, ehrlich gesagt, nicht gedacht.“ (Seite 34)

- Kishte një javë që e kishin sjellë të punonte përbri tij dhe Mark-Alemi ishte tashmë i bindur se xanxa kryesore e jetës së tjetrit ishin kureshtitë, sidomos ato politike, të thëna vesh më vesh, të ndaluara dhe të rrezikshme, madje rrezikshmëria ishte salca, që i bënte më të shijshme. (faqe 143)

- Vor einer Woche war ihm der Arbeitsplatz neben Mark-Alem zugewiesen worden, und dieser hatte inzwischen genug Gelegenheiten gehabt, die Schwächen seines neuen Kollegen kennenzulernen:... (Seite 151)

7.14 Përkthimi i mënyrës lidhore i shqipes me ligjëratë të zhdrejtë në gjermanisht

Mënyra lidhore e shqipes është përkthyer me 3 fjali me ligjëratën e zhdrejtë të gjermanishtes.

▪ Ai hapi gojën për të thënë diçka, apo ndoshta thjesht për të përballuar nevojën për ajër, por, sikur të mos mjaftonte grisja e letrës, zyrtari bëri një hap drejt prushanës dhe i hodhi copat e letrës në të. (faqe 15)

▪ Er öffnete den Mund, um etwas zu sagen, vielleicht auch nur, um nach Luft zu schnappen, als der Funktionär gerade so, als habe das Zerreißen des Briefes noch nicht gereicht, auch noch einen Schritt zum Kohlebecken tat und die Papierfetzen in die schläfrige, (Seite 15)

▪ Atje duhet të ishte Grumbullimi, për të cilin thuhej se punonte ditë e natë. (faqe 103)

▪ Das musste die Erfassung sein, die, wie man hörte, die ganz Nacht hindurch geöffnet hatte. (Seite 108)

7.15 Përkthimi i lidhore së gjermanishtes me forma të tjera në shqipe

a) Për t'u theksuar është fakti se shumë folje të mënyrës lidhore në gjermanisht janë përkthyer shpesh me mënyrën kushtore në gjuhën shqipe, sepse folja e përdorur në mënyrën kushtore, tregon një veprim që mund të kryhej, po të vërtetohej një kusht i caktuar. Fjali të tilla ne ndeshim rreth 24 herë.

Në këto shembuj, folja e mënyrës kushtore është në kohën e tashme.

▪ Man hätte glauben mögen, all diese Leute seien beim Katasteramt oder bei der Steuerbehörde beschäftigt und nicht beim mysteriösen Palast der Träume. (Seite 30)

▪ Do të besoje më tepër që këta njerëz punonin në zyrat e kadastrës, apo të mbledhjes së taksave, sesa në Pallatin misterioz të Ëndrrave. (faqe 29)

▪ Geträumt wurde zwar immer, und immer wurden Träume eingereicht, daran würde sich nie etwas ändern, aber zu manchen Zeiten kamen mehr und zu anderen Zeiten weniger. (Seite 38)

▪ Ëndrra shikoheshin gjithmonë dhe ëndrra dërgoheshin gjithmonë, dhe kështu do të ishte në jetë të jetëve, por megjithatë kishte periudha që ato buisnin, ashtu siç kishte të tjera që pakësoheshin. (faqe 37)

▪ Wahrscheinlich wäre so auch verfahren worden, hätte die Interpretation nicht unter völliger Überlastung gelitten. (Seite 44)

- Në të vërtetë, ajo do t'i lihej Interpretimit, sikur ai të mos ishte aq i ngarkuar. (faqe 43)

- Dabei, war die Zahl der von ihm aussortieren Träume eigentlich verhältnismässig klein, und wären noch nicht einmal diese vierzig im Abfall gelandet, hätte der Abteilungsvostehar wahrscheinlich sogar vermutet, er wolle sich um die Verantwortung für die Träume drücken. (Seite 45)

- Në të vërtetë kishte tëharrur shumë pak ëndrra dhe, në qoftë se nuk do të pastronte as këto të dyzeta, atëherë shefi *kishte të drejtë të thoshte* me vete: Mark-Alemi për të qenë brenda, i kalon të gjitha ëndrrat te qëruesit e tjerë. (faqe 44)

- Wenn nämlich alle so verfahren wären, um ja keine Fehler zu machen, wie würde dann die Interpretation auf die Masse der Träume reagieren? (Seite 45)

- Përndryshe, ç' do të ndodhte sikur gjithë qëruesit, për të qenë brenda, të tejçonin sa më shumë ëndrra në Interpretim? (faqe 44)

- Sie würde die Annahme verweigern oder sich ganz oben beschweren, und die oberste Leitung würde sich daraufhin an die Forschung der Ursachen machen. (Seite 45-46)

- Interpretimi do të mbyllte pranimin ose do të ankohej në drejtori. Drejtoria do të kërkonte shkaqet. (faqe 44)

- Ein Aussenstehender hätte wahrscheinlich gestaunt, dass man sich über die Karriere eines Sprosses der Köprülü so den Kopf zerbrechen musste, hatten doch Männer aus diesem hochangesehenen Haus die osmanischen Heere bis vor die Tore Wiens geführt,... (Seite 54)

- Një njeri i jashtëm, po t'i kishte dëgjuar ato, *do të mbetej me gojë hapët*: është e mundur që të shkoqitej me kaq kujdes se në ç'punë do të hynte një nip nga Qyprillinjtë e familjes së famshme,... (faqe 52)

- “Närrisch wäre er in einer logischen Welt “, erwiderte Kurt. (Seite 60)

- - Do të ishte i marrë në një botë logjike, - tha Kurti. (faqe 58)

- Wenn in Deutschland oder Frankreich, meinte er, einem bedeutenden Adelsgeschlecht ein Lied gewidmet wäre, das nach seinem Umfang nur ein Prozent des euch gewidmeten Balkanepos ausmachte, dann würde es vor Stolz platzen und sich überall damit brüsten. (Seite 61)

▪ ...shtoi se, në qoftë se për një familje të madhe gjermane apo franceze do të këndohej qoftë dhe një e qinda e eposit që këndohet sot për ne në Ballkan, kjo do të trumbetohej si mburrja dhe mrekullia më e madhe për ta. (faqe 60)

▪ Zum ersten Mal schaute er Mark-Alem direkt an, wenn der Blick auch nicht auf sein Gesicht gerichtet war, sondern auf die Körpermitte, in Höhe der Klinke, wäre Mark-Alem eine Tür gewesen. (Seite 74)

▪ Për herë të pare ai ia nguli sytë Mark-Alemit, por jo në fytyrë, po diku te mesi i tij, atje ku duhej të ndodhej rezja, në qoftë se Mark-Alemi do të ishte derë. (faqe 71)

▪ Man würde nachforschen, wer die Auslegung zu verantworten hatte, und am Ende sagen:... (Seite 83)

▪ Do të gërmonin kush ua kishte bërë atë zbërthim dhe, kur ta merrnin vesh si qe puna, do të thoshin:... (faqe 79)

▪ Eines schönen Tages sei damit zu rechnen, dass er an der Oberfläche erscheine und seinen Platz neben den Gedanken, Erfahrungen und Werken der Menschen einnehme. Ob dies allerdings für die Welt ein Vor- oder Nachteil sei, wisse vorerst der Allmächtige allein. (Seite 92)

▪ Një ditë ajo do të dilte në dritën e diellit, do të zinte vendin e saj midis mendimit, përvojës dhe veprimit njerëzor, dhe do të ishte mirë apo keq një gjë e tillë, do të ndryshonte për të mirë apo për të keq bota prej saj, këtë një zot e dinte. (faqe 88)

▪ Nur in dieser Form könne sich die von den Menschen als etwas Metaphysisches begriffene Wiederauferstehung der Toten vollziehen. (Seite 93)

▪ ..., sepse ringjallja e të vdekurve, që prej njerëzve përfytyrohej në mënyrë metafizike, nuk do të kryhej veçse në këtë trajtë. (faqe 89)

▪ Auch diesmal würde sich ein loses Fadenende finden. (Seite 96)

▪ Ja, edhe kësaj do t'ia gjente kleckën. (faqe 91)

▪ ..., auf dem sich in völliger Unordnung Menschen umherbewegten, Pferde und Kutschen, manche mit brennenden Laternen und andere unbeleuchtet, man hätte an einen Alptraum denken mögen. (Seite 107)

▪ ..., duke e llangosur mbi truallin e lagur, sipër të cilit shtjellëshin njerëz, kuaj e karroca, disa me fenerë të ndezur e disa jo, në një çrregullsi të plotë, do të besojë në një ankth. (faqe 102)

- - Mark-Alem, - sagte der Aufseher, - ich denke, es wäre gut, wenn du wegen dieses Traumes ... (Seite 132)
- - Mark-Alem, - i tha tjetri, - mendoj se ndoshta do të ishte mirë që për një të njërit nga këto ëndrra, - ... (faqe 125)
- Er hatte das närrische Bedürfnis, gegen diese stummen Türen zu treten, und wahrscheinlich hätte er es auch getan, wenn nicht unter seinem Zugriff eine plötzlich aufgefliegen wäre, so dass Mark-Alem fast ins Zimmer hineinstürzte. (Seite 135)
- Kishte një dëshirë të marrë që t'i godiste me shqelm ato dyer memece. Dhe, me siguri kështu do të ndodhte, sikur, shi kur s'e priste, njëra nga dyert të mos hapej në një mënyrë të beftë nën shtytjen e tij. (faqe 128)
- Wären nicht die angefügten Erklärungen gewesen, man hätte alles in einer guten halben Stunde durchgehabt. (Seite 147)
- Madje, sikur të mos ishte shpjegimi poshtë tekstit, leximi do të ishte një punë gjysmëorëshe. (faqe 139)
- Wer weiss, wie lange diese wilde Rennerei noch gedauert hätte, wäre er nicht an einer Kreuzung fast mit jemandem zusammengeprallt. (Seite 150)
- Kushedi sa do të vazhdonte ky vrap i çmendur, sikur në një kryqëzim të mos i dilte përpara një njeri. (faqe 142)
- Mark-Alem wollte ihm von dem Mann mit dem verstörten Gesicht erzählen, dem er im Archiv begegnet war, aber das hätte nur ein endloses Geflüster ausgelöst. (Seite 152)
- Mark-Alemi donte t'i thoshte për njeriun me fytyrë të trembur që kishte parë në Arkiv, por kjo do të shkaktonte një valë të re pëshpërimash mes tyre. (faqe 144)
- Und natürlich würde man ihn nicht am Besuch bei seinem einflussreichen Onkel zu hindern wagen. (Seite 155)
- Dhe vërtet, a do të guxonin ta ndalonin atë të shkonte për darkë te ungji i fuqishëm? (faqe 147)
- Es war ein einziger langer, überaus langer, beklemmender Klagelaut, und Mark-Alem fürchtete schon, wenn er noch länger anhielte, würden alle Anwesenden von Atemnot befallen werden. (Seite 165)
- Ishin si një ankim i gjatë, tepër i gjatë, që të krijonte angushti në gjoks. Mark-Alemit iu duk se, po të vazhdonte edhe pak, ata të gjithë do të ndienin mungesë ajri. (faqe 157)

- Wahrscheinlich wäre es heute wirklich besser gewesen, zu Hause zu bleiben. (Seite 179)
- Ndoshta do të qe më mirë të mos ishte paraqitur fare në punë sot.
(faqe 171)

Këtu, koha e foljes së mënyrës kushtore është përdorur në kohën e kryer të saj.

- Vielleicht wäre es besser gewesen, mit einem Kollegen mitzugehen, der sich im Gebäude auskannte. (Seite 105)
- Ndoshta do të kishte bërë mirë të dilte së bashku me ndonjë nëpunës tjetër që e dinte rrugën. (faqe 101)

b) Raste të shumta shohim edhe të përkthimit të përshtatur. Këtu, fjala në gjermanisht përkthehet me një fjalë tjetër në gjuhën shqipe. Ato janë rreth 15 fjali.

- Der Bedienstete, der Mark-Alem herbegleitet hatte, ahnte offenbar, was gleich geschehen würde, und machte Platz. (Seite 14)
- Nëpunësi që e kishte sjellë Mark-Alemin e dinte, siç duket, këtë gjë dhe ishte mënjanuar për ta lënë të kalonte. (faqe 13)

- Sie waren so winzig, als kämen sie unter einem Mühlstein hervor, doch immerhin war manchmal ein einziges Wort zu verstehen, dann und wann sogar ein Stück von einem Satz, den der rotierende Mühlstein noch nicht restlos zermahlen hatte. (Seite 30)

- Ato ishin të grimcuara si nga një mokërr e madhe, po herë-herë, midis zallahisë kapeshin fjalë, madje edhe fraza të tëra që mokra s'i kishte thërrmuar dot gjatë rrotullimit të saj e që do ta bënte këtë gjë me siguri në rrotullimin tjetër.
(faqe 29)

- Es stand zu befürchten, dass man das ganze Abendessen von nichts anderem reden würde. (Seite 58)

- Ai kishte shpresë se, kur të uleshin për të ngrënë darkë, biseda do të ndryshonte. (faqe 57)

- Wie würde er selbst in ein paar Wochen aussehen? (Seite 87)
- Si do të bëhej vallë ai vetë pas ca kohe? (faqe 83)

- Auf den ersten Blick ist nichts Aussergewöhnliches zu erkennen, aber etwas muss ja daran sein, sonst würden sie nicht so viel Aufhebens davon machen.

(Seite 89)

▪ Në vështrimin e parë duket si e thjeshtë, po do të ketë diçka, gjersa i *japin* kaq *rëndësi*. (faqe 85)

▪ Sonst würde ja aus Angst niemand mehr einen Traum einreichen.

(Seite 90)

▪ Ndryshe njerëzit do të trembeshin dhe kjo do të pengonte *dërgimin* e ëndrrave. (faqe 86)

▪ Das eine Unendlichkeit währende Streben derer, die dort ihre Wohnung haben, ihr Bitten, Flehen, Rechten, wie man es auch nennen wolle, werde eines Tages Erhörung finden. (Seite 93)

▪ Kjo kërkesë shekullore, kjo lutje, gërgamë, ankim, *quaje si të duash*, do të merret një ditë parasysht. (faqe 89)

▪ Zwar war er selbst noch nie dort gewesen und wusste noch nicht einmal, in welchem Flügel des Palastes er hätte suchen müssen, aber dass es dort völlig anders zugeht, das stand für ihn fest. (Seite 94-95)

▪ Ato salla as që i kishte parë kurrë, madje nuk i *dinte në ç'krah të pallatit binin*, megjithatë ishte i sigurt se, ndryshe nga të tjerat, ato duhej të kishin dritare të mëdha gjer në pullaz, ... (faqe 90)

▪ Eigentlich hätte er es vorgezogen, das Dossier an diesem Abend abzuschliessen, immerhin schlug er sich schon lange genug damit herum...

(Seite 97)

▪ *Ishte mirë* që ta mbyllte atë dosje atë ditë, edhe kështu shumë e kishte mbajtur... (faqe 93)

▪ Mark-Alem seufzte erleichtert auf, und die Spannung fiel so schnell von ihm ab, dass er fast ins Straucheln geraten wäre. (Seite 107)

▪ Mori frymë thellë dhe gjymtyrët iu shkrehën në çast nga tendosja, saqë iu duk se *po i merreshin këmbët*. (faqe 102)

▪ Die ganze Welt sah so bleich und abgezehrt aus, als hätte sie die ganze Zeit krank das Bett gehütet. (Seite 117)

▪ Bota e tërë i dukej e çngjyrosur dhe e zbehtë si *pas një lëngate*.

(faqe 112)

▪ Bestimmt würden viel mehr hochgestellte Gäste mein Lokal besuchen, wenn nur nicht dieser abschreckende Anblick wäre. (Seite 120)

- Në kafenenë time *do të vinin* me siguri njerëz të tjerë të zgjedhur, sikur ata, me atë pamje të frikshme, të mos vinin e të zinin, si për ngucje, vendin më të dukshëm. (faqe 114)

- O Herr, sei uns gnädig, dachte er. (Seite 154)

- Zot, *mbrona!* tha me vete. (faqe 146)

- Mark-Alem dachte an seine Einladung und hätte fast laut ausgerufen: (...) (Seite 155)

- Mark-Alemit iu kujtua darka dhe *desh i tha*:... (faqe 147)

- Er hätte gerne an einen ganz normalen Feierabend geglaubt, doch sein Gefühl sagte ihm etwas anderes. (Seite 155)

- Dy-tri herë iu duk se ky ishte një mbarim dite fare i zakonshëm dhe po aq herë iu duk se ishte krejt e kundërta. (faqe 147)

c) Mënyra lidhore e gjermanishtes është përkthyer në shumtën e rasteve me kohën e pakryer të mënyrës dëftore. Kjo gjë shpjegohet vetëm me faktin, se e pakryera është koha e të ritreguarit. Këtu ndeshim rreth 14 fjali.

- Mark-Alem stellte sich zum wiederholten Mal die Frage, ob er nicht besser eine Droschke genommen hätte, denn zum Tabir Saray war es weiter als gedacht.(Seite 5)

- Dy-tri herë i shkoi ndërmend se mos bëri gabim që nuk mori një karrocë. (faqe 5)

- Mark-Alem rechnete inzwischen damit, dass man ihn trotz aller familiärer Bemühungen in seiner Sache wieder fortschickte, dass selbst das Empfehlungsschreiben in den aus unerfindlichen Gründen immer nur auf die Tür gerichteten Augen dieses Menschen nichts wert sein würde. (Seite 12)

- Mark-Alemit iu duk se asgjë s' do të bëhej, se fleta e rekomandimit dhe të gjitha ndërhyrjet e tjera ishin pa vlerë përpara atyre syve, që kushedi pse kishin lidhje vetëm me derën. (faqe 12)

- Mark-Alem war, als käme das Haupt des furchtbaren Funktionärs, in dessen Hand sein Schicksal lag, der Zimmerdecke immer näher und werde sie schliesslich dagegenstossend zum Bersten bringen, um sich dann, ganz zerkratzt und mit Gips bestäubt, Stockwerk um Stockwerk nach oben zu bohren, bis es endlich zum Dach hinausragte. (Seite 13)

▪ Iu duk se kjo ngritje nuk do të mbaronte dhe se koka e zyrtarit të tmerrshëm, që kishte në dorë fatin e tij, do t'i afrohej sipërfundit të dhomës, do ta shtypte atë, gjersa ta çante, dhe ashtu gjithë gërvishtje, me gëlqeren që do t'i binte anash, do t'i shponte njerin pas tjetrit katet, për të dalë sipër pullazit kryesor.

(faqe 13)

▪ Sein Ton war so gestelzt, dass er selbst als Redner bei einer offiziellen Festveranstaltung damit aufgefallen wäre. (Seite 17)

▪ E folura e tij ishte aq e panatyrshme, saqë edhe në një mbledhje do të ngjante e tillë. (faqe 16)

▪ Eigentlich hätte Mark-Alem erwartet, dass sich sein Begleiter ein weiteres Mal zum Chef hinabbeugte und ihm etwas ins Ohr flüsterte, doch er dachte gar nicht daran. (Seite 22)

▪ Mark-Alemi priste që shoqëruesi i tij të përkulej prapë te veshi i shefit dhe t'i pëshpëriste ashtu si pak më parë, por tjetri s'kishte ndërmend ta bënte një gjë të tillë. (faqe 21)

▪ Man hätte glauben mögen, all diese Leute seien beim Katasteramt oder bei der Steuerbehörde beschäftigt und nicht beim mysteriösen Palast der Träume.

(Seite 30)

▪ Do të besoje më tepër që këta njerëz punonin në zyrat e kadastrës, apo të mbledhjes së taksave, sesa në Pallatin misterioz të Ëndrrave. (faqe 29)

▪ Eine Zeitlang hatte er sogar gezweifelt, ob diese Aufgabe überhaupt in die Selektion gehörte oder ob man sie nicht besser der Interpretation hätte überlassen sollen. (Seite 44)

▪ Madje, një kohë të gjatë kishte patur mëdyshje nëse duhej që me këtë punë të merrej Seleksionimi, apo ajo i përkiste kryesisht Interpretimit. (faqe 43)

▪ Wenn auch zu konstatieren war, dass die Qyprilli den Tabir bis zu einem gewissen Grad unterschätzt hatten, so bedeutete dies natürlich nicht, dass sie gar niemanden dort gehabt hätten. (Seite 58)

▪ Natyrisht, kur thuhej se Qyprillinjtë e kishin nënvleftësuar disi Tabirin, kjo s' do të thoshte aspak se ata nuk kishin njerëzit e vet atje. (faqe 56)

▪ Bei oberflächlicher Betrachtung konnte man den Eindruck haben, die Bediensteten würden nie über die Arbeit sprechen,... (Seite 92)

▪ Në pamjen e parë dukej sikur nëpunësit nuk flitnin për të,... (faqe 88)

▪ Der Wesir erläuterte ihm in knappen Sätzen, die Auswahl des Haupttraums sei gewiss die wichtigste unter den Aufgaben der Erzträumler, immerhin habe die Abteilung daher ihren Namen. (Seite 124)

▪ Veziri ia shpjegoi shkurt se nxjerrja e kryeëndrrës ishte njëra nga detyrat e bashëndrrorëve, detyrë pa dyshim kryesore, përderisa i jepte dhe emrin kësaj dege. (faqe 118)

▪ Einige Hauptträume gelten allgemein als gefälscht, die Erzträumler im Tabir Saray, heisst es, hätten sie sich mit Blick auf die Interessen rivalisierender Machtgruppen oder die Gemütsverfassung des Herrschers ausgedacht. (Seite 128)

▪ Pra, flitej se disa nga kryeëndrrat ishin të rrejshme dhe sajoheshin në Tabir Saraj nga bashëndrrorët, sipas interesave të grupeve të fuqishme shemra në pushtet ose pas gjendjes shpirtërore të Sovranit. (faqe 121)

▪ Man mochte meinen, der Hausherr sei überrascht von all den Menschen und könne sich ihr Hiersein nicht recht erklären. (Seite 162)

▪ ..., thua se i zoti i shtëpisë habitej që po i shikonte aty dhe po priste prej tyre t'i thoshin përse ishin mbledhur. (faqe 154)

▪ Nun schien ihm, als wäre das Musikinstrument in dem Traum einer Lahuta merkwürdig ähnlich gewesen. (Seite 167)

▪ Tani befaz iu duk se ajo vegël muzikore e përshkruar në të, ngjante çuditërisht me lahutën. (faqe 159)

▪ Die wenigen Passanten, denen er begegnete, sahen mit ihren schalunwickelten Köpfen so aus, als hätten sie sich noch gar nicht richtig vom Schlaf verabschiedet. (Seite 177)

▪ Edhe ata kalimtarë të rrallë që dukeshin aty-këtu, ngaqë i kishin fytyrat të mbështjella, ngjanin sikur ende po flinin. (faqe 168)

d) Në raste të tjera kemi shpesh herë përkthim të lirë të foljeve në mënyrën lidhore nga gjermanishtja në gjuhën shqipe. Ato janë rreth 12 raste.

▪ Wie jeder, der sich bei einer wichtigen Behörde bewirbt und Angst hat, abgewiesen zu werden, wäre Mark-Alen froh über ein paar aufmunternde Worte gewesen, doch diese Leute hier konnten es gar nicht erwarten, endlich zu ihrer verwünschten Unterhaltung zurückkehren zu können, bei der er sie gestört hatte, so dass er sich, als er in die Richtung ging, die man ihm gewiesen hatte, von ihren Blicken geradezu geschoben fühlte. (Seite 8)

▪ Si çdo njeri që kapërcente për herë të parë portën e një zyre të rëndësishme qeveritare, e aq më tepër që vinte me zemër të ngrirë, me dyshimin nëse do ta pranonin apo jo në punë, Mark-Alemit ia donte zemra të ndërronte dy fjalë me njerëzit e parë që takonte atje, përpara se të shkonte më tej, mirëpo atyre kaq shumë s'u durohej ta nisinin prapë atë bisedën e tyre të mallkuar që ua kishte ndërprerë, sa që ai u nis në drejtimin që i treguan, sikur ta shtynin pas. (faqe 8)

▪ Das wären erst einmal die persönlich motivierten Träume ohne Bezug zum Staat, ferner die Träume, die von Hunger, Übersättigung, Kälte, Hitze, Krankheit oder ähnlichem ausgelöst, also gewissermassen fleischlichen Ursprungs sind. (Seite 25)

▪ E para, ëndrrat me shtysë vetiake, që s'kanë asnjë lidhje me shtetin. E dyta, ëndrrat e shkaktuara nga uria, mbingopja, të ftohtit, të nxehtët, sëmundjet etj., me një fjalë, që kanë lidhje me mishin e njeriut. (faqe 24)

▪ Eigentlich wollte Mark-Alem ablehnen, aber das hätte höchstwahrscheinlich ziemlich sonderbar gewirkt. (Seite 30)

▪ Mark-Alemi deshi t'i thoshte: “faleminderit, asgjë”, por kjo sesi iu duk, e pazakonshme. (faqe 29)

▪ Dann tröstete er sich mit dem Gedanken, dass er morgen in der Frühstückspause Gelegenheit haben würde, die Unterhaltung fortzusetzen. (Seite 36)

▪ Pastaj e qetësoi veten me mendimin se kishte për ta gjetur të nesërmen përsëri gjatë pushimit të mëngjesit dhe kishin për të folur prapë bashkë. (faqe 35)

▪ Mark-Alem hatte das sichere Gefühl, dass die Nacht und selbst der Einbruch der ewigen Finsternis daran nichts ändern würden, wenn das Schellen zum Dienstschluss ausblieb. (Seite 49)

▪ Ai ishte gati i sigurt se, edhe sikur të binte nata dhe terri i përjetshëm, ato koka nuk do të ngriheshin që andej pa rënë zilja e mbarimit të punës. (faqe 48)

▪ Aber sie hatten sich auch nicht so um den Tabir Saray gekümmert, wie es nötig gewesen wäre, weil sie im Bestreben, „endlich einmal frischen Wind durch die muffigen Greisenstuben wehen zu lassen“, wie sie es untereinander scherzhaft nannten, der Einwirkung auf andere staatliche Einrichtungen grösseres Gewicht beigemessen hatten. (Seite 58)

▪ Mirëpo, të dhënë siç duket, pas ngrehave të tjera të shtetit e sidomos me shpresë se mund të zbehnin përsëri frymën “gërxhos”, siç e quanin me mahi midis tyre, ata kishin dobësuar vëmendjen ndaj tij. (faqe 56)

▪ - Hier kannst du das vielleicht sagen, aber anderswo würde ich es besser nicht tun -, meinte sein älterer Bruder, dessen Miene sich wieder verdüstert hatte. (Seite 69)

▪ - Sidoqoftë, thua ç’thua këtu, mos i fol gjëkundi tjetër këto, - tha vëllai i madh, fytyra e të cilit ishte ngrysur përsëri. (faqe 67)

▪ Schliesslich riss ihn die Befürchtung, seine Finger würden, wenn er weiter untätig herumsass, so klamm werden, dass sie die Feder nicht mehr halten konnten, aus seiner Erstarrung. (Seite 104)

▪ Mark-Alemi i ndiente këmbët akull dhe mendimi se edhe duart sa vente i ftoheshin dhe, po të rrinte edhe pak ashtu, kishte rrezik të mos përdorte dot penën, e bëri të dilte më në fund nga mpirja. (faqe 99)

▪ Dem Herrn sei’ s gedankt, dass ich ihm nicht wirklich an die Gurgel gefahren bin, aber ihr könnt mir glauben, dass ich ihn ordentlich zur Schnecke gemacht habe, immerhin. (Seite 110)

▪ E fol e fol ai qelbësirë, saqë m’i ngriti nervat dhe një Zot e di si u mbajta e nuk e shtrova në hu. (faqe 105)

▪ In diesem Falle hätte der Patron nichts gegen ihre Anwesenheit in seinem Café gehabt. (Seite 121)

▪ Të qenë të tillë, ai do t’i mirëpriste me gjithë qejf në kafenenë e tij. (faqe 115)

▪ Mark-Alem war fasziniert davon, dass er über eine fünfhundert Jahre zurückliegende Schlacht berichtet hatte, als sei sie erst vor einer Woche gewesen. (Seite 142)

▪ Mark-Alemit i kishte bërë përshtypje se ai kishte folur për betejën e ndodhur pesëqind vjet më parë si për një ngjarje të javës së shkuar. (faqe 135)

▪ Und so, o Allah, würde es immer bleiben, winters wie summers, bei Wind und stummem Regen, auf diesem Feld im nördlichen Albanien... (Seite 149)

▪ Dhe kështu, o allah, çdo mot, dhe kështu në dimër e në verë, nën erën dhe shiun e memectë, ajo fushë atje, në Shqipërinë Veriore... (faqe 141)

e) Koha e tashme e mënyrës dëftore përkthehet rreth 6 herë nga lidhorja e gjermanishtes. Me anë të saj tregohet kryerja e një veprimi në një kohë që përfshin edhe çastin e ligjërit.

- Jeder, der seinen Verstand einigermaßen beisammen hat, erkennt sofort, dass die Interpretation ohne uns, die Selektion, nichts anderes wäre als eine Mühle ohne Mühlbach. (Seite 24)

- Çdo njeri që ka dy pare mend, e kupton menjëherë se pa ne, pa Seleksionimin, Interpretimi mbetet si mulliri pa ujë. (faqe 23)

- Bestimmt hast du am Anfang gemeint, dieser Bereich sei der unwichtigste, weil die Selektion der Träume an dieser Stelle erst richtig beginnt und du als Anfänger hier eingesetzt worden bist. (Seite 44)

- Ti, me siguri, ke kujtuar në fillim, se meqenëse në këtë zhdërvillim fillon puna e Seleksionimit dhe meqenëse ne të vendosëm këtu, ky është edhe më i parëndësishmi. (faqe 43)

- Wenn sie wieder nach mir fragen, sage ihnen einfach, ich hätte keine Zeit. (Seite 51)

- Po të më kërkoni prapë, thuaju se s'kam kohë të lirë. (faqe 50)

- Eine längere Einlernzeit wäre nur schädlich, denn dadurch steigt die Gefahr, dass jemand nur noch nach der Schablone auslegt. (Seite 75)

- Madje, është e dëmshme të mësosh më tepër, sepse ka rrezik të kthehesh në një zbërthyes mekanik. (faqe 72)

- Man sagt sogar, der Haupttraum sei manchmal frei erfunden, sagte er leise. (Seite 128)

- Flitet se kryeëndrra ndonjëherë është e rreme, tha ai me zë të ulët. (faqe 121)

- - Aber dieses Bild wäre doch ziemlich verzerrt, oder nicht? – erlaubte sich Mark-Alem einzuwenden. (Seite 139)

- - Po a s'është pakëz e përcudnuar ajo? – guxoi të kundërshtonte Mark-Alemi. (faqe 131-132)

- Es war, als hätten all diese Leute irgendwo eine alte Rede ausgegraben und dann wie ein Rudel Hyänen untereinander aufgeteilt. (Seite 23)

▪ Dukej sikur kishin gjetur diku një fjalim të vjetër dhe e kishin ndarë në mes veti si hienat. (faqe 22)

▪ Vor ein paar Jahren war davon gesprochen worden, den Qyprilli sei es zwar nicht gelingen, den Tabir ganz zu schliessen, doch immerhin hätten sie seinen Einfluss entscheidend zurückzudrängen vermocht. (Seite 58)

▪ Madje vite më parë flitej se qenë pikërisht Qyprillinjtë, që në mos kishin arritur ta mbyllnin, e paskëshin ulur në mënyrë të ndjeshme forcën e Tabirit. (faqe 56)

▪ Einer ihrer fernen Vorfahren mit Namen Gjon sei als Maurer am Bau beteiligt gewesen, und als die Brücke schliesslich fertig gewesen sei, habe er (wie viele andere auch) ausser der Erinnerung an das Verbrechen auch den Eigennamen “Ura” mitgenommen. (Seite 68)

▪ Sipas kushëririt, një katragjysh i tyre me emrin Gjon, i cili *kishte punuar* si murator në atë urë, pas mbarimit të saj, ashtu si shumë të tjerë, bashkë me kujtimin e krimin, kishte marrë edhe mbiemrin “Ura”. (faqe 66)

▪ Hier befand er sich in der Hölle, schlimmer hätte es für ihn nicht kommen können. (Seite 78)

▪ S’e *kishte menduar* kurrë se kjo e këtushmja do të ishte kaq e skëtërrshme. (faqe 75)

▪ Die Korrektur fiel nicht besonders ins Auge, aber selbst wenn, würde man glauben, er habe beim Schreiben etwas vergessen, den Fehler beim Durchlesen aber bemerkt und berichtigt. (Seite 84)

▪ Ndrejta nuk binte shumë në sy. Edhe po të binte, mund të merrej si një harresë gjatë shkrimit, që hartuesi e kishte qortuar pastaj që në leximin e parë. (faqe 81)

▪ Besser, er hätte ihn gleich in den Papeirkorb geworfen! (Seite 97)

▪ Kur s’e kishte flakur në kosh qysh atëherë! (faqe 93)

f) Tjetër herë mënyra lidhore e gjermanishtes përkthehet 2 herë me mënyrën dëshirore të shqipës. Një dukuri normale nga gjermanishtja në shqipe, sepse shqipja ka forma të veçanta për dëshiroren.

▪ Deshalb ist es der Befehl unseres allmächtigen Padischah, dass dem Tabir Saray kein einziger Traum entschlüpfe, der an irgendeinem Tag von irgend jemand

geträumt worden ist, und sei es auch an den entferntesten Grenzen des Staates der allergeringste unter Allahs Dienern gewesen. (Seite 19)

▪ Ndaj porosia e padishahut sovran është e tillë që asnjë ëndërr, e parë qoftë edhe në kufijtë më të largët të shtetit, qoftë edhe në ditën më të kurrfartë, qoftë edhe nga robi më i humbur i allahut, të mos mbetet jashtë shoshitjes së Tabir Sarajit. (faqe 18)

▪ Es lebe der Sultan! (Seite 95)

▪ Rroftë sulltani! (faqe 90)

g) Mënyra dëftore shfaqet në rastet e mëposhtme:

- 2 herë me të kryerën e thjeshtë

▪ Ich wusste gleich, dass du aus einer einflussreichen Familie kommst, schon als ich hörte, dass du gleich in der Selektion angefangen hast. Aber an einen so vornehmen Namen hätte ich, ehrlich gesagt, nicht gedacht. (Seite 34)

▪ Që kur më the se je caktuar të punosh drejt e në Seleksionim, e mora me mend që je nga ndonjë familje e afërt për shtetin, por, të them të drejtën, nuk më shkoi mendja kaq larg. (faqe 33)

▪ - Habt ihr nicht behauptet, die Türken hätten einen Teil ihrer Macht an uns abgetreten? (Seite 65)

▪ - A nuk thatë se turqit e ndanë pushtetin me ne? (faqe 63)

- 2 herë në të ardhmen

▪ Dafür wäre ich Ihnen wirklich dankbar. (Seite 137)

▪ Do t'ju jem shumë mirënjohës. (faqe 130)

▪ Er würde auf jeden Fall verlangen, dass man ihn gehen liess. (Seite 155)

▪ Sido që të jetë, do të kërkoj leje të iki. (faqe 147)

- 1 herë në të kryerën

▪ Es heisst, der Traum sei zur weiteren Abklärung aus der Interpretation zurückgekommen. (Seite 89)

▪ Interpretimi thonë se e ka kthyer për sqarim. (faqe 85)

Përfundime

Paskajorja është një mjet gjuhësor nga të vetmit, që shpreh abstraksion të pastër, pa polisemi e rrjedhimisht pa ambiguitet, kjo sepse është e çliruar tërësisht prej koordinatave të tilla përkufizuese si veta, koha, numri, mënyra, të cilat do të ishin edhe kufizuese. Dhe është pikërisht kjo aftësi e paskajores për të shprehur më së miri një abstraksion, e cila nuk mund t'i shpëtonte shkrimtarit të madh Ismail Kadare.

Po ashtu edhe mënyra lidhore, e cila shpesh herë del edhe si formë zëvendësuese e formës së pashtjelluar së paskajores, a nuk i jep edhe ajo akoma më forcë shprehëse këtij romani, kaq mistik. Mendoj se vetë lidhoret me hamendësite e saj kuptimore e gjithashtu me supozimet e saj, me dëshirat e saj të plotësuara ose jo e vendos lexuesin si pakuptuar pikërisht në atë botë që përmban brenda saj mistiken, dëshirat e hamendësitë, në botën e ëndrrave; e vendos lexuesin në botën e Pallatit të Ëndrrave.

E gjithë bota e paskajores dhe lidhoret i jep romanit atë element që i duhet për t'u bërë unik e abstrakt njëherazi. Dhe pikërisht këtu paraqitet dhe vështirësia e këtij përkthimi, duke patur si mision dhënien sa më të paprekur të fjalive në shqip, por duke patur dhe pamundësinë shpesh herë të përdorimit të të njëjtave forma përgjegjëse të gjuhës gjermane.

Nga një mbledhje mëse e saktë e gjithë shembujve të përdorimit të formës së pashtjelluar të paskajores në vepër në gjuhën shqipe, përkatësisht paskajore e tipit “për të bërë”, del se në vepër në gjuhën shqipe kjo formë është përdorur rreth 120 herë dhe në pjesën më të madhe gjen homologen e saj në gjuhën gjermane, qoftë në formën e ndërtimeve të fjalive me “um...zu...” apo edhe të ndërtimeve me foljet modale, që madje edhe këto janë shumë të ngjashme me ndërtimet në gjuhën shqipe.

Përkthimi i paskajores se gjuhës shqipe me Infinitivsatz të gjuhës gjermane është forma më e përdorur në përkthimet e mirëfillta gjuhësore. Analiza e shembujve të nxjerrë tregon më së qarti se kjo formë është një nga mënyrat më të lehta për t'u përkthyer. Pra mund të themi se për çdo përkthyes në gjuhën gjermane përkthimi i formës së pashtjelluar të paskajores së gjuhës shqipe nuk përbën ndonjë vështirësi të madhe. Siç mund ta shohim edhe nga shembujt e mëposhtëm, kjo përshtatje në përkthim, pra, duke përdorur një përkthim të mirëfilltë gjuhësor, është jo vetëm mjaft e përdorur, por nuk paraqet edhe ndonjë vështirësi të madhe, p.sh.:

- Te Ministria e Financave Mark-Alemit iu duk se rojat ishin shtuar, por s'pati guximin të kthente kokën **për të vështuar** më mirë. (faqe 149)
- Mark-Alem hatte den Eindruck, dass vor dem Finanzministerium mehr Wachposten standen als sonst, aber er wagte nicht, sich umzudrehen, **um nachzuschauen**.(Seite 157)

- I mbylli sytë një copë herë **për të pushuar**, pastaj i hapi përsëri.
(faqe 139)
- Vor seinen Augen flimmerte es, so dass er sie schloss, **um** sie **auszuruhen**.
(Seite 146)

▪ Pasi e gjerbi për herë të fundit e ëma ia përmbysi si zakonisht kupën dhe Lokja u afrua **për të lexuar** në të fatin. (faqe 110)

▪ Nach dem letzten Schluck stülpte die Mutter, wie die es gerne tat, das Tässchen um, und Loke kam , **um** aus dem Kaffeesatz **zu lesen**. (Seite 116)

▪ (.....), te porta e së cilës trokitnin ende funksionarë të lartë **për të kërkuar** mbrojtje, karrierë apo mëshirë. (faqe 53)

▪ (.....) und noch immer klopfen hohe Funktionäre ängstlich bei ihr an, **um** Schutz, Förderung ihrer Karriere oder Gnade **zu erbitten**. (Seite 54)

Por sidoqoftë është për t'u theksuar se në gjuhën gjermane ndërtimet me Infinitivsatz, pra me paskajore të mirëfilltë, shpesh herë shmangen. Duke qenë se në gjermanisht, ndryshe nga shqipja, paskajorja del si fjali më vete, edhe në shembujt e mësipërm, për lexuesin gjerman, mbetet problemi sintaksor i përdorimit të fjalisë me paskajore. Meqë del si si fjali dhe jo si gjymtyrë më vete, rrjedha e fjalisë së shqipes humbet disi në përkthimin e saj në gjuhën gjermane. Ky fenomen lidhet patjetër edhe me faktin që gjuha shqipe, e ka formën e pashtjelluar të paskajores, edhe si një gjymtyrë fjalië, kurse gjuha gjermane e rijep atë në një formë tjetër, përkatësisht me një fjali më vete.

Por zotësia e përkthyesit qendron pikërisht në faktin se ai në përkthimin e paskajores së shqipes, në të vërtetë në pjesën më të madhe të rasteve përdor përkthimin gjuhësor, por, në vend të dytë si denduri përkthimi renditen rastet kur paskajorja e shqipes përkthehet me emër ose me shprehje, si p.sh.:

▪ Ai kishte shpresë se, kur të uleshin **për të ngrënë** darkë, biseda do të ndryshonte. (faqe 57)

▪ Er stand zu befürchten, dass man **das** ganze **Abendessen** von nichts anderem reden würde. (Seite 58-59)

▪ Asgjë **për t'u shqetësuar**, - u përgjigj tjetri. (faqe 128)

▪ „Nichts, kein Grund **zur Sorge**“, - antwortete der Kollege vorne.
(Seite 135)

▪ Mark-Alemi nuk i tha asgjë s'ëmës, **për të mos e trembur**. (faqe 151)

- Mark-Alem war mit dem festen Vorsatz nach Hause gekommen, der Mutter seine Erlebnisse zu verschweigen, weil er nicht wollte, dass sie sich **Sorgen machte**. (Seite 159)

Janë pikërisht këto raste, të cilat tregojnë se gjuha gjermane e gjen atë rrjedhshmëri fjalie në shmangien e fjalive të varura me paskajore, dhe përdorimin e elementeve të tjera, të cilat janë sa subjektive aq edhe gjuhësore. Përdorimi i emrave apo shprehjeve me emra në këto raste për gjermanishten është sa një zgjedhje stilistike e përkthyesit, aq edhe një domosdoshmëri gjuhësore, e cila, sidomos në vepra letrare, e shmang përdorimin e fjalisë së varur me paskajore. Por ky interpretim nuk duhet keqkuptuar, sikur këto fjali nuk përdoren, sepse e theksuam më lart që përkthimet më të shumta të paskajores së shqipes janë pikërisht me fjali të tilla në gjuhën gjermane. Por përkthyesi në disa prej përkthimeve të tij në gjuhën gjermane duhet të ketë pasur patjetër një ndikim të fortë të përdorimit të paskajores së gjuhës shqipe, duke anuar nga përkthimi gjuhësor. Nga ana tjetër, përkthimi i paskajores së shqipes me një përkthim më letrar, në këtë rast me emër ose me shprehje, është një shprehje e qartë e cilësisë së përkthimit.

Një tregues tjetër i shmangjes së fjalive të varura është edhe përdorimi i foljeve modale në vend të fjalive të varura me paskajore. Foljet modale në gjuhën gjermane janë shumë të përdorshme dhe duke nënvizuar edhe faktin gramatikor se në gjuhën gjermane ato janë të afta të ndërtojnë fjali me infinitiv, pra fjali me paskajore, pa pjesëzën „zu“ atëherë edhe përdorimi i tyre gjen shumë hapësirë, duke u lidhur përsëri me rrjedhshmërinë e fjalisë si e tërë dhe jo e ndërprerë prej një fjalie të varur, si në rastet e fjalive me paskajore të gjuhës gjermane. Siç mund ta shohim edhe në shembujt e mëposhtëm, në të gjitha rastet kur përdoret folja modale, në gjuhën gjermane mund të përdorej edhe fjalia e varur me paskajore, pra Infinitivsatz, por përkthyesi preferon përdorimin e foljeve modale duke treguar sipas mendimit tim një nuhatje gjuhësore dhe stilistike dhe duke shfaqur qartë një përkthim letrar. Madje foljet modale në gjuhën gjermane përmbajnë në vetvete edhe një formë misticizmi në kuptimin e tyre, dhe unë mendoj se përkthyesi priret drejt përdorimit të këtyre foljeve në vend të fjalive të varura pikërisht nën efektin e kuptimit të vetë romanit. Duke qenë se fjalia paskajore e gjuhës gjermane nuk e ka aftësinë shprehëse si vetë foljet modale, paçka se në çdo rast mund të përdorej pa asnjë problem kjo fjali, një përkthyes i kujdesshëm vendos për një zëvendësim me foljet modale duke i dhënë versionit të gjuhës gjermane një freski në përkthim, siç e tregojnë edhe shembujt e mëposhtëm:

- A nuk rrinte aty për të bërë si gjithë të tjerët e **për të mos tërhequr** vëmendjen e askujt? (faqe 29)
- Und schließlich war er nur hier, weil er nicht **auffallen wollte**. (Seite 30)

▪ I shënoi në një fletë **për të pyetur** mbikëqyrësin, pastaj një copë herë u rrek të nxirrte ndonjë kuptim nga dy ëndrra të dërguara nga brigjet e detit Azov. (faqe 78)

▪ Er machte sich eine Notiz, weil er nachher den Aufseher **fragen wollte**. (Seite 81)

▪ S'kishte pse të ngutej dhe mund të ecte gjer atje, **për të mos u mbyllur** para kohe në sallën e neveritshme të punës. (faqe 94)

▪ Er machte einen Umweg dort vorbei, weil er nicht gleich an seinen Arbeitsplatz in dem unfreundlichen Saal **zurückkehren wollte**. (Seite 98)

▪ Ecja e princit drejt tendës ku kujtonte se babai e kishte thirrur vërtet, hyrja në shatorre dhe vrasja e tij me sëpatë, me gjakftohtësi prej vezirëve **për të mos pasur** luftë për pushtet..... (faqe 140)

▪ Und schliesslich die kaltblütige Ermordung des Prinzen mit dem Beil, als er das Zelt betrat, in dem ihn angeblich der Vater erwartete, weil die Wesire einen Thronstreit **vermeiden wollten**. (Seite 148)

Akoma më interesante është dhe analiza e shmangies së paskajores së gjuhës shqipe nga përkthyesi në variantin në gjuhën gjermane, duke mos u përkthyer fare apo ndonjëherë duke u nënkuptuar. Edhe këto raste janë patjetër përkthime letrare, te të cilat ndjehet edhe subjektivizmi i përkthyesit, i cili shpesh herë të mahnit për bukurinë , me të cilën është gjetur zgjidhja për përkthimin e paskajores së gjuhës shqipe. Duke qenë një gjuhë mjaft ekonomike gjuha gjermane shquhet për kompozitat e saj apo për grupet foljoro-emërore, të cilat i japin një lakonizëm përkthimit në gjuhën gjermane si p.sh.:

▪ Dora e tij bëri vetëm një shenjë në ajër, si **për të treguar** rrugën nga duhet të lëvizte letra **për të mbërritur** aty ku duhej. (faqe 12)

▪ Seine Hand bewegte sich nur durch die Luft, um dem Schreiben **seine Bestimmung zu weisen**. (Seite 13)

▪ Sytë e tij si **për t'u siguruar** edhe një herë, vështruan mbeturinat e fletës së shkrumbuar mbi përgjumjen e prushit plak. (faqe 16)

▪ **Unglaublich** schaute Mark-Alem zu den verkohlten Papierresten auf der greisen, schläfrigen Glut hinüber. (Seite 16)

▪ Ai i vështrroi të gjithë me rradhë, si **për të kuptuar** se sa kishin arritur tek ata fjalët e tij. (faqe 58)

▪ Er schaute sich **beifallheischend** in der Runde um. (Seite 60)

- Me hapa të ngadaltë, **për të mos bërë** zhurmë, ai iu afrua tryezës së tij, mbi të cilën njohu dosjen që e kishte dorëzuar atë mëngjes. (faqe 125)
- **Auf Zehenspritzen** ging er zu ihm an den Tisch. Dort lag, wie er feststellte, das Dossier, das er an diesem Morgen abgegeben hatte. (Seite 132)
- Ato janë me mijëra **për të mos thënë** dhjetëra mijëra. (faqe 131)
- Es sind Tausende, Zehntausende **sogar**. (Seite 138)

Në të gjitha këto raste, për gjykimin tim, përkthyesi ka bërë një përkthim të shkëlqyer të paskajores së gjuhës shqipe, duke nxjerrë në pah aftësitë e tij të padiskutueshme si përkthyes. Lakonizmi i fjalisë në gjuhën gjermane është mëse i qartë dhe fjalja e gjermanishtes nuk ka asnjë humbje kuptimore me gjithë „humbjet“ gjuhësore.

Do doja të tërhiqja vëmendjen edhe për dy raste të përkthimit të lirë apo letrar të paskajores së gjuhës shqipe në gjuhën gjermane, ku mendoj se mund të ishte vepruar ndryshe dhe faktikisht:

- Kur rapsodët të mbërrijnë do t’ju ftoj të gjithëve **për t’i dëgjuar**, - tha. (faqe 66)
- „ Ich lade euch alle zu den Rhapsoden ein“, sagte er. (Seite 68)
- Ëndrrat e kohës së parë të robërisë, - tha arkivisti, duke treguar muret, - ose, siç i quajmë edhe ndryshe „ ëndrrat e robërisë së parë“, **për t’i dalluar** nga ato të mëvonëshmet, domethënë të robërisë së thellë. (faqe 133)
- „ Hier sind die Träume aus der Anfangsphase der Knechtschaft“, sagte der Archivar, „ auch, Träume des frühen Jochs „ genannt. Die Träume aus der späteren Phase der massiven Bedrückung sind **deutlich anders beschaffen**.(Seite 140-141)

Në shembullin e parë gjykoj se paçka se folja „einladen“ e gjuhës gjermane nënkupton sidoqoftë edhe një ftesë jo vetëm për të shkuar diku por në këtë kontekst edhe për të dëgjuar lojën e rapsodëve përsëri mund të ishte përkthyer më qartë, ashtu siç është dhënë edhe në gjuhën shqipe, pra përkthimi dhe jo nënkuptimi i paskajores së shqipes mund të kish qenë varianti më i duhur, pra përkthimi më i saktë mund të kish qenë përkthimi gjuhësor dhe jo letrar.

Në shembullin e dytë përkthimi i lirë i paskajores së gjuhës shqipe, madje duke përdorur një fjali tërësisht të re tingëllon shumë më i thatë, shumë më joletrar se varianti i gjuhës shqipe. Gjykoj se përdorimi i një fjalie me paskajore, pra Infinitivsatz, do të kish qenë përkthim më i saktë, pra një përkthim gjuhësor, i cili për më tepër është gjithnjë zgjidhja më e parë dhe më e lehtë për përkthyesin.

Tashmë dua të nxjerr dhe përfundimet e mia mbi përkthimin e mënyrës lidhore.

Mënyra lidhore, siç e përmendëm më sipër, në variantin shqip është forma e dytë më e përdorur, mbas mënyrës dëftore. Denduria e përdorimit të mënyrës lidhore lidhet me vete karakterin e veprës dhe për përkthyesin përdorimi i saj duhet të ketë qenë një nga vështirësitë më të mëdha në përkthim, sepse vetëm një krahasim i thjeshtë i përdorimit të lidhores së shqipes me lidhoren e gjermanishtes tregon qartë sesa pak është përdorur mënyra lidhore në gjuhën gjermane.

Konkretisht në variantin në gjuhën shqipe kemi një përdorim të lidhores në rreth 330 raste, ndërsa në variantin e gjuhës gjermane kjo formë haset vetëm 130 herë, pra lidhorja e shqipes është sakrifikuar goxha në përkthimin në gjuhën gjermane. Por le të shohim më me hollësi se si prezantohen këto përkthime, duke filluar së pari me përkthimin e mënyrës lidhore të shqipes me përgjegjësen e saj në gjuhën gjermane. Këtë fenomen, të cilin e hasim rreth 76 herë, pra mënyra lidhore e gjermanishtes, përkatësisht Konjunktiv II është përdorur vetëm në rreth 25% të rasteve ose e thënë ndryshe në katër përdorime të mënyrës lidhore të gjuhës shqipe kemi vetëm një përkthim përgjegjës në gjuhën gjermane si p.sh.:

- Mark-Alemi deshi **ta pveste** se ç'kuptim kishte kjo, po frika se mos e tepronte e pengoi. (faqe 31)
- Mark-Alem **hätte** gerne **gefragt**, was er damit meinte, aber er wollte nicht allzu neugierig erscheinen. (Seite 32)
- **Të ishte** për mua, vazhdova, pas kësaj do **t'ia hiqja** të drejtën Jënishehirit për t'ia shqyrtuar ëndrrat së paku për dhjetë vjet. (faqe 105)
- Wenn's nach mir **ginge**, habe ich zu ihm gesagt, dann **würde** man Yenischeir für mindestens zehn Jahre das Träumen **verbieten**. (Seite 111)
- Ti duhej **të kishe hyrë** më parë atje, murmëriste nëpër dhëmbë. (faqe 120)
- Du **hättest** schon früher in den Tabir Saray **eintreten müssen**, murmelte er. (Seite 127)
- Ndihej menjëherë që shqetësimi i ditës që porsa kishte mbaruar, ishte i atij lloji që nuk arrinte dot **të depërtonte** brenda pallateve. (faqe 153)
- Die Aufregungen des scheidenden Tages, das sah man sofort, waren nicht von solcher Qualität gewesen, dass sie auch die Paläste **hätten erreichen können**. (Seite 161)

Në këto raste dhe në te tjera kemi një përkthim të mirëfilltë gjuhësor , por, siç e theksuam më lart, përfaqëson vetëm një pjesë shumë të vogël të lidhores së shqipes.

Gjithsesi në këto përkthime vemë re një ngjashmëri edhe në rrjedhën e fjalive në të dyja gjuhët.

Por, në rast se lidhorja e shqipes shmanget në gjuhën gjermane, atëherë cila është forma më e përdorshme e saj. Lidhorja e gjuhës shqipe përkthehet më shpesh në gjuhën gjermane me Infinitivsatz, pra me fjali me paskajore. Pra, edhe pse shmanget lidhorja e shqipes, ajo përsëri në gjuhën gjermane gjen një përdorim të një forme, të cilën e pasqyruam më së miri në këtë doktoratë. Pra lidhoret së gjuhës shqipe përgjithësisht i përgjigjet fjalia me paskajore e gjuhës gjermane. Këtu duhet theksuar se në gjuhën gjermane lidhorja është një formë, e cila fatkeqësisht sa vjen e përdoret gjithnjë e më rrallë. Duke qenë një formë analitike dhe duke u zëvendësuar shpesh herë me të tashmen e dëftores, kjo mënyrë nuk preferohet shumë në gjuhën e përditshme. Madje gjuhëtarë gjermanë e shohin si një nga shqetësimet më të mëdha aktuale të gjuhës gjermane këtë fenomen. Ka shumë përjasje për këtë fenomen por besohet se ekonomia gjuhësore si dhe metafoia e theksuar në ndërtimin e kësaj mënyre i shtyn përdoruesit e gjuhës të preferojnë të tashmen e mënyrës dëftoren, në vend të mënyrës lidhore. Por le të shohim më poshtë shembuj të përkthimit të mënyrës lidhore të gjuhës shqipe me fjali me paskajore të gjuhës gjermane, të cilat gjatë trajtimit në këtë punim janë ndarë në fjali me përdorimin e pjesës “zu” ose me “um...zu”.

- Ai nisi **të shënonte** fjalën „e pavlefshme“ sipër fletës. (faqe 46)
- Er setzte an, um „wertlos“ auf das Papier **zu schreiben** (...) (Seite 47)

- Atij vetë, ndonëse i lodhur, i lindi dëshira **të zbërthente** ëndrrën.
(faqe 47)
- Trotz seiner Erschöpfung bekam er Lust, den Traum **auszulegen**.
(Seite 48)

- Një kohë të gjatë ajo, me veten e saj kishte vendosur **ta mbante** larg karrierës. (faqe 54)
- Lange Zeit war sie fest entschlossen gewesen, ihren Sohn von jeder Karriere **fernzuhalten**. (Seite 56)

- Iu desh të pyeste dy herë, gjersa **ta gjente** vendin e punës. (faqe 35)
- Er mußte zweimal nachfragen, **um** in seine Abteilung **zurückzufinden**
(...) (Seite 36)

- Tjetri hapi gojën **të vazhdonte**, por befas tingulli i një zileje, i njëjtë me atë që kishte lajmëruar pushimin e mëngjesit, e preu në mes çdo gjë. (faqe 34)
- Der andere öffnete den Mund, **um weiterzureden**, doch es schellte abermals, und so schloß er ihn gleich wieder. (Seite 35)

- Ç'është kështu ? - tha dy-tri herë me vete dhe lëvizi kryet, sikur **të donte të shkëputej** prej tyre. Por ato, në vend që të shqiteshin, e ndiqnin pas me këmbëngulje. (faqe 20)

- Ärgerlich schüttelte er den Kopf, **um** sie **loszuwerden**, aber sie verfolgten ihn deshalb nur noch hartnäckiger. (Seite 21)

Janë këto dhe shumë raste të tjera, ku kam nxjerrë një numër prej 62 rastesh, ku, siç shihet, nisur dhe nga vetë përdorimi shumë më i gjerë i fjalive me paskajore të gjuhës gjermane, përkthyesi përdor pa hezitim këtë variant, i cili mund të quhet një përkthim i mirëfilltë gjuhësor, sepse mënyra lidhore në gjuhën gjermane është shumë më e kufizuar se në gjuhën shqipe në përkthimet përgjegjëse.

Po në këtë konteks duhen parë edhe përkthimet e mënyrës lidhore të gjuhës shqipe me fjalitë e varura me foljet modale në gjuhën gjermane, fenomen që e trajtuam edhe më sipër, duke nënvizuar edhe një herë se ato janë në vetvete shmangie të fjalive të varura me paskajore në gjuhën gjermane, me qëllimin e ekonomisë gjuhësore por edhe me një lakonizëm mjaft të arrirë. Se sa e preferuar është kjo mënyrë përkthimi mund ta vemë re në sasinë e fjalive të tilla, ku janë 45 raste të përkthimit të mënyrës lidhore të gjuhës shqipe me këto fjali, një numër fare pranë përdorimit të fjalive të varura me paskajore. Këtu sipas gjykimit tim kemi një përkthim mëse letrar madje edhe shumë interesant sepse edhe në variantin shqip shohim prezencën e foljeve modale, por gjykoj se përdoret përkthimi letrar sepse është shmangur sa mundet përdorimi i mënyrës lidhore të shqipes por edhe i vetë përgjegjësës së saj në gjuhën gjermane, fjalive të varura me paskajore. Edhe nga aspekti stilistik përdorimi i foljeve modale është shumë më i pranueshem dhe më i pëlqyeshëm. Po sjell disa shembuj të përdorimit të foljeve modale në një përkthim shumë të arrirë të mënyrës lidhore të gjuhës shqipe:

- Fajtorët mund **të ishin** interpretuesit, që nuk e kishin zbërthyer drejt kuptimin e shenjës, por mund të ishin seleksionuesit, që e kishin nxjerrë ëndrrën të pavlefshme. (faqe 45)

- Das **konnte** ein Interpret **sein**, der die Zeichen nicht richtig gedeutet hatte, aber eben auch ein Selektier, dem der Traum wertlos erschienen war. (Seite 46-47)

- Kështu mund **të dukej** në vështrimin e parë, e habitshme dhe disi e pabesueshme, por për ata që e dinin më thellë historinë e Qyprillinjëve nuk kishte vend për habitje. (faqe 53)

- Bei oberflächlicher Betrachtung **mochte** dieses vorsichtige Abwägen seltsam **erscheinen**, aber wenn man sich in der Geschichte der Qyprilli auskannte, erstaunte es keineswegs. (Seite 54-55)

- Duhej **të bënte** diçka për të ndrequr atë marrëzi sa nuk ishte vonë.

(faqe 80)

- Er **mußte** diese Dummheit unbedingt aus der Welt **schaffen**, ehe es zu spät war. (Seite 83)
- Përjashta mori njëherë frymë thellë përpara se të vendoste se në ç'drejtim duhej **të nisej**. (faqe 126)
- Draussen holte er erst einmal tief Luft. Dann überlegte er, welche Richtung er **einschlagen sollte**. (Seite 133)

Për të përforcuar mendimin e kësaj doktorature se lidhorja e gjuhës gjermane është një formë që nuk përdoret aq shumë , mund të shtojmë në vazhden e argumenteve tonë edhe një sërë përkthimesh të mënyrës lidhore të shqipes me thjesht mënyrën dëftore të gjermanishtes. Duke qenë një nga mënyrat më të përdorshme në gjuhën gjermane sepse gjuha gjermane nuk e ka shumëllojshmërinë e mënyrave të gjuhës shqipe, doemos që edhe në përkthimin e lidhore së shqipes do të mbizotërojë patjetër edhe përkthimi me dëftore i saj, madje në atë masë që e tejkalon edhe parashikimin gjuhësor. Hasim rreth 53 raste të përkthimit të mënyrës lidhore të shqipes me mënyrën dëftore të gjermanishtes. Mbetem i mendimit se edhe këtu kemi pothuaj një përshtatje të përkthimit gjuhësor sepse siç e pamë kudo në shembujt e mësipërm, shmangia e mënyrës lidhore të shqipes në përkthimin në gjuhën gjermane pak ka të bëjë me përkthimin letrar sesa me një lloj detyrimi gjuhësor. Prandaj dhe përkthimet e mëposhtme janë disa prej rasteve të një përkthimi shumë cilësor gjuhësor si p.sh.:

- Sytë e fytyrëgjatit vazhdonin **të vështronin** nga dera në një mënyrë të atillë, që të dukej se dikush trokiste atje vazhdimisht. (faqe 12)
- (..) der weiter unverwandt auf die Tür **starnte**, als werde dort ständig angepocht, etwas ins Ohr. (Seite 12)
- Atëherë shpejtoi hapat dhe ishte gati **të vraponte**, të thërriste veç të arrinte atë njeri, që i dukej tani si i vetmi shpëtimtar në atë vendkalim të pashpresë. (faqe 20)
- Er ging schneller, **rannte** fast, war bereit zu schreien, nur um sich dem Menschen bemerkbar zu machen, der ihm in diesem gottverlassenen Korridor als das einzige Rettung erschien. (Seite 21)
- Me bisht të syrit nisi **të vështronte** përsëri herë djathtas e herë majtas. (faqe 42)
- Wieder **schaute** er verstohlen nach rechts und links. (Seite 43)
- Ungji i madh vazhdoi **të tregonte** diçka, që Mark-Alemi, me sa dukej e kishte ndërprerë me hyrjen e tij. (faqe 51)

- Der ältere Oheim **fuhr** mit dem Bericht **fort**, in dem ihn Mark-Alem offensichtlich unterbrochen hatte. (Seite 52)

Pra, siç shihet, kemi një përkthim të gjerë të mënyrës lidhore të shqipes me mënyrën dëftore të gjermanishtes, i cili i jep fjalive në gjuhën gjermane një nuancë shumë letrare, madje edhe në frymën e veprës. Lakonizmi që i jep fjalisë së gjuhës gjermane përdorimi i mënyrës dëftore është mëse i dukshëm dhe shumë më i preferuar se një përkthim i thjeshtë gjuhësor.

Por rastet më interesante dhe më kuptimplota për shmangien e përkthimit të mënyrës lidhore të gjuhës shqipe janë rastet e shumta të mënjanimin të lidhores së shqipes në përkthimin në gjuhën gjermane. Si raste kemi numëruar rreth 59 të tilla, një shifër që flet vetë për një përkthim letrar dhe aspak gjuhësor në gjuhën gjermane. Me përjashtim të pak rasteve, ku në gjuhën shqipe kemi një përdorim të shprehjeve frazeologjike dhe si të tilla ato jo medoemos mund të përkthehen me një përkthim gjuhësor për shkak të pamundësisë të ridhënies së tyre për shkak të strukturave gjuhësore të ngurosurat por edhe të një kuptimi po ashtu të ngurosur, në rastet e tjera kemi një ndërhyrje të përkthyesit në favor të një përkthimi më letrar, të një përkthimi më të saktë si dhe të një përshtatje më të mirë në gjuhën gjermane. Gjykoj se të gjitha këto shmangie janë tregues i një përkthimi shumë të kujdesshëm por dhe shumë të vështirë nga ana tjetër, duke qenë nën presionin e moshumbjes së kuptimit të fjalive në gjuhën shqipe. Por sidoqoftë gjuha gjermane shquhet për një lakonizëm të saj in prandaj dhe i jep mundësi përkthyesit të ketë shumë mjete gjuhësore për dhënien sa më të saktë të kuptimit në gjuhën gjermane. Konkretizojmë me disa shembuj sipas renditjes së një përkthimi më të saktë, më letrar dhe të një përshtatje më të madhe në strukturën e fjalisë së gjuhës gjermane:

- Mark-Alemi më kot u përpoq **të njihte** ndonjë fytyrë nga ato të Seleksionimit. (faqe 35)
- Mark-Alem hielt Ausschau nach einem **bekanntem** Gesicht, doch vergeblich, es war niemand aus der Selektion in der Nähe. (Seite 36)
- Këtë herë Mark-Alemi ndjeu **të lehtësohej** vërtet. (faqe 13)
- Mark-Alem **fiel** endgültig **ein Stein vom Herzen**. (Seite 14)
- Që **të jem** i përpiktë, duhet **të them** se spastrimi i parë bëhet nga degët e bazës. (faqe 23)
- Genaugenommen wird ja schon in unseren Dienststellen an der Basis vorverlesen. (Seite 24)

Dhe në fund të kësaj përmbledhje le të shohim edhe ato raste, ku mënyra lidhore e gjuhës shqipe nuk është përkthyer fare. Dhe në vazhden e përkthimit letrar hasim këtu 21 raste të heqjes dorë totalisht nga përkthimi i mënyrës lidhore të gjuhës shqipe por dhe 22

raste të përkthimit të saj me emër në gjuhën gjermane. Në pjesën më të madhe të këtyre rasteve kemi një përkthim mjeshtëror, mjaft lakonik dhe të rrjedhshëm, si p.sh.:

- Sa **të mbërrish** ti, atje do të jenë lajmëruar për gjithçka. Me hajër!
(faqe 19)
- Dort weiß man Bescheid. Viel Glück! (Seite 20)
- Mark-Alemi e ngriti fletën me aq rrëmbim nga tryeza sikur **të trembej** se dikush do të shikonte ç’kishte shkruar në të. (faqe 80)
- Mark-Alem rieß das Blatt vom Tisch. Was, wenn es jemand zu Gesicht bekam? (Seite 83)
- Këndej është e ndaluar **të kalosh**. (faqe 74)
- „Hier ist **der Durchgang** verboten!“ (Seite 77)
- Tani mund **të pushonte** pakëz pas gjithë asaj tronditjeje. (faqe 81)
- Es wurde Zeit, daß er sich zusammenriß. (Seite 84)
- (...) Donte dhe një orë që **të mbaronte** orari zyrtar. (faqe 37)
- Es war Dienstagnachmittag, eine Stunde vor **Dienstschluß**. (Seite 38)
- Të gjitha këto ia kishte treguar Mark-Alemit një ditë më parë një mbikqyrës i Tabirit, me të cilin *kishin qëlluar* **të pinin** bashkë kafënë e mëngjesit.
(faqe 40)
- All dies hatte Mark-Alem gestern während **der Kaffeepause** von einem der Inspektoren des Tabirs erfahren. (Seite 42)

Në të gjitha këto raste por edhe në pjesën më të madhe të shembujve të tjerë shohim një lakonizëm të motivuar gjuhësisht në përkthimin e mënyrës lidhore dhe një përdorim sidomos të kompozitave, që në gjuhën gjermane janë aq të preferuara e aq shprehëse. Shpesh herë emërimi i foljeve, një veti shumë e dendur e gjuhës gjermane si dhe krijimi i kompozitave mbi bazën e tyre jep mundësi për një përkthim mjaft lakonik të fjalive të shqipes në mënyrën lidhore, duke e shmangur foljen e gjuhës shqipe por pa humbur aspak kuptimin e fjalisë. Kjo është një veçori e gjuhës gjermane, të cilën përkthyesi i këtij romani e përdor dendur sidomos në rastin e përkthimit të mënyrës lidhore, e cila ka pak shanse për t’u përkthyer gjuhësisht në gjuhën gjermane, nisur nga përdorimi shumë më i rrallë i saj në këtë gjuhë.

Por edhe në këto raste mund, theksoj, mund të veçojmë ndonjë përkthim, i cili mund të kish qenë i diskutueshëm. Rastet e mëposhtme janë nga të vetmit, ku mendoj se lakonizmi është për gjykimin tim i tepruar. Mund të kish qenë më i saktë një përkthim gjuhësor, i cili nuk do të linte jashtë fjalisë në gjuhën gjermane aq elemente të bukura të

fjalisë në gjuhën shqipe të shprehura pikërisht më mënyrën lidhore. Për konkretizim sjell shembujt e mëposhtëm:

- Më në fund shefi fshiu sytë me duar, sikur **të hiqte** prej tyre një vel të fundit dhe i ngriti drejt Mark-Alemit. (faqe 22)
- Schließlich rieb sich der Chef die Augen, dann schaute er Mark-Alem an.
(Seite 23)

- Vëllai i madh tundi kryet si **të flinte**. (faqe 63)
- Der Ältere schüttelte langsam den Kopf. (Seite 65)

- Mark-Alemi fërkoji tëmthat si për të dëbuar që andej gjakun që dukej se i qe mbledhur e s'donte **të ikte**. (faqe 76)
- Mark-Alem rieb sich die Schläfen, um das Blut, das sich dort staute, zu verteilen.
(Seite 79)

- Ndoshta dhe mbikqyrësi atë priste, që ata që kishin mbetur **të mbaronin** punë sa më parë. (faqe 100)
- Der Aufseher möchte bestimmt auch nach Hause. (Seite 104)

Në fund të kësaj përmbledhje dua të theksoj se përkthimi në vete është si një vepër arti, ku artisti asnjëherë nuk e kritikon veprën e tij, sepse përndryshe nuk do ta mbaronte kurrë. Është detyrë e vrojtuesve apo lexuesve të gjykojnë mbi cilësinë e tij. Sepse në fund të fundit më mirë të merremi me art sesa me kritiko-politikë. Sepse edhe vetë përkthyesi më i famshëm aktual i gjuhës shqipe në gjuhën gjermane dhe përkthyesi i këtij romani, Joachim Röhm gjatë prezantimit të çmimit Jusuf Vrioni për përkthyesin më të mirë të vitit 2010, në mungesë, por nëpërmjet një letre të lexuar nga bashkëshortja e tij krahas falenderimeve kish shkruar se përcaktuese për një popull nuk janë zhvillimet politike por ato kulturore.

Bibliografi

Abraham, Verner: Terminologie zur neueren Linguistik, Tybingen 1988

Admoni Vladimir: Der deutsche Sprachbau, Mynih 1982

Agalliu, F.: Rreth një dukurie të përshtatjes së kohëve në gjuhën e sotme letrare shqipe, SF, 1984, 4.

Agrikola/Flaisher/Proce: Die deutsche Sprache, erster Band, Lajpcig 1969

Ajhler/Bynthing: Deutsche Grammatik, Form, Leistung und Gebrauch der Gegenwartsprache, Regensburg 1978

Ajzenberg, Peter: Grundriss der deutschen Grammatik, vëllimi 2, Der Satz, Shtuttgart 1999

Akademia e Shkencave e RPSH, Androkli Kostallari etj: Fjalori Drejtshkrimor i gjuhës shqipe, Tiranë 1976

Akademia e Shkencave RSH, Ali Dhrimo, Engjëll Angoni etj: Fonetika dhe gramatika e gjuhës së sotme letrare shqipe, 2, Tiranë 1986

Akademia e Shkencave RSH, Ali Dhrimo, Engjëll Angoni etj: Fonetika dhe gramatika e gjuhës së sotme letrare shqipe III, I, Tiranë 1983

Akademia e Shkencave RSH, Agalliu Fatmir, Engjëll Angoni etj: Gramatika e gjuhës shqipe 1, vëllimi 1, Tiranë 2002

Akademia e Shkencave RSH, Agalliu Fatmir, Engjëll Angoni etj: Gramatika e gjuhës shqipe 2, vëllimi 2, Tiranë 2002

Altahaus, H.P: Lexikon der germanistischen Linguistik, Tybingen, 1980

Aman, Herman: Probleme der verbalen Diathese, nē: nachgelassene Schriften zur vergleichenden und allgemeinen Sprachwissenschaft, Innsbruck 1961

Bamesberger, Alfred: Der Aufbau des germanischen Verbalsystems, Heidelberg 1986

Bamesberger, Alfred: Lateinische Sprachwissenschaft, Regensburg 1984

Behagel Oto: Deutsche Syntax, vëllimi i II, Eine geschichtliche Darstellung, Heidelberg 1924

Beci, B.: Gjurmimi i të folmeve qëndrore të dialektit të Veriut, SF, 1970, 2.

Bezke, Georg: Einführung in das Althochdeutsche Laut- und Flexionslehre, Mynih 1918

Bilba: www.bilba.net

Birvish, Manfred: Passiv, Pronominalisierung, Satzgliedstellung, nē: Studia grammatica II, Berlin 1963

Bohush, Otmar: Lexion der gramatischen Terminologie, Donauvërt 1972

Bondarko, A.V.: Das Genus Verbi und sein funktionales – semantisches Feld, nē: Studia grammatica XIII, Berlin 1976

Bop, Franc: Über das Albanesische in seines verwandschaftlichen Beziehungen (f. 459-594), nē: Kleine Schriften zur vergleichenden Sprachwissenschaft, Lajpcig 1972

Braune, V/ Helm, K: Gotische Grammatik, Niemeyer Verlag, 1952

Brinkman, Henig: Die “ haben” – Perspektive im Deutschen, nē: Sprache, Schlüssel zur Welt, Festschrift für Leo Weisgerber, Dysëldorf 1959

Brinkman, Henig: Die deutsche Sprache – Gestalt und Leistung, Dysëldorf 1962

Brugman, Karl: Grundriss der vergleichenden Grammatik der indogermanischen Sprachen, Strasburg 1892

Bude, E.H.: Vom deutschen und englischen Konjunktiv, Muttersprache, Lynenburg 1956

Buholc/ Fidler: Albanische Grammatik, Lajpcig 1987

Bussmann, H.: Lexikon der Sprachwissenschaft, Shtuttgart, 1983

Cemb, Zhan M: Studime gjuhësore VII, Prishtinë 1986

Cifonun, Gizela; Studime gjuhësore VII, Prishtinë 1986

Cipo, Kristaq: Gramatika shqipe, Tiranë 1949

Das Infinitiv im Deutschen; Agenten, Blockaden und (De-) Gradierungen, in Deutsche Syntax, Ansichten und Aussichten, Berlin/Nju Jork 1992

Cifoun/Hofman/Shtreker: Grammatik der deutschen Sprache, vëllimi 3, Berlin/Nju Jork 1997

Cigelshmit, Fridrih: Zur Entwicklung der Perfektumschreibung im Deutschen, Nr.6, Baltimore 1929

Cipo, Kristaq: Gramatika shqipe, Tiranë 1949

Çabej, Eqerem: Studime gjuhësore VII, Prishtinë 1986

Çeliku, M.: Format e pashtjelluara në gjuhën shqipe, Tiranë, 1998

Çeliku, M.: Togfjalësha të qëndrueshëm foljorë në shqipen e sotme, në BUSHT, SShSh, 2, 1962

Çomski, Noam: Tiefenstruktur, Oberflächenstruktur und semantische Interpretation, në: Linguistische Forschungen 1, Kifer, Ferenc, Frankfurt mbi Majn 1972

Dal, Ingerid: Kurze deutsche Sytax, Tybingen 1952

De V. Cluver, August D.: Merkmalsgrammatik der deutschen Sprache, Tübingen 1972

Debruner, A: Medium, në: Indogermanische Forschungen 46, Berlin 1928

Demiraj, Shaban: Gjuha shqipe dhe historia e saj, Tiranë 1988

Demiraj, Shaban: Rreth disa problemeve të paskajores në gjuhën shqipe, SF, 1969, 1

Desnitskaja, A: Über den Ursprung des Albanischen, në: Language Typology 1998, Typological models in reconstruction, Amsterdam/ Filadelfia 1991

Dhrimo, Ali: Aspekti dhe mënyrat e veprimit foljor në gjuhën shqipe, Tiranë 1996

Diels, Paul: Über den indogermanischen Infinitiv, në Jahresbericht der Gesellschaft für väterlandische Cultur, vëllimi 1, Breslan 1914, f 1-8 A

Duden: Etymologie, Herkunftswörterbuch der deutschen Sprache, Band7, Mannheim 1997

Duden: Grammatik der deutschen Gegenwartssprache, vëllimi 4, Mannheim 1998

Egers, Hans: Uuard quoman und das System der zusammengesetzten Verbformen im althochdeutschen Isidor, në: Althochdeutsch, Grammatik, Glossen und Texte, vëllimi1, Hajdelberg 1987

Engel, Ulrich: Syntax der deutschen Sprache der Gegenwart, Berlin 1977

Engel, Ulrich: Deutsche Grammatik, Hajdelberg 1982

Engel, Ulrich: Deutsche Grammatik, Hajdelberg 1988

Engel, Ulrich: Deutsche Grammatik, Hajdelberg 1996

Engel, Ulrich/Grebe, Paul: Zur Funktion der Fügung sein + zu+ Infinitiv in der deutschen Gegenwartssprache, në: Neue Beiträge zur deutschen Grammatik , Manhajm 1968

Erben, Johannes: Deutsche Grammatik, ein Abriss, Mynih 1972

Erdman, Oskar: Grundzüge der deutschen Syntax, Stuttgart 1886

Erhart, Adolf: Das indoeuropäische Verbalsystem, Univerzita J.E. Purkyně 1989

Eroms, Hans-Verner: Zur Konversion der Dativphrasen, në: Sprachwissenschaft, vëllimi 3, Hajdelberg 1978

Eroms, Hans-Verner: Das Deutsche in historischer Sicht, në; Deutsche Syntax, Ansichten und Aussichten, Berlin/Nju Jork 1992

Fidler, Vilfrid: Das albanische Verbalsystem in der Sprache des Gjon Buzuku, Akademia e Shkencave dhe Arteve e Kosovës, Prishtinë 1994

Flajsher, Wolfgang: Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache, Lajpcig 1969

Fleming, Valter: Grammatik des Deutschen, Einführung in Struktur – und Wirkungszusammenhänge, Berlin 1991

Fon Han, Johan Georg: Albanesische Studien, Jena 1854

Fon Kinle, Riçard: Historische Laut- und Formenlehre des Deutschen, Tybingen 1960

Fosler, Karl: Der Konjunktiv, eine Form des Leidens oder Zustandes?, në: Die Neueren Sprachen, vëllimi 33, Marburg 1925

Frauvalner, E.: Die Weltliteratur, vëllimi 2, Vjenë 1953

Gamillsheg, Ernst/Gibish, H. Hajncël, E.: Historische französische Syntax, Tybingen 1957

Glinç, Hans: Die innere Form des Deutschen, Bern/ Mynih 1952

Grim, Jakob: Deutsche Grammatik, Göttingen 1822

Grup autorësh: Der kleine Pauly, Lexikon der Antike, vëllimi 2, Stuttgart 1967

Gurakuqi, Karl: Grammatica albanese del uso moderne, Palermo 1958

Gjergj, Pekmezi: Grammatik der albanesischen Sprache, Vjenë 1909

Fon Han, Johan Georg: Albanesische Studien, Jena 1854

Hackel, W.: Einführung in die Grammatik der deutschen Gegenwartssprache, Berlin, 1982

Hahn, K.A.: Mittelhochdeutsche Grammatik, përpunuar nga Fridrih Pfajfer, botimi 3, Frankfurt mbi Main 1875

Hajldorf/ Fleming/ Motsh: Grundzüge einer deutschen Grammatik, Berlin 1981

Hartman, Hans: Der Infinitiv, Hajdelberg 1954

Hartman, Hans: Zur Relation zwischen Man-Aktiva und dem indefiniten Agens beim Passiv, në: Indogermanische Forschungen, vëllimi 67, Berlin 1962

Hartung, Volfditrih: Die Konjunktivtrasformationen im Deutschen, në: Studia Grammatika I, Berlin 1962

Helbig/ Busha: Deutsche Grammatik, Ein Handbuch für den Ausländerunterricht, Berlin 1991

Helbig, G./ Busha, J.: Leitfaden der deutschen Grammatik, Lajpzig, 1991

Helbig/ Kempter: Der Konjunktiv, Zur Theorie und Praxis des Deutschunterrichts für Ausländer, Langenscheidt 1997

Helbig, Gerhard: Zu den zustandsbezeichnenden Konstruktionen mit “sein ” und

“ haben” im Deutschen, në: Linguistische Arbeitsberichte 20, Lajpcig 1987

Helbig, Gerhard: Zur Klassifizierung der Konstruktionen mit sein + Partizip II, në: Linguistische Arbeiten, vëllimi 183, botuar nga Centre de Recherche en Linguistique Germanique, Nisë 1986

Hencen, Valter: Deutsche Wortbildung, Tybingen 1965

Heringer, Hans – Jyrgen: Theorie der deutschen Syntax, Mynih 1970

Heringer, Hans – Jyrgen: Theorie der deutschen Syntax in Linguistische Reihe 1, Mynih 1973

Hince, Frits: Deutsche Schulgrammatik, Shtutgart 1952

Hirt, Herman: Handbuch des Urgermanischen, Haidelberg 1932

Isaçenko, Aleksander: Das syntaktische Verhältnis der Bezeichnungen von Körperteilen im Deutschen, në: Studia grammatika 5, Syntaktische Studien, Berlin 1965

Jokli, Norbert : Linguistisch-kulturhistorische Untersuchungen aus dem Bereiche des Albanischen, Berlin/ Lajpcig 1923

Jung, Valter; Grammatik der deutschen Sprache, Lajpcig 1966

Jung, Xhakomo: Elementi grammaticali della Lingua Albanese, Shkodër 1881

Kadare, Ismail: Pallati i Ëndrrave, Tiranë, 1998

Kadare, Ismail: Palast der Träume, übersetzt ins Deutsche von Joachim Röhm, Hamburg, 1995

Kan, K.A.: Mittelhochdeutsche Grammatik, Frankfurt mbi Main 1875

Karstien, Karl: Historische deutsche Grammatik, Haidelberg 1939

Kaufman, Fridrih: Deutsche Grammatik, Marburg 1917

Kädertisch, Rolf: Sound, Sign und Meaning, në: Indogermanische Forschungen
(Sonderdruck), vëllimi 83, Berlin/Nju Jork 1978

Kikers, Ernst; Historische lateinische Grammatik, pjesa 2, Formenlehre, Mynih 193

Kluge, Fridrih: Abriss der deutschen Wortbildungslehre, Hale 1913

Korn, Klaus: Semantisch-syntaktische Beobachtungen an der Fügungen “ haben + zu+ Infinitiv” und “ sein +zu +Infinitiv”, në: Deutsch als Fremdsprache, vëllimi 14, Lajpcig 1977

Kostallari, Androkli/Lafe, Emil/Totoni, Menella/Cikuli/Nikoleta: Gjuha letrare shqipe, Tiranë 1976

Krahe, Hans: Germanische Sprachwissenschaft, botimi II, Morfologji, Berlin 1942

Krahe, Hans; Grundzüge der vergleichenden Syntax der indogermanschen Sprachen, Insbruck, 1972

Krahe/ Majd: Germanische Sprachwissenschaft III, Wortbildungslehre, Berlin 1967

Kuno, Susum: Functional syntax: anaphora, discourse, and empathy. Chicago; University of Chicago Press, 1987

Lajs, Elizabet: Die Verbalkategorien des Deutschen, Berlin/ Nju Jork 1992

Lamperc, Maksimilian: Albanesische Märschen, in: Schriften der balkanischen Kommission, Vjenë 1922

Likaj, Ethem: Mbi format analitike në gjuhën letrare shqipe, SF, 1987,
3

Likaj, Ethem: Analogjia gramatikore në strukturën morfologjike të gjuhës shqipe, Tiranë 1984

Lloid/Lyr/Shpringer: Ethymologisches Wörterbuch des althochdeutschen, Band II, Göttingen 1998

Lojman, Man: Lateinische Laut- und Formenlehre, Mynih 1963

Lokvud, W: Historical German Syntax, Oksford 1968

Loman, J: Rez. Zu E. Wistrand, Über den Infinitiv, në: Lexis 1, 1948, f 280 – 298

Mansaku, S: Ndërtimet me foljen ndihmëse kam + paskajore tek autorët e vjetër, SF, 1980, 2

Majer, Gustav: Kurzgefasste albanesische Grammatik, Lajpcig 1888

Majer- Bryger, Mihael: Indogermanische Sprachwissenschaft, Berlin 2000

Majer – Lybke, W.: Vom Wesen des Infinitivs, në: Die Neueren Sprachen, vëllimi 34, Marburg 1926

Majzer, Gerhard: Historische Laut- und Formlehre der lateinischen Sprache, Darmstadt 1998

Man, Stjuart E.: An Albanien Historical Grammar, Hamburg 1977

Mansion, Jozef: Althochdeutsches Lesebuch für Anfänger, Haidelberg 1912

Mishels, Viktor: Mittelhochdeutsche Grammatik, botuar nga Hugo Shtop, Haidelberg 1979

Mode, Donacien: Verborgenes im Infinitivsatz, në: Deutsch als Fremdsprache, Zeitschrift zur Theorie und Praxis des Deutschunterrichts für Ausländer, vëllimi 31, fletorja 4, Berlin/Mynih 1994

Muttersprache: Zeitschrift zur Pflege Und Forschung der deutschen Sprache, Manhajm/Zyrih 1969

Mylenhof, Karl: Althochdeutsche Sprachproben, Berlin 1878

Nauman, Bernd: Wortbildung in der deutschen Gegenwartssprache, Tybingen 1972

Nauman, H./Betz, W.: Althochdeutsches Elementar Buch, Berlin 1954

Nauman, Hans: Kurze historische Syntax der deutschen Sprache, Strasburg 1915

Neuman, Hans: Kurze historische Syntax der deutschen Sprache , Strasburg 1915

Oskar, Els: Betrachtungen im Bereich des Konjunktivs, në: Linguistische Studien IV, vëllimi 24, pjesa 2, Festgabe für Paul Grebe, Dysëldorf 1973

Palmer, Leonard: Die lateinische Sprache, Hamburg 1990

Pape-Myler, Sabine: Textfunktionen des Passivs, Untersuchungen zur Verwendung von gramatisch-lexikalischen Passivformen, Reihe: Germanistische Linguistik 29, Tybingen 1980

Paul, Herman: Deutsche Grammatik III, Hale 1919

Paul, Herman: Mittelhochdeutsche Grammatik, përpunuar nga Peter Vil dhe Zigfrid Grose, Tybingen 1998

Paul/Mozer/Shrëbler: Mittelhochdeutsche Grammatik, Tybingen 1969

Pedersen, Holger; Albanesische Texte mit Glossar, Lajpcig 1895

Pisani, Vitore: Grammatica latina, Torino 1952

Raihman, O/Vegera, K.P.: Frühneuhochdeutsche Grammatik, Tybingen 1993

Rainicke, R.; Der neuhochdeutsche Infinit, në: Zeitschrift für deutsche Philologie, vëllimi 76, Berlin 1957

Ramat, Paolo: Einführung in das Germanische, Tybingen 1981

Rat, Rainer: Die Partizipialgruppe in der deutschen Gegenwartssprache, nē: Sprache der Gegenwart, vëllimi 12, Dysëldorf 1971

Reder, Angelika: Handlungstheoretische Grammatik für DaF am Beispiel der Konjunktivbildung, nē: Deutsch als Zweit- und Fremdsprache, vëllimi 52, Frankfurt mbi Main 1995

Redlih, F: Form und Bedeutung reflexiver Verben im Sprachvergleich, nē: Zeitschrift für Phonetik, Sprachwissenschaft und Kommunikationsforschung, vëllimi 27, fletorja 1, Berlin 1974

Regula, Moric: Kurzgefasste erklärende Satzkunde des Neuhochdeutschen, Bern/Mynih 1986

Reko, Timo: Über den Infinitiv in einigen spätmittelalterlichen Stadtchroniken, Ein Beitrag zur Theorie und Praxis der historischen Syntaxforschung , vëllimi 1, Frankfurt mbi Main 2000

Resuli, Namik: Gramatica albanese, Bolonjë 1985

Riks, Helmut: Historische Grammatik des Griechischen, Darmshadt 1976

Rodenbush, E.: Bemerkungen zur Satzlehre, nē: Indogermanische Forschungen, vëllimi 19, Strasburg 1906

Rot, Erik: Das Vernersche Gesetz, nē; Forschung und Lehre, Lund 1974

Rubenbauer/Hofman: Lateinische Grammatik, Mynih 1995

Safarevic, Jan: Historische lateinische Grammatik, Hale 1969

Sommerfeld, K.E./Starke, G.: Einführung in die Grammatik der deutschen Gegenwartssprache, Tübingen, 1990

Shade, Gynter: Einführung in die Sprache der Wissenschaften, botimi i 11, Berlin 1993

Sheperi, Ilia Dilo: Gramatika dhe sintaksa e Gjuhës shqipe, Vlorë 1927

Sherer, Anton: Handbuch der lateinischen Syntax, Haidelberg 1975

Shëntal, Gizela: Der Infinitiv in der deutschen Standardsprache, Mynih 1976

Shmit, Vilhelm: Grundfragen der deutschen Grammatik, Berlin 1965

Shröder, Verner: Zur gotischen und althochdeutschen Grammatik, Kleinere Schriften, vëllimi III, Shtuttgart 1993

Shtajn, Gabriele: Studies in the Function of Subjunctive, Tybingen 1979

Shulc/Grisbach: Grammatik der deutschen Sprache, Ismaning 1977

Shulc/Grisbach: Grammatik der deutschen Sprache, Mynih, 1960

Mann, E. Stjuart: An Albanian Historical Grammar, Hamburg 1977

Strajtberg, Vilhelm: Urgermanische Grammatik, Einführung in das vergleichende Studium der altgermanischen Dialekte, Haidelberg 1896

Sulejmani, Fadil: Folja në veprën e Lekë Matrëngës, në: Studime Filologjike 4, Tiranë 1982

Sulejmani, Fadil: Morphologie der deutschen Sprache, Tetovë 1995

Thomai, Jani: Veçori leksiko – semantike të ndajfoljeve me prapashtesën -shëm në gjuhën shqipe, në: Studime Filologjike 3, Tiranë 1989

Tihi, Eva: Indogermanisches Grundwissen, Bremen 2000

Tim – Mebrei, Kristiane: Die Fügung sein + zu + Infinitiv, Eine Untersuchung des Zusammenhanges von Kontext und Bedeutung, në; Sprachwissenschaft, vëllimi 21, Haidelberg 1986

Tirhof, Rolf: Das “ sogenannte Zustandpassiv”, Anmerkungen zu Angelika Redder: Handlungstheoretische Grammatik für aF am Beispiel des sogenannten ‘ Zustandpassivs”, në; Deutsch als Zweit – und Fremdsprache, vëllimi 52, Frankfurt mbi Main 1995

Tunman, Johan: Über die Geschichte und die Sprache der Albaner und der Wlachen, Lajpcig 1774

Uatkins, Kalvert; Indogermanische Grammatik, Haidelberg 1969

Universitet Kil: SAIS Arbeitsberichte, fletorja 5, maj 1982

Vagland, Erling M.: Zur Agensangabe im sein Passiv, në: Festschrift für Laurits Saltveit, Universität Forlaget, Oslo 1983

Vagner, Fric: Reflexivkonstruktionen und Genus verbi, në: Sprachwissenschaft, vëllimi 2, Haidelberg 1977

Vajecker, Folkhart: Die Ausdrucksformen passivischer Vorstellungen und ihre Strukturumsetzungen aus dem Englischen ins Französische, Italienische und Deutsche, Shtuttgart 1968

Vajgand, Gustav: Albanesische Grammatik, im südgegischen Dialekt (Durrazzo, Elbasan, Tirana) Lajpcig 1913

Vajnhold, Karl: Kleine Mittelhochdeutsche Grammatik, Vjenë/Shtuttgart 1955

Vajnhold, Karl: Kleine Mittelhochdeutsche Grammatik, Paderborn 1877

Vajnrich, Harald: Textgrammatik der deutschen Sprache, Manhajm 1993

Vackernagel, Jakob: Vorlesungen über Syntax, mit besonderer Berücksichtigung von Griechisch, Lateinisch und Deutsch, Bazel 1920

Valentin, Paul: Zur Geschichte des deutschen Infinitivs, në: Linguistische Arbeiten, vëllimi 183, Akten des Kolloquiums über den Infinitiv im Deutschen, botuar nga Centre de Recherche en Linguistique Germanique, Nisë 1986

Vali, Erki: Zur Bedeutung und Verwendung des deutschen Infinitivs, në: Deutsch als Fremdsprache, vëllimi 8, Lajpcig 1971

Van der Elst, Gaston: “ Syntaktische Analyse”, 3., überarbeitete und erweiterte Auflage, in: Erlanger Studien, herausgegeben von Dietmar Peschel-Rentsch und Detlef Leistner-Opfermann, Band 60, Erlangen 1990

Verner, Hans: Einführung in die linguistische Terminologie, Darmshtat 1971

Vilmans, V: Deutsche Grammatik, Strasburg 1906

Volmert, J.: Grundkurs Sprachwissenschaft, Mynih 1995

Vunderlih, Herman: Der deutsche Satzbau, Shtuttgart 1892

Vunderlih, Herman: Der deutsche Satzbau, Shtuttgart 1901

Xhuvani, Aleksandër: Paskajorja ne gjuhën shqipe, në: Vepra I, Tiranë 1980

Xhuvani, Aleksandër: Fjalori i gjuhës së sotme shqipe, Tiranë 1980

Ymeri, Marjana: Kur është i drejtë mbiemërzimi i pjesores në gjuhën shqipe?, në Gjuha Jonë 2, Tiranë 1985

Zajdel, K.O./Shophaus, R: Einführung in das Mittelhochdeutsche, Visbaden 1979

Zebold, Elmar: Das System der Personalpronomina in den frühgermanischen Sprachen, Gëtingen 1984

Zemerenji, Osvald: Einführung in die vergleichende Sprachwissenschaft, Darmshtat 1970

Zomer, Ferdinand: Handbuch der lateinischen Laut – und Formlehre, Haidelberg 1914

Zomerfeld/Shtarke/Nerius: Einführung in die Grammatik und Orthographie der deutschen Gegenwartsprache, Lajpcig 1981

Zondereger, Shtefan: Althochdeutsche Sprache und Literatur, Berlin/Nju Jork 1974